

รายงานการวิจัย

รูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
จังหวัดเพชรบูรณ์

**The Communication Model of Local Wisdom to Conserve Cultural
in Phetchabun Province**

ชลัษณ์รัตน์ จิรัชัยเชาวนนท์
สาขาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2558

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
รูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
จังหวัดเพชรบูรณ์

The Communication Model of Local Wisdom to Conserve Cultural
in Phetchabun Province

ชลัษณ์ จิรัชัยเชาวนนท์
สาขาการจัดการทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ทุนอุดหนุนโดย งบประมาณแผ่นดินที่พิจารณาจากโดยผ่านความ
เห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ 2558

(ก)

ชื่องานวิจัย	รูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ The Communication Model of Local Wisdom to Conserve Cultural in Phetchabun Province
ผู้วิจัย	ชลัษณ์ จิรัชัยเชาวนนท์
สาขาวิชา	การจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ปีเสรีจวิจัย 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ 2. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ 3. เพื่อสร้างรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษากลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพเป็นการ โดยผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บข้อมูลกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงลึก (In-depth interview) โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) การจัดการสัมมนา การจัดสัมมนา เผยแพร่ข้อมูลสู่ประชาชนในจังหวัด โดยผ่านการจำลองการสื่อสารIMC และ เเชิงปริมาณจำนวน ที่มีอายุตั้งแต่ 18-65 ปีขึ้นไป ที่จาก 11 อำเภอโดยการเฉลี่ยจาก อัตราส่วน ของประชากรในแต่ละอำเภอ จากกลุ่มตัวอย่างให้ครบ 400 ตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ แสดงจำนวน ร้อยละและค่าเฉลี่ย และสถิติที่ใช้ (Regression Analysis) “ การจัดสัมมนาเผยแพร่ข้อมูลสู่ประชาชนในจังหวัด โดยผ่านการจำลองการสื่อสารIMC

ซึ่งปรากฏผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์กับปัจจัยที่เป็นตัวแปรพยากรณ์ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

2. การวิเคราะห์ รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ 4 ด้าน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม ในการอธิบายความแปรปรวนของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ จากผลของการวิเคราะห์หมีตัวแปรอิสระที่ถูกนำเข้าสู่สมการถดถอย 2 ด้าน คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ ส่วนตัวแปรอิสระที่ไม่ถูกนำเข้าสู่สมการถดถอยมี 2 ด้าน ได้แก่ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม

3. รูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ได้เป็น 2 กลยุทธ์ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 การสื่อสารเพื่อสร้างความตระหนักในปัญหาและแสวงหาแกนนำ คือ การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจและสร้างความตระหนักในปัญหา โดยการแสวงหาแกนนำชุมชน ซึ่งใช้คุณสมบัติของสื่อบุคคลที่เป็นผู้ที่มีอำนาจ มีบทบาทในสังคม ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ ไว้วางใจ นำเสนอข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านได้รับรู้ปัญหา แนวทางในรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม กลยุทธ์ที่ 2 การสื่อสารในการบริหารจัดการรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ 1. กลยุทธ์การสื่อสารในการบริหารจัดการรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์และการบูรณาการการสื่อสาร 2. การสร้างมาตรการสื่อสารในสังคมและกิจกรรมปลูกจิตสำนึก กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างกิจกรรมปลูกจิตสำนึกในการบริหารจัดการการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม

(ก)

Research Title The Communication Model of Local Wisdom to Conserve Cultural in Phetchabun Province

Author Dr. Chalairat Jirachaichaovanon

Major General Management

 Phetchabun Rajabhat University 2015

Abstract

The research was design to study 1.Finding Local knowledges of Phetchabun province 2.Study local knowledge of Phetchabun province 3.To design local knowledge communication aim to preserve culture heritage

The study was conducted by in depth interview using Data Triangulation method via conference study named “ ” as well as qualitative study collecting random 400 datas from demographic age of 18-65 in 11 districts using questionnaire. Then process data using Regression Analysis.

The result of the study shows

1.Printed medias and electronic media significantly correlation at 0.05 and 0.1 with cultural heritage preservation and

2. The 4 kind of medias was tested, 2 medias namely Electronic and printed media were tested by regression coefficient and the others 2 namely, communication by personal and activity were not.

3. Two media strategies were design for cultural heritage preservation . Communication design to build challenge awareness and finding community leader . 1.The strategy will be used to find local leader in community who is influential and trusted by local people in leading local heritage preservation. 2. Communication of media management for cultural heritage preservation

1. Media strategies of Phetcabun province integration of local knowledge. 2. Establishing standard for media distribution in Phetchabun province and organising activities to build awareness

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยคำแนะนำต่างๆ จาก ดร. วิศัลย์ โฆษิตานนท์ และความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ที่สละเวลาเวลาให้คำแนะนำ คำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือและกำลังใจจากครอบครัว แม่ พี่ น้อง สามี และเพื่อน ๆ ที่ให้ความช่วยเหลืออีกมาก ที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและความปรารถนาดีของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

ชลัษณ์ จิรัชัยเชาวนนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญรูป.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	5
1.5 ประโยชน์ของการวิจัย.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดการสื่อสารแบบบูรณาการ.....	6
2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	26
2.3 สภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์.....	36
2.4 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น.....	48
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
2.6 กรอบแนวคิด.....	65
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	66
3.1 การสำรวจเอกสาร.....	66
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	66
3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	67
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	70
4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล.....	71
4.2 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์.....	72

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์.....	75
4.4 รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์.....	76
4.5 ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภท ต่าง ๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์.....	79
4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน.....	82
4.7 ข้อมูลการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม.....	86
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	114
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	114
5.2 อภิปรายผล.....	118
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	139
บรรณานุกรม.....	141
ภาคผนวก.....	144
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	145
ประวัติคณะผู้วิจัย.....	160

(ช)

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4-1	จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคล.....71
4-2	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์.....73
4-3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์.....73
4-4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม.....74
4-5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่น.....75
4-6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรูปแบบภูมิปัญญาเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์.....76
4-7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรูปแบบการสื่อสารเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์.....76
4-8	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสื่อสิ่งพิมพ์.....77
4-9	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสื่ออิเล็กทรอนิกส์.....77
4-10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสื่อบุคคล.....78
4-11	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสื่อกิจกรรม.....78
4-12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆของจังหวัดเพชรบูรณ์.....79
4-13	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาครัฐในเพชรบูรณ์.....80
4-14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาคเอกชน/ภาคองค์กรอิสระ.....80
4-15	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาคการศึกษา.....81
4-16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาคสื่อมวลชน.....81
4-17	ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมกับ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์.....83
4-18	ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เป็นตัวแปรพยากรณ์กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์.....83

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-19	สมการพยากรณ์การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์85
4-20	การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางสมการพยากรณ์การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์.....85
4-21	ความเชื่อมั่นในการพยากรณ์ของสมการพยากรณ์.....85
4-22	ตัวแปรที่ไม่ได้เข้าสมการพยากรณ์การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์.....86
4-23	การสัมพัทธ์ บุคคล (Key performance).....87

(ฅ)

สารบัญตาราง

รูปที่		หน้า
2-1	องค์ประกอบ 3 E ของการสื่อสารแบบ IMC.....	7
2-2	แผนภูมิแสดงการบูรณาการการสื่อสารการตลาดในแนวคิดและแนวระนาบ.....	9
2-3	วงล้อแห่งการสื่อสารการตลาด.....	14

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ยุทธศาสตร์ที่ 2. การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริม อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าทาง ศิลปวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของชาติ บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นสร้างความเชื่อมโยงระหว่างยุคสมัยอย่างต่อเนื่องโดยให้ความสำคัญต่อบุคลากรทางด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ทุกแขนง ทุกสาขาอาชีพให้ได้รับการดูแลและมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อเป็นแม่พิมพ์ในการถ่ายทอดภูมิปัญญาองค์ความรู้ รวมถึงเป็นทิวทัศน์วัฒนธรรม และเป็นแบบอย่างและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่อนุชนรุ่นต่อไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่น นำมาซึ่งความรู้ความสามารถของชาวบ้าน ซึ่งเรียนรู้มาจากบรรพบุรุษ หรือผู้มีความรู้ในหมู่บ้าน ในท้องถิ่นอันมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง สิ่งของเครื่องใช้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เรียกว่า ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากช่างฝีมือในท้องถิ่นการประดิษฐ์สร้างสรรค์เป็นไปตามเทคนิควิธี และรูปแบบที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยมีการเรียนรู้เฉพาะภายในครอบครัวของตนโดยตรงจาก ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ มิได้มีการถ่ายทอดให้บุคคลอื่น เพราะมีจุดประสงค์หลักคือทำขึ้นใช้ภายในครอบครัว เพื่อใช้สอยในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้ก็จะถ่ายทอดในช่วงเวลาที่ว่างจากการทำเกษตร ซึ่งแต่ละบ้านจะมีเวลาไม่ตรงกัน จึงทำให้ไม่มีการถ่ายทอดให้คนครอบครัวอื่นในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่างานศิลปหัตถกรรมและงานหัตถกรรม

พื้นบ้านได้รับความสนใจมากกว่าแต่ก่อนทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้า จากบรรดานักวิชาการ และผู้ที่สนใจ และนักพัฒนาตลอดจนนักธุรกิจการค้าด้านนี้ แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมามองเห็นว่า ยังไม่ประสบผลดีเท่าใดนัก ทั้งนี้อาจจะยังไม่มีมีการประสานร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างบุคคลกลุ่มต่างๆ จึงทำให้ทิศทางของการอนุรักษ์และการพัฒนาส่งเสริมศิลปหัตถกรรมและหัตถกรรมพื้นบ้านดำเนินไปในทิศทางที่ดีเท่าที่ควร ในด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมพัฒนานั้น น่าจะประกอบด้วยบุคคลสองกลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งเป็นนักวิชาการที่ทำงานในด้านการศึกษาค้นคว้าและวิจัย

เพื่อความเข้าใจถึงความเป็นมาและคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งให้เข้าถึงกำเนิดรูปแบบดั้งเดิมและความสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านั้นกับการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งนี้อาจมีการศึกษารวบรวมเก็บรักษาไว้ในลักษณะของมรดกของชาติ เพื่อการศึกษาของคนรุ่นหลังและเป็นหลักฐาน เป็นข้อมูลให้บุคคลอีกกลุ่มหนึ่งได้นำไปดำเนินการพัฒนาปรับปรุง และส่งเสริมให้งานเหล่านั้นได้พัฒนาไปในทางที่ถูกต้อง บนพื้นฐานของลักษณะเฉพาะถิ่นและเอกลักษณ์ประจำชาติของเราไว้ ถ้าการดำเนินงานของบุคคลสองกลุ่มดังกล่าวดำเนินไปจนบรรลุเป้าหมาย และผลสำเร็จ

เท่าที่ควรแล้ว ก็เชื่อมั่นว่างานศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านของเราซึ่งถูกทอดทิ้ง ถูกมองข้ามไปเป็นเวลานานเพราะเราไปพะวงถึงศิลปกรรมชั้นสูงเสียเป็นส่วนใหญ่ ทั้งๆที่งานพื้นบ้านพื้นเมืองนั้นเป็นมรดกของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และถ้าการอนุรักษ์ และการส่งเสริมประสบผลดีแล้ว งานเหล่านี้อาจจะเป็นสินค้าที่ทำรายได้เข้าประเทศได้ไม่น้อย หรืออาจจะทำให้สภาพเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของประชาชนดีขึ้นด้วย จากการตื่นตัวในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้น ได้ก่อให้เกิดสองแนวคิดขึ้น คือ แนวคิดหนึ่งมุ่งเน้นเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้คงสภาพดั้งเดิมไว้ ด้วยวิธีการสืบทอด การศึกษาวิจัย การรวบรวมบันทึกหลักฐานและข้อมูลไว้ แนวคิดนี้เป็นการอนุรักษ์ของเดิม ให้คงสภาพที่ไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งอยากให้มีการพัฒนาและประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย ซึ่งมักเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูญเสียเอกลักษณ์ ทำให้เกิดปัญหาว่าจะเป็นการทำลายเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่นของศิลปะและภูมิปัญญาพื้นบ้าน ดังนั้นการประสานแนวคิดทั้งสองจะช่วยให้ได้ประโยชน์ทั้งด้านการอนุรักษ์ของเดิมไว้ ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาไปบนพื้นฐานของเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น

การประยุกต์การสื่อสารเพื่อช่วยในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่ได้จากภูมิปัญญานั้นนับว่าทรงคุณค่าแก่การนำการจักการการสื่อสารในรูปแบบต่างๆเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการอนุรักษ์ในสิ่งล้ำค่านั้นไว้ ในด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยนั้น เนื่องจากภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญดังกล่าวแล้วข้างต้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ดำรงอยู่ เพื่อเป็นฐานความรู้ในการผสมผสานกับวิทยาการสากลดังนี้

1. ประเทศยกย่อง "ครุภูมิปัญญาไทย" ให้สามารถทำการถ่ายทอด และพัฒนาผลงานของตนได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ โดยจัดระบบเกื้อหนุนและส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอด ที่ท่านเหล่านี้ดำเนินการอยู่แล้วส่วนหนึ่ง และเชื่อมโยงกระบวนการถ่ายทอดของท่าน เข้ากับกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน โดยอาจจัดระบบการเทียบโอนหน่วยกิต การเทียบวุฒิเทียบตำแหน่ง เพื่อให้เกิดการติดต่อระหว่างความรู้ ผสานเข้าด้วยกันเป็นระบบการศึกษาที่เป็นหนึ่งเดียว

2. จัดให้มีศูนย์ภูมิปัญญาไทย ซึ่งแนวคิดนี้ต้องการให้มีแหล่งสำหรับการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนนั้นๆ เกิดขึ้น อาจเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญา วัด ศาลาของหมู่บ้าน เวทีชาวบ้าน เป็นต้นเพียงแต่เข้าไปช่วยเสริมเพื่อให้สามารถใช้สถานที่นั้นๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่สถานศึกษาในระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. จัดตั้งสภาภูมิปัญญาไทย เนื่องจากลักษณะภูมิปัญญาไทยมีความหลากหลายสมควรกันเป็นองค์รวม หากนำเรื่องภูมิปัญญาไทยเข้าไปไว้ในกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง หรือกรมใดกรมหนึ่ง นโยบายของกระทรวงและกรมนั้น จะเป็นตัวกำหนดกรอบของภูมิปัญญาไทยให้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่อง เช่น หากนำภูมิปัญญาไทยไปไว้ในกระทรวงศึกษาธิการ ประเด็นที่จะถูกยกขึ้นมาพิจารณา คือ ภูมิปัญญาไทยนั้นต้องเป็นเรื่องของการศึกษาเท่านั้น จึงจะได้รับการส่งเสริมและวิธีการส่งเสริมทาง

หนึ่งที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นไปได้สูงคือ การนำภูมิปัญญาไทยไปบรรจุไว้ในโรงเรียน ซึ่งจะขัดกับลักษณะของภูมิปัญญาไทยที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับภูมิปัญญาไทยแต่ละเรื่องเท่านั้น หากเปลี่ยนสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยก็จะไม่เกิดจึงสมควรให้มีสภาภูมิปัญญาไทย เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ และถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้ทรงภูมิปัญญา

4. จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทยด้วยความจำกัดของระบบการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาล ที่มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและระยะเวลา รวมทั้งสภาพการณ์ของประเทศมาเป็นตัวตัดสินว่า โครงการ/งานใดควรได้รับงบประมาณเท่าใด และจะได้รับเงินในปีถัดไปหรือไม่ทำให้การดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาไทยซึ่งต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาและสร้างสรรค์ความรู้ใหม่จากฐานภูมิปัญญาเดิม ต้องอาศัยระยะเวลานาน ไม่อาจกำหนดได้ชัดเจนว่าต้องใช้ระยะเวลาที่ป็นกี่ปีแล้วเสร็จ การกำหนดงบประมาณเป็นรายปี จึงเป็นมูลเหตุขัดขวางการพัฒนาและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเป็นอย่างมากเพื่อแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว การตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะเป็นทุนในการสร้างและเสริมภูมิปัญญาของชาติด้วยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

5. การคุ้มครองลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย เพื่อให้ภูมิปัญญาไทยอันเป็นมรดกทางปัญญาของแผ่นดินได้อยู่คู่กับคนไทย เป็นทุนทางปัญญาในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม การสงวนและรักษามรดกทางภูมิปัญญาดังกล่าวจึงต้องมีระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางภูมิปัญญาเกิดขึ้น เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ในท้องถิ่นและประเทศชาติ ลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทยนี้จึงเปรียบเสมือนระบบคุ้มกันและส่งเสริมปัญญาของชาติ

6. ตั้งสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและเผยแพร่ภูมิปัญญาไทย การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญมากในการทำงานต่อภาพพจน์และสถานภาพของบุคคลหน่วยงาน/องค์กร/สถาบันต่างๆ การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยนั้นยังเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมากเนื่องจากกลไกสำคัญในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยคือการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การสร้างจิตสำนึก และเห็นคุณค่าของสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาไทยการพัฒนาให้บุคคลต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งสามด้าน (ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม) จำเป็นต้องอาศัยการให้การศึกษานานทุกระดับ นั่นคือ การสร้างสังคมของผู้รับให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ภูมิปัญญาในเรื่องหนึ่งๆ ให้เกิดขึ้นจนผู้นั้นสามารถไปเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่ายภูมิปัญญาในเรื่องนั้นๆ จนขยายตัวเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญาที่กว้างขึ้น ทั้งในส่วนของขยายพื้นที่เรียนรู้ และขยายเรื่องที่เรียนรู้ไปสู่การเรียนรู้ในทุกเรื่อง ทุกเวลา ทุกสถานที่จนกลายเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ

7. การประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาไทยทั้งในระดับชาติและระดับโลก ระดับชาติ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนหลายองค์กร ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาไทย ในรูปแบบที่หลากหลายประจำปีอย่างต่อเนื่อง เช่น ศิลปินแห่งชาติผู้มีผลงานดีเด่น

ทางด้านวัฒนธรรม คนดีศรีสังคม เป็นต้น มีผลทำให้ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยมีขวัญและกำลังใจ ที่จะเผยแพร่และถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ในการวิจัยในครั้งนี้มุ่งที่จำทำการค้นคว้าหารูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ที่เหมาะสมให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อที่จะรักษาและปกป้องในภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้เกิดขึ้นผ่านการสื่อสารในรูปแบบต่างๆที่มีประสิทธิภาพกับกลุ่มต่างๆหน่วยงานต่างๆที่จะผสมผสานการสื่อสารให้เกิดการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่ยั่งยืนได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อสร้างรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การใช้รูปแบบการสื่อสาร โดยใช้หลักการการบูรณาการสื่อสารเพื่อส่งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการสืบค้นภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดเพชรบูรณ์แล้วค้นหาตัวแทนอัตลักษณ์ในภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดเพชรบูรณ์ สรุปผลนำเสนอรูปแบบการสื่อสารโดยใช้หลักการการบูรณาการสื่อสารเพื่อส่งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ให้กับ

1. ภาครัฐ
2. ภาคเอกชน
3. ภาคประชาชน
4. ภาคองค์กรอิสระ
5. ภาคสื่อมวลชน
6. ภาคการศึกษาและการวิจัย

โดยการเผยแพร่ข้อมูลสู่ประชาชนในจังหวัดโดยการสัมมนาผ่านการจำลองสื่อที่ค้นพบจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการสื่อสาร ใช้รูปแบบการสื่อสารแบบบูรณาการโดยใช้เครื่องมือการสื่อสารที่หลากหลายที่เหมาะสมกับอัตลักษณ์ในภูมิภาคปัญหาท้องถิ่นในการช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งที่สะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และในสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ในที่นี้หมายถึงงานด้านศิลปวัฒนธรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ทัศนศิลป์ กวีศิลป์

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม กระบวนการสื่อสารแบบบูรณาการที่จะสืบต่อในภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยให้การกำกับดูแลในภาคองค์กรต่างๆที่จะช่วยกันประสานงานในกระบวนการ ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ด้านการปฏิบัติ การปฏิบัติงานด้านการปกป้องคุ้มครอง ดูแลรักษา ด้านการเผยแพร่ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจะสำเร็จได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคมวงกว้าง ทั้งที่เป็นองค์กร และตัวบุคคล รวมทั้งจากภาครัฐและเอกชน

ชุมชนท้องถิ่น กลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันมีลักษณะทาง วัฒนธรรม ภาษา ค่านิยม ประเพณีที่คล้ายคลึงกัน ในการวิจัยนี้กำหนดเฉพาะชุมชนในจังหวัดเพชรบูรณ์

ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ปฏิบัติฟื้นฟู ประยุกต์ และประดิษฐ์คิดค้นภูมิปัญญาพื้นบ้าน เป็นบุคคลที่เป็นผู้นำความคิดเห็นในท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของผู้อื่นที่เป็นประชาชนซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆ ในที่นี้ คือ ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์

1.5 ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงตัวแทนอัตลักษณ์ในภูมิภาคปัญหาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบูรณ์
2. ได้นำเสนอรูปแบบการสื่อสารโดยใช้หลักการการบูรณาการสื่อสารเพื่อส่งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดเพชรบูรณ์
3. ทราบถึงบริบทของภาคต่างๆในสังคมเพื่อส่งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดเพชรบูรณ์
4. สามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปประยุกต์ใช้ทางวิชาการ ต่อผู้สนใจ และนักวิชาการที่จะนำแนวทางการส่งต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ไปปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ ของประเทศได้

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการในการวิจัยเรื่องรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการวิเคราะห์ถึงคุณลักษณะ บทบาท และกลยุทธ์การสื่อสารในการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ นั้น จำเป็นต้องอาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่างๆ มาประกอบ เพื่อสนับสนุนและเป็นแนวทางสำคัญนำไปสู่ผลการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือ ตลอดจนสามารถเป็นกรอบกำหนดทิศทางการงานวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

- 2.1 แนวคิดการสื่อสารแบบบูรณาการ
- 2.2 แนวคิดภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์
- 2.4 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.1 แนวคิดการสื่อสารแบบบูรณาการ

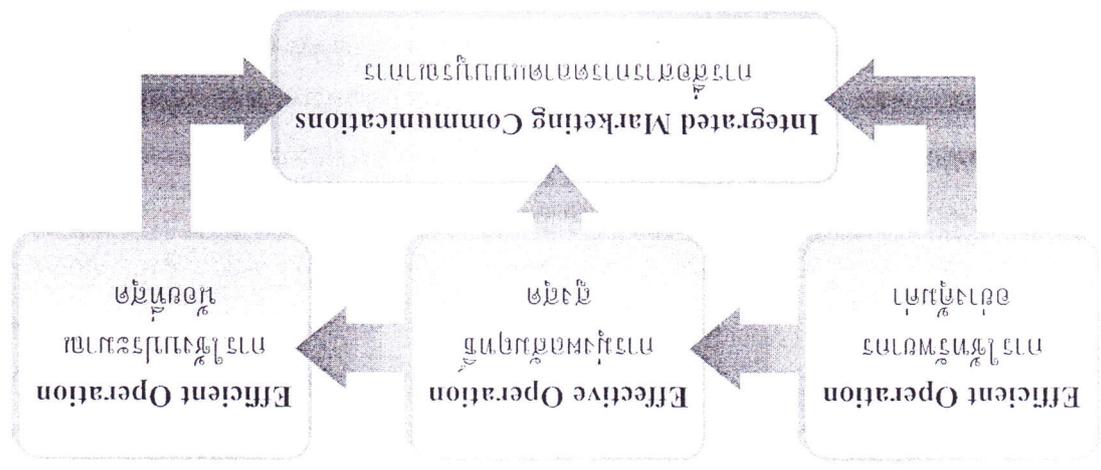
IMC เป็นที่นิยมในแวดวงการตลาดมานานพอสมควรแล้ว นักวิชาการด้านการตลาด นักวิชาการด้านการสื่อสารการตลาด นักการตลาด นักสื่อสารการตลาดเป็นจำนวนมากยอมรับ IMC และพยายามใช้ IMC ในการสร้าง Brand Equity และพวกเขาก็เชื่อว่า IMC เป็นอนาคตที่สดใสของการทำการตลาดที่เน้นการสร้าง Brand Equity เพราะพวกเขามองเห็นแล้วว่า การโฆษณาผ่านสื่อสารมวลชนแบบดั้งเดิม อันได้แก่ การโฆษณาทาง วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร นั้นไม่เพียงพอที่จะสื่อสารเรื่องราวของ Brand ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคตั้งแต่ปี 2000 เป็นต้นมา

ถ้าหากนักการตลาดเข้าใจหลักการของ IMC เขาก็จะสามารถเลือกใช้การสื่อสารการตลาดอย่างอื่น ที่ไม่ใช่การโฆษณาผ่านสื่อสารมวลชน เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับ Brand ของเขาออกไปสู่ผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการใช้ทรัพยากรและงบประมาณการสื่อสารการตลาดที่คุ้มค่าดังภาพที่แสดง 3 E (Efficient, Effective และ Economic) ของ IMC ดังต่อไปนี้

กระบวนการวางแผน IMC
 กระบวนการวางแผน IMC
 IMC เป็นยุทธศาสตร์ของการส่งเสริมการตลาดซึ่งเน้นการวางแผน IMC จะต้องต่อเนื่อง
 จากการวางแผนการตลาดดังนี้

ในระดับองค์กร แผนงานจะประกอบด้วยพันธกิจ (Mission) หมายถึง เป้าหมายขององค์กร
 ในการประกอบธุรกิจ ทั่วไปซึ่งต้องการประกอบธุรกิจดังกล่าว วัตถุประสงค์ (Corporate
 Objectives) ในการดำเนินงาน ต้องการผลลัพธ์อะไรจากการดำเนินธุรกิจ ในส่วนของการเติบโต
 กำไร และอันดับทางการตลาด และยุทธศาสตร์ (Corporate Strategy) อันได้แก่ วัตถุประสงค์
 ของการบริหารธุรกิจ จะทำในธุรกิจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ภายใต้มันขององค์กร
 จะประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Marketing Objectives) ทางการตลาด หมายถึง ความสำเร็จ
 ผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมหรือต้องการจะซื้อสินค้าจากผู้ขายรายใด ซึ่งแผนงานดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับแบบ
 ตลาดอย่างไร ซึ่งต้องการแบ่งกลุ่มลูกค้าจากลักษณะรายได้ ซึ่งแผนงานดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับแบบ
 ทรัพยากรร่วมกับแผนงานทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Objectives) ด้านการผลิต
 (Operation Objectives) และด้านการเงิน (Financial Objectives)
 ในระดับแผนการตลาด ในระดับแผนการตลาด ที่สัมพันธ์มาจากแผนระดับองค์กรนั้น
 คือจากการกำหนดวัตถุประสงค์ทางการตลาดที่สำคัญ การกำหนดขั้นต้นทางการตลาด
 (Marketing Strategy) ที่เป็นการรอบของงานด้านการตลาด ภายใต้แผนการตลาดจะ
 วางวัตถุประสงค์ทางการตลาดผลิตภัณฑ์ (Product Objectives) วัตถุประสงค์ทางการตลาด (Price
 Objectives) วัตถุประสงค์ทางการกระจายสินค้า (Place Objectives) และวัตถุประสงค์ทางการ
 ส่งเสริมการตลาด (Promotion Objectives) ในมีความสอดคล้องกันกับแผนการตลาดเช่นกัน
 วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการตลาดจะเป็นของแผน IMC

ภาพที่ 2-1 องค์ประกอบ 3 E ของการสื่อสารแบบ IMC (Smith, Berry, Gad และ Pulford, 1997, หน้า 168)

ในระดับแผน IMC แผนงานจะประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ของการสื่อสารการตลาด (Marketing Communications Objectives) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การสื่อสารการตลาด (Marketing Communications Strategies) ที่เป็นกรอบของการดำเนินงานด้านการสื่อสารการตลาด แล้วกำหนดกลวิธีการสื่อสารการตลาด (Marketing Communications Tactics) ที่เป็นการลงรายละเอียดวิธีการสื่อสารการตลาด กำหนดตารางการทำงานตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดไว้ (Action Plan) และกำหนดวิธีการตรวจสอบเพื่อควบคุมการสื่อสารการตลาด (Marketing Communications Control) เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้วางไว้

ในทุกขั้นตอนและทุกองค์ประกอบของการวางแผน ตั้งแต่ระดับองค์กร สู่ระดับตลาด และสู่ระดับการสื่อสารการตลาด จะต้องดำเนินไปตามแนวทางของ “บูรณาการ” หมายถึง ทุกองค์ประกอบ ทุกขั้นตอน จะต้องมีความสอดคล้องประสานกลมกลืนกัน การบูรณาการจากระดับองค์กร สู่ระดับตลาด จนถึงระดับการสื่อสารการตลาดนั้น เป็นการบูรณาการในแนวตั้ง (Vertical Integration) นอกจากการบูรณาการในแนวตั้งแล้ว จะต้องมีการบูรณาการในแนวระนาบ (Horizontal Integration) ด้วย หมายถึงในขั้นตอนของการวางระดับองค์กร จะต้องให้แผนการตลาด แผนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ แผนการผลิต และแผนการเงินจะต้องสอดคล้องประสานไปในทิศทางเดียวกัน แผนงานขององค์กรจึงจะดำเนินไปได้ด้วยดี และในขั้นตอนของการวางแผนการตลาด ก็จะต้องให้แผนงานของส่วนผสมการตลาดทั้งหลายอันได้แก่ Product, Price, Place, Promotion นั้น มีแผนงานที่สอดคล้องประสานกันอย่างกลมกลืน ท้ายที่สุดเมื่อถึงแผนการสื่อสารการตลาด ก็จะต้องมีการบูรณาการแนวระนาบเช่นเดียวกัน กล่าวคือ

ฝ่ายอื่นๆ ที่ไม่ใช่ฝ่ายสื่อสารการตลาด จะต้องมีส่วนร่วมในการสื่อสารเรื่องราวของ Brand ด้วย ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมที่เป็นอวัจนภาษา หรือการสื่อสารที่เป็น วัจนภาษา

การสื่อสารหลากหลายรูปแบบที่ใช้ในการสื่อสารเรื่องราวของ Brand นั้น จะต้องมีความคงเส้นคงวา ทั้งเนื้อหาสาระ ลีลา อารมณ์ ผู้บริโภคจะต้องได้รับรู้เรื่องราวของ Brand จุดครองใจของ Brand บุคลิกของ Brand และคำสัญญาของ Brand ที่คงเส้นคงวาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ภาพลักษณ์ของ Brand มีความคมชัดในความคิดคำนึงของผู้บริโภค

รายละเอียดของการบูรณาการแผนทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถนำเสนอเป็นภาพดังที่ปรากฏในหน้าถัดไป

ภาพที่ 2-2 แผนภูมิแสดงการบูรณาการการสื่อสารการตลาดในแนวดิ่งและแนวระนาบ
(เสรี วงษ์มณฑา, 2548, หน้า 11)

เสรี วงษ์มณฑา (2547) กำหนดองค์ประกอบของการวางแผน IMC ไว้เป็น 10 P ดังต่อไปนี้
 Purpose : เป้าหมายของการส่งเสริมการตลาด ซึ่งมี 3 ระดับเช่นเดียวกับของ Christill คือในเชิงธุรกิจนั้น องค์กรต้องการอะไรในเชิงการตลาด ต้องการ ส่วนครองตลาดอย่างไร ต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างไร ที่จะก่อให้เกิดการเพิ่มยอดขาย และในเชิงการสื่อสาร

ต้องการที่จะสื่อเรื่องอะไร เพื่อให้เกิดอะไรขึ้นในระดับความรู้ความเข้าใจของผู้บริโภค ระดับความรู้สึก ทักษะคิของผู้บริโภค และระดับพฤติกรรมของผู้บริโภค

People : กลุ่มเป้าหมายเป็นใคร มีรูปแบบในการดำเนินชีวิตอย่างไร มีค่านิยมในการดำเนินชีวิตอย่างไร มีสภาพจิตวิทยาเป็นอย่างไร มีพฤติกรรมในการซื้อสินค้าอย่างไร มีพฤติกรรมในการใช้สินค้าอย่างไร

Product : สินค้าที่นำเสนอให้ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายนั้น มีคุณสมบัติอย่างไร มีจุดเด่นอย่างไร มีคุณประโยชน์อะไร ให้คุณค่าอะไรแก่ผู้บริโภค

Problem : ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายมีปัญหาอะไร และสินค้าที่นำเสนอ จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ผู้บริโภคได้อย่างไร

Positioning : ตำแหน่งครองใจของสินค้า หรือประเด็นหลักที่จะทำให้ผู้บริโภคมองสินค้าภายใต้ Brand ดังกล่าวแตกต่างจากสินค้าอื่นในประเภทเดียวกันคืออะไร

Promise : จุดขายที่ใช้เป็นคำสัญญาของ Brand คืออะไร

Proof : จุดสนับสนุนที่จะทำให้จุดขายน่าเชื่อถือคืออะไร

Personality : ถ้าเปรียบสินค้าเป็นคน จะเป็นคนที่มีบุคลิกอย่างไร บุคลิกดังกล่าวจะกำหนดเรื่องราวที่จะนำเสนอ คำพูดที่จะใช้ ภาพที่จะใช้ เหตุการณ์ที่จะใช้ สัญลักษณ์ที่จะใช้ในการนำเสนอเรื่องราวของ Brand

Platform : รูปแบบของการสื่อสารที่จะใช้มีอะไรบ้าง และสื่อที่จะใช้ในการสื่อสารแต่ละรูปแบบมีอะไรบ้าง

Presentation : วิธีการในการนำเสนอเรื่องราวของ Brand จะมีสัญลักษณ์อย่างไร ที่จะทำให้เกิดการสอดประสานกับบุคลิกของสินค้าที่ได้กำหนดไว้

นักการตลาดการตลาด จะต้องบูรณาการทั้ง 10 P ดังกล่าวข้างต้น ให้มีความสอดประสานกัน ให้การสื่อสารทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นนั้น ตอกย้ำเรื่องราวของ Brand อย่างคงเส้นคงวา ในทุกๆ ประเด็น กล่าวคือ เนื้อหาคงเส้นคงวา บุคลิกคงเส้นคงวา สัญลักษณ์คงเส้นคงวา และจุดครองใจของสินค้าคงเส้นคงวา

หลักการของการวางแผน IMCเสรี วงษ์มณฑา (2548) อธิบายปัจจัยสำคัญในการวางแผน IMC ประกอบด้วย

การแบ่งส่วนตลาด ด้วยพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย การแบ่งส่วนตลาดจะใช้เพียงตัวแปรทางประชากรศาสตร์ (Demographics) เช่น เพศ อายุ การศึกษา รายได้ ฐานะทางการสมรส อาชีพ ฯลฯ ไม่เพียงพอสำหรับการวางแผน IMC ต้องใช้ตัวแปรทางด้านรูปแบบในการดำเนินชีวิต (Psychographics) ด้วย อันได้แก่ บุคลิกภาพ การใช้เวลา การใช้จ่ายเงิน ค่านิยม กิจกรรมนอกบ้าน กิจกรรมในบ้าน รสนิยม ทักษะคิ โลกทัศน์ พฤติกรรมการซื้อ พฤติกรรมการบริโภค และ

พฤติกรรมการใช้สื่อ เพื่อที่จะสามารถวางแผนเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย

เน้นเรื่องจุดสัมผัส (Brand Contact Points) มากกว่าการใช้สื่อแบบธรรมเนียมปฏิบัติ (Traditional Media) ในการสื่อสารการตลาดแบบเดิมที่เน้นการโฆษณา และในการวางแผนการสื่อสารก็จะเป็นการกำหนดการใช้สื่อต่างๆ ที่มีโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสื่อกลางแจ้งเป็นสื่อหลัก แต่ในการวางแผน IMC จะต้องคิดถึงจุดสัมผัส (Brand Contact Points) อันได้แก่ สถานการณ์ที่ผู้บริโภคจะได้พบเห็น Brand ในรูปแบบต่างๆ ของการสื่อสาร โดยยึดถือหลักของการสร้างความถี่ของการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ให้พวกเขาเกิดความคุ้นเคยกับ Brand ด้วยความเชื่อที่ว่า “ความคุ้นเคยทำให้เกิดความชื่นชอบ ความชื่นชอบทำให้เกิดความไว้วางใจ”

ความสัมฤทธิ์ผลของการสื่อสารคือ Brand Equity ในการสื่อสารการตลาดแบบเดิม ที่เน้นการโฆษณานั้น การวัดผลของการสื่อสารจะวัดการเข้าถึง (Reach) ความถี่ (Frequency) ประสิทธิภาพของการใช้งบประมาณซื้อสื่อ (Media Cost Efficiency) การรู้จัก (Awareness) ทัศนคติที่มีต่อโฆษณา (Attitudes) แต่ในการวางแผนแบบ IMC นั้น ความสัมฤทธิ์ของการสื่อสารจะวัดจากความสามารถในสร้างคุณค่าอันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของ Brand (Brand Equity) ที่ทำให้ผู้บริโภคมีความพึงพอใจสินค้าภายใต้ Brand นั้น จนเลิกคิดถึงสินค้าอื่น และคิดถึงสินค้าภายใต้ Brand นั้นทุกครั้งที่ต้องการจะซื้อสินค้าประเภทดังกล่าว

ต้องใช้ทั้งการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชน (Media Communications) และการสื่อสารที่ไม่ผ่านสื่อสารมวลชน (Non-media Communications) ในการกำหนดจุดสัมผัสเพื่อการสื่อสารเรื่องราวของ Brand นั้น ผู้วางแผน IMC ต้องพิจารณาการสื่อสารที่ไม่ผ่านสื่อสารมวลชนด้วย เช่น การจัดสัมมนา การให้บริการ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น เพราะการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชนอย่างเดียว จะทำให้การบูรณาการไม่ครบถ้วน การสื่อสารที่ไม่ผ่านสื่อสารมวลชนนั้น มีบทบาทในการสื่อสารการตลาดแบบ IMC ไม่น้อยไปกว่าการสื่อสารผ่านสื่อสารมวลชน

ต้องเป็นการวางแผนแบบวงกลม (Circular Planning) กล่าวคือ ต้องเป็นการวางแผนต่อเนื่องระยะยาว เหมือนวงกลมที่ไม่มีจุดเริ่มต้น ไม่มีจุดจบ เพราะการวางแผนหนึ่งต้องใช้ผลการวิเคราะห์ผลลัพธ์ของแผนครั้งที่ผ่านมา และเมื่อแผนดังกล่าวดำเนินไป ผลลัพธ์ของแผนดังกล่าว ก็กลายเป็นข้อมูลเบื้องต้นของแผนครั้งต่อไปอย่างไม่รู้จบ ในขณะเดียวกัน กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งของ IMC นั้น สามารถเป็นศูนย์กลางของวงกลมที่นำไปสู่กิจกรรมขยายผล (Spin-off Effects) ได้อีกหลายอย่าง นักวางแผน IMC จึงต้องพิจารณาว่า ในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งนั้น จะทำกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นการขยายผลกิจกรรมนั้นได้หรือไม่ เช่น หลังจากรการจัดประกวดแล้ว จะนำผู้ชนะการประกวดไปออกรายการโทรทัศน์อะไรบ้าง จะให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนรายใดบ้าง จะส่งแข่งขันต่อต่างประเทศให้เป็นข่าวได้อีกหรือไม่ จะใช้ผู้ชนะเป็นผู้นำเสนอสินค้า (Presenter) หรือไม่

ต้องพิจารณาใช้ทั้งการสื่อสารเพื่อการจูงใจที่ชัดเจน โจงแจ่ง (Above-the-line Communications) และการสื่อสารเพื่อการจูงใจที่แฝงเร้นอย่างแยบยล (Below-the-line Communications) เนื่องจากยุทธศาสตร์ของ IMC นั้นใช้การสื่อสารหลายรูปแบบ นอกจากการโฆษณาการแถลงข่าวการออกสินค้าใหม่ การส่งเสริมการขายที่เป็นรูปแบบของการจูงใจทางการค้าที่ชัดเจน โจงแจ่งแล้ว การสื่อสารบางรูปแบบของ IMC อาจจะเป็นการเล่าตำนาน เล่าเรื่อง เล่าข่าว หรือสารคดีเชิงวิชาการที่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายจะได้เรียนรู้เรื่องราวของ Brand โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการจูงใจเชิงการค้า แต่การสื่อสารดังกล่าวนั้นก็ยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของพวกเขา ดังนั้นในการวางแผน IMC จะต้องพิจารณาเลือกใช้การสื่อสารในรูปแบบดังกล่าวที่เรียกว่า Below-the-line Communications ด้วย

ต้องเป็นการวางแผนแบบฐานเป็นศูนย์ (Zero-Based Planning) หมายถึงการวางแผนที่พิจารณารูปแบบการสื่อสาร และจัดวางงบประมาณให้เป็นไปตามภาระของงานที่จะต้องทำ เป็นการวางแผนเพื่อให้บรรลุพันธกิจในแต่ละแผน ไม่นำเอาแผนปีที่แล้วมาปรับปรุง ไม่กำหนดงบประมาณปีนี้ด้วยการใช้งบประมาณปีที่แล้วเป็นฐานในการคำนวณงบประมาณ และไม่มีการกำหนดล่วงหน้าก่อนวางแผนว่า จะใช้รูปแบบการสื่อสารแบบใดบ้าง จนกว่าจะได้ศึกษาความพร้อมในการของผู้บริโภคว่าอยู่ระดับใดของกระบวนการตัดสินใจ ธรรมชาติของสินค้า และสภาพของการแข่งขัน

หลักการของการวางแผน IMC ของเสรี วงษ์มณฑา ดังที่ปรากฏข้างต้นนั้น ชี้ให้เห็นว่าการใช้ยุทธศาสตร์ IMC เป็นการสื่อสารการตลาดที่หลากหลายรูปแบบ ไม่ใช่การสื่อสารการตลาดที่ให้ความสำคัญต่อการโฆษณาผ่านสื่อมวลชนแต่เพียงอย่างเดียว เป็นการสื่อสารเพื่อการจูงใจที่มีทั้งชัดเจนและแยบยล เป็นการสื่อสารที่เน้นการดำเนินงานระยะยาวต่อเนื่อง และเน้นความสัมฤทธิ์ผลที่พฤติกรรมของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มากกว่าที่จะวัดผลเพียงการทำให้ Brand เป็นที่รู้จัก หรือผู้บริโภคมีความชื่นชอบชิ้นงานโฆษณา

ระดับของการบูรณาการ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่าแผนงาน IMC ไม่ได้เป็นเพียงการบูรณาการแผนองค์กร แผนการตลาด และแผนการสื่อสารการตลาดในแนวดิ่งเท่านั้น แต่ยังต้องมีการบูรณาการแนวระนาบระหว่างแผนกต่างๆ ในองค์กร และระหว่างการตลาดในรูปแบบต่างๆ อีกด้วย เสรี วงษ์มณฑา (2548) แยกแยะระดับของการบูรณาการในการวางแผน IMC ไว้ 7 ระดับดังนี้

การบูรณาการวัตถุประสงค์ในแนวดิ่ง (Vertical Objective Integration) หมายถึง การบูรณาการวัตถุประสงค์ขององค์กร ของการตลาด และของการสื่อสารการตลาดให้สอดคล้องประสานกัน

การบูรณาการฝ่ายต่างๆ ในแนวระนาบ (Horizontal Function Integration) หมายถึง การบูรณาการการทำงานของฝ่ายต่างๆ ในบริษัทให้สอดคล้องประสานกันเพื่อผลสัมฤทธิ์สูงสุดของการตลาด

การบูรณาการส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix Integration) หมายถึง การบูรณาการสินค้า ราคา การจัดจำหน่ายสินค้า และวิธีการส่งเสริมการตลาด ให้สอดคล้องกัน ราคาของสินค้าต้องเหมาะสมกับคุณค่าและคุณภาพของสินค้า สถานที่ในการจัดจำหน่ายสินค้าต้องสอดคล้องกับภาพลักษณ์ของ Brand แนวทางการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การจัดกิจกรรม เอกสารในการสื่อสาร บุคลากรที่ใช้ในการขายสินค้า และการให้บริการแก่ลูกค้า จะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับภาพลักษณ์ของ Brand

การบูรณาการส่วนผสมของการสื่อสาร (Communications Mix Integration) หมายถึง การบูรณาการการสื่อสารทุกรูปแบบให้สอดคล้องประสานกลมกลืนกันอย่างต่อเนื่อง และมีความคงเส้นคงวา สีสัน อารมณ์ไปทิศทางเดียวกัน

การบูรณาการออกแบบงานสร้างสรรค์ (Creative Design Integration) หมายถึง การบูรณาการรูปทรง สี สัน สีลา อารมณ์ของชิ้นงานเพื่อการสื่อสารทุกชิ้นให้มีความคงเส้นคงวา ให้ผู้บริโภครับรู้เอกลักษณ์ของ Brand ขององค์กรที่คมชัด มีความคงเส้นคงวา ไม่มีความสับสน

การบูรณาการการสื่อสารภายนอกและภายใน (External and Internal Integration) หมายถึง การบูรณาการเรื่องราวของ Brand ที่ผู้บริโภคภายนอกได้รับรู้ให้สอดคล้องกับเรื่องราวของ Brand ที่มี การสื่อสารกันภายในให้พนักงานได้รับรู้ และได้ตระหนักว่า พวกเขาจะต้องมีพฤติกรรมในการทำงานอย่างไรให้สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของ Brand ที่ได้สื่อสารออกไป

การบูรณาการด้านการเงิน (Financial Integration) หมายถึง การกำหนดงบประมาณให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ IMC เมื่อมีการวางวัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ในการสื่อสารให้เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องแล้ว การจัดสรรงบประมาณจะต้องสอดคล้องกับพันธกิจที่จะต้องทำ เพื่อให้แผนงานที่วางไว้สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบูรณาการที่จะก่อให้เกิดความสัมฤทธิ์ของยุทธศาสตร์ IMC นั้น ควรจะต้องมีการบูรณาการให้ครบถ้วนทั้ง 7 ระดับ ถ้าหากฝ่ายต่างๆ ไม่ให้ความร่วมมือกับฝ่ายตลาดและฝ่ายสื่อสารการตลาด แผนงานของ IMC ก็ประสบความสำเร็จได้ยาก ถ้าหากสิ่งที่พนักงานได้รับรู้เกี่ยวกับ Brand แตกต่างไปจากสิ่งที่ผู้บริโภคภายนอกได้รับรู้ และพฤติกรรมของพนักงานไม่สอดคล้องกับค่านิยมของ Brand ที่ได้สื่อสารออกไป ผู้บริโภคก็จะเกิดความผิดหวังและไม่พอใจ Brand การซื้อซ้ำก็จะไม่เกิดขึ้น และถ้าหากมีการยอมรับวัตถุประสงค์ของการสื่อสารและยุทธวิธีของการสื่อสาร แต่ไม่ได้จัดสรรทรัพยากรหรืองบประมาณให้เพียงพอสำหรับการทำงานให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ที่วางไว้ การทำงาน IMC ก็ไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จได้

Smith, Berry และ Pulford (1997) นำเสนอจุดสัมผัสของ IMC เป็น “วงล้อแห่งการสื่อสารการตลาด (Marketing Communication Wheel)” ดังนี้

ภาพที่ 2-3 วงล้อแห่งการสื่อสารการตลาด (Smith, Berry, และ Pulford, 1997, หน้า 167)

เสรี วงษ์มณฑา (2548) รวบรวมจุดสัมผัสของ IMC ไว้มากถึง 24 จุดสัมผัส มีจุดสัมผัสที่แตกต่างเพิ่มเติมนอกเหนือไปจาก 14 จุดสัมผัสที่กล่าวมาแล้ว 11 จุดดังนี้

1. การให้บริการ (Service)
2. การจัดกิจกรรมพิเศษ (Special Event)
3. การจัดทำคู่มือ (Manual)
4. การฝึกอบรมผู้บริโภค (Consumer Training)
5. การจัดตั้งศูนย์สาธิต (Demonstration Center)
6. การจัดตั้งห้องแสดงสินค้า (Show Room)
7. การนำเสนอสินค้าในร้านค้า (Display)
8. พนักงานขององค์กร (Employees)
9. อุปกรณ์เสริมการขายในร้านค้า (Merchandising)
10. วัสดุพิเศษเพื่อการโฆษณา (Specialty Advertising)

11. การขายลิขสิทธิ์เครื่องหมายการค้า (Licensing)

เมื่อนำจุดสัมผัสของนักวิชาการทั้งหลายข้างต้นรวมเข้าด้วยกัน จะได้ 25 จุดสัมผัส แต่หากพิจารณาจากความหมายของ IMC ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship Management---CRM) ก็สามารถเป็นอีกจุดสัมผัสของ IMC ด้วยเช่นกัน ในที่นี้จะขอเสนอการใช้จุดสัมผัสต่างๆ ตามความเหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ดังนี้

1. การโฆษณา (Advertising) เป็นการซื้อเวลา ซื้อพื้นที่ของสื่อ เพื่อการสื่อสารการตลาดที่จะใช้ในโอกาสต่อไปนี้

- มีตลาดเป็นตลาดมวลชนที่มีกลุ่มเป้าหมายกว้างขวาง
- ต้องการตอกย้ำจุดครองใจของ Brand
- ต้องการสร้าง Brand ให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มเป้าหมายอย่างกว้างขวาง และรวดเร็ว
- ต้องการเตือนใจกลุ่มเป้าหมายให้จดจำ Brand อยู่ตลอดเวลา

2. การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เป็นการสื่อสารที่มีการให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องราวของ Brand ในเชิงลึก ที่มีรายละเอียดได้มากกว่าการโฆษณา เป็นการสื่อสารการตลาดที่มีเครื่องมือหลากหลายรูปแบบ ทั้งการให้ข่าว แลงข่าว การให้สัมภาษณ์ การเขียนบทความ การจัดทำสารคดี การทำใบแทรก และการทำเอกสารแนะนำองค์กร แนะนำสินค้า การประชาสัมพันธ์มีความเหมาะสมที่จะใช้ในโอกาสต่อไปนี้

- ต้องการให้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง
- ต้องการเล่าเรื่องราวของ Brand เพื่อเป็นการสร้าง Brand ตั้งแต่เริ่มแรกของการแนะนำ

Brand ผู้ตลาด

- เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้องค์กรและ Brand
- เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ Brand
- เพื่อให้การศึกษาแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับการใช้สินค้า
- เพื่อรณรงค์ให้เกิดความเชื่อใหม่ ค่านิยมใหม่ และวิถีชีวิตใหม่

3. การใช้พนักงานขาย (Personal Selling) เป็นการสื่อสารการตลาดที่สามารถให้ได้ทั้งข้อมูลข่าวสาร ที่ทำให้ผู้บริโภคมีความชื่นชมใน Brand และกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค การใช้พนักงานขายจะเหมาะสมกับโอกาสดังต่อไปนี้

- เมื่อสินค้ามีข้อมูลลับซับซ้อนและต้องการคำอธิบาย ที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วย การสื่อสารการตลาดแบบทางเดียว แต่ต้องการให้มีการสนทนาซักถาม
- เมื่อมีการต่อรองในการซื้อได้
- เมื่อสินค้านั้นสามารถปรับเปลี่ยนตามความต้องการของลูกค้าแต่ละราย
- เมื่อต้องมีการสาธิตการใช้สินค้า
- เมื่อต้องมีการให้บริการแก่ลูกค้า

- เมื่อต้องมีการผลักดันให้ลูกค้ามีการตัดสินใจซื้อ เพราะเป็นสินค้าที่มีราคาสูง และไม่ใช่ว่าสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับลูกค้ามากนัก

4. การตลาดเจาะตรง (Direct Marketing) เป็นการสื่อสารการตลาดที่เข้าถึงลูกค้าแต่ละราย ในฐานะเป็นปัจเจกชนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การส่งเอกสารทางไปรษณีย์ การติดต่อทางโทรศัพท์ การขายผ่านแค็ตตาล็อก การขายผ่านทางโทรทัศน์โดยตรง การตลาดเจาะตรงนั้นเหมาะสมที่จะใช้ในโอกาสต่อไปนี้

- เมื่อกลุ่มเป้าหมายมีไม่มากถึงขนาดที่จะเป็นตลาดมวลชน ที่จะต้องใช้การโฆษณาแบบดั้งเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- เมื่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายนั้น สามารถทำได้โดยตรง ไม่ต้องผ่านสื่อที่มีฐานข้อมูล (Database) ของลูกค้า ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายแต่ละรายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- เมื่อต้องการสร้างสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง การตลาดเจาะตรง เป็น การสื่อสารการตลาดที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship Management-CRM) ซึ่งถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญของ IMC

5. การส่งเสริมการขาย (Personal Selling) คือการให้คุณค่าเพิ่มพิเศษ เพื่อเร่งรัดการตัดสินใจของผู้บริโภค ของร้านค้า และเป็นเครื่องมือที่เพิ่มขวัญและกำลังใจให้พนักงานขายด้วย กิจกรรมการตลาดที่มักจะพูดกันว่า “ลด แลก แจก แถม และชิงโชค” ซึ่งปัจจุบันมีกลวิธีในการส่งเสริมการขายเกิดขึ้นมากมาย ด้วยความคิดสร้างสรรค์ของนักการตลาด ที่มุ่งใช้การสร้างคุณค่าพิเศษเพิ่มเติม ที่จะเร่งรัดการตัดสินใจของผู้บริโภค การส่งเสริมการขายจะใช้ในโอกาสดังต่อไปนี้

- เมื่อมีการแนะนำให้ทดลองใช้สินค้าใหม่

- เมื่อต้องการที่จะแย่งชิงลูกค้าของสินค้าอื่น

- เมื่อต้องการปกป้องไม่ให้คู่แข่งที่เข้ามาใหม่มาแย่งชิงลูกค้า

- เมื่อต้องการเร่งรัดการขายให้เร็วขึ้น

- เมื่อต้องการเพิ่มยอดขายให้สูงกว่าปรกติ

- เมื่อต้องการตอบแทนลูกค้าที่ซื้อสินค้าเป็นจำนวนมาก

- เมื่อต้องการใช้โอกาสของวาระพิเศษในการเพิ่มยอดขาย

- เมื่อต้องการกระตุ้นให้ร้านค้ายินดีรับสินค้าเอาไว้ขาย

- เมื่อต้องการแย่งพื้นที่ในร้านค้า

- เมื่อต้องการให้ร้านค้าช่วยผลักดัน Brand

- เมื่อต้องการให้นักขาย มีเครื่องมือในการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

- เมื่อต้องการกระตุ้นการทำงานของนักขาย

6. การจัดกิจกรรมพิเศษ (Special Event) คือการจัดการแข่งขัน การประกวด การแนะนำสินค้า การเฉลิมฉลองในรูปแบบต่างๆ เช่น การฉลองยอดขาย การฉลองรางวัล การจัดงานแจกรางวัล การจัดงานกีฬา หรือวันครอบครัว การจัดกิจกรรมพิเศษเหมาะกับโอกาสต่อไปนี้

- เมื่อต้องการดึงกลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วม
- เมื่อต้องการให้เกิดข่าวด้วยการจัดงานที่สื่อมวลชนให้ความสนใจ
- เมื่อต้องการสร้างสัมพันธ์ภาพกับกลุ่มเป้าหมาย
- เมื่อต้องการแนะนำสินค้าใหม่
- เมื่อต้องการแสดงการขอบคุณกลุ่มเป้าหมาย
- เมื่อต้องการใช้ประโยชน์จากภาวะพิเศษต่างๆ ในการสร้างเรื่องราวเพิ่มเติมให้ Brand

7. การเป็นผู้อุปถัมภ์ (Sponsorship) คือการมีส่วนร่วมในการอุปถัมภ์การจัดงานต่างๆ ทางด้านกีฬา ทางด้านบันเทิง ทางด้านการศึกษา ทางด้านการประชุมสัมมนา ทางด้านการวิจัย ทางด้านการฝึกอาชีพ และงานศิลปะและวัฒนธรรมต่างๆ การเป็นผู้อุปถัมภ์จะใช้ในโอกาสต่อไปนี้

- เพื่อสร้างภาพลักษณ์องค์กรว่าเป็นผู้มีส่วนเสริมสร้างสังคม
- เพื่อสร้างความรักและความชื่นชมในกลุ่มผู้บริโภคที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ

ภายใต้การอุปถัมภ์ของ Brand

- เพื่อเพิ่มโอกาสในการแนะนำสินค้า
- เพื่อให้ได้สิทธิพิเศษในการขายสินค้าและการจัดกิจกรรมการตลาดในช่วงที่มีการจัดงาน
- เพื่อเป็นโอกาสในการส่งเสริมการขาย
- เพื่อสร้างข่าวเกี่ยวกับ Brand และองค์กรให้ปรากฏในสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ

8. การนำเสนอสินค้าในร้านค้า (Display) คือการจัดวางเรียงสินค้า ณ จุดขายที่จะดึงดูดผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายให้สนใจในสินค้า และตัดสินใจซื้อสินค้า เป็นจุดสัมผัสที่เกิดขึ้น ณ จุดขาย เป็นการเชิญชวนให้ซื้อ พร้อมกับการเร้ารัดผู้บริโภคให้ตัดสินใจ การนำเสนอขายสินค้ามีความสำคัญในการสื่อสารการตลาดดังนี้

- เป็นการสะท้อนจุดขายของสินค้า
- เป็นการตอกย้ำบุคลิกลักษณะของสินค้า
- เป็นการแสดงจุดครองใจของสินค้า
- เป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจในสินค้า
- เป็นการกระตุ้นให้เกิดการซื้อในกลุ่มผู้บริโภค ที่ไม่ได้ตั้งใจจะซื้อมาก่อน การนำเสนอขายสินค้า ณ จุดขายที่น่าสนใจ จะก่อให้เกิดการซื้อด้วยแรงกระตุ้นของสินค้าที่ลูกค้าได้เห็น ทั้งๆ ที่ไม่ได้ตั้งใจจะซื้อสินค้านั้นมาก่อน

9. การใช้อุปกรณ์เสริมการขายในร้านค้า (Merchandising) คือการใช้อุปกรณ์ประกอบการขายต่างๆ เช่น ชั้นวางของ ราวแขวน ป้ายไฟหน้าร้าน ตู้แช่ของ ผ่ากันแดด กระจาดรองจาน พวง

เครื่องปรุง กล่องใส่กระดาษเช็ดมือ รายการอาหาร การตกแต่งตู้แสดงสินค้าหน้าร้าน (Window Display) ให้สะดุดตาผู้บริโภค อุปกรณ์เหล่านี้จะเป็นจุดสัมผัสที่เกิดขึ้น ณ จุดขาย จุดสุดท้ายของการตัดสินใจของผู้บริโภค เป็นการสื่อสารเพื่อการเตือนความทรงจำ ตอกย้ำความมั่นใจใน Brand ให้แก่ผู้บริโภค การใช้อุปกรณ์เสริมการขายในร้านค้า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสื่อสารการตลาดในประเด็นต่อไปนี้

- เป็นการเตือนความทรงจำให้ผู้บริโภค ณ จุดขาย ซึ่งเป็นจุดสุดท้ายก่อนการตัดสินใจ
- เป็นการสร้างบรรยากาศให้ร้านค้า และแสดงความเป็นเจ้าของบรรยากาศ
- เป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับร้านค้า
- เป็นการยึดครองร้านค้า ทำให้สินค้าอื่นที่ขายในร้านค้าเดียวกันตกเป็นรองในด้านความโดดเด่น

โดดเด่น

- เป็นการปิดกั้นคู่แข่งในการเข้าร้าน เพราะการหุ้มอุปกรณ์เสริมการขายกับร้านค้านั้น เจ้าของ Brand สามารถมีข้อตกลงในการไม่อนุญาตให้คู่แข่งเข้าร้านค้า เช่น ไม่ให้มีเครื่องคัมบายยี่ห้ออยู่ในตู้แช่ ไม่ให้มีเครื่องคัมบายอย่างอยู่ในร้านอาหาร ไม่ให้มียาสีฟันบางยี่ห้ออยู่ในคลินิกทันตแพทย์ เป็นต้น

10. การใช้สื่อ ณ จุดซื้อ (Point-of-Purchase Materials) คือการใช้สื่อต่างๆ ที่ปรากฏในร้านค้า เป็นจุดที่ผู้บริโภคมาซื้อสินค้า เช่น ป้ายแขวน (Hanging Mobile) แผ่นป้าย (Banner) ใบโปสเตอร์ (Poster) แผ่นติด (Sticker) ธงราว (Bunting) กล่องไฟ (Light Box) ที่เป็นป้ายชื่อหรือภาพแสดงสินค้า เป็นต้น สื่อเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสื่อสารการตลาดด้วยวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- เพื่อสร้างบรรยากาศภายในร้าน
- เพื่อเตือนใจผู้บริโภคในจุดของการตัดสินใจซื้อ
- เพื่อให้ข้อมูลก่อนการตัดสินใจซื้อเป็นครั้งสุดท้าย
- เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับร้านค้า

11. การจัดตั้งห้องแสดงสินค้า (Show Room) เป็นการนำเสนอสินค้า ณ จุดขาย ให้เห็นความสวยงาม และให้ผู้บริโภคได้เห็นภาพของสินค้าที่เขาจะซื้อว่าจะเข้าไปอยู่ในชีวิตความเป็นอยู่ของเขาอย่างไร เมื่อเข้าไปอยู่แล้วจะสวยเพียงใด จะผสมกับสิ่งอื่นๆ อย่างไร การใช้ห้องแสดงสินค้ามีความเหมาะสมในกรณีดังต่อไปนี้

- เมื่อความงามของสินค้า เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นสำหรับการกระตุ้นผู้บริโภคให้ตัดสินใจซื้อ
- เมื่อการขายสินค้าต้องเน้นรูปแบบของสินค้า
- เป็นสินค้าที่ผู้บริโภค ต้องจินตนาการเห็นภาพของสินค้านั้น ว่ามีความ สัมพันธ์กับสินค้าอื่นๆ ที่มีอยู่ในชีวิตของเขาอย่างไร

- เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อที่ความทันสมัย ความเป็นแฟชั่นตามสมัยนิยม
- เป็นสินค้าที่ผู้บริโภค ต้องการซักถามรายละเอียดเพิ่มเติม จากพนักงานประจำห้องแสดงสินค้า

12. การจัดตั้งศูนย์สาธิตสินค้า (Demonstration Center) คือการจัดให้มีสถานที่ เพื่อแสดงการทำงานของสินค้า หรือผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้สินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคเห็นว่าสินค้านั้นใช้ง่าย หรือเพื่อแสดงผลลัพธ์ที่โดดเด่นชัดเจนจากการใช้สินค้านั้น เช่น การสาธิตการแต่งหน้า การใช้เครื่องไฟฟ้า การนวดหน้าเพื่อความงาม การนวดตัวเพื่อขจัดไขมันส่วนเกิน เป็นต้น การจัดตั้งศูนย์สาธิตมีความเหมาะสมในโอกาสต่อไปนี้

- เมื่อสินค้ามีวิธีการใช้ที่ยุ่งยาก จะต้องมีการแสดงวิธีการใช้ให้ดู
- เมื่อสินค้านั้นมีวิธีการใช้ที่ง่ายมากอย่างเหลือเชื่อ จึงจำเป็นต้องสาธิตให้ดู เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความทึ่งในความง่ายจนเกิดแรงจูงใจให้ซื้อสินค้า
- เมื่อต้องการแสดงการทำงานของสินค้า เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือว่าสินค้านั้นมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
- เมื่อผลลัพธ์จากการใช้สินค้านั้น ดีและโดดเด่นอย่างน่าประทับใจ จนน่าเหลือเชื่อ แต่การได้เห็นการสาธิตที่ประจักษ์ต่อสายตา จะทำให้เกิดความมั่นใจได้

13. การจัดทำคู่มือ (Manual) เป็นการบอกวิธีการใช้สินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถใช้อุปกรณ์ได้อย่างถูกวิธี และทำให้สินค้านั้นสามารถทำงานได้ดี มีประสิทธิภาพ เพราะผู้บริโภคใช้สินค้าดังกล่าวถูกวิธี เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้บริโภคใช้สินค้านั้นผิดวิธี เพราะอาจจะทำให้สินค้าเสียหาย หรือทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการเสี่ยงที่อาจทำให้ผู้บริโภคมองว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ไม่ดี ทั้งๆ ที่สินค้านั้นดี แต่เป็นการใช้ที่ผิดวิธี การใช้คู่มือมีความสำคัญในการสื่อสารการตลาดในโอกาสดังต่อไปนี้

- เมื่อสินค้ามีวิธีการใช้ที่ยุ่งยาก
- เมื่อการใช้สินค้าอย่างถูกต้องตามวิธีการที่กำหนด มีความสำคัญต่อการทำงานเต็มประสิทธิภาพของสินค้า
- เมื่อสินค้านั้น เป็นสินค้าทางเทคนิคที่ผู้บริโภคโดยทั่วไปไม่มีความรู้เพียงพอที่จะใช้ได้ อย่างถูกต้อง
- เมื่อการใช้สินค้านั้นผิดวิธี อาจจะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค

14. การจัดทำวารสาร (Publications) ได้แก่ การจัดทำเอกสารในรูปแบบต่างๆ ที่เป็นการเล่าเรื่องราวขององค์กร หรือเล่าเรื่องราวของ Brand ให้ผู้บริโภคเกิดความประทับใจ เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้องค์กรและให้ Brand เอกสารเหล่านี้ อาจจะเป็นเอกสารแนะนำบริษัท (Company Profile) เอกสารแนะนำสินค้า (Brochure) วารสาร (Journal) นิตยสารนำเสนอเรื่องราวขององค์กร และของ Brand (Adazine จากคำว่า Advertising กับ Magazine มารวมกัน หมายถึง นิตยสารที่

องค์กรทำขึ้นเพื่อให้สาระข่าวสารที่แฝงการโฆษณา) รายงานประจำปี (Annual Report) จดหมายข่าว (Newsletter) เอกสารทั้งหลายเหล่านี้ จะใช้ในโอกาสดังต่อไปนี้

- เพื่อสร้างภาพลักษณ์องค์กร
- เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้ Brand
- เพื่อสร้างสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมาย เป็นเครื่องมือให้องค์กรมีโอกาสสื่อสารกับลูกค้าอย่าง

ต่อเนื่อง

- เพื่อเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับองค์กรและ Brand กับกลุ่มเป้าหมาย
- เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่ลูกค้าที่เป็นสมาชิกของชมรมที่องค์กรจัดทำขึ้น เพื่อส่งเสริม

การตลาด เช่น Loyalty Club, Fan Club หรือ VIP Members เป็นต้น

15. การจัดสัมมนา (Seminar) คือการให้ข้อมูลเชิงวิชาการแก่ผู้บริโภค ให้เกิดความรู้ เกิดความเข้าใจสินค้า และเกิดความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อสินค้านั้น ซึ่งก่อนจะซื้อ จะต้องได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อความมั่นใจอย่างแท้จริง การใช้การสัมมนาจะเหมาะสมในโอกาสดังต่อไปนี้

- เป็นสินค้าหรือบริการใหม่ที่ผู้บริโภคยังขาดความรู้ความเข้าใจ
- เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการความรู้ เพื่อความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อจากผู้ทรงคุณวุฒิ

เช่น แพทย์ โภชนากร เกษษกร วิศวกร สถาปนิก

- เป็นสินค้าหรือบริการที่ผู้ขายต้องการให้การศึกษาที่ลึกซึ้งแก่ผู้บริโภคก่อนที่จะมีการตัดสินใจซื้อ

- เป็นสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการความคิดเห็น หรือการรับรองจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนที่จะมีความเชื่อมั่นที่จะใช้สินค้า เช่น ยา ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร การตรวจรักษาโรคบางชนิด สินค้าที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

16. การจัดฝึกอบรมผู้บริโภค (Consumer Training) คือการให้ความรู้แก่ผู้บริโภค ด้วยความหวังว่า เมื่อพวกเขามีความรู้มีทักษะเพิ่มขึ้น เขาก็จะใช้สินค้าเพิ่มขึ้นด้วย เช่น การสอนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ควรจะจัดให้มีการอบรมการใช้โปรแกรม เพื่อให้ใช้เป็นและเห็นประโยชน์จะได้ตัดสินใจซื้อโปรแกรมไปใช้ หรือการสอนการปลูกต้นไม้ ทำสวน ดูแลไม้ดอก ไม้ใบบางชนิดที่จะนำไปสู่การซื้อต้นไม้ ปุ๋ย และอุปกรณ์ทำสวนไปใช้ การฝึกอบรมผู้บริโภคจะมีความเหมาะสมในโอกาสต่อไปนี้

- เมื่อผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ต้องมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการใช้สินค้า
- เมื่อการมีความรู้และทักษะที่จำเป็น มีความสำคัญในการเร่งรัดให้เกิดการตัดสินใจซื้อ
- เมื่อต้องการให้การฝึกอบรมนั้น เป็นการเพิ่มคุณค่าให้แก่ Brand
- เมื่อความรู้และทักษะ จะทำให้เกิดการซื้อ และการใช้สินค้าเพิ่มความถี่ในการใช้สินค้าได้

ทำให้เกิดการเพิ่มยอดขาย

17. การจัดนิทรรศการ (Exhibition) คือการจัดการแสดงสินค้า โดยจะจัดเองตามลำพังของ Brand ขององค์กร หรือการเข้าร่วมการจัดงานของหน่วยงานอื่นที่จัดในรูปของการแสดงสินค้า (Trade Show) ที่เป็นกลุ่มสินค้าประเภทต่างๆ การจัดงานนิทรรศการ และการเข้าร่วมงานแสดงสินค้า มีความเหมาะสมในโอกาสต่อไปนี้

- ต้องการนำเสนอวิวัฒนาการล่าสุดของสินค้า
- ต้องการนำเสนอวัฒนธรรมขององค์กรหรือของ Brand
- ต้องการสร้างภาพลักษณ์แห่งความก้าวหน้าขององค์กร
- ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการตลาดของอุตสาหกรรม
- ต้องการสาธิตสินค้าใหม่ขององค์กร
- ต้องการกระตุ้นตัวแทนจำหน่าย ให้เห็นศักยภาพทางการตลาดของ Brand ให้เกิดความ ต้องการเป็นตัวแทนจำหน่ายให้ Brand

18. บรรจุภัณฑ์ (Packaging) คือการใช้หีบห่อเป็นการสื่อสารการตลาด ณ จุดขาย เป็นการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ Brand เป็นครั้งสุดท้าย ก่อนที่ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายจะตัดสินใจซื้อ การใช้บรรจุภัณฑ์ จะเป็นทั้งการปกป้องสินค้า และการส่งเสริมการตลาดให้สินค้าในเวลาเดียวกัน การใช้บรรจุภัณฑ์เป็นการสื่อสารการตลาดจะมีบทบาทดังต่อไปนี้

- ปกป้องสินค้าให้ปลอดภัย
- เล่าเรื่องราวของสินค้า
- บอกคุณสมบัติของสินค้า
- บอกคุณประโยชน์ของสินค้า
- บอกวิธีการใช้สินค้า
- บอกตำแหน่งครองใจของสินค้า
- แสดงบุคลิกของสินค้า
- แสดงอัตลักษณ์ของสินค้า
- เป็นการกระตุ้นการตัดสินใจจุดสุดท้าย

19. อินเทอร์เน็ต (Internet) การสร้างเว็บไซต์ การติดต่อกับผู้บริโภคทาง E-Mail การจัดตั้ง Kiosk ที่บรรจุเว็บไซต์ขององค์กรและของ Brand ไว้ในที่สาธารณะ ที่ผู้บริโภคสามารถเปิดเข้ามาเยี่ยมชม และมาสอบถามรายละเอียดของสินค้าได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง เหมือนมีพนักงานขายและนักประชาสัมพันธ์ประจำอยู่ที่สาขาต่างๆ ทั่วโลก และเปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง ให้ผู้บริโภคได้ ข้อมูลทันทีที่ต้องการอยากจะได้ (Real-time information) การใช้อินเทอร์เน็ตนั้น มีบทบาทในการสื่อสารการตลาดดังนี้

- เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่มีการศึกษาคดี เป็นคนหนุ่มสาวที่มีรายได้อ่อน

- อินเทอร์เน็ตจะเป็นทั้งเครื่องมือในการขาย และเครื่องมือในการสื่อสาร
- ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข่าวสารเกี่ยวกับ Brand และองค์กร ได้ตลอดเวลา
- เป็นการสร้างภาพลักษณ์ของความทันสมัยให้สินค้าและองค์กร
- เป็นการสร้างสัมพันธ์กับลูกค้า ด้วยการสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์สองทาง (Two-way

Interactive Communication)

20. อัตลักษณ์องค์กร (Corporate Identity) คือการสื่อสารด้วยตัวอาคาร สีประจำองค์กร เครื่องแบบพนักงาน นามบัตร กระดาษที่มีหัวจดหมาย ซองจดหมาย กิจกรรมประจำปีขององค์กร ป้ายหน้าอาคาร สัญลักษณ์ประจำองค์กร ฯลฯ ที่จะทำให้ผู้บริโภคจดจำองค์กรและสินค้าขององค์กร ได้ สามารถสร้างความประทับใจได้ อัตลักษณ์ขององค์กรมีความสำคัญในการสื่อสารการตลาด ดังต่อไปนี้

- บ่งบอกความเป็นตัวตนขององค์กร
- บ่งบอกลักษณะเฉพาะตัวขององค์กร
- เป็นเครื่องช่วยในการสร้างความทรงจำเกี่ยวกับองค์กร
- บ่งบอกบุคลิกขององค์กร
- สร้างคุณลักษณะร่วมขององค์กร ที่กลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ที่พนักงานทุกคน จะต้องปฏิบัติตามวิธีดังกล่าวนี้ เพื่อสะท้อนภาพลักษณ์ขององค์กร และของ Brand ที่คงเส้นคงวาร่วมกัน

21. วัสดุพิเศษเพื่อการโฆษณา (Specialty Advertising) คือการใช้สิ่งของที่ใช้ได้ หรือเป็นเครื่องประดับ เครื่องตกแต่งบ้าน ที่มีเครื่องหมายการค้า และ/หรือคำขวัญของ Brand ติดอยู่แจกจ่ายให้แก่ผู้บริโภค เพื่อนำไปใช้หรือนำไปประดับบ้าน เช่น ปฏิทิน นาฬิกาปลุก ที่ทับกระดาษ ปากกา ดินสอ เครื่องคิดเลข แก้วน้ำ แก้วกาแฟ หมวก เสื้อยืด ร่ม พวงกุญแจ ฯลฯ ที่จะกลายเป็นสื่อในบ้าน หรือสื่อเคลื่อนที่ที่ผู้บริโภคจะได้มีจุดสัมผัสกับ Brand ที่มีความถี่สูง การใช้วัสดุพิเศษเพื่อการโฆษณานี้ จะมีความเหมาะสมในโอกาสต่อไปนี้

- การเปิดตัวสินค้า
- การฉลองครบรอบปีสินค้า
- การฉลองรางวัลของสินค้า
- การฉลองยอดขายของสินค้า
- การจัดงานแจกรางวัลพนักงานขาย
- การจัดงานแจกรางวัลตัวแทนจำหน่าย
- การจัดงานเลี้ยงขอบคุณสื่อมวลชน
- การจัดให้มีการเยี่ยมชมบริษัทหรือเยี่ยมชมโรงงาน
- การแจกตามวาระสำคัญต่างๆ เช่น วันปีใหม่ เป็นต้น

22. พนักงานในองค์กร (Employees) คือการปลูกฝังให้พนักงานในองค์กรทุกคน มีความรู้สึกว่า ตนเองเป็นพนักงานประชาสัมพันธ์ขององค์กร ไม่ว่าจะทำงานในแผนกใดก็ตาม เขาจะต้องตระหนักว่า เขามีหน้าที่ที่จะเล่าเรื่องราวว่าดีเกี่ยวกับองค์กรและเกี่ยวกับ Brand ให้คนอื่น ได้เกิดความชื่นชมองค์กรและ Brand การที่จะให้พนักงานเป็นจุดสัมผัสที่ดีของการสื่อสาร การตลาดจะต้องมีเจตนาใจดังต่อไปนี้

- ต้องมีกระบวนการในการสร้างความภาคภูมิใจ เกิดขึ้นในจิตวิญญาณของพนักงานทุกคนในองค์กร
- ต้องปลูกฝังให้พนักงานทุกคน พร้อมทั้งจะทำหน้าที่เป็นประชาสัมพันธ์ให้องค์กร และ Brand
- ต้องมีการบูรณาการการสื่อสารเรื่อง Brand กับคนในองค์กรให้มีความสอดคล้องกับการสื่อสารเรื่อง Brand ออกไปสู่คนภายนอก
- ต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้พนักงานทุกคนทำงาน เพื่อสะท้อนแก่นสารของความเป็น Brand ช่วยกันส่งมอบคุณค่าที่เป็นแก่นของความเป็น Brand ให้แก่ผู้บริโภค
- ต้องสร้างวัฒนธรรมการบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า (CRM) ให้เป็นวิธีการทำงานของพนักงานทุกคนในองค์กร
- ต้องให้พนักงานทุกคน มีส่วนร่วมในการสร้างห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) เพื่อให้พวกเขาทุกคนมีส่วนร่วมในการบริการประสบการณ์ที่ดีให้ลูกค้าตามหลักการของ Customer Experience Management--CEM ที่จะ ทำให้ลูกค้ามีความประทับใจใน Brand จากประสบการณ์ทุกจุดที่เขาได้พบกับพนักงานในองค์กร

23. การบริการ (Service) คือการให้ความช่วยเหลือ เอาใจใส่ลูกค้าด้วยความเต็มใจ พร้อมทั้งจะแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้ลูกค้าอย่างรวดเร็ว เต็มใจ และสุภาพ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การให้ความสำคัญต่อลูกค้า เหมือนการสื่อสารให้ลูกค้าได้รับรู้ว่า “คุณคือคนสำคัญสำหรับองค์กรเสมอ” เพื่อให้ลูกค้ามีความภาคภูมิใจใน Brand ตลอดไป การบริการมีบทบาทเป็นการสื่อสารการตลาดได้ดี ด้วยปัจจัยดังต่อไปนี้

- การอำนวยความสะดวก
- การพร้อมที่ให้ความช่วยเหลือลูกค้า
- การงานรับข้อเรียกร้องของลูกค้า
- การให้เกียรติลูกค้า ให้เขารู้สึกว่าเขาเป็นคนสำคัญ
- ความสามารถในการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า
- การเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- การมีความพร้อมในด้านข้อมูลข่าวสารที่จะตอบคำถามของลูกค้า

- การมีเวลาให้ลูกค้า
- การแสดงความพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือลูกค้า
- การแสดงความใส่ใจลูกค้า

24. ปากต่อปาก (Word-of-Mouth) เป็นการสื่อสารที่สำคัญที่สุด สำคัญกว่าจุดสัมผัสใดๆ ของการสื่อสารการตลาด การใช้การสื่อสารการตลาดแบบปากต่อปากนั้น จะเกิดขึ้นได้ดี ต้องมีปัจจัยดังต่อไปนี้

- สินค้าจะต้องดีดังคำสัญญา
- การบริการก่อนขาย และหลังขายจะต้องมีความคงเส้นคงวา
- ต้องมีโครงการสร้างความภักดี และการให้ผลประโยชน์แก่ลูกค้าที่มีความภักดี และพร้อมที่จะเป็นผู้ช่วยขายสินค้า
- ต้องมีโครงการขายพิเศษสำหรับบุคคลที่มีชื่อเสียง บุคคลที่เป็นผู้นำความคิดที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น ด้วยการลดราคาพิเศษ หรือการให้สินค้าทดลองใช้ เพื่อจะได้อาศัยความเป็นผู้มีอิทธิพลทางด้านความคิดของเขา ในการจูงใจลูกค้าคนอื่นๆ

25. การขายลิขสิทธิ์เครื่องหมายการค้า (Licensing) เป็นการสื่อสารการตลาดที่มีความพิเศษ เพราะเจ้าของ Brand จะได้เผยแพร่เรื่องราวของ Brand โดยไม่ต้องใช้งบประมาณ แต่จะได้เงินพร้อมกับได้เผยแพร่ Brand ให้คนรู้จัก การใช้การสื่อสารแบบนี้จะเกิดกับธุรกิจบางประเภทเท่านั้น เช่น ธุรกิจกีฬา ที่สามารถขายเครื่องหมายประจำทีมกีฬา หมายเลขนักกีฬา ตัวนำโชค (Mascot) ของการแข่งขันกีฬา ตราสัญลักษณ์ (Emblem) ของการแข่งขันกีฬา นอกจากนั้น ก็อาจจะเป็นธุรกิจบันเทิงที่มีการขายภาพจากใบปิดภาพยนตร์ ผู้ที่ซื้อเครื่องหมาย สัญลักษณ์ และภาพต่างๆ เหล่านี้คือ เจ้าของสินค้าอื่นๆ เช่น เสื้อผ้า หมวก ร่ม กระเป๋า แก้วน้ำ พวงกุญแจ ฯลฯ ที่จะนำเอาเครื่องหมาย สัญลักษณ์ และภาพที่ซื้อมานั้น ไปปรากฏบนสินค้าต่างๆ ที่พวกเขาผลิตขาย โดยที่เขาต้องจ่ายทั้งค่าซื้อแบบและค่าลิขสิทธิ์ (Royalty) ในการผลิตสินค้าให้แก่เจ้าของภาพ เจ้าของเครื่องหมายการค้า เจ้าของสัญลักษณ์ด้วย การจะใช้การขายลิขสิทธิ์เครื่องหมายการค้า จะใช้เป็นการสื่อสารการตลาดได้ จะต้องมีเงื่อนไขดังต่อไปนี้

- กิจกรรมนั้นจะต้องมีความเด่นดังในวงกว้าง ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นระดับนานาชาติ
- ภาพ เครื่องหมายการค้า สัญลักษณ์นั้น จะต้องมีความสวยงาม และมีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ที่สำคัญสำหรับผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย
- ผู้บริโภคต้องมีความต้องการที่จะสะสมสิ่งของที่มีเครื่องหมาย มีภาพ มีสัญลักษณ์เหล่านั้นไว้เป็นของที่ระลึก เพื่อความทรงจำที่ประทับใจบางประการ
- จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่เพิ่มคุณค่าให้แก่ภาพเครื่องหมายการค้า และสัญลักษณ์เหล่านั้น ให้มีความหมายเพียงพอให้ผู้บริโภคยินดีที่จะจ่ายเงินจำนวนสูงในการซื้อสินค้าที่มีเครื่องหมาย มีภาพ มีสัญลักษณ์เหล่านั้น ที่ขายในราคาแพง

- จะต้องมีการออกแบบสินค้าให้เป็นที่ประทับใจ สอดคล้องกับควมมีค่า ของภาพ ของสัญลักษณ์เหล่านั้น

- ต้องมีวิธีการในการปกป้องคุ้มครองผู้ที่ซื้อลิขสิทธิ์ อย่าให้มีสินค้าทำเทียมเลียนแบบออกมาขายในราคาถูก เพราะจะทำให้การตลาดของสินค้าลิขสิทธิ์มีปัญหา ไม่สามารถทำยอดขายสูงได้

26. การบริหารความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationship Management-CRM) คือ การสร้างสัมพันธ์กับลูกค้าด้วยการพัฒนาฐานข้อมูลของลูกค้า (Customer Database) เพื่อที่จะได้มีการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าแต่ละรายอย่างต่อเนื่อง และสามารถแบ่งกลุ่มลูกค้าที่มีอยู่ให้เป็นกลุ่มๆ ตามคุณค่าของลูกค้า (Customer Equity) ว่าลูกค้าคนไหนมีคุณค่าสำหรับ Brand มากกว่ากัน โดยดูจากยอดขาย และความเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงสามารถมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นได้ และใช้ฐานข้อมูลที่มีอยู่วางกลวิธีการตลาดที่จะใช้กับลูกค้าแต่ละรายอย่างเหมาะสม เพื่อดำเนินการตลาดแบบ Mass Customization กล่าวคือดูแลลูกค้าหลายคน แต่ให้ความสำคัญต่อลูกค้าแต่ละคน ในฐานะเป็นปัจเจกชน ที่มีความแตกต่างจากคนอื่น การใช้ CRM นั้นมีหลักการดังต่อไปนี้

- เมื่อต้องการรักษาลูกค้าให้มีความภักดีระยะยาว
- เมื่อต้องการให้ลูกค้ารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และพร้อมที่จะเป็นผู้ช่วยขายให้องค์กร
- เมื่อมีเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่ดี พอที่จะพัฒนาฐานข้อมูลของลูกค้าได้
- เมื่อมีความต้องการที่จะดำเนินงานด้านการตลาดแบบ Mass Customization
- เมื่อมีการจัดแบ่งกลุ่มลูกค้า ตามคุณค่าและความสำคัญของลูกค้าแต่ละคน ซึ่งลูกค้าแต่ละกลุ่ม จะได้รับการบริการที่แตกต่างกันไป โดยที่ลูกค้าที่มีความสำคัญจะได้รับการดูแลพิเศษ

27. กฎทองคำ สำหรับการเสริมสร้างวัฒนธรรม IMC ในการเสริมสร้างวัฒนธรรม IMC นั้น นอกจากจะใช้ปัจจัยต่างๆ มาช่วยผลักดันให้ IMC กลายเป็นแนวทางการทำงานในการวางแผนการสื่อสารการตลาดแล้ว ผู้บริหารยังต้องมีหลักการในการที่จะทำให้อปัจจัยต่างๆ เหล่านี้สามารถเป็นพลังที่จะเสริมสร้างวัฒนธรรม IMC ได้อย่างมีประสิทธิภาพ Chrisfill (1999) (หน้า 608-609) ให้หลักการในการเสริมสร้างวัฒนธรรม IMC ไว้เป็นกฎทองคำ 10 ข้อดังต่อไปนี้

1. ต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง...
2. ต้องมีการฝึกฝนการบูรณาการทั้งแนวระนาบและแนวตั้ง...
3. ต้องมีคู่มือสำหรับการออกแบบและคู่มือการสร้าง Brand...
4. ต้องทำตามแผนยุทธศาสตร์การสื่อสารการตลาดที่คมชัด...
5. ต้องใช้การวางแผนพื้นฐานเป็นศูนย์...
6. ต้องคิดถึงผู้บริโภคเป็นสำคัญ...

7. ต้องสร้างสัมพันธ์กับลูกค้าและเน้นการสร้างคุณค่าให้ Brand...
8. ต้องมีระบบข้อมูลทางการตลาดที่ดี...
9. ต้องใช้ชิ้นงานด้านศิลป์ (Artwork) ในสื่อต่างๆ ที่เหมือนกัน...
10. ต้องเรียนรู้จากประสบการณ์

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

สารานุกรมไทย ฉบับที่ 23 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดขึ้นได้เองและนำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นเทคนิควิธี เป็นองค์ความรู้ของชาวบ้านทั้งทางกว้างและทางลึกที่ชาวบ้านคิดเอง ทำเอง โดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาคาเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ความเหมือนกันของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ เป็นองค์ความรู้ และเทคนิคที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ กองวิจัยทางการศึกษาระดับปริญญาโท กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom) หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) เป็นองค์ความรู้ความสามารถของชาวบ้านที่สั่งสมสืบทอดกันมาอันเป็นศักดิ์

ภูมิปัญญา (wisdom) เป็นคำเรียกสำหรับความรู้ ความสามารถและทักษะแห่งการดำรงชีวิตจากประสบการณ์ที่มนุษย์เข้าใจจริง และเคยผ่านกระบวนการของความคิดสร้างสรรค์หรือการใช้แก้ปัญหาให้เกิดผลสำเร็จมาแล้วมีความสลับซับซ้อนหลายมิติที่เราจะต้องคำนึงถึง หรือนำมาใช้งานในระดับต่าง ๆ ภูมิปัญญาเป็นนามธรรมคือไม่มีตัวตนที่จะสามารถจับต้องได้ เป็นความสันทึกความคิดความจา เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวเราหรือในทุกคนที่อยู่รอบตัวเรา สิ่งเหล่านี้ได้ถูกสร้างสมไว้มากมายและเป็นระยะเวลาช้านาน แต่สามารถมองเห็นได้จากการแสดงออกจากการประพฤติปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดขึ้น โดยมีคำที่ใช้เรียกภูมิปัญญาอย่างแพร่หลาย เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาไทยหรือบางครั้งเรียกว่า ผู้สืบทอดความรู้ซึ่งในความหมายเหล่านั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้แตกต่างกันดังนี้ (ศิริพร แสงคราม : 2554)

สำนักคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534:52) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom) สะสมขึ้นมาจากประสบการณ์ของชีวิต สังคม และในสภาพสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน และถ่ายทอดสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรม การดำเนินงานด้านวัฒนธรรม จึงต้องใช้ปัญญาค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้ว พื้นฟู ประยุกต์ ประดิษฐ์ เสริมสร้างสิ่งใหม่ บนรากฐานสิ่งเก่าที่ค้นพบนั้น นักพื้นฟู นักประยุกต์ และนักประดิษฐ์คิดค้นทางวัฒนธรรมพื้นบ้านเหล่านี้ มีชื่อเรียกในเวลาต่อมาว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” หรือ “ผู้รู้ชาวบ้าน” และสติปัญญาที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์นี้เรียกว่า “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” หรือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (2547, หน้า 22) ได้กล่าวสรุปความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดจากการสั่งสมความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอด

จากบุคคล และสถาบันต่าง ๆ ในท้องถิ่น โดยมีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐานและบุคคลในท้องถิ่นได้ถือปฏิบัติกันมาเป็นเวลานาน ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงมีความสำคัญและมีคุณค่าอย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 24-26) ได้จำแนกประเภทภูมิปัญญาไทยไว้ 10 สาขา ดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยีโดยการพัฒนาพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหาการเกษตร ด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการผลิต และการรู้จักปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น

2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิตเพื่อชะลอการเน่าเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และเป็นธรรมอันเป็นขบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ ตลอดทั้งการผลิตและการจำหน่ายผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น

3. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้

4. สาขาการจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถในการจัดการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งการอนุรักษ์พัฒนาและการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริหารกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์ เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน

6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม หัตถศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น

8. สาขาการจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการการดำเนินงานทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางศาสนา องค์กรทางการศึกษาตลอดทั้งองค์กรทางสังคมอื่น ๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้าน ระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน การจัดการศาสนสถาน การจัดการศึกษาตลอดทั้งการจัดการเรียนการสอน เป็นต้น กรณีของการจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัด

การศึกษาเรียนรู้ที่ดี หมายถึง กระบวนการเรียนรู้พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิผล

9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษาทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาไทยและการใช้ภาษาตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมศาสนาทางศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีบุญประเพณีข้าว เป็นต้น

กรมวิชาการ (2542, หน้า 26) ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 4 ประเภท คือ

1. ประสบการณ์ของชาวบ้านที่นำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต หมายถึง ความรู้และ

ประสบการณ์ที่ชาวบ้านค้นพบและนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่ คติ ความคิด ความเชื่อ ค่านิยมต่าง ๆ เช่น ศาสนาทางศาสนา ความรู้เกี่ยวกับยาสมุนไพร การไหว้ครู การบวงสรวง เป็นต้น

2. ความรู้ ความคิด ในการสร้างสรรค์แบบแผนของการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติต่อกันมาหมายถึง สิ่งที่ชาวบ้านถ่ายทอดความรู้ความคิดลงในวรรณกรรมต่าง ๆ เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก สุภาษิตสอนใจ การละเล่นต่าง ๆ นิทานพื้นบ้าน ตลอดจนศิลปะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมต่าง ๆ และโบราณอายุ ฯลฯ

3. การประกอบอาชีพที่ยึดหลักการพึ่งพาตนเอง หมายถึง ความรู้หรือประสบการณ์ที่ชาวบ้านใช้ในการประกอบอาชีพโดยอาศัยหลักธรรมชาติ การทอผ้า การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

4. การประกอบอาชีพที่เกิดจากการผสมผสานความรู้เดิมกับแนวคิด หลักปฏิบัติ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ใช้ในการแก้ปัญหา

ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเรื่องการสืบทอดประสบการณ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย เป็นธรรมชาติของชาวบ้านเอง (สามารถ บุญจันทร์สุรีย์, 2534, หน้า 48) อ้างถึงใน ศิริพร แสงคร้าม :2554) เป็นวิถีชีวิตในสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ มีความหลากหลายตามสภาพท้องถิ่น อย่างไรก็ตามสังคมไทยเดิม นับถือศาสนาพุทธและมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักจึงมีภาพรวมของลักษณะทางภูมิปัญญาหลากหลายแต่ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งมีผู้กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ดังนี้

เอกวิทย์ ฌ กลาง (2523, หน้า 22-25, อ้างอิงใน รัตนะ บัวสนธ์, 2535, หน้า 47) ได้กล่าวถึงลักษณะของปราชญ์ท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น(ศิริพร แสงคร้าม : 2554) คือ

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีพื้นฐานจากคาสอนความเชื่อตามหลักพุทธศาสนา และคาสอนที่เป็นจารีตยึดถือสืบเนื่องกันมา เช่น กรณีภูมิปัญญาท้องถิ่นอีสาน นอกจากจะมีพื้นฐานพุทธศาสนาแล้ว ส่วนหนึ่งยังได้ยึดคองต่าง ๆ เช่นกัน สาหรับกรณีภูมิปัญญาพระสงฆ์เกี่ยวกับการรักษาป่า ก็เป็นการนำหลักธรรมในพระพุทศาสนามาตีความประยุกต์ใช้รักษาป่า เป็นต้น

2. ผู้ที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่นหรือผู้รู้ในท้องถิ่น มีลักษณะการเป็นผู้นำทางความคิดซึ่งอาศัย บารมีคุณความดีที่สั่งสมมาเป็นเครื่องนำบารมี คุณความดีดังกล่าวได้จากการประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมนั่นเอง

3. การเกิดภูมิปัญญาจากปราชญ์ท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะผ่านประสบการณ์ชีวิตที่สัมผัสเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ซึ่งพึ่งพาระบบผลิตและปัจจัยการผลิตจากภายนอก ส่งผลให้ผู้ผลิตสูญเสียที่ดิน และมีหนี้สินจากการประกอบอาชีพตามแนวดังกล่าว

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะการมองโลก และสิ่งแวดล้อมเป็นระบบความสัมพันธ์ เชื่อมโยงส่งผลกระทบต่อกัน ดังจะเห็นภูมิปัญญาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในรูปแบบต่าง ๆ

จากแนวคิดข้างต้นจะเห็นได้ว่า จากคนทุกหมู่เหล่าได้ใช้สติปัญญาของตนสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ เพื่อการดำรงชีพมาโดยตลอดและย่อมถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งตลอดมาด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยอาศัยศรัทธาความเชื่อรวมทั้งความเชื่อบรรพบุรุษเป็นพื้นฐานในการถ่ายทอดเรียนรู้สืบทอดกันจากอดีตจนถึงปัจจุบัน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญ 2 ลักษณะ คือ

1. รูปรธรรม คือ วัตถุ และการกระทำทั้งหลายที่สามารถปฏิบัติได้และมองเห็นได้ชัดเจน

2. นามธรรม คือ ความรู้ ความเชื่อ คติ แนวคิด ความสามารถ หรือแนวทางในการแก้ปัญหาและการป้องกันปัญหา รวมทั้งการสร้างความสุขในชีวิิต

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน และภูมิปัญญาไทย มีขอบข่ายที่กว้างและมีความคล้ายคลึงกันมาก จึงมีนักการศึกษาและสถาบันต่าง ๆ ที่ทาการศึกษาได้กล่าวถึงประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้ รัตนะ บัวสนธ์ (2535, หน้า 57) (ศิริพร แสงคร้าม : 2554) ได้จำแนกภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ
2. ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบสังคมหรือการจัดความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์
3. ภูมิปัญญาเกี่ยวกับระบบการผลิตหรือการประกอบอาชีพมีลักษณะมุ่งเน้นระบบ

การผลิตเพื่อพึ่งพาตนเอง

อังกุล สมกะเนย์ (2535, อ้างใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2541, หน้า 24) (ศิริพร แสงคร้าม : 2554) ได้แบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. เรื่องที่เกี่ยวกับคติ ความคิด ความเชื่อ และหลักการที่เป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ ที่เกิดจากการสั่งสมถ่ายทอดกันมา

2. เรื่องของศิลปะ วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี

3. เรื่องของการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับ

สมัย

4. เรื่องของแนวความคิด หลักปฏิบัติและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้านนำมาใช้ใน ชุมชน ซึ่งเป็นอิทธิพลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ทัศนีย์ ทองไชย (2542, หน้า 29) ได้จัดแบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ไม่อาจอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพัง จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมในชุมชน ดังนั้นจึงมีการพบปะสังสรรค์ร่วมกันและเพื่อให้ชุมชนแต่ละชุมชนอยู่อย่างสันติและสงบสุขจึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบในการอยู่ร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติร่วมกัน เช่น คติ ความเชื่อ ซึ่งเป็นสิ่งต้องห้ามหรือห้ามไม่ให้กระทำเพราะเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ไม่ดี ไม่ควรกระทำ ถ้าทำไปจะเป็นบาปเป็นคนชั่ว การปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีฮีดลึบสองคองลึบสี่ ฮีดลึบสองซึ่งเป็นประเพณีที่ต้องปฏิบัติทั้ง 12 เดือน ในแต่ละปีศาสนของศาสนาอันได้แก่ ข้อปฏิบัติที่คนในท้องถิ่นยึดถือปฏิบัติตามหลักศาสนของศาสนาหรือขนบธรรมเนียมประเพณี อันเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่คนไทยในท้องถิ่นปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นประจำ

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากมนุษย์อยู่กับธรรมชาติในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ มนุษย์จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติในการดำรงชีวิต ตลอดจนการแก้ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น และสามารถปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะกับการดำรงชีวิตของคนในชุมชน เช่น การประกอบอาชีพภายในท้องถิ่นซึ่งเป็นการทามาหากินของคนในท้องถิ่นเพื่อการดำรงชีวิตที่ดี การรักษาโรคด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นและความเชื่อ ได้แก่ การรักษาโรคลักขัยไข้เจ็บของคนในท้องถิ่นด้วยความเชื่อตามพิธีกรรมต่าง ๆ หรือการรักษาโรคด้วยยาสมุนไพร การเสียเคราะห์เสียเจ็ญ เสียกลาง การสวดอุบาทว์ การแต่งกาย การสืบชะตา ราผีฟ้า เป็นต้น อาหารการกิน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตเกี่ยวกับการกินอยู่ต่าง ๆ

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับประสบการณ์ เป็นสิ่งที่คนในชุมชนได้พบเห็นจากประสบการณ์ของชาวบ้านเอง หรือจากประสบการณ์ที่พบเห็นจากสังคมภายนอกชุมชน ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐานแล้วนำมาถ่ายทอดโดยการบอกเล่าบันทึก เป็นต้น

อรพิน ภาคาผล (2548, หน้า 13) ได้กล่าวถึงประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทย มีความแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค ซึ่งสามารถจำแนกประเภทตามลักษณะได้ 10 ประเภท ดังนี้

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับความเชื่อและศาสนา ภูมิปัญญานี้จะมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่นเนื่องจากพื้นฐานความเชื่อในศาสนาที่แตกต่างกัน สำหรับภูมิปัญญาของไทยซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อในพระพุทธศาสนาเป็นหลักนั้น ได้มีส่วนสร้างสรรค์สังคม โดยมีการผสมผสานความเชื่อดั้งเดิมจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละท้องถิ่น

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรม ประเพณีและพิธีกรรมเป็นสิ่งที่ดำรงที่คนในท้องถิ่นสร้างขึ้นมา โดยเฉพาะเป็นการเพิ่มขวัญกำลังใจในสังคม ภูมิปัญญาประเภทนี้มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในสังคมเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากประเพณีและพิธีกรรมที่สำคัญ ๆ ในประเทศไทยล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคมแทบทั้งสิ้น

3. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปะพื้นบ้านเป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะ โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน หลังจากนั้นได้พัฒนาสืบทอดโดยพัฒนาอย่างไม่ขาดมีลักษณะที่มีคุณค่าเฉพาะถิ่น

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับอาหารและที่พักพื้นบ้านนอกจากมนุษย์จะนำเอาอาหารมาบริโภคเพื่อความอยู่รอดแล้วมนุษย์ยังได้นำเอาเทคนิคการถนอมอาหาร และการปรุงอาหารมาใช้เพื่อให้อาหารที่มีมากเกินความต้องการสามารถเก็บไว้บริโภคเป็นเวลานาน ซึ่งถือว่าเป็นภูมิปัญญาอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังนำที่พักพื้นบ้านชนิดต่าง ๆ มาบริโภคได้อีกด้วย

5. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้าน การละเล่นถือได้ว่าเป็นการผ่อนคลาย โดยเฉพาะในวัยเด็ก ซึ่งชอบความสนุกสนานเพลิดเพลิน ภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยส่วนใหญ่จะใช้อุปกรณ์ในการละเล่นที่ประดิษฐ์มาจากวัสดุธรรมชาติ และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมอย่างกลมกลืน

6. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งเกิดจากการสร้างสรรค์ของแต่ละภาคที่ปรากฏอยู่ทั่วไป เช่น สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเทคนิค ความคิด ความเชื่อ ของบรรพบุรุษได้เป็นอย่างดี

7. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้ส่วนมากจะแสดงออกถึงความสนุกสนานและยังเป็นคติสอนใจสำหรับคนในสังคม ซึ่งมีส่วนแตกต่างกันออกไปตามโลกทัศน์ของคนในภาคต่าง ๆ

8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับสมุนไพรและตำรายาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาประเภทนี้เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ของคนในอดีตและถ่ายทอดให้คนรุ่นหลัง เพราะถือว่าเป็นปัจจัยสี่ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับมนุษย์ หากได้รับการพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยจะเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทางสังคมในอนาคตได้

9. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมพื้นบ้าน เทคโนโลยีและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนไทยในแต่ละภาคนั้น ถือเป็นประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมชั้นเยี่ยม ซึ่งปัจจุบันยังไม่ได้ได้รับความสนใจในการพัฒนาและส่งเสริมภูมิปัญญาประเภทนี้เท่าที่ควร หากเป็นการเรียนรู้และสืบทอดความคิดเกี่ยวกับประดิษฐ์กรรมและหัตถกรรมแก่เยาวชนจะเป็นการรักษาภูมิปัญญาที่สำคัญของบรรพบุรุษได้อีกทางหนึ่ง

10. ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกี่ยวกับความเชื่อและพิธีกรรมในการดำรงชีวิต เพื่อแก้ปัญหาหรืออ่อนน้อมเพื่อให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ในการเพาะปลูกและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ดังจะเห็นได้จากพิธีกรรมเกี่ยวกับเกษตรกรรมทั่วทุกภูมิภาค

จากข้างต้นประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กล่าวมา สรุปได้ว่าประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นลักษณะที่แยกแยะลักษณะภูมิปัญญาในแต่ละอย่าง ได้ศึกษาปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงมีความชำนาญในแต่ละด้านใดด้านหนึ่งที่จะสามารถถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับคนในท้องถิ่นและผู้อื่นได้เพื่ออนุรักษ์สืบสานต่อไป

ประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น

รุ่ง แก้วแดง (2541, หน้า 204-212) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของภูมิปัญญาว่าในการพัฒนาประเทศไทยเพื่อให้เจริญทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น เราให้ความสำคัญกับการพัฒนาทางอุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตลอดมา แต่ยิ่งพัฒนา ก็พบว่าประเทศไทยต้องวิ่งตามและพึ่งพาภูมิรัฐของต่างประเทศอยู่ตลอดเวลา เป็นการพัฒนาที่นำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ มากมาย นับตั้งแต่การเสียดุลการค้า ความไม่สมดุลระหว่างวิทยาศาสตร์กับวัฒนธรรม ความไม่สมดุลระหว่างอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ก็เพราะเราได้พัฒนาประเทศและจัดการศึกษาโดยทอดทิ้งของดีที่ประเทศไทยเรามีอยู่คือ “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” หรือ “ภูมิปัญญาชาวบ้าน” ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่น สร้างศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิแก่คนไทย ทำให้บรรพบุรุษของเราได้ดำเนินชีวิตอยู่ในผืนแผ่นดินมาอย่างสงบสุขเป็นเวลายาวนาน

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนไทย โดยพระราชประสงค์ในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 19 (2538, หน้า 247-259) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. เป็นการอนุรักษ์ คือ การบำรุงรักษาสิ่งที่ดีงามไว้ เช่น ประเพณีต่าง ๆ ทัศนกรรม และคุณค่า หรือการปฏิบัติตนเพื่อความสัมพันธ์อันดีกับคนและสิ่งแวดล้อม

2. เป็นการฟื้นฟู คือ การรื้อฟื้นสิ่งที่ดีงามที่หายไป เลิกไป หรือกำลังจะเลิกให้กลับมาเป็นประโยชน์ เช่น การรื้อฟื้นดนตรีไทย

3. เป็นการประยุกต์ คือ การปรับหรือผสมผสานความรู้เก่ากับความรู้ใหม่เข้าด้วยกันให้เหมาะสมกับสมัยใหม่ เช่น การใช้ยาสมุนไพรในโรงพยาบาล ประสานกับการรักษาโรคสมัยใหม่ การทำพิธีบวงสรวงต้นไม้ เพื่อให้เกิดสานึกการอนุรักษ์ธรรมชาติ รักษาป่าไม้ยิ่งขึ้น การประยุกต์ประเพณี การทำบุญข้าวเปลือกที่วัดมาสร้างเป็นธนาคารข้าวเพื่อช่วยเหลือผู้ขาดแคลน

4. การสร้างใหม่ คือ คิดค้นใหม่ที่สัมพันธ์กับความรู้ดั้งเดิม เช่น การประดิษฐ์โปงลาง การคิดโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยอาศัยคุณค่าความเอื้ออาทรที่ชาวบ้านเคยมีต่อกันมาหารูปแบบใหม่

5. ความคิดและการแสดงออก เช่น การแพทย์แผนไทย มีหลักการว่าคนมีสุขภาพดีเมื่อร่างกายมีความสมดุลระหว่างธาตุทั้ง 4 มี ดิน น้ำ ลม ไฟ คนเจ็บป่วยได้เพราะธาตุขาดความสมดุล การแสดงออกแนวคิดการเรียนรู้คุณค่าของธรรมชาติ เช่น งานบุญพิธีเกี่ยวกับน้ำ ข้าว ป่าเขา รวมถึงสัตว์ บ้านเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ มีพิธีสู่ขวัญข้าว ความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งเกี่ยวกับความเร้นลับอันรวมถึงญาติพี่น้องที่ล่วงลับโดยการทำบุญและระลึกถึงสม่ำเสมอ

6. การทามาหากิน ในด้านการเกษตรกรรม การถนอมอาหาร การจัดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การปรุงอาหาร ทัศนกรรม การค้าขาย

7. การอยู่ร่วมกันในสังคม เกิดภาวะเบียดประเพณีในการดำรงชีวิต ตัดสิน ใกล้เคียงหากเกิดการขัดแย้ง การลงแขกซึ่งเป็นการช่วยเหลือกันในการทำมาหากิน

สรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันในท้องถิ่นและสังคม โดยมีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม ที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ของคนในท้องถิ่นและในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และเป็นประโยชน์ในการทำมาหากินและส่งเสริมอาชีพ

การค้นหาหรือการศึกษาเพื่อการสืบค้นรวบรวมภูมิปัญญา

การค้นหาหรือการศึกษาเพื่อการสืบค้นรวบรวมภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2537 : 56)

1. กำหนดเลือกประเด็นหรือขอบข่าย สาระของภูมิปัญญาการเริ่มศึกษาหรือค้นหากุณิปัญญาท้องถิ่นนั้น ผู้ทำการศึกษาควรมีการกำหนดขอบข่ายสาระหรือประเด็นที่จะทำการค้นหาและศึกษาให้ชัดเจนว่า การทำมาหากิน การสร้างสรรค์งานศิลปทัศนกรรม ความเชื่อ คำสอน และพิธีกรรม เป็นต้นการกำหนดเลือกประเด็นของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะทำการศึกษาค้นหา ขึ้นอยู่กับความสนใจหรือวัตถุประสงค์ของผู้ที่ทำการศึกษาเป็นสำคัญว่าจะทำการศึกษาค้นหาไปเพื่ออะไร

2. กำหนดเลือกชุมชนท้องถิ่น หลังจากกำหนดประเด็นเลือกภูมิปัญญาที่จะทำการศึกษาได้แล้ว ก็เป็นการกำหนดชุมชนท้องถิ่น (หรือที่เรียกว่า “สนามวิจัย” ที่จะไปดำเนินการศึกษา ค้นหาซึ่งในการกำหนดเลือกชุมชนท้องถิ่นนี้ จะต้องมียุทธศาสตร์ในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผู้ทำการศึกษา ค้นหาเกิดขึ้น และควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ สำหรับการเข้าไปอยู่ในชุมชน (กรณีผู้ศึกษาค้นหาเป็นบุคคลภายนอกชุมชน) เช่น การคมนาคมติดต่อการหาที่พัก การติดต่อสื่อสารกับกลุ่มคนภายในชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้ควรมีการสำรวจศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ เสียก่อน

3. การเข้าร่วมอยู่ในกลุ่ม กรณีที่ผู้ทำการศึกษาเป็นบุคคลภายนอกชุมชน ยังไม่มีความคุ้นเคยกับคนในชุมชนนั้น ๆ การเข้าไปอยู่ร่วมในชุมชนควรที่จะต้องทำการแนะนำตนเองกับผู้นำที่เป็นทางการของชุมชนนั้น ๆ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน โดยอาจจะใช้หนังสือรับรองประกอบการแนะนำตนเอง ควรมีการติดต่อสถานที่พักไว้ก่อนล่วงหน้า สถานที่พักที่เหมาะสมสำหรับการเข้าพักในระยะแรก ๆ ภายในชุมชนได้แก่ บ้านพักครู วัด บ้านพักเจ้าหน้าที่ (สถานีอนามัย, บ้านพักเกษตรตำบล, บ้านพักผู้ใหญ่บ้าน, บ้านกำนัน) ผู้ทำการศึกษาควรสร้างสัมพันธภาพกับชาวบ้าน หรือกลุ่มทั่ว ๆ ไปภายในชุมชนก่อนที่จะเริ่มดำเนินการศึกษา ค้นหาภูมิปัญญาชาวบ้าน

4. การวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล การวางแผนเพื่อรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน ควรจัดเตรียมดังต่อไปนี้

4.1 การกำหนดแหล่งข้อมูลควรพิจารณาเกี่ยวกับที่มาของข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น ตัวบุคคล สถานที่ เอกสารบันทึก เป็นต้น

4.2 การกำหนดเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีหลายลักษณะให้เลือกใช้ ควรพิจารณาตามลักษณะข้อมูลและแหล่งข้อมูลเป็นสำคัญ โดยทั่วไปแล้ว เครื่องมือและวิธีการที่นิยมใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้านประกอบด้วย

4.2.1 การสังเกตและแบบบันทึกการสังเกต เพราะในการเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้าน บางครั้งจะให้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) ในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหลังจากการสังเกตได้แล้วควรต้องรีบทำการบันทึกข้อมูลที่ได้ลงในแบบบันทึกทันที ทั้งนี้เพื่อป้องกันการหลงลืม

4.2.2 การสัมภาษณ์ บางครั้ง การใช้วิธีการสัมภาษณ์อาจจะเหมาะสมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้านและจะทำให้ได้ข้อเท็จจริงที่ได้ความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น โดยอาจใช้ได้ทั้งการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) การสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล (individual interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (group interview) เป็นต้น การใช้วิธีการสัมภาษณ์จะมีความเหมาะสมก็ต่อเมื่อ ผู้สัมภาษณ์ได้สร้างสัมพันธภาพ คุ้นเคยกับผู้ให้สัมภาษณ์พอสมควรแล้ว นอกจากนั้นในขณะที่

สัมภาษณ์อาจจะใช้เทปบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ด้วยก็ได้ แต่ต้องขออนุญาตบันทึกเทปจากผู้ให้สัมภาษณ์เสียก่อน

4.2.3 การสำรวจเอกสาร ในบางกรณี ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้มีการบันทึกไว้แล้วในเอกสารต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน หรือได้รับการค้นคว้า บันทึกไว้โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่อยู่ภายนอกชุมชน ตลอดจนได้รับการเก็บรวบรวมไว้ในห้องสมุดของหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกับชุมชนนั้น ๆ ซึ่งถ้าเป็นกรณีเช่นนี้ ผู้ทำการศึกษาค้นหาที่ดำเนินการศึกษา ค้นหาข้อมูลด้วยการสำรวจข้อมูลจากเอกสารบันทึกตามแหล่งดังกล่าว

5. การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากที่ได้วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาชาวบ้านแล้ว ก็ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลควรมีการนัดหมายไว้ล่วงหน้าในบางกรณี หรือไม่ควรเคร่งครัดยึดแบบแผน ควรระมัดระวังในการรักษาสัมพันธภาพระหว่างผู้เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล ให้มีความสม่ำเสมอ อย่ารู้เร้าล้วงเอาข้อมูล จนกระทั่งก่อให้เกิดความอึดอัดกับผู้ให้ข้อมูลในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์นั้น ควรสร้างบรรยากาศให้เป็นการพูดคุยกันเรื่อย ๆ ธรรมดา ไม่มุ่งหวังเร่งเร้าเอาคำตอบให้ได้ทันทีทันใด เช่นเดียวกันกับการสังเกต หากจะมีการถ่ายรูปหรือบันทึกเสียง ควรขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลก่อน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว ก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ควรมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบด้านแหล่งข้อมูล การตรวจสอบด้านวิธีการ และการตรวจสอบด้านผู้รวบรวมข้อมูล เป็นต้น การวิเคราะห์ข้อมูลนิยมใช้การวิเคราะห์จำแนกสรุปบรรยายให้เห็นภาพความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียกว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านนั้น ๆ

7. การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น อาจมีวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ได้มีนักวิชาการ นักการศึกษา ได้กล่าวไว้ดังนี้

การถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน (สามารถ จันทร์สุริย์ (2541 :36) ได้กล่าวถึงวิธีการถ่ายทอดไว้ดังนี้

1. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่เด็ก เด็กโดยทั่วไปมีความสนใจในช่วงเวลาสั้น ๆ ในสิ่งที่ใกล้ตัว ซึ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่ กิจกรรมการถ่ายทอดต้องง่ายไม่ซับซ้อน สนุกสนาน และดึงดูดใจ เช่น การละเล่น การเล่านิทาน การลองทำ (ตามตัวอย่าง) การเล่นปริศนาคำทาย เป็นต้น

2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาแก่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ถือว่าเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ มาพอสมควรแล้ว และเป็นวัยทำงาน วิธีการถ่ายทอดทำได้หลายรูปแบบ เช่น วิธีบอกเล่าโดยตรง

หรือบอกเล่าโดยผ่านพิธีสู่ขวัญ พิธีกรรมทางศาสนา พิธีกรรมตามขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ ดังจะเห็นได้โดยทั่วไปในพิธีการแต่งงานของทุกท้องถิ่น จะมีขั้นตอน มีคำสอนที่ผู้ใหญ่สอนคู่บ่าวสาว วิธียาทอดในรูปแบบการบันเทิง เช่น หนังสือลูกภาคอีสาน (หนังสือประโมทัย) กลอนลำ คำผญา คำสอนของภาคอีสาน คำขอยของภาคเหนือ เป็นต้น

ถ้าจะแบ่งลักษณะการถ่ายทอดภูมิปัญญาในอดีตตามรูปแบบใหญ่ ๆ อาจจะได้ 2 รูปแบบ คือ แบบไม่เป็นลายลักษณ์อักษร กับแบบเป็นลายลักษณ์อักษร ในอดีตส่วนใหญ่เขียนใส่ใบลานหรือสมุดข่อย ส่วนในปัจจุบัน ในยุคที่การสื่อสารมวลชน การคมนาคม เทคโนโลยีมีความเจริญก้าวหน้าทันสมัยและรวดเร็ว ก็มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาผ่านทางสื่อมวลชนทุกสาขา เช่น หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์และอื่น ๆ

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น (ปฐม นิคมานนท์, 2538 : 41) ได้สรุป ไว้ดังนี้

1. การสืบทอดความรู้ภายในชุมชนส่วนใหญ่เป็นเรื่องอาชีพของหมู่บ้านที่แทบทุกคนรู้เรื่องทำกัน อาจเป็นอาชีพรองจากการทำไร่ทำนา เช่น เครื่องปั้นดินเผา จักสาน ทอผ้า ซึ่งสมาชิกของชุมชน ได้คลุกคลี คຸ້นเคยมาตั้งแต่เด็กภายใต้สภาพการดำรงชีวิตประจำวัน

2. การสืบทอดภายในครัวเรือน เป็นการสืบทอดความรู้ ความชำนาญที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ เป็นความสามารถเฉพาะบุคคล หรือเฉพาะครอบครัว เช่น ความสามารถในการรักษาโรค งานช่างศิลป์ ช่างฝีมือ ความรู้ด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ความรู้เหล่านี้จะถ่ายทอดในครอบครัวละเครื่องญาติ บางอย่างมีการหวงแหน และเป็นความลับในสายตระกูล

3. การฝึกจากการรู้ ผู้ชำนาญเฉพาะอย่าง เป็นการถ่ายทอดที่ผู้สนใจไปขอรับการถ่ายทอดวิชาการ ผู้รับอาจเป็นญาติหรือไม่ใช่ญาติ หรืออาจอยู่นอกชุมชนก็ได้ เช่น ช่างโบสถ์ ช่างลายไทย หมอตำแย เป็นต้น

4. การฝึกฝนและค้นคว้าด้วยตนเอง อาชีพและความชำนาญหลายอย่าง เกิดขึ้นด้วยการคิดค้น ดัดแปลง และพัฒนาขึ้นมาด้วยตนเอง แล้วถ่ายทอดไปสู่ลูกหลาน เช่น การแกะสลักหิน เป็นต้น

2.3 สภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่มีประวัติความเป็นมายาวนาน มีความเด่นชัดทางด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดติดต่อกันมาเป็นระยะเวลานาน ดังนั้นจึงปรากฏว่ามีนักปราชญ์และผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ ได้ทำการถ่ายทอดภูมิปัญญาไว้หลายด้าน ซึ่งสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ (2544:15) ได้ระดมความคิดเห็นที่เกี่ยวกับประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายที่เห็นว่ามีคุณค่าควรที่จะให้ชุมชนรู้จักและเผยแพร่เป็นมรดกของไทยให้ลูกหลานได้รู้จักและสืบสานต่อไปจาก นักวิชาการ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน องค์การบริหารส่วนตำบล ครูในโรงเรียนประชาชนในหมู่บ้านและผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนว่ามีบุคคลใดจะให้ข้อมูลได้เป็นอย่างดี

ดีเกี่ยวกับเรื่องแนวคิด คติ ความเชื่อ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี การประกอบอาชีพท้องถิ่น และแนวคิดหรือเทคโนโลยีชาวบ้านและบุคคล ที่ได้รับการยอมรับและนับถือจากชุมชนหมู่บ้าน โดยแบ่งประเภทออกเป็น 4 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 ภูมิปัญญาด้านคติ ความคิด ความเชื่อ

สภาพของภูมิปัญญานี้ ได้แก่ แนวความคิด ความเชื่อต่าง ๆ ที่ปฏิบัติและยึดถือสืบทอดกันมาเพื่อการดำเนินชีวิตสงบสุขในแต่ละท้องถิ่น ได้แก่

- ความเชื่อแบบพุทธ ได้แก่ พิธีสวดมนต์ไหว้พระ พิธีฟังเทศน์ในวันสำคัญทางศาสนา พิธีเข้าวัดจำศีล การอบรมจริยธรรมและศีลธรรม ความดีความชั่ว บุญบาป ความกตัญญู
- ความเชื่อแบบพราหมณ์ ได้แก่ พิธีสู่ขวัญต่าง ๆ ทำขวัญข้าว โคนจุก
- ความเชื่อแบบผี ได้แก่ พระภูมิเจ้าที่ พระภูมินา ผีตาโม้ พิธีเจ้าเข้าทรงหลักเมือง และการบวงสรวงต่าง ๆ ผีปู่ตาหรือผีอีตา ผีประจำข้าวของเครื่องใช้ เช่น สุ่ม ช้อง ไช
- ความเชื่อแบบบุคคล ได้แก่ การเคารพบรรพบุรุษ ผู้อาวุโส พระสงฆ์ และผู้นำศาสนาต่าง ๆ ความเชื่อเรื่องโชคลาง ความฝัน การทำนาย

จังหวัดเพชรบูรณ์ยังคงมีความเชื่อเรื่องผีอยู่ตามชนบท ชาวบ้านจะเชื่อว่าข้าวของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันมีผีประจำอยู่เช่น ผีสุ่ม ผีตะข่อง ผีก้านหญ้า ผีกวัก (กวักเครื่องมือทอผ้า) ผีควาย และผีอื่น ๆ ในเขตอำเภอหล่มเก่าและอำเภอหล่มสัก ดังนั้นยามเทศกาลสำคัญของหมู่บ้าน มักจะมีการละเล่นเข้าผีตามชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จุดประสงค์ของการละเล่นเข้าผี เป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมีการรวมตัวกันมาแสดงความคิดเห็นและมาชมการละเล่น โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผีมีอิทธิพลต่อความสุขและจิตใจของคนอย่างสูงหากมีความเชื่อแล้วจะทำให้เกิดความสุขและเกิดความเคารพผู้ใหญ่เพราะความเชื่อฝังอยู่ในตัวคนอยู่แล้ว โดยความเชื่อแบบผีกับการละเล่นได้สอดคล้องกับ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ละวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

มาตรฐาน ศ 1.2(1,2) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม 1-3 : (1) เข้าใจความเชื่อทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างงานศิลปะ (2) ชาบซึ่งเห็นคุณค่าศิลปะ วัฒนธรรมไทย มีส่วนร่วมในการสร้างงานทัศนศิลป์ที่สะท้อนวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล โดยยึดเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขึ้น

บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญากลุ่มนี้ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้อาวุโส ผู้นำทางศาสนาต่าง ๆ หมอทรงหรือหมดผี ซึ่งมีในแต่ละหมู่บ้านของจังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มที่ 2 ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี

สภาพของภูมิปัญญาชาวบ้านในกลุ่มนี้ ได้แก่

- ศิลปะการเล่นพื้นบ้าน ได้แก่ หมอลำหมู่ (สงกรานต์, การเล่นนางควาย) หมอลำคู่ หมอลำกลอน และการรำเชิงต่าง ๆ การฟ้อนรำเสื้อแขนลาน รำศรีเทพ รำจะคี รำปัว
- ศิลปะดนตรีพื้นบ้าน ได้แก่ การเป่าแคน วงดนตรีคู่เบ่ง เพลงพื้นบ้าน เพลงแห่นาค
- ศิลปะดนตรีไทย ได้แก่ อังกะลุง ขลุ่ย ซอ ระนาด ฆ้อง กลอง ฉิ่ง ฉาบ
- ประเพณีในสิบสองเดือน ได้แก่ บุญข้าวจี บุญพระเวส บุญทรงน้ำ บุญบั้งไฟ บุญเบิกบาน บุญเข้าพรรษา บุญข้าวสาก บุญออกพรรษา บุญกฐิน บุญผ้าป่า งานแห่เทียนเข้าพรรษา มีการเล่น ดนตรีและประเพณีต่าง ๆ หลายรูปแบบจากการระดมความคิดเห็นของชุมชนแล้ว มีความคิดเห็นตรงกันว่า การรำต่าง ๆ เป็นการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดและการฟ้อนรำเสื้อแขนลานมีเพียงจังหวัดเพชรบูรณ์อำเภอหล่มเก่าเท่านั้นที่มีการแสดงนี้อยู่ในบุญบั้งไฟที่เป็นแหล่งกำเนิดการแสดงนี้งานฟ้อนรำของจังหวัดที่น่าสนใจก็มีการฟ้อนรำแขนลานเต็มไปด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเครื่องดนตรีเบ็ดเตล็ด เครื่องแต่งกาย ล้วนเป็นความงามในท้องถิ่นเห็นควรจะให้เยาวชนได้รับการสืบสานต่อไป ประชาชนชาวบ้านในกลุ่มนี้ได้แก่ นางดา สุระคำ อายุ 75 ปี บ้านเลขที่ 66 หมู่ 8 บ้านท่า ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหมอน้ำมนต์/คาถา รักษาผู้ป่วยเกี่ยวกับ เป่าปีศาจ ได้เรียนรู้วิธีการเป่าปีศาจจากแม่ผา ฤทธิ์เข้าเริ่มเป่าปีศาจมาตั้งแต่อายุ 40 ปี ชุมชนและชาวบ้านมาใช้ให้เป่าปีศาจเพื่อรักษาอาการไข้ต่าง ๆ คนป่วยส่วนมากเป็นเด็ก ที่ให้เป่าและมีอาการตัวเหลือง ขอร้องให้ตอนบ่าย เวลาที่ใช้เป่าประมาณ 5-7 วัน จะเป่าตอนเช้า-เย็น เป่าครั้งละประมาณ 30 นาที ได้ทำการรักษาคนในหมู่บ้าน ตำบล บ้านดัวและตำบลใกล้เคียง ซึ่งรักษาที่ไม่สบาย ที่เรียกว่าเป็นปีศาจ ปัจจุบันไม่มีผู้ใดสืบทอด โดยนางดาได้รับการยอมรับจากชุมชนในหมู่บ้านและชุมชนใกล้เคียงว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการรักษาด้านหมอน้ำมนต์/คาถา การฟ้อนรำเสื้อแขนลานได้สอดคล้องกับ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ 3 : นาฏศิลป์

มาตรฐาน ศ 3.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

มาตรฐาน ศ 3.2 (1) มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม 1-3 : สืบค้นและทำความเข้าใจ รูปแบบและวิธีการแสดงออกทางนาฏศิลป์ และการละครตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยยึดเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขึ้น

บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญากลุ่มนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ ผู้อาวุโส ผู้นำในหมู่บ้าน หมอลำ นักดนตรีพื้นเมือง เป็นต้น และภูมิปัญญาชาวบ้านเหล่านี้มีการปฏิบัติกันอยู่ทั่วไปและสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน

กลุ่มที่ 3 ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพของท้องถิ่น

สภาพภูมิปัญญาชาวบ้านกลุ่มนี้จากการสำรวจพบว่า เป็นส่วนหนึ่งของสภาพภูมิปัญญาชาวบ้านในกลุ่มที่ 3 คือ งานศิลปกรรมพื้นบ้าน แต่เนื่องจากชาวบ้านได้นำมาใช้ประกอบอาชีพ จึงได้จัดไว้ในกลุ่มนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- การทำผ้าไหม ได้แก่ ทอผ้าไหมพื้น มัดหมี่ ทอผ้ามุก ทอผ้าขาวม้าไหม ทอผ้าไหมลาย ทอผ้าไหมลายดอก

- การทอผ้าด้วยกี่กระตุก ทอผ้าฝ้าย ทอผ้ามัดหมี่ไหม ทอผ้าลายน้ำไหล ทอผ้าฝ้ายขาวม้า การทำร่ม กลดพระ การทำผ้าห่มหมอน (ผ่านนมพื้นบ้าน)

- ทอผ้าจิดด้วยกี่พื้นเมือง ได้แก่ ทอผ้าจิดตัดเสื่อ ทอผ้าจิดทำหมอน ทำผ้าห่มลายจิด

- ทำหมอนจิด ๓ คู่ แก่ หมอนจิดสามเหลี่ยม ทำเบาะนั่ง

- การจัดสาน ไม้ไผ่ ได้แก่ ไม้กวาดดอกหญ้า ไม้กวาดทางมะพร้าว ไม้กวาดเสี้ยน

ตาล

- เครื่องปั้นดินเผา ได้แก่ อิฐ โอ่ง ไห กระจ่าง หม้อดิน เตาเศรษฐกิจ

- การเกษตร ได้แก่ การทำเกษตรผสมผสาน การทำไร่ การทำนา ทำสวน การเลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก พืชไร่ แต่ก่อนชาวบ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์ปลูกฝ้ายเอาไว้ทำเส้นใยในการทอผ้าและตัดเย็บออกมาในงานต่าง ๆ เช่น ผ้าถุง ผ้าขาวม้า ตลอดจนทำผ่านนม (ผ้าห่มหมอน) เขตตำบลยางงาม อำเภอหนองไผ่ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำกันความหนาวเย็นในฤดูหนาวซึ่งอากาศหนาวจัด การทำผ่านนมเป็นการฝีกปรี้อหญิงสาวก่อนออกเรือน ปัจจุบันคนที่ทำผ่านนมลดน้อยลงส่วนใหญ่จะใช้ความสะดวกสบายในการซื้อผ้าห่มสำเร็จรูปที่มีราคาแพงมาใช้ การฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการทำผ้าห่มเป็นการสนองนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อมิให้การทำผ้าห่มนวมสูญหายไปจากท้องถิ่นการทำผ้าห่มหมอน (ผ่านนม) ได้สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ปราชญ์ชาวบ้านในกลุ่มนี้ได้แก่นางผ่าน ลือกิจ อายุ 68 ปี บ้านเลขที่ 159 หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้า มีความรู้เรื่องการทอผ้าพื้นเมือง ได้แก่ ผ้ามุก ผ้าจิด ผ้ามัดหมี่ ผ้าตีนจก ผ้าฝ้ายต่าง ๆ และผ้าราชวัตร มีความชำนาญในเรื่องของการทอผ้าและมีความต้องการที่จะผลิตสำหรับไว้ใช้ในครัวเรือนเท่านั้น ต่อมาได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพราะผ้าที่ทอออกมาแล้วมีลวดลายสวยงาม รวมถึงวัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้า ก็มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นส่วนมาก จึงเป็นที่ต้องการของชุมชนและท้องถิ่นใกล้เคียงการทอผ้าได้มีการพัฒนาฝีมือ ทักษะและรูปแบบของผลิตภัณฑ์อยู่ตลอดเวลา โดยนางผ่าน ลือกิจ ได้รับการยอมรับว่าเป็นปราชญ์ในเรื่องของการทอผ้า ได้รับเลือกเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของจังหวัดเพชรบูรณ์

นายสกลิต แก้วขาว หมู่ที่ 2 บ้านกกเคื่อ ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านรำเสื่อแถบลาน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “เสื่อเขบลาน” โดย

ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษการรำเสื่อแบบลานเป็นประเพณี วัฒนธรรมประจำตำบลบ้านคิ้ว เป็นวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้านที่เกิดมานับร้อยปีแล้ว นางรำเสื่อแบบลานของบ้านคิ้วเป็นสมรรับใช้ของเจ้าพ่อมเหศักดิ์ เป็นเจ้าฟ้าตาลไฟได้มีการรำในงานเจ้าพ่อมเหศักดิ์ทุกปี ได้มีการนำท่ารำเสื่อแบบลานเข้าไปใช้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ จนเป็นที่ยอมรับของชุมชนว่าเป็นปราชญ์ในเรื่องของการรำ และได้จัดตั้งเป็นกลุ่มนางรำเสื่อแบบลานของตำบลบ้านคิ้ว

สาระที่ 1 : การดำรงชีวิตในครอบครัว

มาตรฐาน ง 1.1 : เข้าใจ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะ มีคุณธรรม มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อการดำรงชีวิต และครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับงานบ้าน งานเกษตร งานช่าง งานประดิษฐ์และงานธุรกิจ

มาตรฐาน ง 1.1(1): มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ม 1-3 : เข้าใจความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ หลักการ วิธีการ ขั้นตอน กระบวนการทำงาน การจัดการ สามารถทำงานและประเมินผลการทำงาน โดยยึดเนื้อหาตามหลักสูตรแกนกลางที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขึ้น

บุคคลที่เป็นเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านกลุ่มนี้ ได้แก่ ช่างชาวบ้าน ช่างเทคนิคชาวบ้าน ช่างฝีมือชาวบ้าน พบว่า มีกระจายไปตามแหล่งของภูมิปัญญาในแต่ละท้องถิ่น

กลุ่มที่ 4 ภูมิปัญญาด้านแนวคิดหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน

สภาพของภูมิปัญญาชาวบ้านในกลุ่มนี้ จากการสำรวจเท่าที่พบ มีดังนี้

- เทคโนโลยีการตีเหล็กน้ำพี้ เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมของชาวบ้านตำบลตาลเดี่ยว อำเภอหล่มสัก

- เครื่องมือจับสัตว์น้ำ ได้แก่ อีโต้ง ไชแวง เครื่องมือดักกุ้งที่ทำจากพลาสติกที่ใช้แล้ว

- เครื่องมือดักปลาไหล ดักกุ้ง ที่ผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาเดิมกับเศษวัสดุ

- ครกกระเดื่อง (ครกมอง) ใช้ตำข้าวโป่ง ข้าวแตกงา ขนมะจัน

ในอดีตชุมชนที่มีถิ่นฐานอาศัยอยู่ติดกับแหล่งน้ำมักจะสร้างเครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ทำมาจากวัสดุธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ หวาย ในเขตตำบลหนองยางทอย อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ปัจจุบันวัสดุธรรมชาติมีน้อยลง แต่วิถีการดำรงชีวิตของชาวบ้านยังคงดำเนินต่อไป ความฉลาดของชาวบ้านที่ได้นำวัสดุเหลือใช้ที่มีส่วนผสมของพลาสติกและวัสดุสังเคราะห์มาผสมผสานกับเครื่องมือจับสัตว์น้ำเดิมทำให้มีรูปแบบที่พัฒนามาใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำวัสดุในท้องถิ่นมาใช้งานได้ เพื่อให้ชุมชนรุ่นหลังได้เห็นแนวทางในการแก้ปัญหาในชีวิตที่คงอยู่กับสังคมได้อย่างดีในอนาคตต่อไป การใช้เทคโนโลยีได้สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ปราชญ์ชาวบ้านในกลุ่มนี้ได้แก่

นายเสงี่ยม ใจตรงดี เกิดวันอังคาร เดือนกันยายน พ.ศ.2483 อยู่บ้านเลขที่ 148/1 ซอย บุศราคัม 2 หมู่ที่ 13 ตำบลท่าโคง อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ งานช่างที่ถนัดที่สุดคือ งานช่าง ไม้ ช่างก่อสร้าง ได้สร้างตะลอมพอกที่ใช้ในการบวชนาค มีประวัติว่าตำนานของพญานาคอยากจะ บวช จึงได้แปลงกายเป็นคนเพื่อจะบวช จึงทำให้ปู่ ย่า ตา ทวด ของชาววิเชียรบุรีทำ ตะลอมพอก โดยมีพญานาคตกแต่งลวดลายและแต่งตัวให้ผู้บวชที่เตรียมตัวบวชอย่างสวยงาม จัดสานเป็นตะ ลอมพอกมีลวดลายของพญานาคประดับไว้ข้างหูทั้งสองข้างของตะลอมพอก และถือว่าพญานาคได้ บวชด้วยกับบุตรหลานของตนเอง เพื่อส่งกุศลผลบุญให้กับพญานาคอีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ นาย เสงี่ยมยังได้รับการยกย่องจากคนในชุมชนและผู้ใหญ่บ้านว่าเป็นผู้ชำนาญงานและเป็นผู้มีความ เพียรพยายามทำในสิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ

สาระที่ 3 : การออกแบบและเทคโนโลยี

มาตรฐาน ง 3.1: เข้าใจธรรมชาติและกระบวนการเทคโนโลยี ใช้ความรู้ ภูมิปัญญา จินตนาการและความคิดอย่างมีระบบในการออกแบบ สร้างสิ่งของ เครื่องใช้ วิธีการเชิงกลยุทธ์ตาม กระบวนการเทคโนโลยี สามารถตัดสินใจ เลือกใช้เทคโนโลยีในทางสร้างสรรค์ต่อชีวิต สังคม สิ่งแวดล้อม โลกของงานและอาชีพ

แนวความคิดอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ.2540-2544 ได้กล่าวถึงแผนการ สร้างวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาประเทศว่า ประเทศต้องพัฒนาอยู่บนฐานของตนเองและภูมิปัญญา ของท้องถิ่น โดยสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงวัฒนธรรมอันดีงามทั้งใน ระดับชาติและในระดับท้องถิ่น โดยมีหลักการดังนี้

1. เสริมสร้างวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาคนและสังคมให้ชุมชนและสังคมพึ่งตนเองได้ โดยสนับสนุนกิจกรรมทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่ริเริ่ม โดยชุมชนท้องถิ่น และสร้างเวทีเสนอผลงาน เผยแพร่งานด้านศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม

2. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมเพื่อใช้ในการพัฒนา โดยส่งเสริมการวิจัย รวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้เพื่อสร้างภูมิปัญญาท้องถิ่น และปรับเนื้อหาสาระของหลักสูตร การศึกษาทุกระดับ ให้เชื่อมโยงกับรากฐานวัฒนธรรมและสนับสนุนเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อ การสร้างสรรค์วัฒนธรรมสร้างความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทย โดยสนับสนุนให้เกิดความ ร่วมมือระหว่างรัฐและท้องถิ่นในการทำนุบำรุง สร้างสรรค์และพัฒนาโบราณสถาน พิพิธภัณฑ ์ ฯลฯ พร้อมทั้งเผยแพร่คุณค่าเอกลักษณ์ ศิลปวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ให้สอดคล้องกับวิถี ชีวิตปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.2540)

ความหมายของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ประเวศ วะสี (2539 : 4-5) ได้กล่าวถึงความหมายของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นว่า การ ที่ชาวบ้านดำรงชีวิตร่วมกันเป็นเวลาช้านานอาจเป็นร้อยปีหรือพันปี เรียกว่ามีความยั่งยืน สิ่งใดจะ

ยั่งยืนก็ต่อเมื่อมีคุณภาพ ถ้าเสียคุณภาพก็จะเจ็บป่วย วิกฤตและล่มสลาย วิธีของชาวบ้านคือการดำรงอยู่ร่วมกันอย่าง ได้คุณภาพทั้งมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เช่น การทำมาหากินอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับธรรมชาติ จะต้องมีการอาหารและมีขนบธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติต่อกันอย่างไร คนทั้งหมดจึงจะอยู่ร่วมกัน ได้ด้วยสันติ จะเคารพนับถืออะไรร่วมกันและอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติ เช่น การรักษาป่า ดันน้ำลำธาร ภูมิปัญญาเหล่านี้รวมเรียกว่า “วัฒนธรรม” วัฒนธรรมภูมิปัญญา ที่สั่งสมมาจากการปฏิบัติจริงและถ่ายทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ความรู้ของมนุษย์ไม่ได้มีแค่เกิดขึ้นจากการทดลองในห้องวิทยาศาสตร์เท่านั้น ความรู้อีกกระแสหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นมาก่อน คือความรู้ที่เกิดจากการทดลองปฏิบัติจริงในห้องปฏิบัติทดลองทางสังคม คือความรู้กระแสวัฒนธรรม ความรู้ดั้งเดิมหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ความรู้เหล่านี้ได้ถูกค้นพบ ลองใช้ ดัดแปลง ถ่ายทอดกันมาด้วยเวลานานเป็นพันปีหมื่นปีจึงมีค่ายิ่งนัก เป็นมรดกทางปัญญาของมนุษย์ ด้วยการศึกษาย่างที่ทำกันในปัจจุบัน มรดกทางปัญญาเหล่านี้จะสูญหายไปอย่างรวดเร็ว

วิรุณ ตั้งเจริญ (2543 : 50-51) ได้กล่าวถึงการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมที่สามารถเชื่อมโยงบริบทต่าง ๆ เข้าด้วยกันว่า ศิลปวัฒนธรรม หมายถึง วัฒนธรรมเชิงศิลปะหรือวัฒนธรรมทางด้านศิลปะ โดยใช้ศิลปะเป็นตัวตั้งในการศึกษาวิจัย เพื่อเชื่อมโยงไปสู่บริบทต่าง ๆ ซึ่งการศึกษาค้นคว้านั้นสามารถใช้แง่มุมใดในการศึกษาค้นคว้าก็ได้ ไม่ว่าจะทาง สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ ซึ่งต่างก็มีจุดเน้นของตนเอง ทำที่สุดผลการศึกษาวิจัยก็เชื่อมโยงเข้าหากัน และศิลปะในที่นี้ หมายรวมถึงศิลปกรรมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นทัศนศิลป์ ศิลปะการแสดง ดนตรี วรรณกรรม โดยมีหลักคิดหรือกรอบแนวคิดดังนี้

1. การมองศิลปวัฒนธรรมในมุมมองกว้าง โดยเชื่อว่าอดีต ปัจจุบัน และอนาคตคือเส้นทางเดียวกัน ศิลปวัฒนธรรมต้องผสานการอนุรักษ์ การสืบสาน และการสร้างสรรค์ไว้ด้วยกัน ศิลปวัฒนธรรมไม่ใช่การแยกส่วน หรือภาพต่อประกอบ
2. ศิลปวัฒนธรรมคืองานหรือชีวิตที่เชื่อมโยงกับทุกสิ่งทุกอย่าง มีบริบทที่ครอบคลุมทุกด้านทั้งระบบครอบครัวและระบบสังคม
3. ศิลปวัฒนธรรมสัมพันธ์กับมานุษยวิทยา สังคมวิทยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ฯลฯ ศิลปวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นภาพซ้อนหลายมิติ ภาพซ้อนที่พัฒนาเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา
4. ปรากฏการณ์ทางกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นศิลปวัตถุ ทัศนศิลป์ ดนตรี ศิลปะการแสดง ล้วนเป็นผลผลิตของภูมิปัญญาที่สำคัญยิ่ง
5. ศิลปวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับคน คนมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง มีทั้งเหตุผลและจิตวิญญาณ มีทั้งกายและจิต การทำความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมจึงต้องเข้าใจคนเป็นประการสำคัญ

ฮาคูอิน (Hadouin) (รัชวดี สังขกุล . 2536 :12 : อ้างอิงจาก ฮาคูอิน) กล่าวว่า ศิลปวัฒนธรรมนั้นควรได้รับการฟื้นฟูให้มีลักษณะอันเหมาะสมกับชุมชน ในปัจจุบันมันอาจจะเป็นไปได้ที่จะทำให้สิ่งเหล่านั้นมีบทบาทเช่นเดียวกับอดีต แต่เราก็ควรจะทำให้ศิลปวัฒนธรรมใช้ประโยชน์ได้ (Living Monument)

2.4 จำนวนประชากรและสภาพสังคม การศึกษาและความตระหนักในสิทธิหน้าที่ ตามระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประชาชน ในแต่ละกลุ่มที่ตั้งโรงเรียน และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

2.5 สภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นของแต่ละชุมชน ที่ตั้งโรงเรียนและศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

2.6 ปราชญ์ชาวบ้าน แหล่งภูมิปัญญาชาวบ้านที่สามารถถือเป็นแหล่งวิทยาการในชุมชน ที่แต่ละชุมชนมีอยู่

2.7 แผน/โครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของแต่ละชุมชนที่ได้รับอนุมัติ

2.8 อื่น ๆ

3. ประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งอาจมีส่วนช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกันในการบรรลุผลสำเร็จของกันและกัน ได้อย่างสมบูรณ์แบบมากขึ้น

4. วางแผน/โครงการการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามแผน/โครงการที่กำหนดนี้ให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งได้แก่ การกำหนดเป้าหมาย หรือผลที่คาดว่าจะได้รับให้อยู่ในระดับพอประมาณกับทรัพยากร หรือปัจจัยที่มีอยู่ ตลอดจนความสามารถเชิงเทคนิคในกระบวนการปฏิบัติงานที่คณะทำงานมีอยู่และข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ที่มีอยู่ ควรวิเคราะห์ให้ครบทุกด้าน แล้วจึงวางเป้าหมายงานในระดับที่สามารถทำให้สำเร็จได้ แล้วค่อยพัฒนายกระดับเป้าหมายที่สูงขึ้นในแผนงาน/โครงการต่อไป

5. ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยยึดตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่น ทั้งนี้โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเจ้าของภูมิปัญญาชาวบ้านที่จะนำมาประยุกต์ในเนื้อหาหลักสูตร และการเรียนการสอนมีส่วนร่วมทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อที่จะสามารถนำมาเสนอภูมิความรู้ของตนในระดับที่เหมาะสม ถูกต้องและเป็นไปได้กับการพัฒนา หลักสูตรนั้น ๆ ทั้งนี้ควรเชิญชวนให้ปราชญ์ชาวบ้านร่วมอยู่ในกระบวนการใช้หลักสูตรระดับท้องถิ่นที่พัฒนาแล้วนั้นด้วย เพื่อจะได้มีการปรับปรุงและพัฒนาให้สมบูรณ์และมีคุณค่ายิ่ง ๆ ขึ้นต่อไป

6. ติดตามข่าวสารความรู้ทุกด้านที่เกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์ต่องานการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากสื่อทุกรูปแบบ ตลอดจนการไปศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ สามารถประยุกต์มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการดำเนินงานให้มีความสมบูรณ์แบบและมีคุณค่าสูงยิ่ง ๆ ขึ้น

7. ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การปฏิบัติงาน หรือผลงาน (ที่ปรากฏมาแล้ว) แก่หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่ดำเนินงานในขอบข่ายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน ในทำนองเดียวกันนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการขยายระบบเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อท้องถิ่นและชุมชน อันจะมีผลกระทบอย่างจริงจังในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นและชุมชนชนบทที่จะมีการดำรงชีวิตที่สงบสุข และมีหลักประกันในการดำเนินชีวิตที่ราบรื่นได้อย่างแท้จริงในวงกว้างมากขึ้น

8. ประเมินผลการดำเนินงานและรายงานผลแก่หน่วยเหนือตามลำดับสายงานเพื่อหน่วยเหนือจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินการอันเป็นประโยชน์ต่อไป

แนวทางในการอนุรักษ์โบราณวัตถุและศิลปวัฒนธรรมของไทยนั้นรัฐบาลได้เสนอให้มีการกำหนด “วันอนุรักษ์มรดกไทย” ขึ้นตั้งแต่ พ.ศ.2530 โดยใช้วันที่ 2 เมษายน ของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีด้วย เนื่องจากพระองค์ทรงสนพระราชหฤทัยในมรดกทางวัฒนธรรมของไทยในทุกด้าน และทรงพยายามที่จะฟื้นฟูสนับสนุนให้มรดกทางวัฒนธรรมของไทย ไม่ว่าจะเป็นงานด้านศิลปกรรม ดนตรี วรรณกรรม และประเพณีต่างๆ ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอด(พระพรพร โชติวิโร (อายุากิจ):2554)

ความสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์มรดกไทย ทางด้านศิลปวัฒนธรรมนั้น ได้ถูกซ่อนอยู่ในจิตใจของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านงานพิพิธภัณฑสถานอยู่เสมอมา พยายามทุกวิถีทางที่จะกระทำได้เพื่อที่จะได้ส่งเสริมให้ประชาชนคนไทยทุกหมู่เหล่า ได้มีความรู้ ความเข้าใจ ได้รู้จักในตัวเอง และมรดกอันล้ำค่าที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ไว้ให้ และสืบทอดต่อกันมานานนับพันปี ไม่ว่าจะเป็นการเขียนบทความลงตีพิมพ์ในนิตยสาร วารสาร หรือเอกสารอื่นๆ ที่พอจะเห็นคุณค่าลงเผยแพร่ รวมถึงการใช้สื่อมวลชนแขนงอื่นๆ ทั้งวิทยุ และโทรทัศน์ รวมถึงการจัดนิทรรศการชั่วคราว นิทรรศการถาวร และนิทรรศการเคลื่อนที่ ที่มุ่งสู่ประชาชนโดยตรง ผสมผสานไปกับงานบันเทิงอื่น แม้จะมีบุคลากรและงบประมาณที่จำกัด แต่กิจการด้านนี้ของกองพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติก็มีให้หยุดนิ่งกลับเพิ่มมากขึ้น แม้จะมีอุปสรรค และปัญหาที่เกิดจากข้อจำกัดหลายอย่างก็ตาม กรมศิลปากร, 80 ปี แห่งการอนุรักษ์มรดกไทย, (2534 , 91.)

ภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนและภารกิจที่สามารถปฏิบัติได้ภายใต้การกำกับดูแลการให้คำแนะนำและเป็นไปตามกฎระเบียบของกรมศิลปากร ดังนี้

1. ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ การดูแลรักษาโบราณสถาน และโบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดการพิพิธภัณฑสถาน นับว่าเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในชุมชนจึงจะเป็นไปได้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, พิพิธภัณฑสถานไทย, [ออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิผล ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อทุกฝ่ายมีความเข้าใจในความสำคัญ และประโยชน์ของมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ การสร้างความรู้ความเข้าใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นและต้องดำเนินการอย่างถูกต้องเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นมีภารกิจต้องดำเนินการ และริเริ่มการปฏิบัติงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดการพิพิธภัณฑสถาน มาตรฐานนี้จึงมีจุดมุ่งหมายให้มีกิจกรรมเพื่อให้ ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาให้เป็นทรัพยากร บุคคลด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดการพิพิธภัณฑสถานสามารถเผยแพร่ ความรู้ที่จำเป็นได้ต่อไป ตัวอย่างกิจกรรมพื้นฐานสำหรับให้ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุพิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ ดำเนินการได้แก่ การจัดบรรยาย อบรม สัมมนา หัวข้อที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติความเป็นมาของ ท้องถิ่นความรู้เรื่องโบราณสถานแห่งต่างๆ ของท้องถิ่น วิธีการดูแลรักษาโบราณวัตถุ-โบราณสถาน ของท้องถิ่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น หรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรใน องค์กรและประชาชนทั่วไปได้ด้วย ซึ่งกิจกรรมสำหรับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ หรือใช้ ประโยชน์ ได้แก่ การจัดทำแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ศูนย์ข้อมูลโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน และเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดทำสื่อเพื่อการศึกษาและ เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน และประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น เช่น หนังสือ วัสดุทัศน การ เผยแพร่ทางวิทยุ (วิทยุชุมชน) หอกระจายข่าว โทรทัศน์ การจัดทำเว็บไซต์ เป็นต้น

2. ด้านการปฏิบัติ การปฏิบัติงานด้านการปกป้อง คุ้มครอง ดูแลรักษา โบราณสถาน โบราณวัตถุรวมทั้งการจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถาน นอกจากต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ แล้ว ยังควรดำเนินการโดยบุคลากรที่มีประสบการณ์ เพื่อที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการได้ทันที่ มาตรฐานด้านการปฏิบัติจึง เป็นมาตรฐานที่เน้นด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถปฏิบัติ หรือ สามารถจัดหาผู้ปฏิบัติที่เหมาะสมกับกิจกรรมด้านการปกป้อง คุ้มครอง ดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถาน

3. ด้านการเผยแพร่ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจะสำเร็จได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคมวงกว้าง ทั้งที่เป็นองค์กร และตัวบุคคล รวมทั้งจากภาครัฐและ เอกชนความร่วมมือเช่นนี้จะเกิดได้ เมื่อทุกฝ่ายดังกล่าวมีความเข้าใจ และตระหนักว่าตนมีหน้าที่ อนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ไว้ให้คนรุ่นต่อไปสามารถใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรม ที่สามารถนำไปใช้ให้ เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อส่วนรวมได้ การเผยแพร่ความรู้หรือสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ จึง เป็นสิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ต้องทำและร่วมมือกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและความ ตระหนักดังกล่าวแก่สาธารณชนทั่วไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเผยแพร่ความรู้แก่ ประชาชนทั่วไปได้โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ เช่น โครงการ/กิจกรรม จัดทำ หรือสนับสนุนการ จัดทำ หรือการปรับปรุง ป้ายสื่อความหมายโบราณสถานในท้องถิ่น-โครงการ/กิจกรรมการจัดทำ สื่อประชาสัมพันธ์/สื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานในท้องถิ่น-โครงการ/กิจกรรมการจัด

โครงการ/การเสวนา หรือประชุม หรือสัมมนา โดยให้ประชาชนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมเสนอความเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เช่นการดูแลรักษาโบราณสถาน ในท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น โบราณสถานแต่ละแห่งในท้องถิ่น ฯลฯ-โครงการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างท้องถิ่น ในด้านการดูแลโบราณสถาน-โครงการสร้างเครือข่ายฐานข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านการดูแลรักษาโบราณสถานระหว่างท้องถิ่น-โครงการสนับสนุนการวิจัยท้องถิ่นศึกษา

4. ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการ นับเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการภารกิจต่างๆของทุกองค์กร รวมทั้งในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บริหารจัดการงานด้านนี้ได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น จะสามารถนำไปสู่การได้รับประโยชน์อย่างยั่งยืนจากมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ การบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ควรเน้นกิจกรรมสำหรับการปรับปรุงโบราณสถาน แหล่งโบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่นรวมทั้งกิจกรรมสำหรับการสร้างเครือข่ายของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นระดับต่างๆ ตั้งแต่ ระดับตำบลอำเภอ จังหวัด ระดับภาค จนถึงระดับประเทศ ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ การจัดเจ้าหน้าที่/อาสาสมัครเฝ้าระวังและประชาสัมพันธ์โบราณสถาน/ แหล่งโบราณคดี/โบราณวัตถุในท้องถิ่น การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานหรือหอจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น การส่งเสริมการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การจัดทำแผนที่แหล่งโบราณคดี การจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น

นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรในองค์กรและประชาชนทั่วไปได้ด้วย ซึ่งกิจกรรมสำหรับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ หรือใช้ประโยชน์ ได้แก่ การจัดทำแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ศูนย์ข้อมูลโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานและเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดทำสื่อเพื่อการศึกษาระดับประถมศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน และประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น เช่น หนังสือ วีดิทัศน์ การเผยแพร่ทางวิทยุ (วิทยุชุมชน) หอกระจายข่าว โทรทัศน์ การจัดทำเว็บไซต์ เป็นต้น

ด้านการปฏิบัติ การปฏิบัติงานด้านการปกป้อง คุ้มครอง ดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุรวมทั้งการจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถาน นอกจากต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจแล้ว ยังควรดำเนินการโดยบุคลากรที่มีประสบการณ์ เพื่อที่จะสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการได้ทันทั่วถึง มาตรฐานด้านการปฏิบัติจึงเป็นมาตรฐานที่เน้นด้านการพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถปฏิบัติ หรือสามารถจัดหาผู้ปฏิบัติที่เหมาะสมกับกิจกรรมด้านการปกป้อง คุ้มครอง ดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดการดูแลพิพิธภัณฑสถาน

ด้านการเผยแพร่ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจะสำเร็จได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคมวงกว้าง ทั้งที่เป็นองค์กร และตัวบุคคล รวมทั้งจากภาครัฐและเอกชนความร่วมมือเช่นนี้จะเกิดได้ เมื่อทุกฝ่ายดังกล่าวมีความเข้าใจ และตระหนักว่าตนมีหน้าที่อนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ไว้ให้คนรุ่นต่อไปสามารถใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรม ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อส่วนรวมได้ การเผยแพร่ความรู้หรือสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ จึงเป็นสิ่งที่จะต้องปรกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ต้องทำและร่วมมือกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักดังกล่าวแก่สาธารณชนทั่วไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปได้โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ เช่น โครงการ/กิจกรรม จัดทำ หรือสนับสนุนการจัดทำ หรือการปรับปรุง ป้ายสื่อความหมายโบราณสถานในท้องถิ่น-โครงการ/กิจกรรมการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์/สื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานในท้องถิ่น-โครงการ/กิจกรรมการจัดโครงการ/การเสวนา หรือประชุม หรือสัมมนา โดยให้ประชาชนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมเสนอความเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เช่นการดูแลรักษาโบราณสถานในท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น โบราณสถานแต่ละแห่งในท้องถิ่น ฯลฯ-โครงการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างท้องถิ่น ในด้านการดูแลโบราณสถาน-โครงการสร้างเครือข่ายฐานข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านการดูแลรักษาโบราณสถานระหว่างท้องถิ่น-โครงการสนับสนุนการวิจัยท้องถิ่นศึกษา

ด้านการบริหารจัดการ การบริหารจัดการ นับเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินการภารกิจต่างๆของทุกองค์กร รวมทั้งในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บริหารจัดการงานด้านนี้ได้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น จะสามารถนำไปสู่การได้รับประโยชน์อย่างยั่งยืนจากมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ การบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ควรเน้นกิจกรรมสำหรับการปรับปรุงโบราณสถาน แหล่งโบราณคดี และพิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่น รวมทั้งกิจกรรมสำหรับการสร้างเครือข่ายของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นระดับต่างๆ ตั้งแต่ ระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ระดับภาค จนถึงระดับประเทศ ตัวอย่างกิจกรรม ได้แก่ การจัดเจ้าหน้าที่/อาสาสมัครเฝ้าระวังและประชาสัมพันธ์โบราณสถาน/ แหล่งโบราณคดี/โบราณวัตถุในท้องถิ่น การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นหรือหอจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น การส่งเสริมการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การจัดทำแผนที่แหล่งโบราณคดี การจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. การส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. [ออนไลน์]. [20 ธันวาคม 2554])

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่างานศิลปและงานพื้นบ้านได้รับความสนใจมากกว่าแต่ก่อนทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้า จากบรรดานักวิชาการและผู้ที่สนใจ และนักพัฒนาตลอดจนนักธุรกิจการค้าด้านนี้ แต่ตลอดเวลาที่ผ่านมามองเห็นว่า ยังไม่ประสบผลดีเท่าใดนัก ทั้งนี้อาจจะยังไม่มี

การประสาน ร่วมมือกันอย่างจริงจังระหว่างบุคคลกลุ่มต่างๆ จึงทำให้ทิศทางของการอนุรักษ์และการพัฒนาส่งเสริมศิลปและงานพื้นบ้านดำเนินไปในทิศทางที่ดีเท่าที่ควร ในด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมพัฒนานั้น น่าจะประกอบด้วยบุคคลสองกลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งเป็นนักวิชาการที่ทำงานในด้านการศึกษาค้นคว้าและวิจัย เพื่อความเข้าใจถึงความ เป็นมาและคุณค่าของศิลปหัตถกรรมอย่างลึกซึ้ง ให้เข้าถึงแก่นิรूपแบบดั้งเดิมและความสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านั้นกับการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งนี้ อาจจะมีการศึกษารวบรวมเก็บรักษาไว้ในลักษณะของมรดกของชาติ เพื่อการศึกษาของคนรุ่นหลังและเป็นหลักฐาน เป็นข้อมูลให้บุคคลอีกกลุ่มหนึ่งได้นำไปดำเนินการพัฒนาปรับปรุง และส่งเสริมให้งานเหล่านั้นได้พัฒนาไปในทางที่ถูกที่ควร บนพื้นฐานของลักษณะเฉพาะถิ่นและเอกลักษณ์ประจำชาติของเราไว้ ถ้าการดำเนินงานของบุคคลสองกลุ่มดังกล่าวดำเนินไปจนบรรลุเป้าหมาย และผลสำเร็จเท่าที่ควรแล้ว ก็เชื่อมั่นว่างานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของเราซึ่งถูกทอดทิ้ง ถูกมองข้ามไปเป็นเวลาช้านานเพราะเราไปพะวงถึงศิลปกรรมชั้นสูงเสียเป็นส่วนใหญ่ ทั้งๆ ที่งานพื้นบ้านพื้นเมืองนั้นเป็นมรดกของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และถ้าการอนุรักษ์ และการส่งเสริมประสบผลดีแล้วงานเหล่านี้ อาจจะเป็นสินค้าที่ทำการขายได้เข้าประเทศได้ไม่น้อย หรืออาจจะทำให้สภาพเศรษฐกิจและการดำรงชีวิตของประชาชนดีขึ้นด้วย(พระพรพร โขติวิโร (อาษา กิจ):2554)

จากการค้นคว้าในเรื่องการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านนั้นได้ก่อให้เกิดสองแนวคิดขึ้น คือ แนวคิดหนึ่งมุ่งเน้นเรื่องการอนุรักษ์เพื่อให้คงสภาพดั้งเดิมไว้ ด้วยวิธีการสืบทอด การศึกษาวิจัย การรวบรวมบันทึกหลักฐานและข้อมูลไว้ แนวคิดนี้เป็นการอนุรักษ์ของเดิม ให้คงสภาพที่ไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งอยากให้มีการพัฒนาและประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย ซึ่งมักเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูญเสียเอกลักษณ์ ทำให้เกิดปัญหาว่าจะเป็นการทำลายเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่นของศิลปะและภูมิปัญญาพื้นบ้าน ดังนั้นการประสานแนวคิดทั้งสองจะช่วยให้ได้ประโยชน์ทั้งด้านการอนุรักษ์ของเดิมไว้ ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาไปบนพื้นฐานของเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น(พระพรพร โขติวิโร (อาษา กิจ):2554)

2.4 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น

ภูมิปัญญาพื้นบ้านไทยเกิดจากความคิดของบรรพบุรุษ ที่มีค่าอย่างยิ่งต่อคนรุ่นปัจจุบันดังนั้นจึงควรมีการอนุรักษ์และการส่งเสริม ซึ่งมีแนวทาง (พระพรพร โขติวิโร (อาษา กิจ):2554)ดังนี้

1. การค้นคว้าวิจัยควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทยในด้านต่างๆ ของท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ในปัจจุบัน

2. การอนุรักษ์โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย

3. การฟื้นฟูโดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยม

4. การพัฒนาควริเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาดและการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

5. การถ่ายทอดโดยการนำภูมิปัญญาที่ผ่านมามาเลือกสรรกลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบและรอบด้าน แล้วไปถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าคุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ

6. ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสาน และพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่างๆ เพื่อจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง

7. การเผยแพร่แลกเปลี่ยนโดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่างๆ ด้วยสื่อและวิธีการต่างๆอย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่นๆทั่วโลก

8. การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา ศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีการยกย่องประกาศเกียรติคุณในลักษณะต่างๆ

ในด้านการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยนั้น เนื่องจากภูมิปัญญาไทยมีความสำคัญดังกล่าวแล้วข้างต้น จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ดำรงอยู่เพื่อเป็นฐานความรู้ในการผสมผสานกับวิทยาการสากล ดังนี้

1. ประเทศยกย่อง "ครูภูมิปัญญาไทย" ให้สามารถทำการถ่ายทอด และพัฒนา ผลงานของตนได้อย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ โดยจัดระบบเกื้อหนุนและส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอด ที่ท่านเหล่านี้ดำเนินการอยู่แล้วส่วนหนึ่ง และเชื่อมโยงกระบวนการถ่ายทอดของท่าน เข้า

กับกระบวนการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน โดยอาจจัดระบบการเทียบโอนหน่วยกิต การเทียบวุฒิเทียบตำแหน่ง เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ ผสานเข้าด้วยกันเป็นระบบการศึกษาที่เป็นหนึ่งเดียว

2. จัดให้มีศูนย์ภูมิปัญญาไทย ซึ่งแนวคิดนี้ต้องการให้มีแหล่งสำหรับการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนนั้นๆ เกิดขึ้น อาจเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน เช่น บ้านของผู้ทรงภูมิปัญญา วัด ศาลาของหมู่บ้าน เวทีชาวบ้าน เป็นต้นเพียงแต่เข้าไปช่วยเสริมเพื่อให้สามารถใช้สถานที่นั้นๆ เป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่สถานศึกษาในระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. จัดตั้งสภาภูมิปัญญาไทย เนื่องจากลักษณะภูมิปัญญาไทยมีความหลากหลาย สมดุลกันเป็นองค์รวม หากนำเรื่องภูมิปัญญาไทยเข้าไปไว้ในกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง หรือกรมใดกรมหนึ่ง นโยบายของกระทรวงและกรมนั้น จะเป็นตัวกำหนดกรอบของภูมิปัญญาไทยให้จำกัดอยู่เฉพาะเรื่อง เช่น หากนำภูมิปัญญาไทยไปไว้ในกระทรวงศึกษาธิการ ประเด็นที่จะถูกยกขึ้นมาพิจารณา คือ ภูมิปัญญาไทยนั้นต้องเป็นเรื่องของการศึกษาเท่านั้น จึงจะได้รับการส่งเสริมและวิธีการส่งเสริมทางหนึ่งที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นไปได้สูงคือ การนำภูมิปัญญาไทยไปบรรจุไว้ในโรงเรียน ซึ่งจะขัดกับลักษณะของภูมิปัญญาไทยที่ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับภูมิปัญญาไทยแต่ละเรื่องเท่านั้น หากเปลี่ยนสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยก็จะไม่เกิดขึ้นสมควรให้มีสภาภูมิปัญญาไทย เป็นศูนย์กลางแลกเปลี่ยนความรู้ และถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้ทรงภูมิปัญญา

4. จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทยด้วยความจำกัดของระบบการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาล ที่มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและระยะเวลา รวมทั้งสภาพการณ์ของประเทศมาเป็นตัวตัดสินว่า โครงการ/งานใดควรได้รับงบประมาณเท่าใด และจะได้รับเงินในปีถัดไปหรือไม่ ทำให้การดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาไทยซึ่งต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการพัฒนาและสร้างสรรค์ความรู้ใหม่จากฐานภูมิปัญญาเดิม ต้องอาศัยระยะเวลานาน ไม่อาจกำหนดได้ชัดเจนว่าต้องใช้ระยะเวลาที่ปีจึงแล้วเสร็จ การกำหนดงบประมาณเป็นรายปี จึงเป็นมูลเหตุขัดขวางการพัฒนาและการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเป็นอย่างมากเพื่อแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว การตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในฐานะเป็นทุนในการสร้างและเสริมภูมิปัญญาของชาติด้วยความร่วมมือทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน

5. การคุ้มครองลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทย เพื่อให้ภูมิปัญญาไทยอันเป็นมรดกทางปัญญาของแผ่นดินได้อยู่คู่กับคนไทย เป็นทุนทางปัญญาในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ทั้งทางเศรษฐกิจสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม การสงวนและรักษามรดกทางภูมิปัญญาดังกล่าวจึงต้องมีระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางภูมิปัญญาเกิดขึ้น เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ในท้องถิ่นและประเทศชาติ ลิขสิทธิ์ภูมิปัญญาไทยนี้จึงเปรียบเสมือนระบบคุ้มกันและส่งเสริมปัญญาของชาติ

6. ตั้งสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาและการศึกษาไทย เพื่อทำหน้าที่ประสานงานและเผยแพร่ภูมิปัญญาไทย การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญมากในการทำงานต่อภาพพจน์และสถานภาพของบุคคลหน่วยงาน/องค์กร/สถาบันต่างๆ การส่งเสริมภูมิปัญญาไทยนั้นยังเป็นเรื่องที่สำคัญเนื่องจากกลไกสำคัญในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยคือการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างจิตสำนึก และเห็นคุณค่าของสิ่งที่เป็นภูมิปัญญาไทยการพัฒนาให้บุคคลต่างๆมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งสามด้าน (ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม) จำเป็นต้องอาศัยการให้การศึกษาในทุกรูปแบบ นั่นคือ การสร้างสังคมของผู้รับให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ภูมิปัญญาในเรื่องหนึ่งๆให้เกิดขึ้นจนผู้นั้นสามารถไปเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่ายภูมิปัญญาในเรื่องนั้นๆ จนขยายตัวเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ภูมิปัญญาที่กว้างขึ้น ทั้งในส่วนของขยายพื้นที่เรียนรู้ และขยายเรื่องที่เรียนรู้ไปสู่การเรียนรู้ในทุกเรื่อง ทุกเวลา ทุกสถานที่จนกลายเป็นวิถีชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น และประเทศ

7. การประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาไทยทั้งในระดับชาติและระดับโลกระดับชาติ หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนหลายองค์กร ได้ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาไทย ในรูปแบบที่หลากหลายประจำปีอย่างต่อเนื่อง เช่น ศิลปินแห่งชาติผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านวัฒนธรรม คนดีศรีสังคม เป็นต้น มีผลทำให้ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยมีขวัญและกำลังใจ ที่จะเผยแพร่และถ่ายทอดภูมิปัญญาของตนอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นการที่ยูเนสโกได้ประกาศยกย่องนักปราชญ์ไทยดังกล่าว แสดงถึงจุดเด่นของภูมิปัญญาไทยในสายตาของชาวโลก ซึ่งจะนำความภาคภูมิใจมาสู่คนไทยโดยประการทั้งปวง เพราะยูเนสโกจะเชิญชวนให้ประชาคมโลกร่วมกับประเทศไทย จะจัดกิจกรรมต่างๆ เผยแพร่เกียรติประวัติ และผลงานของนักปราชญ์ไทยให้เป็นที่ปรากฏ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรทิพย์ ชนะคำ (2547) กลยุทธ์การสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะ และบทบาทของชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ อีกทั้งยังศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาของชนบท ผลการวิจัยพบว่าปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำโดยธรรมชาติอย่างเด่นชัด ซึ่งความเป็นผู้นำโดยธรรมชาตินี้มาจากคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ของปราชญ์ชาวบ้านที่ทำให้ได้รับความเคารพนับถือจากชาวบ้าน คุณลักษณะเด่น ๆ เหล่านี้ ได้แก่ ความสามารถทางการเกษตร รวมทั้งความสามารถทางด้านอื่น ๆ อาทิ การบริหารหมู่บ้าน ความสามารถทางการสื่อสาร เป็นต้น นอกจากนี้ปราชญ์ชาวบ้านยังยอมรับความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ ไม่ยึดติดกับความคิดเก่า ๆ และนำความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาตนเอง ครอบครัว และหมู่บ้านด้วยหัวใจที่มุ่งมั่น

ในการพัฒนา ส่วนบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์นั้นพบว่า ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์มีบทบาทด้านต่าง ๆ มากมาย อาทิ เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมทางเลือกใหม่ในหมู่บ้าน และแนะแนวทางกิจกรรมทางเลือกให้แก่ชาวบ้าน รวมทั้งเป็นผู้กระจายข่าวสารจากเจ้าหน้าที่พัฒนาไปยังชาวบ้าน บทบาทเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทการเป็นผู้นำในการพัฒนาของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์อย่างชัดเจน ทางด้านกลยุทธ์การสื่อสารเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลยุทธ์หลัก ๆ ที่ปราชญ์ชาวบ้านนำมาใช้ และเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ได้แก่ การสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองด้วยการสื่อสารระหว่างบุคคล การใช้ภาษาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังใช้การสาธิต และการเปิดพื้นที่กิจกรรมของตนเองให้ชาวบ้าน และบุคคลภายนอกเข้ามาดูงาน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น ทางด้านเนื้อหาที่ปราชญ์ชาวบ้านใช้นั้นจะเป็นเนื้อหาที่มากจากประสบการณ์ของปราชญ์ชาวบ้านในการทำกิจกรรม มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และชี้ให้ชาวบ้านเห็นปัญหาของตนเอง รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วย

ภควัต ศรีสำราญ (2547) บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาวิธีดำเนินงานและปัญหาของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร บรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 118 สถาบัน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าวิธีดำเนินการด้านการบริหารจัดการ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนน้อยที่มีนโยบายชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำแผนหรือโครงการและการปฏิบัติงานตามแผน ตลอดจนการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรที่รับผิดชอบตามแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดหา มีการใช้งบประมาณในการจัดซื้อ ขอรับบริจาคผลิตเอง แลกเปลี่ยน ขอยืม จัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย และทำlink(เชื่อมโยงกับข้อมูลอื่นบนเว็บ) ด้านการจัดเก็บ ส่วนใหญ่จัดเก็บร่วมกับทรัพยากรอื่นๆ ในชั้นเปิด หรือคัดแยกเป็นcollection พิเศษ และบางสถาบันจัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น ส่วนการรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยเพื่อให้บริการ ส่วนใหญ่ยังคงมีการรวบรวมในรูปแบบของหนังสือ บทความวารสาร จุลสาร กฤตภาค งานวิจัย สารานุกรมวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล พจนานุกรมภาษาถิ่น เทปวีดิทัศน์ และรูปภาพ ส่วนการให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย มีการให้บริการสืบค้นสารสนเทศด้วยระบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์และจากฐานข้อมูลซีดีรอม เป็นต้น ปัญหาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยของห้องสมุดส่วนใหญ่ ได้แก่ 1) ขาดการประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย 2) ขาดความชัดเจนในการบริหารงบประมาณ 3) ขาดการประสานงานจากผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้รู้ / ผู้ชำนาญการในการบริจาคทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย 4) พื้นที่ในการการจัดเก็บไม่เพียงพอ / ไม่เหมาะสม ครุภัณฑ์ที่ใช้

การจัดเก็บไม่เพียงพอ / ไม่เหมาะสม 5) ขาดการสร้างสรรค์งานบริการที่น่าสนใจ / ใหม่ / ดึงดูดใจ
6) มีผู้สนใจในการบริการน้อย และ 7) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาไทยในการให้บริการ
ตอบคำถามเพื่อการค้นคว้า

เกริกไกร แก้วล้วน (2550) การวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ :
กรณีศึกษาการพัฒนาองค์ความรู้โดยเกษตรกร จังหวัดอำนาจเจริญ มีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อศึกษาสภาพ
การดำเนินงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ จังหวัดอำนาจเจริญ ศึกษาและถอดบทเรียนองค์
ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปฏิบัติจริงในแต่ละพื้นที่ และเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้กับ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ดำเนินการศึกษาจากการสำรวจแหล่งดำเนินการเศรษฐกิจพอเพียง
และลงไปศึกษาข้อมูลเจาะลึก การดำเนินการถอดบทเรียน โดยการเรียนรู้ระหว่างภูมิปัญญา
ชาวบ้านกับผู้ช่วยวิจัยและนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า การ
ดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอำนาจเจริญ เกษตรกรได้พัฒนาองค์ความรู้ที่สืบทอดมา
จากบรรพบุรุษ มาสร้างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในระดับครัวเรือนและระดับกลุ่มในชุมชน
ของตนเองในกิจกรรมสำคัญคือ กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบการลดรายจ่าย ซึ่งมีการ
ดำเนินการสำคัญในรูปการจัดตั้งกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง
ในรูปของการเพิ่มรายได้ในรูปการร่วมกลุ่มกันผลิตทอเสื่อกก การทอผ้า การผลิตน้ำตาลจากต้น
ตาลโตนด การทำดอกไม้จันทน์และช่อประทาน การดำเนินกิจกรรมโฮมสเตย์ การเจียรไนพลอย
รวมทั้งกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในรูปการออมทรัพย์และกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในรูปการ
อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่า การวิจัย นอกจากสามารถได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนิน
กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงด้านต่าง ๆ ในจังหวัดอำนาจเจริญแล้ว ภูมิปัญญาชาวบ้านและผู้ช่วยวิจัย
นักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ยังมีความคุ้นเคยและร่วมร่วมกันเป็นเครือข่าย การ
ทำงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในอนาคต ส่วนการนำผลการวิจัยและองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง มา
ทำเป็นเอกสารในการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยได้แยกทำเป็นรูปเล่มแยกไว้อีกเล่มหนึ่งต่างหาก

สถิต ภาคมฤต (2550) ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาพญาแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏ
อุบลราชธานี งานวิจัยนี้ศึกษาวิเคราะห์พญาแก้ว จากเอกสาร จำนวน ๕๑๓ บท เสนอผลงานใน
ลักษณะพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าพญาแก้วนั้นมีความสำคัญต่อสังคมอีสานเป็นอย่าง
ยิ่ง กล่าวคือได้วิเคราะห์ในด้านรูปแบบ ด้านภาษา ซึ่งปรากฏว่าพญาแก้วมีการใช้ภาษาอย่างลุ่มลึก
มีเนื้อหาที่กินใจ ทั้งยังเป็นการแสดงวัฒนธรรมการใช้ภาษาที่เป็นความสามารถของชาวอีสานโดย
แท้จริง พญาแก้วจึงเป็นคำที่ได้รับการกลั่นกรองจากภูมิปัญญาอย่างดีแล้วจึงได้มีการใช้พูดสื่อสาร
กันในด้านภูมิปัญญามีการบันทึกเรื่องราวของภูมิปัญญาลงไปในพญาแก้วนั้นแสดงให้เห็นถึง
ความสามารถในการผูกพญาใช้ภาษาเพื่อทำการสื่อสารที่ดี พญาแก้วได้ปรากฏการนำเสนอองค์
ความรู้ทางภูมิปัญญาที่ได้แนวคิดมาจากศาสนา ภูมิปัญญาที่กล่าวถึงข้อวัตรปฏิบัติที่เหมาะสมและ
ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ผลการวิจัยดังกล่าวบ่งบอกถึงความสามารถในการใช้ภาษาของชาว
อีสาน โดยมีการหล่อหลอมองค์ความรู้ มีการประมวลเป็นภาษาเพื่อในการเกี่ยวพาราสิซึ่งมีองค์

ความรู้แฝงอยู่ทั้งด้านภาษา และยังแสดงถึงพลังทางภูมิปัญญาที่ชาวอีสาน ได้สั่งสมมา พญาแก้วจึงเป็นมรดกอันล้ำค่าของบรรพบุรุษชาวอีสานที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และสืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป

ทิพจุกา สุกิมารส (2550) การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยของชุมชนชาติพันธุ์เขมรถิ่นไทย
- 2) พัฒนาการกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน

ดำเนินการวิจัยในชุมชนเขมรถิ่นไทย “ปรีรัมย์” ระยะเวลาที่ 1 วิจัยเชิงมานุษยวิทยา ระยะเวลาที่ 2 วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผลการวิจัย มีดังนี้ องค์ประกอบของกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทยชุมชนปรีรัมย์ 5 ด้าน

- 1) จุดมุ่งหมายเพื่อถ่ายทอดวิธีการดูแลเด็ก ด้วยความรักและทะนุถนอม
- 2) องค์ความรู้ เนื้อหาวัฒนธรรมทั้งด้านจิตใจ ด้านสังคมและด้านวัตถุ คือ 2.1) องค์ความรู้ด้านขั้นตอนและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธี 2.2) องค์ความรู้ด้านคติและความเชื่อ
- 3) คุณลักษณะของผู้ถ่ายทอด เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในองค์ความรู้และเนื้อหาวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นผู้เฒ่า ผู้แก่ ผู้นำทางธรรมชาติของชุมชน คุณลักษณะของผู้รับการถ่ายทอด มีทั้งการถ่ายทอดให้ลูกหลานภายในครอบครัวและถ่ายทอดให้คนอื่นในชุมชนที่มีความสนใจเรียนรู้
- 4) วิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอด มีลักษณะเป็นมุขปาฐะ การแสดงวิธีการให้ผู้เรียนจดจำ การทดลองทำด้วยตนเอง การให้เลียนแบบจากผู้ถ่ายทอดและการให้เรียนรู้แบบครูพักลักจำ ส่วนสื่อที่ใช้ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรมและสื่อวัสดุ
- 5) การประเมินผลกระบวนการถ่ายทอด เป็นการประเมินอย่างไม่เป็นทางการด้วยการสังเกตและให้คำแนะนำ คุณค่าของวัฒนธรรมที่มีต่อบุคคล เป็นคุณค่าทางจิตใจ รู้สึกได้รับการคุ้มครองป้องกัน ดูแลรักษา บัณฑิตความทุกข์ โรคภัยต่าง ๆ คุณค่าของวัฒนธรรมที่มีต่อชุมชน เป็นคุณค่าที่ทำให้ชุมชนมีความผูกพันเหนียวแน่น คนรุ่นใหม่เคารพนับถือเชื่อในคำสอนของผู้สูงอายุ

1. พัฒนาการกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมฯ ตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน องค์ประกอบของการสร้างพลัง ได้แก่ แนวคิดและหลักการ วัตถุประสงค์ ความรู้พื้นฐานและยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมีขั้นตอนการสร้างพลัง ดังนี้

 - 1) การวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม
 - 2) การระบุความต้องการของชุมชน
 - 3) การสร้างพลังผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ของชุมชน
 - 4) การสร้างหน่วยการเรียนรู้
 - 5) การทดลองใช้หน่วยการเรียนรู้
 - 6) การสะท้อนความคิดและการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ และ
 - 7) การถอดประสบการณ์การเรียนรู้และประเมินผลการสร้างพลัง

2. เด็กปฐมวัยที่ผ่านกระบวนการมีความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ดังนี้

 - 1) ใช้ภาษาเขมรถิ่นไทยในการเรียนรู้และการสื่อสารกับครูชาวบ้านขณะได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรม
 - 2) รับรู้วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย อาหาร-ขนมพื้นบ้าน ประเพณีในชุมชนของตน
 - 3) รับรู้วิถีชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยกัน การดูแลรักษาทรัพยากรจากป่าชุมชนที่ใช้หมุนเวียนในการดำรงชีวิต

นิษฐา หุ่นเกษม (2550) การสื่อสารกับปฏิบัติการสร้างภาพตัวแทนผ่านสื่อพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทย พบว่า การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ศึกษากระบวนการสื่อสารกับปฏิบัติการสร้างภาพตัวแทน และกระบวนการสื่อสารกับปฏิบัติการบริหารจัดการ ผ่านสื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร และพิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม โดยประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาปฏิบัติการสร้างภาพตัวแทนตามแนวคิดของ S. Hall แนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานพิพิธภัณฑ์และแนวคิด เรื่องพิพิธภัณฑ์ เป็นกรอบหลักในกระบวนการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ภาพตัวแทนของประวัติศาสตร์ชาติไทย ณ อาคารพระที่นั่งศิวโมกษพิมาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ที่พบก็คือ ภาพแห่งความโชคดียุคทองของปวงชนชาวไทย ที่ได้เกิดมาภายใต้ร่มพระบารมีของสมเด็จพระบูรพมหากษัตริยาธิราชเจ้าแห่งแผ่นดินไทย โดยกลยุทธ์ที่ใช้เพื่อประกอบสร้างภาพตัวแทนนั้นคือ กลยุทธ์ของปริบทในการจัดแสดงและกลยุทธ์ทางด้านเวลา ในส่วนของการบริหารจัดการนั้นจะพบว่า อาคารพระที่นั่งศิวโมกษพิมาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมใน 2 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร และการมีส่วนร่วมด้วยการเป็นผู้ร่วมส่งสารปลายทาง หรือเรียกว่า “อาสาสมัครพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร” สำหรับภาพตัวแทนที่ได้พบผ่านพิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม คือ ภาพของเธอผู้ไม่ยอมแพ้แก่โชคชะตา โดยมีภูมิปัญญาของชุมชนที่เกิดจากความรู้และประสบการณ์ และภูมิปัญญาที่เกิดจากพลังความเชื่อเหนือธรรมชาติ เป็นอาวุธสำคัญให้ชาวบ้านเขายี่สารสามารถปรับตัวให้อยู่อาศัย ภายในสภาพแวดล้อมที่อยู่ได้อย่างยากลำบากมาอย่างยาวนาน โดยกลยุทธ์ที่ใช้เพื่อการประกอบสร้างภาพตัวแทนนั้นคือ กลยุทธ์ของปริบทในการจัดแสดงและกลยุทธ์ทางด้านพื้นที่ ในส่วนของการบริหารจัดการนั้นจะพบว่า ชาวบ้านเขายี่สาร ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมกับพิพิธภัณฑ์ ทั้งในฐานะของ ผู้รับสาร ผู้ร่วมผลิต/ผู้ร่วมส่งสาร และการมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบายของพิพิธภัณฑ์

พระมหาวิระยุทธ ประสาทนอก (2551) การอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาการผลิตบาตรของชุมชนบ้านบาตรเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน มหาวิทยาลัยมหาสารคามพบว่าภูมิปัญญาไทย นับเป็นมรดกอันล้ำค่า ที่ควรอนุรักษ์สำหรับอนุชนรุ่นหลัง ภูมิปัญญาไทยเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษไทยได้ศึกษา ค้นคว้า ปรับปรุง คัดแปลง สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวจนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ทำให้สมาชิกของเผ่าพันธุ์สามารถแก้ไขปัญหา สะสม และพัฒนาภูมิปัญญาของกลุ่มตนให้เจริญก้าวหน้า กลายเป็นมรดกของสังคมสืบมาจนถึงปัจจุบัน การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาการผลิตบาตรของชุมชนบ้านบาตรและศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตบาตรเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านบาตรเขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร โดยการศึกษาจากเอกสารและข้อมูลภาคสนามเป็นหลักกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย และให้ข้อมูลประกอบด้วย ช่างฝีมือ ผู้อาวุโสในชุมชน ผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ ลูกมือช่าง ผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไปที่เกี่ยวข้อง จำนวน 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และแบบสนทนากลุ่มการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Technique) และนำเสนอผลการวิจัยโดย

วิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า ความศรัทธาที่เหนียวแน่นในพระพุทธศาสนา ตลอดจนความเชื่อประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาของชาวพุทธในชุมชนบ้านบาตรมีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาการผลิตบาตรของชุมชนบ้านบาตร โดยในอดีตชุมชนมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาการผลิตบาตรสืบทอดกันมาตามสายเลือด มีการถ่ายทอดจากพ่อแม่สู่ลูกและหลาน ในครอบครัวตนเองในปัจจุบันใช้วิธีเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงโดยการเป็นลูกมือช่างและค่อย ๆ พัฒนาทักษะจนเกิดความชำนาญอาชีพช่างทำบาตรต้องมีใจรัก ต้องใช้ความอดทนและระยะเวลาเพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญ มีการทำงานเป็นกลุ่ม ๆ ละ 8 – 10 คน บาตรฝีมือที่ผลิตจะขายได้ราคาดี และมีการพัฒนาเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว

แนวทางในการผลิตบาตรเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของชุมชนจำเป็นต้องเพิ่มคุณค่าของบาตรฝีมือให้มีประโยชน์เอนกประสงค์และเป็นที่ต้องการของพระสงฆ์มากขึ้น ต้องปรับรูปแบบผลิตภัณฑ์บาตรสำหรับใช้เป็นของที่ระลึก ที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมทั้งหน่วยงานภาครัฐและชุมชนต้องประชาสัมพันธ์ให้ผลิตภัณฑ์บาตรเป็นที่รู้จักกันทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ จัดหาแหล่งทุนสนับสนุนธุรกิจเกี่ยวกับบาตรในชุมชนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับหัตถกรรมบาตรในชุมชนบ้านบาตรรวมทั้ง ส่งเสริมการผลิต การอนุรักษ์การสืบทอดการผลิตบาตร และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างเป็นรูปธรรมแบบผลิตภัณฑ์บาตรใหม่ที่เป็นที่พึงประสงค์เป็นแบบบาตรสำหรับพระสงฆ์มีประโยชน์เอนกประสงค์ถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยทางพระพุทธศาสนาและมีลักษณะพิเศษสวยงามกว่าบาตรทั่วไป โดยสรุป ผลจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการอนุรักษ์และการสืบทอดภูมิปัญญาการผลิตบาตรของชุมชนบ้านบาตรทุกฝ่ายทั้งภาครัฐองค์กรท้องถิ่นและผู้นำชุมชนควรร่วมกัน จัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นแบบองค์รวม โดยมีการพัฒนาทั้งภูมิทัศน์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้เสริม ส่งเสริมวัฒนธรรมดั้งเดิม พัฒนาการกระบวนการเรียนรู้ส่งเสริมให้มีการจ้างงาน สนับสนุนแหล่งทุน นอกจากนี้ยังควรสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาการผลิตบาตรในภาคอื่นของประเทศไทย ว่ายังคงมีที่ใดเพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาต่อไป

บุญช่วย สุทธิรักษ์ (2553)การพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นหลักฐานท้องถิ่นสำหรับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยคือ (1.1) ประมวลภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อนำมาใช้ในการสร้างหลักสูตร (1.2) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของสถานศึกษา (1.3) ศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา 2) พัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้หลักสูตร โดยการประเมินจากผลการเรียนรู้ เรื่อง “การทอผ้าฝ้าย (ผ้ามุก)” โดยทำการประเมินการเรียนรู้ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย ผลการปฏิบัติงานจากแฟ้มสะสมงาน การประเมินตามสภาพจริง 4) เพื่อเปรียบเทียบผลการ

เรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนในโรงเรียนหล่มสักวิทยาคม อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ในช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 60 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ จำนวน 30 คน และกลุ่มที่ใช้วิธีการสอนแบบปกติ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย หลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น เรื่องการทอผ้าฝ้าย (ผ้ามุก) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย ด้านทักษะพิสัย แบบประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน แบบประเมินตามสภาพจริง และแบบทดสอบวัดความรู้ด้านพุทธิพิสัย ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดทำหลักสูตรทาง โรงเรียนต้องพัฒนาหลักสูตรของ โรงเรียนให้มีความสอดคล้องกับการจัดหลักสูตรแกนกลางที่เป็นหลักสูตรแม่บทในการจัดทำหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรที่สำคัญได้แก่เรื่อง “การทอผ้าฝ้าย (ผ้ามุก)” เนื่องจากเป็นภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพที่ทำรายได้ให้กับชุมชนและเป็นความต้องการของชุมชน

1.2 ทางโรงเรียนไม่มีการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน คือ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติ และปราชญ์ชาวบ้านที่มีความเชี่ยวชาญมีน้อย

2. โครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมาก

3. หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผลเหมาะสมที่นำไปใช้เป็นหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับสถานศึกษาสำหรับ โรงเรียนหล่มสักวิทยาคมและ โรงเรียนอื่น ในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

4. ผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยสำหรับกลุ่มนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบร่วมมือ ดีกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของวิธีการสอนแบบร่วมมือ กับกลุ่มวิธีการสอนแบบปกติหลังการทดลองมีคะแนนเพิ่มขึ้นมากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หนึ่งฤทัย ไชยเดช(2554) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่เยาวชนด้วยกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาของกลุ่มสตรีผู้นำชุมชน กรณีศึกษา หมู่บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มสตรีผู้นำชุมชนที่นำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วย 1) การอนุรักษ์ระบบนิเวศดิน น้ำ ป่า เป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรเชื่อมโยงกันในฐานะองค์ประกอบของระบบนิเวศ และ 2) การใช้ประโยชน์จากป่า เป็นการใช้ประโยชน์เพื่อการยังชีพในฐานะปัจจัยสี่วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาของกลุ่มสตรีผู้นำชุมชนในท้องถิ่นสู่เยาวชน พบว่า มีการถ่ายทอด 4 วิธีคือ 1) การถ่ายทอดผ่านความเชื่อ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและสิ่งเหนือธรรมชาติ ประกอบด้วย เรื่องจิตป่า เรื่องผีเจ้าป่าเจ้าเขา และเรื่องต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ 2) การถ่ายทอดผ่านตำนาน โดยประวัตินิทานต่อสู้อะละปรับตัว

ของหมู่บ้านที่ถูกสัมปทานป่าในอดีตมาเป็นบทเรียน 3) การถ่ายทอดผ่านพิธีกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน เช่นการเลี้ยงผีขุนน้ำ การเลี้ยงผีฝาย การบวชป่า และ 4) การถ่ายทอดผ่านกิจกรรมปฏิบัติโดยการจัดทำกิจกรรมเส้นทางศึกษารวมชาติผลการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาของกลุ่มสตรีผู้นำชุมชนสู่เยาวชนในบ้านหัวทุ่ง พบว่า มีการพัฒนาใน 3 ระดับ คือ ระดับที่หนึ่ง การพัฒนาความรู้ความคิด เจตคติ ทักษะ และการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการใช้ความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและความรู้ความเข้าใจถึงสาเหตุปัญหาและแนวทางแก้ไขให้แก่เยาวชน อยู่ในระดับการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา (About the environment) ระดับที่สอง การยกระดับการเรียนรู้ของเยาวชนด้วยการประยุกต์ใช้ความรู้ในชีวิตประจำวัน จากการพัฒนาทักษะ การคิด การวางแผน และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในระดับการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมศึกษา (In the environment) ระดับที่สาม การถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนด้วยวิธีการพูดคุย สนทนา (Dialogue) การเล่าเรื่องประสบการณ์ (Story telling) และการเรียนรู้ในสถานที่จริงไปสู่เยาวชน โดยใช้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด อยู่ในระดับการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมศึกษา (In the environment) และระดับที่สี่ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมกับกลุ่มป่าชุมชน กลุ่มสมุนไพร รวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เข้ามาศึกษาดูงาน ด้วยวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรต่างๆ อยู่ในระดับการเรียนรู้เพื่อสิ่งแวดล้อมศึกษา (For the environment)

หทัยรัตน์ มาประณีต (2554) การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่าวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้มี 2 ด้าน ได้แก่ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้นำท้องถิ่นใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การริเริ่มโครงการหรือกิจกรรม 2) การดำเนินโครงการหรือกิจกรรม และ 3) การประเมินผลและความยั่งยืนของโครงการหรือกิจกรรม และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านตำแหน่งของผู้นำท้องถิ่นในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประชากรที่สามารถเข้าถึงมีจำนวน 314 คน ที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมสร้างความตระหนักในคุณค่ามรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ระหว่างเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม 2553 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้นำท้องถิ่นริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับสูง 2) ในด้านการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมด้านการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้นำท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง และ 3) ด้านการประเมินผลและความยั่งยืนของโครงการหรือกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้นำท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งต่างกันได้ริเริ่ม ดำเนิน และประเมินผลและความยั่งยืนของโครงการหรือกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปฐมภรณ์ จันทร์แก้ว (2554) การสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงกระบวนการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟู

การท่องเที่ยวของตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี การมีส่วนร่วมและการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้วิธีการสำรวจเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 25 คน ประกอบไปด้วย คณะกรรมการพัฒนาตลาดสามชุก, สมาชิกชุมชนตลาดสามชุก และกลุ่มพันธมิตรของชุมชน ผลการวิจัยพบว่า 1. กระบวนการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีหลายรูปแบบแตกต่างกันไปตามในสถานการณ์ด้านต่างๆ ดังนี้ 1 ด้านการวางแผนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดสามชุก พบว่า รูปแบบการสื่อสารในวางแผนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดสามชุกเน้นการสื่อสารสองทางทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ 2 ด้านการประสานความร่วมมือ พบว่า รูปแบบการสื่อสารในการประสานความร่วมมือมักการสื่อสารทางเดียวแบบไม่เป็นทางการ การสื่อสารสองทางทั้งแบบที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ 3 ด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว พบว่า รูปแบบการสื่อสารในเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวเน้นการสื่อสารทางเดียวแบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ ร่วมกับการสื่อสารสองทางแบบไม่เป็นทางการ. 4 ด้านการแก้ปัญหา และอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของชุมชน พบว่า รูปแบบการสื่อสารเน้นการสื่อสารสองทางเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ และ 5. การมีส่วนร่วมและการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย กระบวนการของการวางแผน การติดตามประเมินผล กิจกรรมต่างๆ ที่ได้จัดขึ้น การเข้าร่วมการจัดไปศึกษาดูงานการเข้าร่วมการจัดเวทีสาธารณะ และการเข้าร่วมในการจัดสรรรายได้ของชุมชน

พระครูอนุรักษ์บูรณานันท์ (บุญชื่น จิตฺตมฺ โยม) (2554) ศึกษากระบวนการอนุรักษ์พุทธประติมากรรมหินทราย : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสถานเวียงพายว (วัดลี) วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและประเภทของประติมากรรมหินทราย 2) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเวียงพายว (วัดลี) และ 3) เพื่อศึกษากระบวนการอนุรักษ์ประติมากรรมหินทรายพิพิธภัณฑสถานเวียงพายว (วัดลี) ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลในด้านเอกสาร และสัมภาษณ์นักวิชาการผู้รู้ ผลการศึกษาวิจัยประการที่ 1 พบว่า การสร้างประติมากรรมหินทรายที่เกิดจากภูมิปัญญาของช่างพะเยาทำให้เกิดมีสกุลช่างพะเยาที่มีลักษณะความโดดเด่นในด้านศิลปะ ซึ่งโบราณวัตถุ พุทธประติมากรรมหินทรายมีอายุเก่าแก่ประมาณราวพุทธศตวรรษที่ 20 – 21 เพราะเวียงพายว เป็นแหล่งหินทรายมากมาย ประกอบการใช้หินทรายแกะเป็นพุทธประติมากรรม แสดงถึงความศรัทธาอย่างแรงกล้าของช่าง และผู้สร้างถวายประการที่ 2 จากการวิจัยพบว่า แนวคิดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเวียงพายว (วัดลี) จุดเริ่มต้นจากพระครูอนุรักษ์บูรณานันท์ เจ้าอาวาสวัดลี เจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา เป็นผู้ที่สนใจ ศึกษาประวัติศาสตร์เมืองพะเยา และได้เก็บสะสมอนุรักษ์โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่ถูกทอดทิ้ง ตามวัดร้างต่างๆ ที่ถูก

ทอดทิ้ง และถูกทำลายจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของประชาชน โดย พระครูอนุรักษ์บุรณันท์ ได้เริ่มเก็บรวบรวมโบราณวัตถุ พุทธประติมากรรมหินทราย ไว้ในวัดสีทองรวมกันเอาไว้มากมาย เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา นายชนเสกษ อัสวานุวัตร ได้มาเห็น โบราณวัตถุ และพุทธประติมากรรมหินทราย จึงปรารถนา ว่าควรหางบประมาณ จัดเก็บโบราณวัตถุ พุทธประติมากรรมหินทรายนี้ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา จึงอนุมัติงบประมาณสนับสนุนในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเวียงพายัพขึ้น प्रकारที่ 3 จากการวิจัยพบว่า การเริ่มเก็บสะสม โบราณวัตถุ พุทธประติมากรรมหินทราย ชั้นแรกก็ถือว่าเป็นการอนุรักษ์พุทธประติมากรรมหินทรายระดับหนึ่งที่ไม่ได้ถูกทิ้ง และถูกขโมยไป เมื่อทางวัดสีทองได้รับการสนับสนุนงบประมาณในส่วนภาคเอกชน และรัฐบาล จึงได้มีการจัดเก็บอย่างเป็นหมวดหมู่ รักษาอย่างถูกวิธีตามหลักวิชาการ นอกจากนั้น ยังได้จัดให้มีการแสดงนิทรรศการเพื่อให้มีการศึกษาเรียนรู้แก่ผู้สนใจ และมีการอบรมให้ชาวบ้านวัดสีทองได้เป็นมัคคุเทศก์ และให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการดูแลรักษาพิพิธภัณฑสถานเวียงพายัพ (วัดสีทอง) ดังนั้น พิพิธภัณฑสถานเวียงพายัพ (วัดสีทอง) จึงเป็นสถานเก็บรักษามรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของเมืองพะเยา และของประเทศ อันเกิดจากจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ของชุมชนในพื้นที่นั้น แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นระหว่างบ้านกับวัดในสังคมไทยว่ามีการเกื้อกูลส่งเสริมกันและกันตลอดเวลา ยิ่งไปกว่านั้น พลังแห่งชุมชนที่ร่วมกันก่อตั้งและอนุรักษ์พุทธศิลปะหินทรายของพิพิธภัณฑสถานเวียงพายัพ (วัดสีทอง) ก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลต่อผู้สนใจที่ได้เข้ามาศึกษาเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาของบรรพชนในอดีต ผ่านโบราณวัตถุอันทรงคุณค่าเหล่านั้น

ศิริพร แสงคร้าม (2555) เรื่องผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 การศึกษาค้นคว้านี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 และเปรียบเทียบผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ นักเรียน จำนวน 375 คน รวมทั้งสิ้น 375 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2554 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าเป็นแบบสอบถาม เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเพื่อเปรียบเทียบผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และขนาดสถานศึกษา สถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า 1) ผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการนาภูมิปัญญาท้องถิ่น ไปใช้ในสถานศึกษา ส่วนด้านทักษะในการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่าง จำแนกตามระดับอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่

แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านพบว่า ไม่แตกต่าง

พัชรี ศรสุรินทร์ (2556) การบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการส่งเสริมการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ การดำเนินการวิจัยโดยวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 352 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Different : LSD) ผลการวิจัย พบว่า 1. การบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุหรืออุปกรณ์และด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน 2. เปรียบเทียบทักษะของบุคลากรและสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพที่มีต่อการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า บุคลากรและสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพมีทักษะต่อการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนบุคลากรและสมาชิกกลุ่มพัฒนาอาชีพมีทักษะต่อการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านอาชีพไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ (1) ควรเพิ่มงบประมาณด้านอุปกรณ์และเครื่องมือพร้อมจัดอบรมให้ความรู้ด้านระบบและจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย (2) ให้ความรู้ด้านจริยธรรมในการปฏิบัติงาน การศึกษาคูงานนอกสถานที่หรืออบรมเพื่อสร้างแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และเปรียบเทียบการทำงานจากความคิดเดิมกับแนวคิดใหม่ว่าสิ่งไหนให้ผลมากกว่ากันหรือผลออกมาแล้วเหมือนหรือต่างกันมากน้อยเพียงใด (3) ควรศึกษาถึงประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ภายในกลุ่มของตนว่ามากน้อยเพียงใด ก่อนที่จะนำเสนอต่อสาธารณชน

นริศรา วัฒนสิน(2557)การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และการทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง ในการวิจัยครั้งนี้ การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและนำเสนอข้อมูลการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของช่างทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และช่างทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง และ 2) เพื่อศึกษาและนำเสนอข้อมูลการดำเนินธุรกิจของกลุ่มทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และกลุ่มทอผ้า นาหมื่นศรี จ.ตรัง วิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ แล้วจึงบันทึกผลจากการสัมภาษณ์และสังเกต ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) ช่างทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา 2) ช่างทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง และ 3) ผู้ประกอบการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) แบบสัมภาษณ์การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และนาหมื่นศรี จ.ตรัง 2) แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้า และ 3) แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และนาหมื่นศรี จ.ตรัง นำผลการสัมภาษณ์และสังเกตเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ มาสรุปผลและอภิปรายผลในลำดับต่อไป ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา สาเหตุของการถ่ายทอด คือ 1) การใช้ชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผ้าทอ เกาะยอ 2) การได้เห็นตัวอย่างจากผู้อาวุโสในชุมชน 3) การได้รับการสนับสนุนจากครูผู้ถ่ายทอด และ 4) แรงจูงใจเพื่อพัฒนาเป็นอาชีพ กระบวนการถ่ายทอด พบว่าผู้สอนควรสอนศิษย์ให้มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ มีการเตรียมแผนการสอนอย่างง่าย ในการถ่ายทอดจะมีกลอุบายในการสอน ใช้สื่อการสอนในชุมชนเป็นหลัก ผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอด พบว่าอนาคตผ้าทอเกาะยอจะยังคงอยู่กับ จ.สงขลาต่อไป เป็นที่ยอมรับในประเทศและต่างประเทศ และช่างทอผ้ามีความสามารถในการทอผ้าดี ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด คือ เทคนิคการทอ การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและเอกชนอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนไม่ต่อเนื่อง และเอกลักษณ์การทอผ้าเกาะยอลดน้อยลง การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง สาเหตุของการถ่ายทอด คือ การใช้ชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผ้าทอ นาหมื่นศรี การได้เห็นตัวอย่างจากผู้อาวุโสในชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากครูผู้ถ่ายทอด และแรงจูงใจเพื่อพัฒนาเป็นอาชีพ กระบวนการถ่ายทอด พบว่าผู้สอนควรสอนศิษย์มีความรู้ มีทักษะ และทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ มีสื่อการสอนทั้งในโรงเรียน โรงทอผ้า และหอประวัติหรือห้องแสดงประวัติความเป็นมาและผลงานผ้าทอนาหมื่นศรี ผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอด พบว่าอนาคตจะมีผู้สืบทอดการทอผ้านาหมื่นศรีต่อไป ทางกลุ่มทอผ้านาหมื่นศรีมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมศาสนาของชุมชน สมาชิกในกลุ่มมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และกลุ่มทอผ้า นาหมื่นศรีเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด คือ การทอผ้าที่สืบต่อยังไม่ตรงกับสีที่เลือกไว้ตอนแรก ทำให้ต้องทอใหม่ และสมาชิกในกลุ่มไม่พร้อมกันการถ่ายทอดเทคนิคการทอผ้าจึงทำได้ยาก ผลการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และช่างทอผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง การดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา ได้แรงบันดาลใจจากการได้เห็นตัวอย่างบรรพบุรุษและความคุ้นเคยกับผ้าทอเกาะยอตั้งแต่เยาว์วัย ทางกลุ่มมีวิธิดำเนินกิจการในรูปแบบอุตสาหกรรมครัวเรือน จำหน่ายในลักษณะปลีกและส่ง ทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศ การดำเนินธุรกิจได้รับผลสำเร็จด้วยดีโดยจะได้เปรียบคู่แข่งในเรื่องคุณภาพ รูปแบบ การทอผ้า และช่องทางการจัดจำหน่าย และได้รับรางวัลระดับประเทศ ผลกระทบต่อชุมชน ชุมชน เกษะขอมมีความเปลี่ยนแปลง ในด้านการประกอบอาชีพ การศึกษาที่สูงขึ้น สวัสดิการยามลูกเงิน ให้แก่สมาชิก วิถีชีวิตแบบพอเพียง และรายได้สมาชิกที่สูงขึ้น การดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จการทอ ผ้านาหมื่นศรี จ.ตรัง มีแรงบันดาลใจจากความคุ้นเคยกับผ้าทอนาหมื่นศรีมาตั้งแต่เด็กๆ แล้วได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น ถึงแม้ว่าช่วงแรกจะไม่ชอบธุรกิจทอผ้า แต่ด้วยความ ต้องการอนุรักษ์ผ้าทอนาหมื่นศรีจึงเปลี่ยนใจมาทำธุรกิจนี้ การสนับสนุนจากภายนอกทั้งภาครัฐ และเอกชนอย่างดีทำให้ทางกลุ่มมีความเข้มแข็ง ทางกลุ่มมีวิธิดำเนินกิจการในรูปแบบครบวงจร ตั้งแต่ต้นจนจบ จำหน่ายปลีกและส่ง คุณภาพและความสวยงามของผ้าเป็นที่ยอมรับใน ระดับประเทศ ผ้าทอ นาหมื่นศรีส่งผลต่อการประกอบอาชีพ สวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุที่ทอผ้าไม่ ไหว การให้กู้เงินแก่สมาชิก การศึกษาคนในชุมชนสูงขึ้น และรายได้ของสมาชิกสูงขึ้น

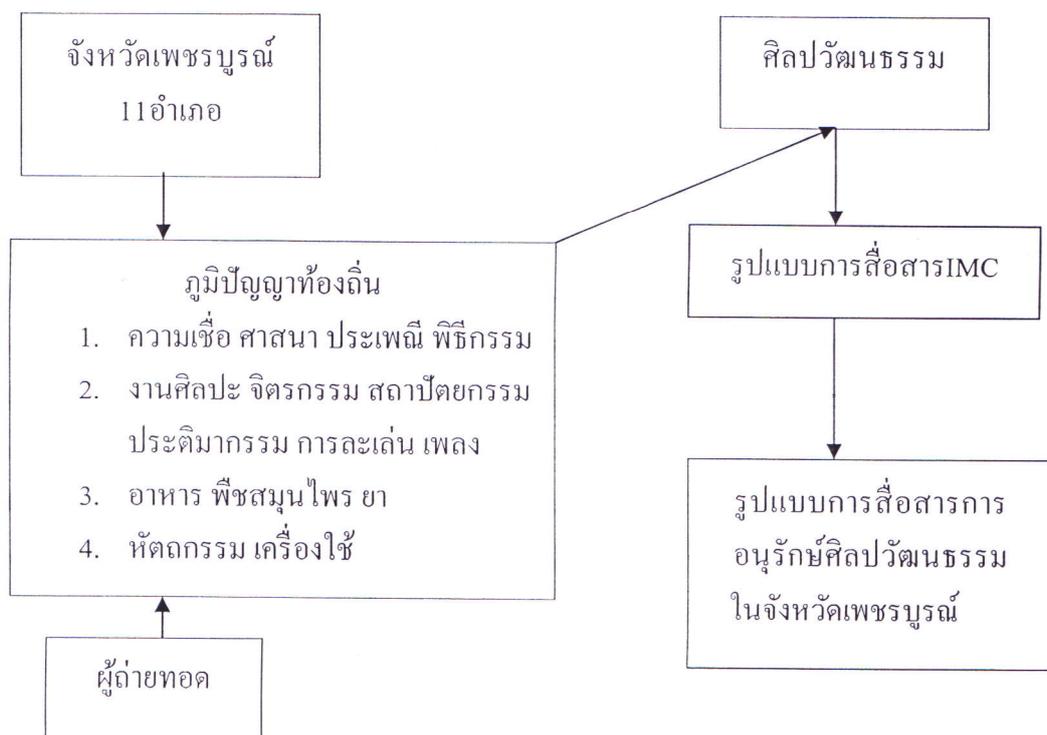
อรทัย เลิศวรรณวิทย์ (2557) แนวทางการสร้างและจัดการอัตลักษณ์สำหรับชนมไทยเพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม การวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างและจัดการอัตลักษณ์สำหรับ ชนมไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ศึกษา ระดับการรับรู้ของ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่ออัตลักษณ์ของชนมไทย 2) ศึกษาระดับการ สื่อสารอัตลักษณ์ของ ชนมไทยของผู้ผลิต 3) พัฒนาแนวทางในการสร้างอัตลักษณ์ที่เหมาะสม ให้กับชนมไทยเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4) พัฒนาแนวทางการวางตำแหน่งที่ เหมาะสมบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ ของชนมไทยและการจัดการกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดพื้นฐานเชิง ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและจัดการอัตลักษณ์เพื่อ ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การรับรู้อัตลักษณ์ของชนมไทยโดยผู้รับสาร ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และ ส่วนที่ 2 การสร้างอัตลักษณ์ของชนมไทยโดยผู้ส่งสาร ได้แก่ ผู้ประกอบการผลิตชนมไทย โดยมี ประชากรที่ใช้ ในการศึกษาสำหรับ ส่วนที่ 1 คือ นักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่มีประสบการณ์ท่องเที่ยวในประเทศไทย และมีประสบการณ์กับชนมไทย โดยใช้ แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และ ส่วนที่ 2 ร้านขายชนมไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การ สัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูล ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มี ต่ออัตลักษณ์ของชนมไทย จากจำนวนนักท่องเที่ยว 360 คน พบว่า คุณลักษณะของชนมไทยที่มี อิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ ชนมไทยของนักท่องเที่ยวที่สำคัญที่สุดคือ รสอร่อย รูปลักษณ์ ภายนอก และ รสชาติ หลักเกณฑ์ที่ใช้ ประกอบการซื้อชนมไทย ประกอบด้วย วันหมดอายุ รูปลักษณ์ ความอร่อย คุณภาพ และ รสชาติ โดยชนมไทยที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการตระหนักรู้ จำนวนสูงสุด คือ ข้าวเหนียวมะม่วง รองลงมา ได้แก่ ชนมข้าวดัง บัวลอยเผือกในน้ำกะทิ ทองหยิบ ทองหยอด ฝอยทอง ชนมหม้อแกง และ ชนมชั้น สำหรับการรับรู้ของนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติที่มีต่อชนมไทย ได้แก่ ชนมไทยส่วนใหญ่หวานและหนัก ท้องซึ่งแตกต่างจากชนม หวานสไตล์ตะวันตกที่เบาและไม่หนักท้อง ชนมไทยหวานและไว้กินหลังมือ อาหาร ชนมไทยใช้ใน พิธีกรรมทางพุทธศาสนา ชนมไทยมีคุณลักษณะประกอบด้วยน้ำหวาน น้ำกะทิ ผลไม้ และ ข้าว

เหนียว และ การได้กินขนมไทยตามความต้องการเปรียบได้กับการเปิดตาให้กับ มุมมองใหม่ของรสชาติอันหอมหวานและการผจญภัยกับอาหารของประเทศไทย ทำให้ไม่น่าเบื่อ ผลการวิจัยเกี่ยวกับระดับการสื่อสารอัตลักษณ์ของขนมไทยของผู้ผลิต พบว่า แนวทาง การจัดการที่ผู้ประกอบการร้านขนมไทยได้ทำขึ้นเพื่อให้ขนมไทยเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้นในกลุ่ม นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เริ่มจากผู้ประกอบการได้รับเชิญเข้าร่วมกิจกรรมอาหารนานาชาติ ทำ การตลาดเพื่อให้ต่างชาติได้รับรู้ว่าขนมไทยเป็นขนมที่บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ ทรัพยากรของไทย อาศัยความเจริญทางเทคโนโลยีและกลยุทธ์การสื่อสารเฉพาะกลุ่มแบบปากต่อปาก ในการสื่อสารผ่านทาง โซเชียลมีเดีย และประชาสัมพันธ์ผ่านทาง เว็บไซต์ มีการกำหนดแนว ทางการสื่อสารให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่เป็นชาวต่างชาติเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับตัวขนมไทยมากขึ้นผ่าน การตั้งชื่อใช้เรียกชื่อขนมไทยเป็นหลัก ทั้งนี้ชื่อที่ใช้เรียกมี 2 วิธีหลัก ได้แก่ การใช้ชื่อทับศัพท์ของการ เรียกชื่อขนม และ การใช้ชื่อเรียกตามอัตลักษณ์ภายนอก จากผลการวิจัยจากผู้รับสารและผู้ส่งสารผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางในการสร้างอัตลักษณ์ที่ เหมาะสมให้กับขนมไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยนำเสนออัตลักษณ์สำหรับขนม ไทยแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะของขนมไทย 2) วัฒนธรรมของขนมไทย 3) บุคลิกภาพของ ขนมไทย 4) สัญลักษณ์สำหรับขนมไทย 5) ชื่อขนมไทย และ 6) คำขวัญของขนมไทย จากอัตลักษณ์ที่ กำหนดไว้ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการวางตำแหน่งที่เหมาะสมบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ของขนมไทย และการจัดการกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด ภายใต้แนวคิด Ka-Nom Thai : Gorgeous Treats from Nature โดยการจัดการกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยมีรายละเอียด แบ่งเป็น 2 ส่วนหลักได้แก่ การสื่อสารทางการตลาดโดยใช้ช่องทาง Above the line ประกอบด้วย การโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์ การโฆษณาผ่านสื่อวิทยุ และการประชาสัมพันธ์ ในขณะที่ การสื่อสารโดยใช้ช่องทาง Below the line ประกอบด้วย กิจกรรมและประสบการณ์พิเศษ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ดิจิตอลมาร์เก็ตติ้ง และพนักงานขาย โดยปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมให้การ สื่อสารมีความบูรณาการมากที่สุด คือ การพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับขนมไทย ไม่ว่าจะเป็น ชื่อเรียก วิธีการปรุง การใช้ในพิธีกรรมหรือประเพณีหรือวิถีชีวิตคนไทย สถานที่หรือร้านค้าที่จัดจำหน่ายขนม ไทย เพื่อให้มีข้อมูลที่มีเอกภาพจากนั้นข้อมูลดังกล่าวจึงนำไปจัดทำสื่อเพื่อการเผยแพร่ต่อไป

ลิรัชชา วงศ์คม(2558) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมในระดับมากทุกด้าน 2.นักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์การประเมินการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ระดับคุณภาพดีเยี่ยมคิดเป็นร้อยละ 69.74 และไม่มีนักเรียนคนใดอยู่ในระดับไม่ผ่าน 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ในระดับมาก

กรอบแนวความคิด

รูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์

บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย

รูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ จะมีวิธีการสืบค้นข้อมูลใช้ในการดำเนินการวิจัยโดยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากการสร้างเครือข่าย โดยประสานงานในการขอความร่วมมือจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ในการช่วยประสานงานและช่วยในการเก็บข้อมูลวิจัย ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษา แหล่งข้อมูล ดังนี้

3.1 การสำรวจเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่ง ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร วิชาการ ตำรา หนังสือวารสาร รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลงานทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ เอกสารของทางราชการ สื่อสิ่งพิมพ์ ตำรา และบันทึกต่างๆที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจอยู่ในรูปข้อมูลดิบที่ผู้อื่นรวบรวมเอาไว้ หรือข้อมูลที่ผ่านกรรมวิธีทางข้อมูล (Data Processing) หรือการวิเคราะห์ (Data Analysis ที่ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร การศึกษาวิจัยในส่วนนี้เป็นผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่งไม่สามารถกำหนดจำนวนได้

2. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

2.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ เป็นการ โดยผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บข้อมูลกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการสัมภาษณ์บุคคล ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูลโดยข้อคำถามในการสัมภาษณ์จะเกี่ยวข้องกับแนวคิด ทักษะคิด ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญภูมิปัญญาท้องถิ่น ในจังหวัดเพชรบูรณ์

1. การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview)ผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็น (Key performance) การกำหนดกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญที่ใช้ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลจำนวน 20 ท่าน ที่เป็นตัวแทน ได้แก่

- หน่วยงานภาครัฐ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์
- หน่วยงานภาคเอกชน คือ ภาคสื่อมวลชน
- ภาคประชาชน คือ ปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นตัวแทนในแต่ละอำเภอใน 11 อำเภอ

2. การจัดการสัมมนา การจัดสัมมนาเผยแพร่ข้อมูลสู่ประชาชนในจังหวัดโดยผ่านการจำลองการสื่อสารIMC ที่ค้นพบจากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ในการสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่ม โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมจะแบ่งตาม

- หน่วยงานภาครัฐ

- ภาคประชาชน
- ภาคสื่อมวลชน
- ภาคการศึกษาและการวิจัย

3. การจัดการสัมมนา เพื่อค้นหารูปแบบในการเผยแพร่ข้อมูลสู่ประชาชนในจังหวัดโดยการใช้สื่อในท้องถิ่นต่างๆ โดยใช้รูปแบบการสื่อสารเชิงบูรณาการ สำหรับการแก้ปัญหาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่ค้นพบในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์

- หน่วยงานภาครัฐ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์
- หน่วยงานภาคเอกชน
- ภาคสื่อมวลชน
- ตัวแทนภาคประชาชน

2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาในภูมิภาคปัญหาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มาจากการเปิดตารางแสดงจำนวนตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดเคลื่อนในการประมาณค่า ที่ระดับความเชื่อมั่นในการเลือกตัวอย่างประมาณ 95% ของ Taro Yamane (อ้างในวิเชียร เกตุสิงห์, 2537:29) ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดจำนวนตัวอย่างไว้เท่ากับ 400 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนที่ได้จากตารางซึ่งสามารถเป็นตัวแทนประชากรได้เท่ากับจำนวนอนันต์ (α)

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น มีจำนวนประชากร 993,702 คน (พ.ศ. 2555) กรมการปกครองจาก 11 อำเภอโดยการเฉลี่ยจาก อัตราส่วน ของประชากรในแต่ละอำเภอ จากกลุ่มตัวอย่างให้ครบ 400 ตัวอย่าง

3.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแนวทางการวิจัยคุณภาพ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ว่า

- เพื่อศึกษาค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์
- เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

การสร้างแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์จะเป็นคำถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended) เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยคำถามในแต่ละข้อจะทบทวนมาจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโครงสร้างคำถามก่อนนำไปสัมภาษณ์จริง

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษาวิจัย โดยได้มีการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์และได้รับความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) แล้วจึงนำไปสัมภาษณ์จริง

ในการดำเนินการสัมภาษณ์จริงนั้น จะไม่มีการเรียงลำดับข้อคำถาม แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์นั้นแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเสรี และเต็มทีภายใต้บรรยากาศการสนทนาแลกเปลี่ยนกันแบบเป็นกันเอง ทั้งนี้ขณะดำเนินการสัมภาษณ์ ได้มีการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนการบันทึกเสียง และการบันทึกภาพ และมีการบันทึกข้อความหรือถ้อยคำหลักๆไว้เพื่อกลับมาทบทวนในภายหลัง ดังมีเค้าโครงระดับคำถามในการสัมภาษณ์

1. ตรวจสอบข้อมูลว่าข้อมูลที่ได้อาจมีความเพียงพอหรือไม่ เป็นข้อมูลที่ได้อาตอบคำถามการวิจัยได้หรือไม่ ในกรณีของข้อมูลที่ไม่ตรงกันต้องตรวจสอบดูว่า ข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบคือการสอบแหล่งที่มาของข้อมูลที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล ว่าถ้าต่างเวลา ต่างสถานที่ และต่างบุคคลที่ให้ข้อมูลที่ได้อาจมีความแตกต่างกันหรือไม่

2. ใช้การตรวจสอบข้อมูลจากระเบียบวิธีวิจัยที่ต่างกัน (Methodological Triangulation) โดยทำการสังเกตพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลขณะทำการสัมภาษณ์ โดยสังเกตจากสีหน้า ท่าทาง ขณะให้ ข้อมูล พฤติกรรมที่แสดงออกการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างการติดตามเก็บรายละเอียดบรรยากาศ ขณะปฏิบัติงานของบุคคลในองค์กรสภาพแวดล้อม โดยทั่วไป การทำงานและประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความรู้อีกทีคิดของผู้ให้ข้อมูลมากขึ้น ซึ่งการติดตามเก็บ รายละเอียดบรรยากาศขององค์กรจะทำให้ทราบถึงความแม่นยำ และสอดคล้องในคำบอกเล่าของผู้ให้ข้อมูลในการปฏิบัติจริง และใช้วิธีการสอบถามโดยใช้คำถามเดิมซ้ำ เพื่อตรวจสอบความตรงกันของคำตอบที่ได้ในครั้งแรก รวมทั้งการให้กลุ่มตัวอย่างได้ยืนยันความหมาย ของข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์ของผู้วิจัยแล้วว่า มีความถูกต้องพ้องกับข้อมูลเบื้องต้นหรือไม่อย่างไร

3. เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากข้อมูลของการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key performance) ในลักษณะของการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Depth Interview) ที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวทางของภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

ทั้งนี้ โดยจะเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลที่ได้และสังเคราะห์เชื่อมโยงในเชิงเหตุและผล ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพระหว่างความหมายของข้อมูลและความรู้ทางทฤษฎีของผู้วิจัย ในการอธิบายโครงสร้างรายละเอียดความสัมพันธ์ ระหว่างองค์ประกอบของเหตุการณ์ โดยเน้นหนักในความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ และสอดคล้องกับหลักการทางตรรกวิทยาเชิงอุปมาน เพื่อหาข้อสรุปนามธรรมจากรูปธรรมที่ศึกษา และนำเสนอผลการศึกษาในรูปแบบสรุปความคิดรวบยอดและนำข้อมูลที่ได้อาสรุปและสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยโครงสร้างของแบบสอบถามจะมีประเด็นข้อคำถามได้แก่

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์ ะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์ะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอะไร

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

2. การวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากแบบสอบถามโดยการสร้างแบบสอบถามมาจากข้อมูลทางการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อถามกลับในรูปแบบการสื่อสารแบบบูรณาการที่เหมาะสมสำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ในจังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อหาจุดร่วมในความคิดที่เหมาะสม โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ดังนี้ (เกษม สาหรัยทิพย์, 2543)

1. การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ผู้ศึกษาวิจัยได้ตรวจสอบแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรณรงค์ปลูกฝังค่านิยมผ่านมิวสิควิดีโอ และได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมาสร้างเป็นแบบสอบถามและได้ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิทางการสื่อสารมวลชน และสถิติ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

2. การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ผู้ศึกษาวิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นตัวแทนเจ้าหน้าที่จากกระทรวงวัฒนธรรม จำนวน 30 คน และนำผลมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือ (Reliability Coefficient Alpha) โดยจะต้องได้ค่าความน่าเชื่อถือในระดับ 0.7 ขึ้นไป (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2543) ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ SPSS โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติดังนี้

- วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน (Descriptive statistics) เพื่อให้ทราบลักษณะการแจกแจงในแต่ละตัวแปร โดยใช้สถิติพื้นฐานบรรยายให้ทราบค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- วิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้สถิติ (Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษา “รูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ 3) รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 4) สร้างรูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

4.2 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์

4.3 รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

4.4 รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

4.5 ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

4.7 ข้อมูลการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

4.1 ข้อมูลส่วนบุคคล

จากข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 และเพศหญิง จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 อายุระหว่าง 43-48 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 สถานภาพการสมรส จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 70.50 การศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 อาชีพส่วนใหญ่รับราชการ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และภูมิลำเนาที่อยู่ ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 รายละเอียดดังตารางที่ 4-1

ตารางที่ 4-1 จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	246	61.50
หญิง	154	38.50
2. อายุ		
25-30 ปี	41	10.30
31-36 ปี	59	14.80
37-42 ปี	63	15.80
43-48 ปี	64	16.00
49-54 ปี	57	14.30
55-60 ปี	53	13.30
60-65ปี	39	9.80
65 ปีขึ้นไป	24	6.00
3. สถานภาพการสมรส		
โสด	76	19.00
สมรส	282	70.50
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	42	10.50
4. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	37	9.30
มัธยมศึกษา	92	23.00
อนุปริญญา/ปวส.	50	12.50
ปริญญาตรี/เทียบเท่า	120	30.00
ปริญญาโท	57	14.30
สูงกว่าปริญญาโท	44	11.00
5. อาชีพ		
นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ	36	9.00
พนักงานบริษัทเอกชน	58	14.50
รับจ้างทั่วไป	34	8.50
รับราชการ	80	20.00
เกษตรกร	57	14.30
ข้าราชการครู	54	13.50

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
แม่บ้าน	39	9.80
นักศึกษา/นักเรียน	24	6.00
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	18	4.50
6. ภูมิลำเนาที่อยู่		
เมืองเพชรบูรณ์	85	21.30
ชนแดน	32	8.00
หล่มสัก	63	15.80
หล่มเก่า	27	6.80
วิเชียรบุรี	53	13.30
ศรีเทพ	29	7.30
หนองไผ่	45	11.30
บึงสามพัน	29	7.30
น้ำหนาว	7	1.80
วังโป่ง	15	3.80
เขาค้อ	15	3.80
รวม	400	100.0

4.2 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .82 โดยอันดับแรก คือ การค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ รองลงมาการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-2

ตารางที่ 4-2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น
จังหวัดเพชรบูรณ์

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. การค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์	4.24	.96	มากที่สุด	1
2. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม	4.22	.99	มากที่สุด	2
3. การสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.06	.77	มาก	3
รวม	4.17	.82	มาก	

4.2.1 การค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .96 โดยอันดับแรก คือ มีหน่วยงานทำหน้าที่รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ รองลงมามีการเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ในแบบเอกสาร ตำรา สื่อวีดิทัศน์ และสื่ออื่นๆ มีหน่วยงานทางด้านการศึกษาให้ความสำคัญในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์เพื่อการอนุรักษ์ และมีการศึกษาถึงความเป็นมาในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ ตามลำดับรายละเอียดดังตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์

การค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. มีการศึกษาถึงความเป็นมาในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์	4.06	1.26	มาก	4
2. มีหน่วยงานทำหน้าที่รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์	4.36	.93	มากที่สุด	1
3. มีการเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ในแบบเอกสาร ตำรา สื่อวีดิทัศน์ และสื่ออื่นๆ	4.29	.93	มากที่สุด	2
4. มีหน่วยงานทางด้านการศึกษาให้ความสำคัญในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์เพื่อการอนุรักษ์	4.26	.98	มากที่สุด	3
รวม	4.24	.96	มากที่สุด	

4.2.2 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99 โดยอันดับแรก คือ มีความพยายามจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สำหรับคนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ รองลงมา มีการปลูกจิตสำนึกให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ มีการส่งเสริมและยกย่องให้ผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาได้ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ และมีการจัดกิจกรรมให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. มีการปลูกจิตสำนึกให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์	4.24	1.05	มากที่สุด	2
2. มีการจัดกิจกรรมให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์	4.20	1.07	มาก	4
3. มีความพยายามจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สำหรับคนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์	4.24	1.03	มากที่สุด	1
4. มีการส่งเสริมและยกย่องให้ผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาได้ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์	4.22	1.00	มากที่สุด	3
รวม	4.22	.99	มากที่สุด	

4.2.3 การสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่น

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .77 โดยอันดับแรก คือ บุคคลในจังหวัดเพชรบูรณ์พยายามเผยแพร่คุณค่าภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ รองลงมา ได้นำผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาเป็นสื่อในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ สื่อมวลชนและสื่อต่างๆในเพชรบูรณ์เผยแพร่คุณค่าภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ มีการจัดกิจกรรมต่างๆการส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์

มีหน่วยงานต่างๆในเพชรบูรณ์ใช้สื่อต่างๆเพื่อสร้างคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ มีหน่วยงานของรัฐใช้สื่อต่างๆเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์การสร้างคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ และการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆสำหรับการส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาของเพชรบูรณ์มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4-5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่น

การสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่น	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. มีหน่วยงานของรัฐใช้สื่อต่างๆเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์การสร้างคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์	3.96	1.25	มาก	6
2. มีหน่วยงานต่างๆในเพชรบูรณ์ใช้สื่อต่างๆเพื่อสร้างคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์	4.08	1.03	มาก	5
3. สื่อมวลชนและสื่อต่างๆในเพชรบูรณ์เผยแพร่คุณค่าภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์	4.12	.96	มาก	3
4. บุคคลในจังหวัดเพชรบูรณ์พยายามเผยแพร่คุณค่าภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์	4.35	.78	มากที่สุด	1
5. ได้นำผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาเป็นสื่อในการทอดคิดพัฒนากรรมประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์	4.17	.99	มาก	2
6. มีการจัดกิจกรรมต่างๆการส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์	4.10	1.08	มาก	4
7. การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆสำหรับการส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาของเพชรบูรณ์มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	3.59	.69	มาก	7
รวม	4.06	.77	มาก	

4.3 รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .76 โดยอันดับแรก คือ ความรู้วิถีชีวิตไทหล่ม รองลงมาหัตถกรรมบายศรี/หัตถกรรมใบตอง การแสดงแมงต๊อบเต่า หัตถกรรมคัดกระดาษดนตรีไทย/ปี่ไฉ่ พิธีกรรม/ประเพณีไทหล่ม ดนตรีพื้นบ้าน /วงดนตรีคู่บ่วง ศิลปะการป้องกันตัว

จักรสาน สิ่งทอ/ จักรสานไม้ไผ่ รำโจ้ง ดำนาน/พุทธรักษา และหมอทำขวัญ/หมอสูตรขวัญ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4-6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. ดำนาน/พุทธรักษา	4.06	1.26	มาก	11
2. หัตถกรรมตัดกระดาษ	4.36	.93	มากที่สุด	4
3. คนตรีไทย / ปี่แต้	4.29	.93	มากที่สุด	5
4. พิธีกรรม/ประเพณีไทหล่ม	4.26	.98	มากที่สุด	6
5. ความรู้วิถีชีวิตไทหล่ม	4.43	.99	มากที่สุด	1
6. รำโจ้ง	4.20	1.07	มาก	10
7. คนตรีพื้นบ้าน /วงดนตรีคีย์เบง	4.24	1.03	มากที่สุด	7
8. จักรสาน สิ่งทอ/ จักรสานไม้ไผ่	4.22	1.00	มากที่สุด	9
9. หมอทำขวัญ/หมอสูตรขวัญ	3.96	1.25	มาก	12
10. หัตถกรรมบายศรี/หัตถกรรมใบตอง	4.40	.82	มากที่สุด	2
11. การแสดงแมงต๊อบเต่า	4.40	.99	มากที่สุด	3
12. ศิลปะการป้องกันตัว	4.24	1.05	มากที่สุด	8
รวม	4.25	.76	มากที่สุด	

4.4 รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

รูปแบบสื่อภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .56 โดยอันดับแรก คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รองลงมาสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-7

ตารางที่ 4-7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. สื่อสิ่งพิมพ์	4.52	.88	มากที่สุด	2
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	4.73	.63	มากที่สุด	1
3. สื่อบุคคล	3.32	.84	ปานกลาง	3
4. สื่อกิจกรรม	3.24	.89	ปานกลาง	4
รวม	3.95	.56	มาก	

4.4.1 สื่อสิ่งพิมพ์

รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 โดยอันดับแรก คือ ภาพถ่าย รองลงมาหนังสือเรียน แบบเรียน ป้ายประกาศ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร หนังสือ จุลสาร ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-8

ตารางที่ 4-8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสื่อสิ่งพิมพ์

สื่อสิ่งพิมพ์	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. หนังสือพิมพ์	4.49	1.08	มากที่สุด	4
2. นิตยสาร หนังสือ จุลสาร	4.34	1.17	มากที่สุด	5
3. หนังสือเรียน แบบเรียน	4.54	.98	มากที่สุด	2
4. ภาพถ่าย	4.71	.77	มากที่สุด	1
5. ป้ายประกาศ	4.52	1.05	มากที่สุด	3
รวม	4.52	.88	มากที่สุด	

4.4.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.73 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63 โดยอันดับแรก คือ สื่อโซเชียลมีเดีย/ เฟสบุ๊ก/ไลน์ /อินสตราแกรม รองลงมาสื่อออนไลน์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ vcd วิทยุกระจายเสียง และภาพยนตร์ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-9

ตารางที่ 4-9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสื่ออิเล็กทรอนิกส์

สื่ออิเล็กทรอนิกส์	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. วิทยุกระจายเสียง	4.67	.77	มากที่สุด	5
2. ภาพยนตร์	4.64	.82	มากที่สุด	6
3. โทรทัศน์	4.76	.66	มากที่สุด	3
4. วิทยุทัศน์ vcd	4.74	.75	มากที่สุด	4
5. สื่อออนไลน์	4.78	.65	มากที่สุด	2
6. สื่อโซเชียลมีเดีย/ เฟสบุ๊ก/ไลน์ /อินสตราแกรม	4.83	.58	มากที่สุด	1
รวม	4.73	.63	มากที่สุด	

4.4.3 สื่อบุคคล

รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสื่อบุคคล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .84 โดยอันดับแรกคือ นักเรียน/นักศึกษา รองลงมาครู/อาจารย์ ประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ผู้บริหาร/ระดับปฏิบัติงาน และภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-10

ตารางที่ 4-10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสื่อบุคคล

สื่อบุคคล	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ผู้บริหาร/ระดับปฏิบัติงาน	3.27	1.06	ปานกลาง	5
2. ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ	3.21	1.08	ปานกลาง	6
3. ครู/อาจารย์	3.36	1.05	ปานกลาง	2
4. นักเรียน/นักศึกษา	3.40	1.02	ปานกลาง	1
5. ปราชญ์ชาวบ้าน	3.31	1.03	ปานกลาง	4
6. ประชาชน	3.36	1.07	ปานกลาง	3
รวม	3.32	.84	ปานกลาง	

4.4.4 สื่อกิจกรรม

รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านสื่อกิจกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89 โดยอันดับแรกคือ การตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน/การจัดนิทรรศการ รองลงมาการแสดง/บทบาทสมมติ/สาธิต และการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-11

ตารางที่ 4-11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสื่อกิจกรรม

สื่อกิจกรรม	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. การจัดกิจกรรมกลางแจ้ง	3.22	.93	ปานกลาง	3
2. การตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน/การจัดนิทรรศการ	3.29	1.06	ปานกลาง	1
3. การแสดง/บทบาทสมมติ/สาธิต	3.24	1.00	ปานกลาง	2
รวม	3.24	.89	ปานกลาง	

4.5 ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์

ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .65 โดยอันดับแรก คือ ภาคเอกชน/ภาคองค์กรอิสระ รองลงมาภาครัฐในเพชรบูรณ์ ภาคการศึกษา และภาคสื่อมวลชน ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-12

ตารางที่ 4-12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์

ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. ภาครัฐในเพชรบูรณ์	2.85	.88	ปานกลาง	2
2. ภาคเอกชน/ภาคองค์กรอิสระ	2.98	.80	ปานกลาง	1
3. ภาคการศึกษา	2.82	.73	ปานกลาง	3
4. ภาคสื่อมวลชน	2.82	.74	ปานกลาง	4
รวม	2.87	.65	ปานกลาง	

4.5.1 ภาครัฐในเพชรบูรณ์

ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานภาครัฐในเพชรบูรณ์ที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 โดยอันดับแรก คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองลงมาปลัดจังหวัด/อำเภอ หน่วยงานสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด นายอำเภอ และหน่วยงานการเกษตร ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-13

ตารางที่ 4-13 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาครัฐในเพชรบูรณ์

ภาครัฐในเพชรบูรณ์	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. ผู้ว่าราชการจังหวัด	3.37	.95	ปานกลาง	1
2. ปลัดจังหวัด/ อำเภอ	3.34	.89	ปานกลาง	2
3. นายอำเภอ	2.43	1.33	ปานกลาง	6
4. องค์การบริหารส่วนจังหวัด	2.66	1.30	ปานกลาง	5
5. องค์การบริหารส่วนตำบล	2.87	1.22	ปานกลาง	4
6. หน่วยงานสาธารณสุข	2.98	1.15	ปานกลาง	3
7. หน่วยงานการเกษตร	2.35	1.36	น้อย	7
รวม	2.85	.88	ปานกลาง	

4.5.2 ภาคเอกชน/ภาคองค์กรอิสระ

ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานภาคเอกชน/ภาคองค์กรอิสระที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.98 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .80 โดยอันดับแรก คือ สมาคม/หน่วยงานการค้าเอกชน รองลงมา หอการค้าจังหวัด และหน่วยงานสมาคม/ มูลนิธิ ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-14

ตารางที่ 4-14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาคเอกชน/ภาคองค์กรอิสระ

ภาคเอกชน/ภาคองค์กรอิสระ	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. หอการค้าจังหวัด	3.07	1.10	ปานกลาง	2
2. สมาคม/หน่วยงานการค้าเอกชน	3.11	1.19	ปานกลาง	1
3. หน่วยงานสมาคม/ มูลนิธิ	2.78	.79	ปานกลาง	3
รวม	2.98	.80	ปานกลาง	

4.5.3 ภาคการศึกษา

ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานภาคการศึกษาที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .73 โดยอันดับแรก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ รองลงมาวิทยาลัย /

อาชีพวะ/เทคนิค โรงเรียนระดับอนุบาล โรงเรียนระดับมัธยม และ โรงเรียนระดับประถม ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-15

ตารางที่ 4-15 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาคการศึกษา

ภาคการศึกษา	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์	2.87	.72	ปานกลาง	1
2. วิทยาลัย /อาชีพวะ/เทคนิค	2.87	.73	ปานกลาง	2
3. โรงเรียนระดับมัธยม	2.80	.78	ปานกลาง	4
4. โรงเรียนระดับประถม	2.71	.82	ปานกลาง	5
5. โรงเรียนระดับอนุบาล	2.87	.74	ปานกลาง	3
รวม	2.82	.73	ปานกลาง	

4.5.4 ภาคสื่อมวลชน

ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานภาคสื่อมวลชนที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .74 โดยอันดับแรก คือ สื่อจากโซเชียลมีเดีย รองลงมาสื่อของรัฐบาลส่วนกลาง สื่อมวลชนจากส่วนกลาง สื่อจากประชาชน และสื่อมวลชนในท้องถิ่น ตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 4-16

ตารางที่ 4-16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาคสื่อมวลชน

ภาคสื่อมวลชน	\bar{x} (n = 400)	SD.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับที่
1. สื่อของรัฐบาลส่วนกลาง	2.84	.78	ปานกลาง	2
2. สื่อมวลชนจากส่วนกลาง	2.81	.78	ปานกลาง	3
3. สื่อมวลชนในท้องถิ่น	2.77	.83	ปานกลาง	5
4. สื่อจากโซเชียลมีเดีย	2.89	.76	ปานกลาง	1
5. สื่อจากประชาชน	2.79	.75	ปานกลาง	4
รวม	2.82	.74	ปานกลาง	

4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน คือ รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ 4 ด้าน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม ร่วมกันอธิบายการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในการวิเคราะห์สมมติฐานเป็นการวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Stepwise ซึ่งมีการกำหนดแบบจำลองและรายละเอียดของตัวแปร ดังนี้

$$Y = b_0 + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4$$

ในที่นี้

r	หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
p	หมายถึง ระดับนัยสำคัญ
Y	หมายถึง การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์
X1	หมายถึง สื่อสิ่งพิมพ์
X2	หมายถึง สื่ออิเล็กทรอนิกส์
X3	หมายถึง สื่อบุคคล
X4	หมายถึง สื่อกิจกรรม
R	หมายถึงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R ²	หมายถึงค่าสัมประสิทธิ์ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการพยากรณ์
Adj R ²	หมายถึงค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ที่ปรับแล้ว
Std. Error	หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนของการประมาณค่าตัวแปร
B	หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ในสมการที่เขียน ในรูปคะแนนดิบ
t	หมายถึง ค่าสถิติที่ใช้การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยของสมการ แต่ละค่าที่อยู่ในสมการ
\hat{y}	หมายถึงค่าเฉลี่ยของความสำเร็จที่ได้รับจากสมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ 4 ด้าน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์กับปัจจัยที่เป็นตัวแปรพยากรณ์ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ.01 รายละเอียดดังตารางที่ 4-17 และ 4-18

ตารางที่ 4-17 ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์

ตัวแปร	(X1)	(X2)	(X3)	(X4)
Y	r = .107 p = .032	r = .392 p = .000	r = -.042 p = .399	r = -.032 p = .520
(X1)	-	r = .762 p = .000	r = .111 p = .027	r = 0.058 p = .246
(X2)		-	r = .095 p = .057	r = .023 p = .646
(X3)			-	r = .813 p = .000
(X4)				-

ตารางที่ 4-18 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เป็นตัวแปรพยากรณ์กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์

ปัจจัยที่เป็นตัวแปรพยากรณ์	r	p
สื่อสิ่งพิมพ์ (X1)	.107	.032
สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (X2)	.392	.000
สื่อบุคคล (X3)	-.042	.399
สื่อกิจกรรม (X4)	-.032	.520

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้าน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2) การวิเคราะห์ รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ 4 ด้าน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม ในการอธิบายความแปรปรวนของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผลการวิเคราะห์มีลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกตัวแปรอิสระตัวแรก คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (X2) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ สูงสุดเข้าสู่สมการถดถอย ดังแบบจำลอง 1

$$\begin{aligned} Y &= b_0 + b_1X_2 \\ &= 1.775 + .507X_2 \\ &(6.227) (8.509) \end{aligned}$$

$$R = .392, R^2 = .154, SEE = .75554, F = 72.404, Sig = .000$$

จากแบบจำลอง 1 ผลการวิเคราะห์ ปรากฏว่า ตัวแปรอิสระอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์) ได้ร้อยละ 15.4 ($R^2 = .154$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ขั้นที่ 2 เลือกตัวแปรอิสระตัวที่ 2 คือ สื่อสิ่งพิมพ์ (X1) เข้าสู่สมการถดถอย ขั้นตอนนี้ในสมการประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (X2) และสื่อสิ่งพิมพ์ (X1) ดังแบบจำลอง 2

$$\begin{aligned} Y &= b_0 + b_1X_2 + b_2X_1 \\ &= 1.567 + .957X_2 - .425X_1 \\ &(5.762) (10.969) (-6.766) \end{aligned}$$

$$R = .497, R^2 = .241, SEE = .71632, F = 63.161, Sig = .000$$

จากแบบจำลอง 2 ผลการวิเคราะห์ ปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์) ได้ร้อยละ 24.1 ($R^2 = .241$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (X2) และสื่อสิ่งพิมพ์ (X1) สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 24.1 ($R^2 = .241$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 รายละเอียดดังตารางที่ 4-19, 4-20, 4-21

ตารางที่ 4-19 สมการพยากรณ์การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p	
	B	Std.Error	Beta			
1 ค่าคงที่	1.775	.285		6.227	.000	
	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (X2)	.507	.060	.392	8.509	.000
2 ค่าคงที่	1.567	.272		5.762	.000	
	สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (X2)	.957	.087	.740	10.969	.000
	สื่อสิ่งพิมพ์ (X1)	-.425	.063	-.456	-6.766	.000

ตารางที่ 4-20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางสมการพยากรณ์การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์

สมการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F-Ratio	p
1	ระหว่างกลุ่ม	41.331	1	41.331	72.404	.000
	ภายในกลุ่ม	227.195	398	.571		
	รวม	268.526	399			
2	ระหว่างกลุ่ม	64.818	2	32.409	63.161	.000
	ภายในกลุ่ม	203.708	397	.513		
	รวม	268.526	399			

ตารางที่ 4-21 ความเชื่อมั่นในการพยากรณ์ของสมการพยากรณ์

สมการ	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.392	.154	.152	.75554
2	.491	.241	.238	.71632

สำหรับตัวแปรอิสระที่ไม่ถูกนำเข้าสู่สมการถดถอยมี 2 ด้าน ได้แก่ สื่อบุคคล (X3) และสื่อกิจกรรม (X4) รายละเอียดดังปรากฏในตารางที่ 4-22

ตารางที่ 4-22 ตัวแปรที่ไม่ได้เข้าสมการพยากรณ์การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น
จังหวัดเพชรบูรณ์

สมการ	ตัวแปร	Beta In	t	Sig.	Partial Correlation	Collinearity Statistics Tolerance
1	สื่อสิ่งพิมพ์ (X1)	-.456	-6.766	.000	-.322	.420
	สื่อบุคคล (X3)	-.080	-1.740	.083	-.087	.991
	สื่อกิจกรรม (X4)	-.041	-.896	.371	-.045	.999
2	สื่อบุคคล (X3)	-.063	-1.434	.152	-.072	.987
	สื่อกิจกรรม (X4)	-.023	-.522	.602	-.026	.996

จากการวิเคราะห์ข้างต้นสามารถเขียนสมการพยากรณ์ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y} = 1.567 + .957X2 - .425X1$$

$$\begin{aligned} \text{การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น} &= 1.567 \\ &+ .957 \text{ สื่ออิเล็กทรอนิกส์} \\ &- .425 \text{ สื่อสิ่งพิมพ์} \end{aligned}$$

จากผลของการวิเคราะห์มีตัวแปรอิสระที่ถูกนำเข้าสู่สมการถดถอย 2 ด้าน คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ ส่วนตัวแปรอิสระที่ไม่ถูกนำเข้าสู่สมการถดถอยมี 2 ด้าน ได้แก่ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม

4.7 ข้อมูลการสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

การ โดยผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บข้อมูลกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูล โดยข้อคำถามในการสัมภาษณ์จะเกี่ยวข้องกับแนวคิด ทักษะ ทักษะ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็น (Key performance) การกำหนดกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญที่ใช้ใน ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลจำนวน 20 ท่าน ที่เป็นตัวแทน ได้แก่

1. หน่วยงานภาครัฐ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์
2. หน่วยงานภาคเอกชน คือ ภาคสื่อมวลชน
3. ภาคประชาชน คือ ปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นตัวแทนในแต่ละอำเภอใน 11

อำเภอ

ตารางที่ 4-23 การสัมภาษณ์ บุคคล(Key performance)

1.หน่วยงานภาครัฐ ละ 3 ท่าน								
ผู้ทรงคุณวุฒิวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์	ดร.วิศิษฐ์ โหมยตานนท์							
2. หน่วยงานภาคเอกชน								
ภาคสื่อมวลชน	หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น							
	วิทยุชุมชน							
	เคเบิลท้องถิ่น							
3. ภาคประชาชน								
ปราชญ์ชาวบ้านที่เป็น ตัวแทนในอำเภอ					8	7	2	1
	1. อำเภอเมือง เพชรบูรณ์	พระเทพรัตนกวี วัดมหาธาตุ						ศิลปะ
		• นายพลอย เพชรดี						หัตถกรรม
	2. อำเภอชนแดน							
		•						
	3. อำเภอหล่มสัก	พระสมุห์ไพโรศาล ภทรมณี						ศิลปะ
		นางเดือนใจ สิงห์นนท์						
	4. อำเภอหล่มเก่า	นายสุกฤต บุญเรือง						ศิลปะ
	5. อำเภอวิเชียรบุรี	นางกาญจนา ทองมา						นาฏศิลป์
		นางน้อย ตรุดแจ่ม						ดนตรี
		• นายแสน ไชยคำ						ศิลปะ
	6. อำเภอศรีเทพ							
	7. อำเภอหนองไผ่	นายสิงห์ ทวีทรัพย์						ศิลปะ
		•						
	8. อำเภอบึงสามพัน							
		นายดิเรก มะโนน้อม						หัตถกรรม
	9. อำเภอน้ำหนาว	นายแสวง มารอด						ศิลปะ
	10. อำเภอวังโป่ง	นางขัมมา รินแก้ว						หัตถกรรม
		•						
	11. อำเภอเขาค้อ	•						

1. ผู้ทรงคุณวุฒิวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

ตอบ..... คือ วัตถุประสงค์แรก ผมเคยเป็นนักการเมืองมาแล้วก็ที่มาทำเกี่ยวกับ คือ วัฒนธรรมเหมือนสิ่งมีชีวิต คือ มีเกิด มีแก่ มีเจ็บ มีตาย อันไหนที่มันไม่ทันสมัยมันก็ตายไป มันก็มีเกิดขึ้นมาใหม่ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผมทำอยู่ ก็คือว่าไม่ต้องการในเชิงอนุรักษ์มันก็ไม่ใช่วัตถุประสงค์ คือต้องการให้คนเพชรบูรณ์ได้เข้ามาเรียนรู้ รากเหง้า ของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพื่อให้ เกิดสำนึก “รักเพชรบูรณ์บ้านเรา” คือคนเพชรบูรณ์จะรู้เรื่อง กรุงเทพฯ หมดทุกเรื่อง แต่จะตอบไม่ได้ว่ามีบ้านเรามีเรื่องราวอะไร จะทำให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิด คนเป็นปัจจัยในการพัฒนาเมืองนั้นถ้าคนเก่งๆ คนดีๆ อย่างเช่น ถ้า อาจารย์ อ้อ ไม่อยู่เพชรบูรณ์ไม่อยู่ราชภัฏหรือเมื่ออะไรแบบนี้ เพชรบูรณ์ก็ขาดบุคลากรในการพัฒนา เพราะฉะนั้นวัตถุประสงค์แรกของเราคือเรื่องนี้ ในส่วนที่ตามมาก็คือในเรื่องของการท่องเที่ยวขึ้นมา ซึ่งการท่องเที่ยวมันก็เหมือนกัน ในส่วนของการที่จะเอาเผยแพร่ในการถ่ายทอด บางอย่างมันล้ำสมัยไปแล้ว มันไม่สามารถที่จะเอาไปใช้ประโยชน์อะไรได้ แต่แค่มาเรียนรู้ว่าคนในสมัยก่อนเค้าทำอะไร อย่างไร ราบากแค่นั้น เรื่องนี้ก็มีภูมิปัญญาอะไรแฝงอยู่ คือแค่เป็นการเรียนรู้เฉยๆ เพราะฉะนั้นในส่วนที่จะนำไปเผยแพร่ บางทีมันอาจอยู่ในแค่ พิพิธภัณฑหรือในหนังสือในสื่อต่างๆ เท่าที่คนมาเรียนรู้ ในส่วนที่จะออกไปเป็นส่วนสืบทอดชีวิตต่อไปมันก็ต้องเป็นตัวสอดคล้องกับตัวบริบทของสังคมปัจจุบันต่อไป อย่างเช่น ทุบแก่ง มันนอนรอวันตาย คนเล่นมีอายุ 70-90 ปีกำลังจะตายไม่มีใครสืบทอด เพราะฉะนั้นตรงนี้อาจถามว่าลูกหลานก็ไม่มีใครอยากจะทำเพราะมันเค้าจะต้องไปทำอย่างอื่น เพื่อชีวิตประจำวันมันเร่งรีบ จะให้มานั่งเป่า ทุบแก่ง อยู่ทำไมอะไร เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราอยากทำให้ ทุบแก่ง กลับคืนมีชีวิตเราต้องทำให้เห็นว่ามันสร้างรายได้ เพียงพอที่เค้าจะมาสนใจและมาสืบทอด และในสิ่งต่างๆ เหล่านี้มันจะต้องสืบทอด อย่างเช่น ทุบแก่ง ผมเลยมีความคิดว่า ถ้าใครมา บนศาลเจ้าพ่อหรือ องค์พระใหญ่ การเก็บเงินไม่ต้องเอาลิเกมา โรงหนังมา หรือหัวหมู จะให้เก็บเงิน โดย ทุบแก่ง ไม่ใช่รอวันเค้ามาเอาไปงานศพ หรืองานอะไรต่างๆ ซึ่งรายได้ไม่แน่นอน มันเป็นแค่อาชีพเสริม แต่ถ้าทำแบบที่เก็บเงิน ก็จะเกิดรายได้ขึ้นมา คือสิ่งที่อยากทำให้ ทุบแก่ง เด็กรุ่นใหม่ๆ ค่อยไปยึดยึดเค้า เค้าก็ไม่เอา แต่ถ้ามันมีเรื่องเศรษฐกิจ สร้างรายได้เค้าก็จะหันมาเพราะฉะนั้นเราต้องเลือกว่าตัวไหนสามารถเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจได้ด้วย ถ้าตัวไหนเอาไปทำแล้วมัน ไปต่อไม่ได้ มันต้องอยู่ในพิพิธภัณฑหรืออยู่ในหนังสือ คือคนเราเห็นคุณค่าจะตายแต่จะมองอีกมุมหนึ่ง อย่างเช่น แมงค้ำเต่า ก็คือ ลิเก ที่ร้องเป็นภาษาลาว ของหล่มสัก เพราะไม่มีการเล่นในทีวีหรือวิทยุ ซึ่งมีแหล่งเดียวในประเทศไทย เดี่ยวนี้ไม่มีเหลือเลย เหลืออยู่แค่คณะเดียว รอวันตาย ผมยังสนับสนุนอยู่คือ ปรับบทให้มันน่าสนใจ ขึ้นต้องปรับให้เข้ากับยุคสมัย ปรับเดินบทให้เร็ว ให้จบภายในครึ่งชั่วโมง เช่นเดียวกัน ใคร ไปบนพ้อ ขุนผาเมือง ให้ใช้แมงค้ำเต่าเก็บเงิน ต้องปรับบทหรือเนื้อหาและวิธีการเล่นให้เร็วขึ้น อย่างเช่น เค้า

เล่น จำปาสีตัน ปรับให้มันเร็วขึ้น สนุกขึ้น และน่าสนใจ เป็นโจทย์ที่เราจะต้องแก้ไข ถ้าไปทางใต้ เหมือนกัน มีรำโจงโกสัตายเหมือนกัน

คำถาม..... รำกะลา วิเชียรบุรี ชมรมผู้สูงอายุ

ถ้าจะทำให้รอดก็ต้องปรับ

คำถาม..... 4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอะไรมองให้สอดคล้อง ท่านมีความเห็นอย่างไรบ้าง.....

แน่นอนอยู่แล้วว่า วัตถุประสงค์แรก คือการสร้างให้เรียนรู้รากเง้าตัวคนชุมชน ส่วนคนที่จะมาถ่ายทอดต้องดูเป็นอันๆ ไป ว่าอันไหนที่จะถ่ายทอด เพราะเด็กรุ่นใหม่มันไม่สนใจ มันก็ต้องแยกหลักสูตรท้องถิ่นทำให้รู้จักรักบ้านตัวเอง รักเพชรบูรณ์

คำถาม..... 5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์ถ้ามองในรูปแบบของสื่อสมัยใหม่ จะเข้ามามีบทบาทช่วยอย่างไร.....

ก็สื่อสมัยใหม่สร้างการรับรู้ จะให้สร้างการสืบทอด 100 คน จะได้รู้เปล่าไม่รู้ เห็นคุณแต่รูปมีบทความก็ไม่อ่าน เพราะฉะนั้นก็ต้องคัดเลือกคนที่สนใจ บ่งเพราะ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นต้องมีเหตุจูงใจว่าทำแล้วมีรายได้

คำถาม..... ถ้าลองมอง เปรียบเทียบ แบบว่าไม่ต้องถึงขนาดนั้นก็ได้อ.....

คืออย่างที่ผมพูดไปเรื่องแรก คือ ศิลปะการแสดง อย่างที่ผมพยายามทำคือ ผ้าซิ่น ซึ่งเราพยายามที่จะให้กลับมา เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ผ้าซิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของ อำเภอหล่มสัก ก็รอวันตายถ้าเราไม่ลงไปยุ่ง พอเรามองเห็นเอกลักษณ์ตรงนี้ เราก็ไม่ปลุกชาวบ้านที่พอจะทำได้ สร้างศูนย์เรียนรู้ ว่าลายนี้เค้าเลือกว่าลายอะไร 1. ชื่นโบราณ โคนซื่อไปหมด เราก็ต้องซื้อกลับคืนมา เพื่อมาเป็นแม่แบบ เราก็พยายามให้เค้าสร้างอาชีพได้ แล้วเราก็ไปทำวิจัย ตั้งแต่เริ่มจนจบ เพื่อให้เป็นองค์ความรู้กับคนรุ่นใหม่ต่อไป ขนาดเอาลูกหลานมาเรียนก็ยังไม่สนใจ.

คำถาม..... เรื่องจักสาน

คือ คนที่ทำทุกวันนี่จักสานก็ยังมียู่แต่เค้าจะทำแค่สิ่งที่ขายได้ อย่างเช่น สุ่มไก่อังทำอยู่ แต่ถ้าเราเอาแบบให้เค้าทำ เค้าก็ทำได้ ทำตามคำสั่งของเรา ซึ่งไม่รู้ว่าเราสั่งมาทำอะไร แต่ทำขายก็ไม่รู้ว่าจะทำไปขายให้ใคร อย่างสุ่มไก่อังขายได้ อย่าง คอกหมู เดียวนี้ไม่มีแล้ว มีแต่ที่เป็นเหล็กหมดแล้ว เหลือแต่แค่สุ่มไก่อังเป็นไม้ไผ่อยู่ อยู่หน้าเขียง ใช้หว่านทำอยู่ เรื่องพวกนี้เกี่ยวข้องกับวัสดุค่อนข้างหายาก และความต้องการของยุคสมัยนี้มันเปลี่ยน

คำถาม..... สื่อที่จะช่วยในสืบทอดได้ ทำให้อยู่ในภาพรวมและชัดเจน

ผมว่าเป็นกระบวนการมากกว่า อย่างที่เราคุยกันหลายเรื่องมันเป็นเรื่องกระบวนการ หลายเรื่องมารวมกัน และสื่อเป็นขับเคลื่อน สื่อช่วยในการกระตุ้น ทั้งนี้ทั้งนั้นจะต้องมีในเชิงธุรกิจมา

เกี่ยวข้อง เพราะเป็นเรื่องของกระบวนการมากกว่า คือมันต้องระบุ ผมนึกถึง ผ้าจีน เราต้องหากลุ่มเป้าหมายให้เจอกัน ว่าเราจักกลุ่มเป้าหมายอย่างไร มันเสียแรงเปล่า อย่างที่ผมบอกเรื่องของผ้าจีน กลุ่มเป้าหมาย คือ ข้าราชการก่อน ใสในกิจกรรมทั่วไป มีการเดินแฟชั่น แต่งได้หลายแบบ ให้สร้างคุณค่าว่าไม่ใช่แค่ผ้าจีน ธรรมดา และต้องดูว่าใช้ในกิจกรรมไหน อย่างกลุ่มวัยรุ่น ถ้าเราไปเจาะกิจกรรมอย่าง ตลาดนัดหรือ กิจกรรมดนตรีในสวน มันจะสอดแทรกเข้ามา
คำถาม..... ถ้ามองในรูปแบบของจังหวัด.....

จังหวัดในการสนับสนุน แต่งงานเค้าเยอะมาก เค้าก็รอให้เราคิดเข้าไป แล้วเค้าก็พร้อมที่จะสนับสนุน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ต้องรอผู้ว่าราชการจังหวัดด้วย ว่าเห็นด้วยหรือไม่ แต่ในท้องถิ่นเราต้องตั้งมั่น ว่าค่อนข้างจะเอาเรื่องไหนก่อน ทำพร้อมกันไม่ได้ คือต้องยอมรับว่าการปกครองในสมัยนี้มันขึ้นกับผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นส่วนใหญ่ เราต้องไปหาเทศบาลบ้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดบ้าง กำลังเขียนโครงการของฝากของที่ระลึก เพราะที่เพชรบูรณ์ยังขาดอยู่ ที่เที่ยว 7 แห่ง เมนู 7 อย่าง 2 อย่างแรกเรามี แต่อีก 5 อย่างเรายังไม่มี และกำลังจะสร้างขึ้นมามีเที่ยว 7 แห่งมีแล้ว คือ เขา คือ ทับเบิก เมืองหล่ม น้ำหนาว เป็นต้น ส่วนเมนู 7 แห่ง มีแล้ว เช่น ไข่ย่างวิเชียร ขนมหินคุณค่า เป็นต้น พอมาถึงเรื่องของฝาก ไม่มีไม่รู้ว่าอะไร นอกจากมะขามอย่างเดียว เราส่งเสริมการท่องเที่ยวไปเยอะ แต่คนใช้กันน้อยมาก แต่มีสิ่งที่น่าสนใจมาก คือ มะขามที่เพชรบูรณ์น้อยมาก หมาดเร็วมาก เราส่งเสริมไปปีหนึ่ง เยอะมาก ถ้าจะได้ดีคือพวก โรงแรม รีสอร์ท
คำถาม..... ตัวสื่อเองที่อยู่ในจังหวัดให้ความสนใจเรื่องนี้มากน้อยแค่ไหน.....

คือสื่อท้องถิ่นถือว่า น้อยมาก หนังสือไม่ต้องพูดถึงเลย ข่าวอะไรก็ไม่รู้ คนอ่านก็น้อย สื่อจากส่วนกลางจะเริ่มเข้ามา วิทยูชุมชนเล็กๆ คนฟังน้อยมาก มีอีกหน่อย คือ เสียงตามสายเทศบาล ยิ่งสื่อของประชาชนจะไม่ทำเรื่องอื่นเลย นอกจากข่าวผู้ว่าราชการจังหวัดอย่างเดียว ในส่วนของอันนี้ แระ มันโดนกระแสสื่อส่วนกลาง ถามว่าสื่อท้องถิ่นถือว่าน้อยมาก แต่ที่ได้ทำไปแล้วคือสื่อในรูปแบบพิพิธภัณฑ์

2. หน่วยงานภาคเอกชน

ภาคสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยูชุมชน เคเบิลท้องถิ่นทำยดง ,คุณอนุสร

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย ทั้งประเพณีวัฒนธรรมและอาชีพ เช่น ผ้าลายมุก บ้านดัว อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ ด้วยลวดลายของผ้า วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ เช่น กี่กระดุก กวัก น้ำหวี ตลอดจนกรรมวิธีต่างๆทั้งฝ้าย,ด้าย การย้อมสีผ้า เป็นต้น ซึ่งกว่าจะออกมาเป็น ผ้ามุกบ้านดัว ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์อย่างแท้จริง

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของ

จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบายสื่อมวลชนจึงพยายามที่จะสนองต่อความต้องการของสมาชิกในสังคม ทั้งที่เป็นรายบุคคลและที่เป็นกลุ่มก้อนอย่างสม่ำเสมอ ผลก็คือสื่อมวลชนได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยไม่ได้ตั้งใจ จะเห็นว่าสื่อมวลชนตามแนวคิดนี้ จะทำหน้าที่เป็นผู้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ เป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์และสร้างสรรค์สังคม คือว่าหน้าที่ของสื่อมวลชนจึงถูกนำมาใช้เพื่อตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนว่าได้ทำหน้าที่ตามความคาดหวังของสังคมหรือไม่ อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้นเป็นการระบุบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนอย่างกว้างๆทั่วไป โดยมองว่าสื่อมวลชนควรจะทำอะไรในสังคม ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ในแต่ละสังคม สื่อมวลชนก็จะถูกกำหนดบทบาทแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและบริบทแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ฯลฯ การอนุรักษ์ของเดิม ให้คงสภาพที่ไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งอยากให้มีการพัฒนาและประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย ซึ่งมักเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูญเสียเอกลักษณ์ ทำให้เกิดปัญหาว่าจะเป็นการทำลายเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่นของศิลปะและภูมิปัญญาพื้นบ้าน ดังนั้นการประสานแนวคิดทั้งสองจะช่วยให้ได้ประโยชน์ทั้งด้านการอนุรักษ์ของเดิมไว้

3. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

จะพูดถึงว่าการอนุรักษ์โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆในท้องถิ่นนะ การที่จะสร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ว่า จะรวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วยคิดว่าสำคัญนะ

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

ที่คิดว่าการที่เราฟื้นฟูโดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้ว มาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยม ส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่างๆ การเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน ผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญาจัดให้มีศูนย์ภูมิปัญญาไทย ซึ่งแนวคิดนี้ต้องการให้มีแหล่งสำหรับการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนนั้นๆ เกิดขึ้น อาจเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชน การประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาไทยให้คนในจังหวัดเราได้รู้จักให้มากกว่านี้เด็กรุ่นใหม่ไม่มีเลยนะ

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการ

อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

ที่ว่าถ้าทุกคนในด้านสื่อให้การมีส่วนร่วมในการอุปถัมภ์การจัดงานต่างๆ ทางด้านกีฬา ทางด้านบันเทิง ทางด้านการศึกษา ทางด้านการประชุมสัมมนา ทางด้านการวิจัย ทางด้านการฝึกอาชีพ และงานศิลปะและวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์เพื่อสร้างความรักและความชื่นชมในกลุ่มเด็กรุ่นใหม่ๆ ไม่ให้หายไปที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ภายใต้การอุปถัมภ์ของภาครัฐนะอันดับแรก สื่อช่วยด้วย โรงเรียนก็ต้องมีส่วนช่วยกันเพิ่มเข้าไปในบทเรียนไปทัศนศึกษาให้เจอของจริงซาบซึ้งนะ นักหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นตามความต้องการและสนองตอบผลประโยชน์ของสังคมท้องถิ่นนั้นๆ โดยตรง ไม่ใช่เกิดขึ้นตามเจตจำนงของใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชี้ให้เห็นและเข้าใจถึงเหตุการณ์ ปรัชญา ความรู้สึกนึกคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของคนท้องถิ่นนั้น โดยแท้ หากจะมีเรื่องอื่นอยู่บ้างก็เป็นเพียงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้กับสังคมท้องถิ่นนั้น ดังนั้นหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นจึงเป็นศูนย์รวมของปรากฏการณ์ทางสังคมและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติทั้งที่เป็นภาวะปกติและผิดปกติวิสัย

3. ภาคประชาชน

ปราชญ์ชาวบ้านที่เป็นตัวแทนในแต่ละอำเภอใน 11 อำเภอแบ่งตามรูปแบบศิลปวัฒนธรรมหมวดศิลปะและตำนาน/ประเพณี/การสืบทอด

พระมหารัตนกวี วัฒนมหาธาตุ

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

เกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของพระสงฆ์ เราต้องพูดถึงเรื่องการปฏิบัติในเรื่องของธรรมะ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับธรรมะนั้น หน้าที่โดยสมบูรณ์ที่ได้ ทำพอจะยกขึ้นมา 2 อย่าง อย่างที่หนึ่ง คือ เรื่องของการทอดกฐินตก อย่างที่สอง คืออุโบสถ ศักดิ์จรุ การทอดกฐินตกนั้นทางจังหวัดเพชรบูรณ์เรา ได้จัดทำขึ้นมา 30 กว่าปีแล้ว โดยรับเป็นเจ้าภาพกฐินตก ปีหนึ่งประมาณ 50 กว่าวัด แต่ละวัดจะมีการกำหนดการทอดกฐิน เป็นกำหนดวันละ ไม่น้อยกว่า 6 วัด แต่ละวันใช้เวลาทั้งวันในการทอดกฐิน ทั้งนี้ก็จะต้องการให้ประชาชนที่จะทำบุญทอดกฐินนั้น ถ้าเขาจะทอดกฐินแต่ละคนทำยาก เพราะจะต้องมีเงินมาก ขนาดมีเงินเป็น 4-5 แสน คงสัททาไม่ถึงเราก็ใช้วิธีการว่าให้ประชาชนที่มีศัทธานั้น ได้เป็นเจ้าภาพกันแค่คนละ 15,000 บาท ก็จะเป็นเจ้าภาพกฐินได้แล้ว เจ้าภาพกฐินนั้นปีหนึ่งประมาณ 100 กว่าคณะ นำไปทอดตามวัดต่างๆ ได้ทำมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 – ปัจจุบัน 30 กว่าปี นี้คือเรื่องที่ หนึ่ง, ส่วนเรื่องที่ สอง คืออุโบสถ ศักดิ์จรุ หมายความว่ารวมญาติโยม โดยเฉพาะเราใช้ในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ประมาณ 500-600 ในเกณฑ์นี้ ในพรรษา จะไปรวมกันแต่ละตำบล ตำบลละ หนึ่งวัน รวมแล้ว 11 วัน ในวันเข้าพรรษา ญาติโยมจะไปรวมกัน แล้วก็จะมีการ ข้าวโมงแรก ก็จะมีการเทศ เพื่อหาเงินเป็นค่ารถ

เพราะจะให้ญาติโยม นำรถมาแต่ละแห่ง ค่ายรถอยู่ในเกณฑ์ 350 ของแต่ละแห่ง คือแต่ละแห่งนำรถมา ทางเราจะจ่ายค่ายรถให้ โดยหากจากการเทศน์นั้น การเทศน์นั้นจ่ายค่ายรถไม่เพียงพอเราก็ออกเอง วันหนึ่งก็ประมาณไม่น้อยกว่า 10,000 บาท ที่ใช้จ่ายวันนั้น ก็จะมีวิธี โดยวิธีนี้ ก็จะมีคนที่ไปฟังเทศกัน ทั้งหมดประมาณ 500-700 คน ก็ถือว่าคนที่จะปฏิบัติธรรมนั้น ด้วยเงินแค่นี้เราคิดว่าคุ้มค่า เพราะคนมีจำนวนมาก 500-600 จะรวมไปในการเทศ จะยาก เรามีการปฏิบัติ 3 ชั่วโมง ชั่วโมงแรกนั้น คือ การฟังเทศ อัตมาจะเป็นคนเทศเอง เพื่อจะเทศหาค่ายรถ ชั่วโมงที่สอง เป็นการปฏิบัติธรรม ฟ่องนอน ยุกนอน เดินจงกรมบ้าง นั่งกรรมฐานบ้าง 1 ชั่วโมง ชั่วโมงที่สาม เป็นการบรรยายธรรมแบบฟังง่ายๆ ให้ญาติโยมฟัง รวม 3 ชั่วโมง ในวันแต่ละปีนั้น เราจะทำในพรรษา 11 วัน 11 ครั้ง ตอนไปตามอำเภอต่างๆ เฉพาะในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ไปไกลกว่านี้ไม่ได้เพราะ ค่ายรถมันแพง เพราะเราทำงานไม่มีงบประมาณ เราหางบประมาณให้เขาได้อยู่ นี่เป็นงบประมาณของการทอดกฐินตก วันหนึ่งก็ประมาณ 15,000 บาท

เมื่อที่ข้ามไปทอดกฐินตก ทอดกฐินตกนี้เราจะทอดให้วัดต่างๆ ประมาณ 50 - 52 กว่า วัด ปีที่แล้วได้ 15,000,000 บาท ปีก่อนโน้นได้ 16,000,000 บาท เราจะได้เงิน 10 กว่าล้าน ไปถวายวัด 50 กว่าวัดแต่ละแห่ง เราก็ถือว่าเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เพราะว่าไม่มีที่ไหนเขาทำกัน จังหวัดอื่นไม่มีทำ อุโบสถสังฆาร ก็เช่นกัน ไปถามแล้วจังหวัดก็ไม่ได้ทำ ขอชี้ให้ฟังว่าจังหวัดเพชรบูรณ์ มี 2 แห่งนี้

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

คือศิลปวัฒนธรรม ก็คงจะ พูดถึงเรื่องพระ หมายความว่าเราไม่ได้พูดถึงเรื่องสิ่งประดิษฐ์ หรือสิ่งก่อสร้างอะไร เราจะพูดถึงเรื่องวัฒนธรรมของการทำบุญ เวลาของการทำบุญนั้น คนเราทุกคนอยากทำบุญ แต่ว่าปัจจัยสำคัญก็คือ อุปกรณ์ เช่น เงิน เงินไม่มี, สอง จังหวะในการทำไม่มี, สาม ทำไม่ได้ทำเองนั้นเราก็มาประดิษฐ์ให้ใช้ว่า ให้โยมทำได้ แทนที่โยมจะต้องเสียเงิน 4 - 5 แสน มาทอดกฐิน แต่ขอโยมแค่ 15,000 บาท มารับเป็นเจ้าภาพกฐิน อันนี้เราจะเน้นตรงนี้ เจ้าภาพกฐิน แล้วก็ อีกงานหนึ่ง ก็เกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมไทยโดยเฉพาะเลย ในปัจจุบันนี้ทุกจังหวัดในประเทศไทยเราได้จัดหมู่บ้าน ศิล 5 อัตมาไปประชุมเมื่อ 13 พ.ค. 58 ทุกจังหวัด เจ้าคณะจังหวัด กำลัง รณรงค์ เรื่อง ศิล 5 หมายความว่า ประชาชนเราห่างไกลในเรื่อง ศิล 5 ประชาชนเราเห็นความสำคัญของ ศิล 5 ความจริง ศิล 5 นี้ คงรู้จักกันทุกคน “ปณาดิปาตา เวมณี” รู้จักทุกคน ถ้าเราจะไล่เข้ามาว่า คนที่ไปติดคุก เพราะอะไร เพราะขาดอะไร เราไล่ได้เลยเพราะเขาขาด ศิล 5 ข้อ ข้อที่หนึ่ง ปณาดิปาตา นี้ ไปถามได้เลยว่าติดคุกเพราะ ปณาดิปาตา มั้ย ทำร้ายกันฆ่ากันในทำนองนั้น ข้อ สอง อทินนาทานา เวมณี มีมั้ย มีเลยในคุณนั้นลักทรัพย์สิ่งของใจ ข้อที่สาม กามสุมิจจาจารา เวมณี ผิดลูกเขาเมียเขาประเภทนี้ ข้อที่สี่ มุสาวาทา เวมณี เรื่องวาจาพูดเท็จบ้าง พูดคำหยาบบ้าง พูดเพื่อเจ้อ คำกัน ทะเลอกัน ใช้วาจาหลอกลวงกันเป็นต้น ข้อที่ห้า

สุราเมรยชัชปมาทภูฏานา เวมณี สิ่งเสพติด สุราเป็นต้น ยาบ้า ยาอี กัญชา สรรพัตยาต่างๆ อยู่ในเรื่อง คีล 5 ทั้งนี้ โดยคณะรัฐบาล ได้นำเอา คีล 5 มาเป็นธรรมะที่อภิบาล มาป้องกันไม่ให้ทะเลาะเบาะแว้งกัน โดยนำ คีล 5 นี้เข้ามา เมื่อวันที่ 13 พ.ค. 58 ที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครตรงนี้ก็อยากจะถือว่าให้เป็นวัฒนธรรม ถือว่าทุกจังหวัดต้องทำโดยบังคับ รัฐบาลบังคับให้ทำ ใน คีล 5 ซ้อนั้น ใน คีล 5 นี้ถ้าเราทำไม่ได้ทั้ง 5 ข้อ ทำที่ข้อก็ได้ขอให้ทำ เพราะปัจจุบันนี้คนเราส่วนใหญ่จะไม่รู้จักกันเลย รู้จักเหมือนกันแต่ทำไม่ได้ทำ ถือว่าเป็นเรื่องไม่สำคัญในทำนองนั้น แต่ในเวลาี่รัฐบาลทำจึงอยากเอาข้อนี้มาเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญเลย เราไปทำบุญที่ไหน ก็จะเริ่มต้นรับ คีล 5 ก่อน เป็นต้น ก็ขอฝากไว้ในที่นี้ด้วย

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

ที่สำคัญที่ออกมาได้เล่าถึงเรื่องกฐินตกกัตาม อุโบสถ สัจจกร์ตาม หรือ คีล 5 ก็ตามเนี่ย ถือว่าทั้งสามอย่างนี้เป็นงานจำเป็นที่จะต้องมีการจัดงาน คีล 5 นี้ เป็นงานมี เป็นงานประจำทำทุกวัน ส่วนงานอุโบสถ สัจจกร์นั้น ทำเฉพาะในพรรษา ส่วนงานกฐินตกกันั้น ก็ทำในวันออกพรรษา วันออกพรรษาก็เดือน 11-12 ใช้เวลาหนึ่งเดือนเท่านั้น เราจะใช้ชีวิตประจำวัน เราให้เป็นไปด้วยดีก็อยากจะให้ประชาชนเรา มาช่วยกันดูแลสิ่งนี้ มันเป็นเรื่องของเราโดยเฉพาะ เราทำได้เท่าไร ก็เท่านั้นละ ใน คีล 5 ข้อนี้ เป็นงานประจำ ก็อยากจะให้วัฒนธรรมตรงนี้ ซึ่งความจริงแล้วมันก็มีมานานหลายปีเต็มทีแล้ว นับเป็น ล้านๆ ปี ก็ถือว่า คีล 5 นี้ ไม่ใช่พระพุทธเจ้าบัญญัติ คีล 5 เกิดก่อนพระพุทธเจ้า ทำไมเกิดก่อนพระพุทธเจ้า เพราะว่าใครจะเป็นพุทธมารดาคนนั้นต้องมี คีล 5 นั่นคือ คีล 5 เกิดก่อนพระพุทธเจ้า แต่พระพุทธเจ้านำมาใช้ คีล 5 เกิดจากใคร เกิดจากประชาชน จะพิจารณาตรงไหน ประชาชนมาตั้งคำถาม ถามว่าเรารักอะไรมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง (ถามในที่ประชุม) เรารักอะไรมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง ในที่ประชุมตอบเลย “รักชีวิต” เมื่อเรารักชีวิตเป็นอันดับหนึ่ง ท่านก็บัญญัติศีลข้อที่ หนึ่ง ปาณาติปาตา เวมณี ห้ามไม่ให้ฆ่ากัน นี่เป็นการสร้างการป้องกันชีวิต แล้วต่อไปละ รักอะไรเป็นอันดับสอง ตอบว่า ลักทรัพย์สมบัติเป็นอันดับสอง ก็สร้างศีล ข้อที่สองมา อทินนาทานา เวมณี ห้ามไม่ให้ลักของกัน เมื่อไม่ให้ลักของกันก็เท่ากับบอกเขาว่า แกลย่มาลักของบ้านนะ อะไรทำนองนั้น ทุกคนก็อยู่แบบมีความสุข ขโมยก็ไม่มี ต่อไปเรารักอะไรเป็นอันดับสาม ตอบว่า สามี ภรรยา รักเป็นอันดับสาม ก็สร้างศีล ข้อที่สาม กามสุมิจจาจารา เวมณี ผิดลูกเขาเมียเขา ทำไมถึงรักเป็นอันดับสาม เพราะว่าสามี ภรรยาไม่แน่ เพราะบางทีวันเป็นสามี ภรรยาเรา บางแตกแยกไปแล้วไปเป็นสามี คนอื่น ภรรยาคนอื่น ก็ได้ เขาจึงให้เป็นอันดับสาม อันดับที่ดี สัจจกร์ต้องการอะไร สัจจกร์ต้องการคนซื่อสัตย์ สุจริต เขาก็บัญญัติศีลข้อที่สี่ มุสาวาทา เวมณี คือการไม่พูดเท็จ พูดเพื่อเจ้อ พูดคำหยาบ รักษาแต่คำสัตย์ และที่ห้าคืออะไร สุราเมรยชัชปมาทภูฏานา เวมณีเขาก็เห็นคนเราทุกคนนั้น ถ้าหากว่าไม่เมา ไม่ประมาทนอกนั้นก็ดีหมด คนเราเมาประมาท ถือว่ารักษา คีล 5 ไม่ได้สักข้อเลย แล้วก็ถือว่าการเมาการประมาทเนี่ยเป็นสิ่ง

ที่ทำให้สังคมเสื่อม ก็จะทำให้เป็นเห็นว่า โลกย่ำแย่ ถ้าหากว่ามีมากขึ้น สังคมเสื่อมก็คนเสื่อม ประเทศชาติก็เสื่อม เมื่อประเทศชาติเสื่อมแล้วความเจริญก็ไม่มีเกิดขึ้น เพราะฉะนั้น เราจึงเห็นวาทศิลป์ 5 เป็นของสำคัญมาก จึงคิดว่าวัฒนธรรมตรงนี้เราไม่ต้องไปหาใหม่ที่ไหนหรอก หาตรงนี้แหละ เพราะมีมานานแล้วเท่านั้นเป็นต้น

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

คือศิลปวัฒนธรรมนี้เราพูดง่ายๆ ว่าเป็นสิ่งที่ ไม่มีตัวตน มองไม่เห็น แต่จะรักษาด้วยการปฏิบัติตาม หมายความว่าถ้าสังคมเราเนี่ย รักรัวัฒนธรรมของไทยเรา ก็จะช่วยกันทำ การช่วยกันทำ เช่น การยกมือไหว้เป็นวัฒนธรรมไทย ทุกคนก็ต้องทำอย่างนั้น ต้องยกมือไหว้เวลาพูดก็ยกมือไหว้ และอะไรบ้างที่เป็นวัฒนธรรมไทยเราที่ง่ายๆ ที่เรามองเห็น เป็นของที่เราจะประกาศให้เห็น แต่ว่าส่วนใหญ่แล้วเราจะเห็นว่าทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ โอ้คำว่าทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ นั่นคือสิ่งที่ทำให้วัฒนธรรมเราเสื่อม ก็จะเห็นว่าวัฒนธรรมเราเนี่ยมันจะมีอะไรหลายอย่างไม่ว่าของอะไรก็ตาม ถ้าหากว่ามันอยู่มานานขึ้น มันก็จะคนเราก็ไม่ชอบแล้ว เพราะอะไรนานๆคนไม่ชอบแล้ว ต้องการของใหม่เสมอ ตรงนี้เองจะเป็นเหตุอันหนึ่งที่ไทยเราไม่ค่อยชอบ ชอบอย่างอื่นของเขา บางทีวัฒนธรรมต่างชาติเขา ของเขาก็รักษาของเขาเราก็รักษาของเราแทนที่เราจะช่วยรักษาของเราหายไปช่วยรักษาของเขา อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นก็อยากจะให้สังคมเรานี้มาช่วยกันทำช่วยรักษาเมืองไทยเราหมดอะไรไปหลายอย่างแล้ว ที่เราไม่เคยเห็น แม้แต่วัฒนธรรมต่างๆ เช่น การละเล่นอย่างสงกรานต์ เมื่อปีที่แล้ว เราก็มาส่งเสริมเกี่ยวกับเรื่องการละเล่น สงกรานต์ตามคน โบราณทำ ก็ปรากฏว่า มีแต่คนแก่ๆ คนหนุ่มคนสาวไม่รู้จัก ไม่เคยทำ แล้วก็ไม่มีใครจะทำด้วยก็สูญหายไป คนแก่ยังไม่ตาย ถ้าคนแก่ชุนี่ตาย มันก็ไปกับคนแก่ เพราะฉะนั้นตรงนี้ ถ้าตรวจใดคนรุ่นใหม่ เด็กสาวแล้ว เห็นข้อสำคัญในวัฒนธรรมไทย ควรนำที่จะรักษากัน เพราะวัฒนธรรมนั้นต้องช่วยกันรักษา รักษาคนเดียวไม่ได้ ต้องทำหลายๆคน ก็อยากจะให้แต่ละแห่ง อย่าไปทิ้งของเก่า ของแก่ โบราณเคยทำอะไรมา ก็จงรักษามันเอาไว้ นี่ก็คือ แต่ละ อำเภอแต่ละแห่ง เราสันตติเรื่องอะไร เช่น เป็นต้นว่า ในจังหวัดเพชรบูรณ์นี้ ขนมหินหล่มเก่าเป็นยังไงก็ต้องทำให้มันดีขึ้น ข้าวหลามน้ำหนาวเขาทำยังไงก็ทำให้ดีขึ้น มะขามหวาน เป็นต้น

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

คือตัวนี้เราอาจจะทำให้เป็นกิจจะลักษณะ ไม่ใช่ว่าทำตาม ศรัทธา อยากทำก็ทำ ไม่อยากทำ

ก็ไม่ทำไม่เป็นกิจจะลักษณะ ความจริงรามาวฒนธรรมประจำชาติ มีศูนย์กลางวัฒนธรรม แบบนี้เราทำอะไรบ้าง ก็น่าจะรีบออกเลย อะไรบ้างที่ควรจะทำที่ควรจะมีแล้วทำให้เป็นกิจจะลักษณะไปเลย ไม่ใช่ว่าอยู่เฉยๆ คุณเฉยๆ ทำก็ได้ไม่ทำก็ได้แบบนี้ มันเป็นเรื่องของศรัทธาพื้น ที่ถูกต้องต้องทำให้เป็นกิจจะลักษณะไปเลย แต่เป็นอะไรก็ตามที่หรืออาจไม่เป็นประโยชน์อะไร เช่นการละเล่นของคนโบราณ ไม่เป็นประโยชน์อะไรแต่เราต้องนึกว่าคนโบราณเขารักยากันมาแบบนี้ หรือแม้แต่ศิลปะภูมิปัญญาเริ่มต้น คนตรี ไทย ปัจจุบันคนหนุ่มน่าจะชอบดนตรีสากลหรือดนตรีต่างประเทศ คนตรีไทยคนไม่ค่อยรู้จักแล้ว เราควรจะมีมารักษาคนตรีไทย ควรทำอย่างไรให้เป็นกิจจะลักษณะไปเลยและมอบให้ใครมอบให้โรงเรียน เรียนกันไปเลย และอยากจะให้ทำเป็นแบบกิจจะลักษณะเป็นหน้าที่การทำงานไปเลย เพราะเรามีศูนย์กลางวัฒนธรรมไว้กำกับแล้ว นี่คือการประเด็นหลัก.....

พระสมุห์ไพโรศาส ภัทรมณี

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

เป็นคนอำเภอหล่มสัก เป็นลูกหลานไทหล่มโดยกำเนิด ก็มีความภูมิใจที่เกิดมาเป็นลูกหลานของไทหล่ม ความหมายของคำว่า "ไทหล่ม" "ในที่นี่ก็หมายความว่ากลุ่มคนหรือกลุ่มผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองหล่ม เมืองหล่มในที่นี่ก็หมายความว่าทั้งอำเภอหล่มสักและหล่มเก่ารวมกันเป็นเมืองหล่ม ไทหล่มคือผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองหล่ม แต่ว่าไทหล่มจะเรียกตัวเองว่าคนลาว ก็เพราะว่าคนหล่มหรือไทหล่มมีวัฒนธรรมลาวสืบเชื้อสายมาจากล้านช้างมีหีบสิบสองคลองสิบสี่ ซึ่งเป็นวิถีชีวิตวัฒนธรรมแบบคนลาว เพราะฉะนั้นจะเรียกว่าคนหล่มหรือไทหล่มเป็นคนลาวก็ไม่ผิด เพราะว่ามีเขตแดนที่เชื่อมต่อกับประเทศลาวมาตั้งแต่โบราณ

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

วิถีชีวิตวัฒนธรรมของคนหล่มหรือไทหล่ม ก็เหมือนคนลาวทั่วไป ถ้าจะให้ย้อนไปเมื่อ 50 ปีก่อนหรือสัก 100 ปีก่อนก็ไม่แตกต่างกันกับคนลาวทั่วไป แต่ว่า คนหล่มหรือเมืองหล่มก็ลักษณะพิเศษอยู่หนึ่งอย่างคือมีความผสมผสานวัฒนธรรมจากหลายๆ พื้นที่หลายๆ ท้องถิ่นเข้ามาผสมอยู่ที่เมืองหล่มของเรา เหมือนกับอาหารที่มีหลายรสชาติมารวมกันอยู่ผสมปนเปมาที่อยู่เมืองหล่มของเรา สำหรับการแต่งกายดั้งเดิมจริงๆ สมัยเมื่อ 200-300 ปีก่อนไม่ว่าหญิงหรือชายก็ยังไม่มียี่เยื่อ ผู้หญิงก็มีผ้าคาดอกแค่นั้น คนลาวหรือวัฒนธรรมคนลาวหรือว่าไทหล่มดั้งเดิมจริงๆ ถิ่นการแต่งกายอย่างหนึ่งก็คือ "ซิ่นผืนแพรขาว" คือซิ่นผืนหนึ่งกับผ้าแพรผืนหนึ่ง คือผ้าแพรยาว 1วา อันนี้คือผู้หญิง และยุคต่อมาก็มีเสื้อที่ทำจากผ้าฝ้าย ย้อมด้วยมะเกลือบ้าง ย้อมด้วยสีครามบ้าง ย้อมด้วยคังบ้าง เป็นเอกลักษณ์ของคนสมัยก่อน ผู้ชายสำหรับการแต่งกายของผู้ชายนุ่งผ้าพื้นธรรมดา เห็นบโจงกะเบน ภาษาไทหล่ม คือ เห็นบเดี่ยว หรือนุ่งผ้าเดี่ยว ใส่เสื้อฝ้าย ย้อมครามธรรมดา ผู้ชายบางคนก็จะนุ่งโสร่ง นุ่งแบบสบายๆ แบบอยู่ที่บ้านเหมือนทางภาคอีสาน ถ้าไปราชการบ้านเมืองก็จะ

เหน็บโจงกะเบน ใส่เสื่อราชปะแตน พอยุคต่อมาๆ พอถึงยุคที่พัฒนาแล้วก็นุ่งกางเกง โดยเฉพาะกางเกงเรียกว่า “ขากวย” ภาษาไทหล่มเรียกว่า “สงหัวโลง” ก็ยุคแบบสมัยคนทั่วๆ ไป ก็เริ่มมีการนุ่งผ้าขาวม้า มัดเอว รัดเอว พาดบ่า มาวัด ถือว่ายุคนั้นเริ่มสุภาพแล้วหรือว่าเข้าร่วมพิธีสำคัญๆ ซึ่งจะขาดไม่ได้เลย ต่อมาก็เริ่มรับวัฒนธรรมภายนอกเข้ามา ก็มีการแต่งกายตามยุคสมัยทั่วๆ ไป อาจจะนุ่งเสื่อลูกไม้ หรือ “เสื่อม้กกะเหลง” คือเสื่อคอกกะเช่า ก้ว่ากัน ไปแต่ว่าผ้าชิ้นยังคงอนุรักษ์สืบๆต่อกันมา เป็นชิงหัวแดงตีนกำนเหมือนเดิมยังคงมีมาจนถึงทุกวันนี้

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

เกี่ยวกับการนุ่งชิงของผู้หญิงไทหล่มของเรามีคำพูดโบราณท่านได้พูดไว้ว่า “หญิงนุ่งชิงหัวแดงตีนกำน ผมเกล้ามัด ถือผ้าเบี่ยงแพร์” ก็หมายความว่าผู้หญิงไทหล่มสมัยก่อนนุ่งผ้าชิงหัวแดงตีนกำน เป็นเอกลักษณ์ ผมเกล้ามัด หมายความว่า หญิงเมื่อ 100-200 ปีก่อน ผมมัดแล้วก็ถือผ้าเบี่ยงแพร์ใช้ผ้าแพร์เบี่ยงตามตัวอันนี้คือเอกลักษณ์ของผู้หญิง ส่วนผู้ชายสมัยก่อนจะสักขาลายผู้ชายสมัยเมื่อ 90 ปีก่อน จะสักขาบริเวณหัวเข่าขึ้นมาแต่ไม่ถึงเอว เข่าก็เลยเรียกว่า “ลาวฟงขาว” ฟงไม่สักตั้งแต่หัวเข่าขึ้นมาถึงเอวยังไม่ถึงฟงเข่าเรียกสัก “ขาขาว” แต่ถ้าสักตั้งแต่ใต้เอวลงไป บริเวณครึ่งขาเรียกว่าสัก “ขาก้อม” หมายความว่าสั้น สักครึ่งเดียวก็พอ สมัยก่อนเกล้าถือนักมากนะ ถ้าผู้ชายไม่สักขาลาย ผู้หญิงจะไม่ยอมเข้าใกล้เลย จะไม่ยอมให้อาบน้ำร่วมทำ จะไม่ยอมให้มาทานข้าวด้วย ไม่เกี่ยวพาราตีด้วย คนโบราณกล่าวไว้ว่า “ขาขาวมันยังพายบ่เกี่ยวหลังไปเอ็นใส่ ถ้าขาลายมาอย่างใกล้แล้วก็แล้วเดียว” หมายความว่า ชอบมาก เหม่ก มีเสน่ห์มาก เป็นการอวดความเข้มแข็ง อวดความเป็นสุภาพ อันเป็นเอกลักษณ์ของคนลาวหล่มหรือไทหล่มซึ่งเดี๋ยวนี้ไม่มีให้เห็นอีกแล้ว ก็จะมีเฉพาะผู้สูงวัย อายุประมาณ 90ปี ขึ้นไป อันนี้เป็นเอกลักษณ์ที่หายไปของไทหล่มเรา

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

สำหรับประเพณีความเชื่อของไทหล่มทั่วๆ ไป ก็สืบเนื่องมาจากลาวล้านช้างคือ “หลักยี่สิบสอง คลองสิบสี่” ทั้งประเพณีทั้ง 12 เดือน ก็เป็นวัฒนธรรมพื้นฐานเลขของผู้คนไทลาวทั่วๆ ไป สำหรับคนไทหล่ม ยี่สิบสอง คลองสิบสี่ บางท้องที่ก็มีครบทั้ง 12 เดือน บางพื้นที่ก็ยึดถือปฏิบัติแตกต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่นว่า เดือน 3 บุญข้าวจี่ เดือน 4 บุญพระเวช บางหมู่บ้านก็มีบุญข้าวจี่ บางหมู่บ้านก็ไม่มีบุญข้าวจี่ เดือน 5 สงการณ์ เดือน 6 บุญบั้งไฟ บางหมู่บ้านก็มีบุญบั้งไฟ บางหมู่บ้านก็ไม่มีบุญบั้งไฟ อันนี้ก็แล้วแต่ค่านิยมและความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น แต่หลักๆ แล้ว ถือหลักตาม “หลักยี่สิบสอง คลองสิบสี่” ของประเพณีไทหล่ม โบราณ โดยเฉพาะบ้านท่ากกแก มีประเพณีหนึ่งที่เรายังสามารถฟื้นฟูและอนุรักษ์ รักษาไว้ได้ก็คือ ประเพณีแห่ “ต้นดาปราสาทผึ้ง” ถ้าเรียกตามภาษาไทหล่ม ก็จะเรียกว่า “ปราสาทผึ้ง” หรือเรียกว่า “ต้นผึ้ง” เป็นภาษาไทหล่ม ส่วนการทำปราสาทผึ้ง หรือว่าต้นผึ้ง ก็เป็นพิธีกรรมอย่างหนึ่ง เป็นความเชื่อของคนโบราณว่า การไป

นำเอาซี่ผึ้งมาจากป่าหรือธรรมชาติ นำมาต้มเพื่อที่จะนำเอามาทำเป็นเทียน เอามาทำเป็นเชื้อเพลิง เพื่อที่จะน้อมนำเอามาถวายแด่พระพุทธบูชา แต่ว่าการนำมาหลายๆ แบบโคดเป็นก้อนๆ มันก็ไม่เกิดความหมายอะไร คนโบราณจึงนำมาทำเป็นดอกไม้ เอาซี่ผึ้งมาทำเป็นดอกไม้ โดยวิธีการอย่างไร ก็ การต้ม ต้มให้ร้อนจนซี่ผึ้งละลายแล้ว นำแม่พิมพ์ที่ทำมาจากมะละกอ หรือ “ลูกมะหุง” เกาะเป็นดอกไม้แล้วมาจุ่ม แล้วมาจุ่มน้ำเย็นอีกที จะเกิดเป็นดอกไม้เนี้ยแหละที่จะเรียกว่า ดอกผึ้ง ทำเป็นดอกไม้แล้วไม่พอ ต้องนำมาประดับ ให้มีลักษณะเหมือนรูปทรงปราสาท ทำให้สวยงามใหญ่บางน้อยบางตามความสามารถของกลุ่มชนนั้นๆ คนบ้านท่ากกแก ก็ฟันฟูมาได้เกือบ 10ปีมาแล้ว แต่ชาวบ้านก็ทำตามตามปกติแล้ว

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

แต่เราเพียงส่งเสริม ทำให้คนทั่วไปรู้จักประเพณีอันนี้ ที่มีอยู่ในบ้าน ส่วนประเพณีนิยม ทำกันช่วงหลังออกจากพรรษาไป หลังออกจากพรรษาแล้วชาวบ้านก็จะทำต้นผึ้งหรือปราสาทผึ้งไปถวายวัด บางครั้งก็จะไปถวายพร้อมกับกฐิน สมัยโบราณชาวบ้านก็จะพากันแห่ไปตามแม่น้ำป่าสัก ชี่เรือไป พายเรือกันไป หรือว่าใช้ล้อใช้เกลียวกันไป คนสมัยก่อนสมัยโบราณไม่ได้จะจงจะจะไปถวายวัดไหน จะพร้อมใจกันไป ปัจจุบันนี้วัดท่ากกแกของเรา ก็พร้อมกับพิธีทอดกฐิน เราก็จะทำพิธีแห่ปราสาทผึ้ง ประเพณีนี้เราสามารถอนุรักษ์ไว้ได้ ก็อยากจะของฝากไว้ว่า คนหล่มหรือไทหล่มเรา หรือใครก็ได้แต่เรามีเอกลักษณ์ของเรามีภาษาของเรา มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ที่น่าภาคภูมิใจ จึงอยากให้เรามีส่วนร่วมอนุรักษ์และรักษาความเป็นไทย หรือประเพณีอื่นๆ ไม่ต้องอาย เราใช้ภาษาเราภาษาท้องถิ่นของเรา มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เรายังมองไม่เห็นความดีหรือสิ่งที่ดีงามของประเพณีไทหล่มของเราหรือประเพณีอื่นๆ อยากจะช่วยอนุรักษ์ และรักษาสืบสานสืบทอดต่อๆ กันไป

นาย สุภกฤต บุญเรือง

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

โดยอำเภอหล่มเก่า จะมี งานเกี่ยวกับประเพณีแข่งเรือยาว ที่วัดทุ่งธงชัย มีเรือประจำวัดชื่อ เรือนางพญาพิบพิงไพร เป็นเรือลำแรกและเป็นเรือที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดเพชรบูรณ์ เรือลำนี้ได้ขุดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2497 โดยการนำของกำนันชาติ บุญน่วม ไปตัดไม้ที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ภูใหญ่ ที่บ้านเหมืองแบ่ง และชักลากกันมาด้วยกำลังคน มาทำการขุดที่วัดทุ่งธงชัย จึงกลายเป็นเรือลำแรก ของอำเภอและเป็นเรือลำเดียวที่ยังคงแข่งขันอยู่กลุ่มน้ำพุ่งแห่งนี้ และอดีตเคยเป็นเรือแชมป์มาหลายสมัย ปัจจุบันได้รับการปรับปรุงให้เป็นเรือแข่งที่ออกมาแข่งสู่อำเภอต่างๆและก็ออกไปแข่งต่างจังหวัดโดยการอุปถัมภ์ของ ท่านพระครูสุธรรม พัทธศาสตร์ หรือหลวงพ่อวีให้ความอุปถัมภ์ใน

การปรับปรุงและซ่อมแซมเรือลำนี้ บล็อกนี้เป็นบล็อกที่สี่ได้มาจากช่างเจริญ แอมเฟรงค์ที่สิงห์บุรี ผลงานล่าสุดได้เป็นรองแชมป์ด้วยพระราชทานประจำอำเภอหล่มเก่า ได้เป็นรองแชมป์สนามคลองไม้แดง บ้านคงมูลเหล็ก และได้อันดับที่สามที่งานประเพณีอุ้มพระดำน้ำ

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

ประเพณีแข่งเรือยาวของอำเภอหล่มเก่าเริ่มต้นมาจากบุญสง่าซึ่งเป็นที่ยี่สิบสองคลองสิบสี่ของชนลาวในพื้นที่ ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากลาวหลวงพระบาง บุญสง่าถือเป็นบุญหนึ่งในบุญเดือนเก้า แต่อำเภอหล่มเก่าได้ประยุกต์ใช้ให้เข้ามาใช้ในเดือนสิบเอ็ด หรือบุญออกพรรษาจึงมีการเรียกบุญนี้ว่า"บุญแข่งเรือออกพรรษาลาวพระเจ้า" โดยกำหนดแล้วคนหล่มเก่าจะมีเรือประจำวัดทุกคุ้มวัดเราจะทำการตกแต่งเรือหรือซ่อมเรือนั้นเราจะเริ่มต้นที่บุญเดือนเก้าคือบุญข้าวประดับดิน คือการธารข้าวหาบรพบุรุษหลังจากนั้นจะห่อข้าวมาไว้ที่หัวเรือและจะบอกกล่าวแม่ย่านางเรือว่าวันนั้นจะเป็นวันที่ตกแต่งและซ่อมแซมเรือเป็นระยะเวลาหนึ่งอาทิตย์หลังจากนั้นจะเป็นบุญข้าวสาทพอบุญข้าวสาทคนหล่มถึงจะเอาเรือลงน้ำ เราจะไม่มีการทำผิประเพณีนี้ คือจะไม่มีการเอาเรือลงน้ำก่อนบุญข้าวสาท เพราะถือว่าช่วงเวลานี้เป็นช่วงฤดูกาลของการทำนาถือว่าเป็นต้องทำนาให้เสร็จสิ้น และพระแม่โพสพต้องการที่จะกินน้ำหรือต้องใช้น้ำหมายถึงข้าวจะกำลังตั้งท้องอยู่ ถ้าเอาเรือลงน้ำก็จะทำให้น้ำขุ่นหรือน้ำเหม็นคาว จึงเป็นกุศโรบายของบรรพบุรุษ นั่นจึงเป็นที่ยึดถือประเพณีนี้มากกว่า 60 ปี ซึ่งนับจากมีการแข่งเรือซึ่งถ้อยอย่างเป็นทางการก่อนหน้านั้นเป็นการแข่งกันในหมู่บ้านเป็นเรือสั้นเรียกว่าเรือ 18 หรือเรือ 12 แต่พอมือเรือยาวลำแรกจึงมีการกำหนดแข่งขันด้วยรางวัลเป็นครั้งแรก ในปี 2498 มาจนถึงปัจจุบันก็นับว่าเกือบ 60 ปี แต่สิ่งที่คนหล่มเก่าภาคภูมิใจมากที่สุด คือในปี 2547 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระกรุณาโปรดเกล้าด้วยพระราชทาน เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่คนอำเภอหล่มเก่า การแข่งเรือของอำเภอหล่มเก่าอาจจะแตกต่างจากที่อื่นๆ ในประเทศไทยอยู่ชกนิดหนึ่ง คือหมายความว่า จะแข่งอยู่ด้วยกันสามวัน วันที่หนึ่งจะแข่งทีมหญิงล้วน แต่ปัจจุบันได้มีการผสมผสานให้มีผู้ชายลงได้ไม่เกินห้าฝีพาย วันที่สองจะเป็นทีมผสมหมายถึงจำนวนของหญิงและชายเท่ากัน ในทีมผสมนี้มีแห่งเดียวในประเทศไทย และวันที่สามจะเป็นทีมชายล้วน ในการแข่งขันจะเอาคะแนนรวมของทั้งสามวันมารวมกัน ใครมีคะแนนรวมมากที่สุดถือเป็นฝ่ายครอบครองด้วยพระราชทาน และปีนี้นางพญาพิบพิงไพรทีมของเราก็หวังแชมป์นี้ ลำน้ำพุงมีต้นกำเนิดที่บ้านน้ำพุงอำเภอด่านซ้าย จ.เลย ไหลผ่านอำเภอหล่มเก่าและไปสิ้นสุดที่บ้านน้ำพุงอำเภอหล่มสัก ลำน้ำพุงถือเป็นสายเลือดหลักของอำเภอหล่มเก่าและเป็นจุดกำเนิดของประเพณีแข่งเรือยาวของอำเภอหล่มเก่า ลำน้ำสาขานี้มีระยะทางยาวที่ทำการแข่งขันได้ 450 เมตร ถือเป็นสนามแข่งขันที่ยาวเป็นอันดับสองของจังหวัดเพชรบูรณ์รองจากหนองนารีแต่เป็นสนามที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดเพชรบูรณ์ รูปร่างของเรือหรือทรงเรือของไทหล่มสมัยก่อนจะไม่มีรูปแบบตายตัว แต่มีอยู่หนึ่งรูปแบบที่เป็นที่นิยมเรียกว่า"เรือแหงน"หัวเรือคล้ายกับเรือกล้ำปู และ

ที่สำคัญทรงเรือนี้เป็นที่นิยมที่หลวงพระบางที่ สปป.ลาว ส่วนรูปแบบหรือทรงเรือที่เห็นในหล่มเก่า ปัจจุบันเป็นการประยุกต์ใช้ของคนภาคกลาง เพื่อเน้นที่ความเร็วและเน้นที่ความเพริศ แต่เรือของไทหล่มสมัยก่อนเน้นที่ความหนา เพราะวาล้าน้ำพุ่งแห่งนี้ น้ำจะเชี่ยวและก็แข่งทวนน้ำ การแข่งทุกสนามในเพชรบูรณ์ ที่มีการแข่งทวนน้ำ แต่เห็นได้ว่าที่หล่มเก่าจะเป็นการแข่งขันทวนน้ำที่ยาวที่สุดในจังหวัดเพชรบูรณ์

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

ในคำคืนของก่อนวันแข่งขันหนึ่งวันก่อนวันออกพรรษาที่ล้าน้ำพุ่งจะมีเรือยาวที่เป็นเรือแข่งขันจะมาขึ้นพักไว้ ทุกลำจะมีการสู่วัณตั้งแต่เวลา 19:00 น. เป็นต้น ไปถือว่าเป็นช่วงต่อในเวลากลางวันกับกลางคืนเป็นเวลาที่มีความขลัง พิธีสู่วัณเรือจะทำโดยหมอสู่วัณมีบุคคลสำคัญที่จะต้องมาติดต่อกับเรือพ่อแต่งเรือหรือแม่แต่งเรือและหมอสู่วัณ แล้วก็ผีพายทั้งทีมหญิงและทีมชายจะต้องมารวมตัวกันเพื่อสู่วัณเรือ การสู่วัณมีความสำคัญมาก คือ

1. เป็นการบวงสรวงเพื่อขอความมั่นใจของกำลังใจและเป็นการคารวะขออนุญาตต่อแม่ย่านางเรือ
2. เป็นการเสริมสร้างกำลังใจของผีพายให้มีใจฮึกเหิมที่จะประชันฝีพายในวันรุ่งขึ้น
3. เป็นการเช็กกำลังคนว่า มีคนมีฝีพายครบถ้วนหรือไม่และเป็นการนัดหมายในวันต่อไปว่าจะมีการนัดพบที่ทำน้ำที่ไหน กองเชียร์อยู่ที่ไหน
4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอะไร

ประเพณีการสู่วัณของไทหล่มจึงแปลกกว่าที่อื่นคือ ทำตอนกลางคืน ประเพณีของไทหล่มนั้นเราจะไม่บวงสรวงก่อนแต่เราจะทำพิธีแต่งขันขึ้นบอกแม่ย่านางว่า เราจะทำการซ้อมเรือในวันข้าวประดับดิน แต่งขันบอกว่าเราจะเอาเรือลงน้ำในวันบุญข้าวสาทซึ่งหน้าทีนี้เป็นหน้าที่ของพ่อแต่งแม่แต่งเรือหลังจากนั้นก่อนวันแข่งหนึ่งวัน ก็จะสู่วัณเรือ พอแข่งเรือเสร็จลูกเรือทุกคนก็จะเอาเรือขึ้นไปเก็บที่วัด แล้วงานบวงสรวงหรืองานขอบคุณเรือถึงจะมีขึ้นย้อนหลังจากนั้น พิธีเลี้ยงเรือหลังการแข่งขันนั้นจะเรียกว่าการเลี้ยงเรือ ซึ่งจะมีของที่เลี้ยงเรื่อนั้นก็แล้วแต่เรือแต่ละลำที่กำหนดว่าขอบบางลำจะต้องเลี้ยงหัวหมู บางลำเลี้ยงไก่แต่บางลำเพียงแคไข่เป็ดแค่สองฟองก็มี หลังจากเลี้ยงเรือถึงจะเป็นการเฉลิมฉลองชัยชนะของทีมเรือแต่ละลำถึงแม่เรือลำนั้นจะไม่ได้แชมป์หรือไม่ได้รางวัลใดๆเลยในปีนั้น ก็ต้องมีการเลี้ยงเพื่อเป็นการขอบคุณแม่ย่านาง และเป็นการเสริมสร้างกำลังใจของผีพาย ปีหน้าฟ้าใหม่ก็จะนัดกันว่าเมื่อบุญข้าวประดับดินมาถึงเราจะมารวมตัวกันที่วัดเพื่อซ้อมเรือบุญข้าวสาทมาถึงเราจะเอาเรือลงน้ำและบุญออกพรรษาเราทำการแข่งขันเรือกับหมู่บ้านอื่นๆ

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการ

อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

บุญแข่งเรือออกพรรษาลาพระเจ้าของไทหล่มมีหัวใจสำคัญอยู่ที่ความเสมอภาคและความสามัคคี หมายความว่าบุญนี้ คนที่จะลงแข่งเรือเป็นได้ทั้งหญิงและชาย ความสามัคคีที่มีนั้นแต่ละหมู่บ้านจะต้องมีน้ำใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่จะเอาชัยชนะนั้นและเงินรางวัลกลับไปถวายวัดตนเอง จึงที่มาของคำว่า บุญแข่งเรือออกพรรษาลาพระเจ้าของอำเภอหล่มเก่า แต่สิ่งที่ขาดหายไปตามวิถีชีวิตของโลกนั้นเห็นได้ชัดว่าไทหล่มเวลาที่เอาเรือลงเรือทุกลำจะ ไปพร้อมกันที่เส้นเริ่ม แล้วตั้งขบวนแห่ขึ้นมาตีฆ้องตกลองเป่าแคน โดยเรือแต่ละลำนั้นจะมีนางเรือซึ่งถือว่าเป็นสาวงามของแต่ละหมู่บ้านถือน้ำมาแข่งมาในเรือเพื่อที่จะเอามาถวายพระที่วัด ซึ่งเป็นพิธีกรรมหนึ่งซึ่งเรียกว่าบุญส่งเรือ จุดนี้นางเรือได้หายไปเกือบยี่สิบปี ประเพณีที่สองที่หายไป เรือทุกลำเวลาที่ได้รับการรางวัลจะพร้อมกันที่ท่านี้เมื่อทุกลำได้รับรางวัลเสร็จแล้ว รางวัลที่ได้นั้นมีการแบ่งปันให้เรือที่ไม่ได้รับรางวัลแล้วก็ร้องรำทำเพลงกลับไปเริ่มต้นที่เส้นเริ่มเล่นกันจนถึงมีดคำ หลังจากนั้นถึงจะยกเรือขึ้นในวันรุ่งขึ้น

หมวด หัตถกรรม /จักสาน/ทอ/ไม้ไผ่/กระดาษ

นาง น้อย แสงรอด

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

เดิมทีฉันอยู่โคราชค่ะ ความเป็นมาจะเป็นของพื้นบ้าน คือทอมาตั้งแต่สมัยยังเป็นเด็ก แม่เป็นคนสอนมา ทอผ้าถุงนุ่งมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยพ่อแม่สอนมาแบบนี้ทั้งตลอดอายุต่างๆ

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

การจักสารสิ่งทอนี้ จะทำไป ทอดกริ้ว ตามประเพณี แต่โบราณ และใช้เองภายในบ้านเรือน โดยคนสมัยก่อน แต่ละบ้านมีเครื่อง ทอเสื่อไว้ทุกบ้าน ส่วนตลอดอายุจะไม่เน้นมาก ทำตามความเรียบง่ายไม่เหมือนกับในปัจจุบัน รวมไปถึงวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ตามท้องถิ่น แต่สมัยนี้เริ่มไม่มีวัสดุ มีน้อย ไม่ค่อยมีขาย แต่ขายปลูกไว้ โดยขายเองก็ได้จากแม่มา และแม่ได้มาจากทวดทำสืบทอดกันมาเรื่อย โดยสมัยก่อนไม่มีที่ซื้อขายกัน ส่วนมากนิยมทำขึ้นมาเอง เพื่อใช้กันภายในบ้านเรือนในยุคสมัยนั้น แต่สมัยนี้ไม่ต้องทำแล้วหาซื้อได้ง่ายกว่า

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

มันเป็นของพื้นบ้านแต่โบราณ เห็นแม่ทำมาและสอนมาตั้งแต่สมัยโบราณ ก็เลยทำตามแม่มาเรื่อย วิธีทำก็ต้องเอาเส้นด้ายมา ใช้กวอกไปกวอกมาให้เป็นเป็นสี่ ต้องลงให้ตามหลักที่รุ่นก่อนๆ ทำมาค่ะ วัสดุ ก็มี ด้าย กระสม ฟืม เส้นไหมลราชินี เพื่อมาจักสานให้เป็นดอก ว่าจะเอาแบบ

4. ท่านคิดว่า การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

ก็ต้องสอนลูกหลานให้สืบทอดต่อไป โดยสอนทุกแบบตัวต่อตัว โดยเฉพาะหลานคนไหนที่อยากจะเป็นหรือเรียนรู้ ขั้นตอนในการทำตลาดต่าง ตามที่ได้เรียนมาจากสมัยโบราณ เพื่อจะได้อนุรักษ์สืบต่อไป ตอนนี้มีลูกหลานหลายคนสอนเริ่มจะเป็นแล้ว

5. ท่านคิดว่า การสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

มีแต่ลูกหลานคนใกล้ชิดกัน คนอยู่ใกล้บ้าน อยากจะเรียนรู้เค้าก็เข้ามาให้สอนทำ และคนไหนที่สนใจ ก็จะสอนวิธีการทอดผ้า ทั้งอุปกรณ์ และแบบตลาดต่างๆ ยายเองก็จะสอนให้

นาย คิเรก มะโนน้อม

1. ท่านคิดว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

เนื่องจากทางหมู่บ้านเป็นตัวแทนเรื่องประกวดงานแห่เทียนเข้าพรรษา งานลอยกระทงและเป็นตัวแทนของอำเภอบึงสามพัน ซึ่งได้ส่งขบวนแห่งานกาชาดมะขามหวานนครบาลเพชรบูรณ์เกี่ยวกับการใช้ฝีมือของชาวบ้าน และใช้วัสดุพื้นบ้านเป็นหลัก เช่นทางมะพร้าวและการผูกผ้าจีบสเกิร์ตเป็นหลัก และทางอำเภอจึงเล็งเห็นว่าทางหมู่บ้านน่าจะเป็นตัวแทนของอำเภอได้เรื่องงานขบวนงานกาชาดมะขามหวานของจังหวัดเพชรบูรณ์ จึงได้รับเกียรติให้เป็นตัวแทนของอำเภอตั้งแต่ปี 55-57 ตั้งแต่ปีแรกก็ใช้วัสดุจากธรรมชาติ ใช้ตามกฎเกณฑ์ของคณะกรรมการตั้งมาปีแรกก็ผ่านพอมาปีสองก็ขอรักษาแชมป์ก็ผ่านอีก จุดเด่นของ บุปผชาติ ที่ทำส่ง ที่จะจิตใจของกรรมการคือทางขบวนของเราจะเน้นวัสดุจากธรรมชาติวัสดุพื้นบ้านที่ใช้เงินน้อยและวัสดุที่ใช้สอยง่ายเช่น ไม้ไผ่ ทางมะพร้าวซึ่งเป็นพืชพันธุ์ธัญญาหารของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยตรงที่หาซื้อได้ง่ายและราคาข่อมเยา ก็เน้นที่ฝีมือของชาวบ้านเป็นหลัก

2. ท่านคิดว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

เราจะเน้นวัสดุจากธรรมชาติวัสดุพื้นบ้านที่ใช้เงินน้อยและวัสดุที่ใช้สอยง่ายเช่น ไม้ไผ่ ทางมะพร้าวซึ่งเป็นพืชพันธุ์ธัญญาหารของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยตรงที่หาซื้อได้ง่ายและราคาข่อมเยา ก็เน้นที่ฝีมือของชาวบ้านเป็นหลักความสามัคคีของผู้ใหญ่ ผู้ช่วย สมาชิก อบต . คณะกรรมการหมู่บ้านแทบทุกคนทั้งพระจะมีส่วนร่วมทั้งหมด แต่ครั้งที่รับงานมาเน้นคนเป็นหลักและวัสดุพื้นบ้านเป็นหลัก อย่างทางมะพร้าวที่คณะกรรมการคาใจเราเอามาปรับปรุงใช้เป็นรูปเรือสุพรรณหงษ์ รูปหงษ์เหิน อยู่ในขบวนตัวนี้จะมีทางมะพร้าวเป็นหลัก เป็นฉากเป็นฉากหลังก่อนจะมีการประดับตกแต่งด้วยพืชพรรณธัญญาหารของจังหวัดเพชรบูรณ์มีดอกไม้ประดับบ้างนิด

น้อย และมีความสามารถเพิ่มเติมอย่างเช่น การแกะสลักลงไปบนรถบวชนบุงชาดมะขามหวานก็เลยทำให้กรรมการเล็งเห็นว่าคูดี

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

ซึ่งเราก็ได้รับเกียรติจากทางหมู่บ้านทางตำบลทางอำเภอจะเป็นหลักๆของงานหลวงเลยคือทั้งสามงาน ได้แก่ งานลอยกระทงอยู่ในขบวนจะมีทางมะพร้าวเป็นหลัก งานแห่เทียนเข้าพรรษา งานกาชาดมะขามหวาน พองานเหล่านี้ได้ผ่านสายตาของผู้คน จึงได้รับเกียรติให้ไปช่วยในงานอื่นๆ อีกเช่น งานบวช งานแต่ง และงานศพแต่งงานศพส่วนมาจะเป็นงานช่วย จริงแล้วใช้เวลาแต่ละครั้งถ้างานแห่เทียนเข้าพรรษางานจะใช้เวลาสามวัน ถ้างานลอยกระทงก็จะประมาณสี่วันเพราะว่าไปสู่อีกหลายๆตำบลเราก็ต้องใช้คนใช้เวลา เป็นงานระดับจังหวัดก็ใช้เวลาสิบวันตั้งแต่ตีโครงสร้างเตรียมอุปกรณ์และใช้กำลังคนอีกก็สืบทอดว่าคนทุกครั้งทุกปี งานอำเภอก็จะอยู่ที่ประมาณงานมะขามหวาน

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

ใช้เด็กนักเรียนอยู่ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องศิลปะ แล้วก็เด็กเก่งเรื่องใบตองเรื่องบายศรี เรื่องทางทางมะพร้าวก็จับมารวมกัน ทางมะพร้าวเป็นพืชไม้ผลต่างๆไปของแต่ละหมู่บ้านที่มีจริงๆแล้วความสามารถไม่มีแต่พอได้ไปเรียนรู้ว่าการจักรสานเราก็ลองมาถักดูและคิดแปลงไปเรื่อยๆจริงๆแล้วทางมะพร้าวเป็นพืชต่างๆไปของแต่ละหมู่บ้านที่มี

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

ส่วนที่สนใจและความสามารถทางด้านนี้ไม่มีแต่พอได้ จะมาเรียนรู้เพิ่มเติมหรือจะให้เราสอนว่าการจักรสานมีขั้นตอนยังไง เราก็สามารถมาลองมาถักกันได้

นาย ประสิทธิ์ พรหมไหมทอง

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

ภูมิปัญญานี้ได้สืบทอดมาจากคุณพ่อ ซึ่งในสมัยก่อน ไม่มีเหล็กที่จะมาทำเป็นกรงไว้ขังสัตว์เหมือนในสมัยนี้ โดยคนสมัยก่อนใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในสมัยนั้น คือ ไม้ไผ่ มาจักสานเป็นอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเครื่องมือ ใช้ภายในบ้าน เดิมส่วนตัวผมที่อยู่จังหวัดพิจิตรแล้วย้ายมาอยู่ที่เพชรบูรณ์ ก็มาสานส้มเป็นอาชีพเสริมจากการทำนาทำไร่ข้าวโพด ซึ่งเป็นความรู้ที่สืบทอดมาจากคุณพ่อ

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

การสานส้มให้คีต้องเหลาจักตอกให้เสมอกันถึงจะออกมาดี ถ้าเหลาตอกไม่เสมอ อ่อนบ้าง แข็งบ้างจะทำให้ไม่เสมอกันอาจทำให้เครื่องจักสานเบี้ยวได้จึงทำให้ไม่สวย การใช้ไม้ควรจะใช้ไม้ ลวกที่อยู่บนเขาใช้ไม้ป่า จ้างตัดก็ล่าละสิบบาท

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อ ทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

การสานส้ม ข้างๆจะเป็นลายขัดข้างบนเป็นลายสองหรือลายสามจะให้คีต้องมียางสานขึ้น ไป เพื่อไม่ให้ส้มเบี้ยวไปทางไหนทางหนึ่งจะอยู่คงที่ของมัน เป็นรูปขึ้นมาสวย ถ้าไม่ใช่รองจะทำให้ คีตีส้มหุบบางทีก็บานไม่เสมอกัน การสานก็ต้องจัดตาจัดไม้จักตอกให้เท่ากัน เวลาสานต้องให้ ตาเท่ากันมันแลดูสวย บางทีตรงนั้นห่างตรงนี้ก็มันจะไม่สวย พอจัดเสมอแล้วเราก็อยสาน จะต้องมีย ดอกแซมหนึ่งเส้น พอจบรอบมันจะหมุนได้ตลอดเพราะมันจะไม่ไปชนกันมันจะวนไปตลอด พอ ตอกกลมหมดถึงจะเอาตอกแบนใส่ก็จะได้ขึ้นมาเป็นรูป

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มี ความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอะไร

การถ่ายทอดหรือสืบทอดนั้น ต้องอาศัยวิธีการ สอน โดยตรงและต้องรู้ขั้นตอนและ ลวดลายในการสานส้มแบบดั้งเดิม ว่ามีกระบวนการเตรียมอุปกรณ์อย่างไร วิธีการเลือกไม้ไผ่อย่างไร ต้องมามาลองหัดทำสานและ ฝึกซ้อมไปเรื่อย จนเกิดความชำนาญ เพื่อจะได้อนุรักษ์และได้เรียนรู้ กับวิธีการและขั้นตอนการสาน และจะได้สอนให้รุ่นต่อไป

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัด เพชรบูรณ์

ถ้าสนใจ หรือเห็นว่าการสานส้มยังมีประโยชน์ และจะนำเอาไปสานต่อให้คนรุ่นหลัง ได้ เห็น ยินดีที่จะสอนให้ เพื่อการสืบสานต่อไป กับการสานส้ม

นาย ผา เหล่าเขตกิจ

งานวิจัยเรื่องรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัด เพชรบูรณ์มีประเด็นข้อคำถาม ได้แก่

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

การนวดฝ่าเท้า ถ้าเราตึงขาเราก็จะใช้นิ้ว หรือเราไปทำงานมาเหนื่อยๆ หรือว่าเราตึงฝ่าเท้า เราก็จะใช้ไม้นวดฝ่าเท้าช่วยให้ผ่อนคลาย แล้วก็ ค่อยๆ โน้มลง อย่าไปกดลงเลยทีเดียวนะ ถ้ากดลงเลย ทีเดียวมันก็จะทำให้เราเจ็บได้อะไรก็ได้ เราก็ค่อยๆ โน้ม ค่อยๆ ทำทุกวัน หรือเข้าเย็นก็แล้วแต่

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

สมัยโบราณ หรือคนโบราณ ไม่มีห้องนวดหรือร้านนวดฝ่าเท้า และไม่มีอุปกรณ์ใหม่ๆ ไซ้ก็ คิดเอาตัวนี้ขึ้นมาว่าเราจะทำอย่างไร ถึงจะหายปวดเมื่อยหายคลายหรือผ่อนคลายได้เราจึงคิดขึ้นมา ทำตรงนั้นขึ้น วัสดุและวิธีทำ เราก็ดำเนินหาเศษไม้ที่เคี้ยวแล้ว มาเจาะรู ไซ้เชือก วัสดุที่มี อย่างที่วางเท้า ไซ้สายพาน โรงสีเก่าๆ มาทำ หรือเชือกจะไปซื้อใหม่ก็ได้ หรือของเก่าที่เราเหลือใช้ มาใช้ก็ได้

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อ ทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

ก็คือได้มาแล้วก็สอนต่อกัน สอนต่อให้ผู้สูงอายุทำ และในโรงเรียนก็จะทำได้หลายคน แล้ว สอนกันทำและวิธีทำต่างๆ

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มี ความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

เราก็จะเอาเด็ก โดยจัดตั้งชมรม คุณหมอน้อยคอยช่วยเหลือ ก็จะเด็กที่เข้าชมรมมาสานต่อ คืออย่างจะให้เด็กพวกนี้ ทำเป็นและนำเอาไปใช้ได้ หรือพวกจิตอาสาในหมู่บ้านและเด็กนักเรียน จัดอยู่ที่ โรงเรียนสร้างสุข ถ้าสนใจเราจะเอาคุณหมอน้อยมาสอน และถ้าชุมชนต่างๆ หรือโรงเรียนต่างๆ สนใจเราจะไปสอนต่อให้ เพื่อที่จะได้สืบทอดต่อไปถึงรุ่นหลัง และจะไม่หายไปกลับคนรุ่นก่อนๆ

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการ อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัด เพชรบูรณ์

ถ้าเราอย่างจะให้เค้าสนใจ เราต้องทำเป็นตัวอย่างก่อน และเราก็ให้เค้าฝึกทำและลองนวด ขานวดเท้าเค้าก่อน และเค้าถ้าเห็นผลตรงนั้นเค้าจะสืบสานต่อไปได้ การสื่อสารนี้เราก็ทำเป็นตัวอย่างไว้ เราก็บอกว่าทำขนาดนี้ ถ้าผู้ที่มีเท้าโต เราก็ต้องไปวัดขนาดเท้าเค้า แล้วเราก็มาตัดให้ได้ขนาดเท้าเค้า หรือผู้หญิงที่มีเท้าเล็ก เราก็ปรับลงให้เท่าเค้า ยังไม่มีสื่อไปเผยแพร่ใด ทำใช้แค่ภายในหมู่บ้าน ก็ อยากจะให้เค้านำเอาตัวนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันของเค้า และอย่างให้สานต่อไปว่าน่าจะมีตัวนี้เป็น สัญลักษณ์ว่ารุ่นนี้ทำได้อย่างนี้ อย่างจะให้สืบสานตลอดต่อ

นาย พลอย เพชรดี

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเมื่อสมัยก่อนยังเป็นสังคมแบบชนบทหรือแบบชาวบ้านในสมัยนั้น และได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นสังคมแบบคนเมือง แต่ที่ชาวบ้านแถวนั้นเริ่มมีการอพยพ ย้ายถิ่นฐาน ไปมี ครอบครัว ไปศึกษา ทำงานทำในที่เจริญตาม โรงงานอุตสาหกรรม จึงทำให้วิถีชีวิตเริ่ม เปลี่ยนแปลงไป ในแนวทางสมัยใหม่ จึงทำให้ วัฒนธรรมและประเพณี ต่างๆ หายไป มาก เมื่อก่อน

มีการปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อ การเป็นอยู่ยังคงแต่การดำรงชีวิตในสมัยเมื่อก่อนเริ่มหายไปแล้ว ยกตัวอย่าง วิธีชีวิตในสมัยก่อน เมื่อเวลามีคนตายก็จะมีคนมาช่วยในการจัดทำโลงศพ การประดับ ตกแต่งเริ่มหาญาติยากแล้วในสมัยนี้ เพราะขาดคนช่วยหรือสืบสวดต่อ คนสมัยเค้าไม่สนใจ เพราะเรื่องการตกแต่งโลงศพ มันต้องใช้คนเยอะในการทำ แรงงาน ต้องสละเวลาในการทำเป็นวันๆ ราคาของเริ่มแพงขึ้น ค่านิยมของคนปัจจุบันนิยมให้ลูกหลานเรียนหนังสือเพื่อหางานทำมี เงินเดือนกินแพงๆ ส่วนคนเก่า ก็ตายไปเกือบหมดแล้ว การนำเอาโลงศพมาตกแต่งตามประเพณีเมื่อสมัยก่อนเริ่มน้อยลง ไปตามยุคสมัย เดียวนี้มีร้านขายโลงพร้อมสะดวกและเร็ว ประหยัดเวลา ใช้คนน้อย ส่วนใหญ่ในปัจจุบันสภาพศพไม่เอื้ออำนวยมากนัก ตายเพราะเกิดอุบัติเหตุ ต้องใช้โลงศพสมัยใหม่ แซ่เย็นกันศพเนาได้ และค่านิยมของการนำเอาศพไปตั้งบำเพ็ญที่วัดแทนที่บ้านมากขึ้น แลก็มีหน่วยงาน องค์กรต่างๆ คอยบริจาคโลงศพให้ฟรี เลยกลายเป็นเรื่องของธุรกิจแทนการช่วยเหลือกัน ภายในหมู่บ้านแถวๆนั้น

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

ในสมัยนั้น คนไทย นับถือภูตผี และไสยศาสตร์ บูชา บวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมต่างๆ เหมือนหนึ่งในการดำรงชีวิต การปฏิบัติตามความเชื่อ ความเคารพนับถือหลายรูปแบบ เมื่อก่อนสมัยตอนเป็นเด็ก ก็เล่นตามประสาเด็ก เห็นพ่อแถมความรู้ทางช่างไม้ พ่อก็จะพาไปงานศพด้วยทุกครั้ง บางครั้งก็ใช้หีบสิ่งของต่างๆ จน พ่อใหญ่หรือพ่อบุญธรรม มาขอไปเลี้ยง จึงมีโอกาสติดตามพ่อแปลก คือหลวงพ่อแก้ว ไปช่วยงานศพในหมู่บ้านตลอด ช่วยหีบเครื่องมือเครื่องใช้ จับโน่น จับนี่ เกี่ยวกับงานศพต่างๆ ทำอยู่แบบนี้จนกลายเป็นความคุ้นเคย และเรียนรู้ไปโดยไม่รู้ตัว กลับกลายเป็นหน้าที่ จนคุณตาไว้ใจให้ลอกลายลงบนกระดาษและหัดการฉลุ ลายกระดาษทอง กระดาษว่าว สำหรับติดงานบวช งานทำบุญ และงานศพ ลวดลายก็จะแตกต่างกันไป จึงได้สัมผัสประสบการณ์มาตั้งแต่เด็ก ได้ปฏิบัติด้วยตนเอง ฝึก แยกแยะ วิเคราะห์ ผลงานพัฒนาไปเรื่อย จนกลายเป็นชำนาญ

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

มีการช่วยเหลือ มีงานใดที่จะให้ความร่วมมือร่วมใจ อนุรักษ์สืบทอดวัฒนธรรมด้วยการถ่ายทอดให้กับลูกหลานในครอบครัว เนื่องจากบ้านสะเดียงเป็นชุมชนใหญ่ จะสังเกตว่าการฉลุประดับโลงศพส่วนมากจะนิยมกับผู้ที่มิฐานะปานกลาง และจะนิยมทำให้ผู้ตายที่เป็นคนสูงอายุ เพราะอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ มันราคาแพง บางครั้งก็จะเป็นเจ้าภาพไปซื้อกระดาษสำหรับฉลุ ลายตามสีและแบบที่ต้องการ และนำมาวาดลาย ฉลุลายบนกระดาษ

4. ท่านคิดว่า การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

การถ่ายทอด ต้องอาศัยวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น คือการ สอน โดยตรงและต้องรู้ถึงประเพณีดั้งเดิม ของพิธีกรรมต่างๆ ฝึกซ้อมไปเรื่อย จนเกิดความชำนาญ

5. ท่านคิดว่า การสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

เป็นวิทยากร เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับนักเรียนนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในด้านสาขาการแกะสลักหยวกและฉลุวดลายกระดาศ ตามรูปแบบพื้นบ้านดั้งเดิม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านและแสดงภูมิปัญญาให้ใคร่รู้กันทั่ว

หมวด นาฏศิลป์/รำ/ศิลปะพื้นบ้าน/การละเล่น

นาย เตือนใจ สิงห์นนท์

1. ท่านคิดว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

คำว่าภูมิปัญญานี้ ที่ป่าทำอยู่ในตอนนี้ คือ ภูมิปัญญาแขนงการแสดง ศิลปะการแสดง การทำบายศรีสู่ขวัญอย่างหนึ่ง และการทำงานนมข้าวต้มมัด อะไรที่เป็นของชาวบ้าน และอะไรที่เกี่ยวกับอาหารก็เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านเหมือนกัน อย่างบ้านโสก คือ ลาบเทา ก็เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านคนในกรุงเทพฯ ไม่รู้จัก มันมีหลายแขนง อย่างของป่า คือ แขนงการแสดง เช่น การแสดงแมงตบเต่า การฟ้อนเสื่อแถบลาน และการแข่งในลีสตาต่างๆ ไว้หลายชุดใครสนใจติดต่อได้

2. ท่านคิดว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

การแสดงแมงตบเต่า เป็นประเพณีการแสดงพื้นบ้าน ของชาวอำเภอหล่มสัก และหล่มเก่าของจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งถือเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่มีอายุหลายร้อยปีมาแล้ว การเล่นแมงตบเต่าเป็นการร้องรำนำแบบเดียวกับหมอลำ หรือฉ่อยซอ ภาคเหนือ และการแสดงแมงตบเต่าเป็นการแสดงหรือการละเล่นชนิดหนึ่ง เหมือนกับลิเกของภาคกลางและเหมือนกับชอยก้อยอ้อยของภาคเหนือ ส่วนการแสดงแมงตบเต่าจะเล่นเป็นเรื่องราวเหมือนกับลิเกของภาคกลาง มีตัวพระ ตัวนาง ตัวประกอบ แล้วแต่เรื่อง บางเรื่องตัวพระอาจเป็นเจ้าฟ้าพระมหากษัตริย์ บางเรื่องตัวพระอาจจะเป็นคนจน การแต่งตัวก็ต้องให้เหมือนกับที่ได้รับมอบหมาย อย่างดิฉันแต่งตัวตอนนี้เป็นตัวพระแสดงเป็นพระเจ้าแผ่นดินหรือกษัตริย์ การแสดงนี้ก่อนจะเริ่มการแสดงจะมีการไหว้ครูก่อน และมีเครื่องเส้นในการไหว้ทุกครั้ง เพื่อระลึกถึงครูบาอาจารย์ที่เคยสอนมา ให้ท่านมาช่วยให้การแสดงของเราถูกใจคนชม ภาษายบ้านเราเรียกว่า "อ้อ" หรือ "พรายอ้อ" เริ่มแรกของการแสดงของแมงตบเต่าคือ "ระบำ" เพื่อเรียกร้องความสนใจของผู้ชมให้มาจคงอยู่กับการแสดงแมงตบเต่า

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

การแสดงเมงค้ำเต่าเป็นศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบูรณ์โดยเฉพาะ แล้วก็เล่นกันเฉพาะในจังหวัดเพชรบูรณ์ แล้วจังหวัดอื่นรู้ข่าว อย่างจังหวัดเลย เขาพูดภาษาหล่มสักได้ เขาก็มาติดต่อให้เราไปแสดงที่จังหวัดเลย, จังหวัดพิษณุโลกเขาก็เคยไม่แสดง แล้วก็เคยไปแสดง พอแสดงเป็นเรื่องเป็นราวก็จะมีฉาก ฉากที่หนึ่ง ฉากที่สองจนจบเรื่อง การแสดงเมงค้ำเต่า แสดงมากที่สุคคี่คือเรื่อง จำปาสีตัน ก็นำเรื่องจำปาสีตันมาฝึกสอนมาอนุรักษ์ไว้ ตั้งแต่ป้ายังไม่ได้เกษียณอายุยังเป็นครูอยู่

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

การแสดงจะพูดและร้องเป็นภาษาพื้นบ้านเป็นสำเนียงพื้นบ้านคำพูดคำจาเป็นภาษาพื้นบ้าน สมัยก่อนการแสดงจะเป็นชายล้วน ผู้ชายก็ต้องแต่งเป็นผู้หญิง แต่สมัยปัจจุบันใช้นักแสดงชายจริงหญิงแท้ บางทีก็ชายปลอมอย่างตัวป่าเองเป็นหญิงแต่งตัวเป็นผู้ชาย แสดงเป็นตัวพระเพราะว่าไม่มีใครแสดง เราแสดงได้เราก็เป็นตัวพระ มีตัวร้ายคือตัวอิจฉา ตัวตลกก็มี แต่ตอนนี้เราหาตัวตลกยากก็เลยไม่มีในตอนนี้ มีแต่ตัวพระ ตัวนาง ตัวอิจฉา และตัวสัตว์ ที่มีในเรื่องตอนนี้ ส่วนเรื่องการแต่งกายจะแต่งตัวคล้ายลิเก แต่จะมีชฎาสวมศีรษะ สมัยก่อนแต่ละหมู่บ้านจะการแสดงเมงค้ำเต่าอย่างน้อยหมู่บ้านละหนึ่งคณะ เช่นบ้านดัว บ้านหวาย บ้านโสก อ.หล่มสัก

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

อยากให้พวกเด็กๆ นักเรียนทั้งหลายที่สนใจ หรือบุคคลทั่วไป ถ้ามีความสนใจ ตัวป่าเองจะเป็นคนสอนและเป็นคนเอาฉากมาให้และอะไรทุกอย่าง โดยเน้นดูด้วยตาโดยตรง ไม่ต้องฟังจากคนอื่น สัมผัสเอง แล้วจะเกิดความซึ่ง ตัวป่าเองยินดีที่จะไปสอนที่โรงเรียนที่สนใจ หรือวิทยากรภายนอกได้

นางกาญจนา ทองมา

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

ตอนสมัยเด็กป่าเป็นคนชอบเที่ยวชอบดู มีการเล่นที่ไหนก็จะไปดู ก็จะจดจำสิ่งเหล่านี้มาทำ เช่น การตีโทน รำโจ่ง โดยมีพี่ชายเป็นคนถ่ายทอดให้)คุณ ทวีช (ตอนนี้ก็เสียชีวิตไปแล้ว รวมอายุได้ 90 ปี จนปัจจุบันสามารถที่จะถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ด้วย

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

การลำสุดโค้งได้มาจากการเลี้ยวหัวเลี้ยวควาย เสียงกระดิ่งของวัวควายมันกระทบกันแล้วก็นำเอามาเป็นเพลง แล้วก็แต่งเพลงขึ้นการตีโทนก็เหมือนกระดิ่งกระทบกัน จึงได้คิดทำขึ้นมา ก็เลยจ้างคนมาปั้น โทนทำจากดินเผาปั้นจนมาเป็นรูป เสร็จเรียบร้อยแล้วก็ใช้หนังสือตัวบางๆ แล้วก็หว่ายเอามาซึ่ง ซึ่งเรียกว่าซึ่ง โทนแล้วก็ใช้ไม้ไผ่หรือหวาย มาตีขอบ แล้วก็เอามาตีเป็นจังหวะ

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

ถ้าไม่ถ่ายทอดหรืออนุรักษ์ไว้ และบอกให้คนรุ่นหลังสืบสานต่อเดี๋ยวมันจะสูญหายไป จึงได้คิดค้นและลงทุนซื้ออุปกรณ์มาถ่ายทอดให้เด็กต่อไป เพราะก็ไม่รู้ว่าจะอยู่ได้อีกกี่วัน 77 แล้ว

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

ส่วนตัวป่าชอบรำ ชอบร้อง เพราะว่าชอบเสียงดีของโทน ก็เลยคิดใจ จึงได้นำมาสอนลูกหลานต่อไป เล่นเป็นหมู่เป็นกลุ่มทั้งชายและหญิง ชายเราจะเอาลำข้างในเป็นวัว แล้ววงนอกเป็นผู้หญิง เพื่อที่จะด้อนวัว แล้วทำด้อนวัวก็จะมีอยู่ทำเดียว แต่เวลาเรามาประดิษฐ์เราที่ใช้รังผึ้งนับจังหวะได้ 7 จังหวะก็เอามาสอนนักเรียน โทนนี้จะไม่มีการเล่นเลย จะมีแค่อำเภอนี้อำเภอเดียวและก็จะแค่หมู่บ้านหมู่บ้านนั้นแค่หมู่เดียวที่ยังทำกันอยู่ จึงได้คิดค้นและลงทุนซื้ออุปกรณ์มาถ่ายทอดให้เด็กต่อไป

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

ถ้าหากว่าเราไม่สืบทอดหรือปฏิบัติต่อๆ ไปมันก็จะหมดไปเพราะว่าการตียาก ยากมาก ก็อยากจะให้คนที่สนใจหรือชอบ ก็จะสอนให้ฟรีและจะถ่ายทอดให้ฟรี แต่ขอให้ตั้งใจทำตั้งใจเรียน นาย ประกรณ์ ศรีเนตร

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และมีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

ในเรื่องนี้เกี่ยวกับเรื่องของใช้วัสดุท้องถิ่นทำให้เกิดประโยชน์เพื่อความบันเทิงและออกกำลังด้วยเป็นสิ่งที่น่านำมาใช้ เมื่อที่อื่นมาเห็น ก็จะได้นำไปปฏิบัติและเผยแพร่ เพื่อจะได้ชุมชนในหลายๆ ท้องถิ่นใช้ให้เกิดประโยชน์ครับ

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและมีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

สำหรับในท้องถิ่นของเพชรบูรณ์เราเนี่ย ตัวกะลาหรือ ระเบิดาพาเพลินเนี่ย มันจะส่งเสริมให้รู้จักนำวัสดุในท้องถิ่นที่เหลือใช้มาให้เกิดประโยชน์และทำให้เกิดภาพพจน์ รวมไปถึงวิถีทัศนที่ว่าจะใช้ประโยชน์ให้มากขึ้นกว่านี้ ตัวนี้คือตัวอย่างที่เรานำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และการออก

กำลังกาย ส่วนตัวระบำพาเพลินนี้ มาจากการละเล่นในสมัยแต่ก่อนของพื้นบ้าน เช่น เขานำเอากะลามาเป็นที่เหยียบเล่น หรือเดินกะลา เป็นต้น เราก็คิดพัฒนามาทำเป็นส่วนนี้บ้างน่าจะดี ก็เลยเอาแนวคิดส่วนนั้นมาปรับปรุงเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์และมีทักษะในด้านนี้

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

คิดว่าการอนุรักษ์นี้ ถ้าเรานำมาใช้บ่อยๆ ทำให้ส่วนรวมหรือคนอื่นทั่วไปได้เห็น ว่ากิจกรรมน่านำไปพัฒนาเพื่อให้ดีและมีกิจกรรมหลากหลาย ให้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน ถ้าเราทำอยู่แค่คุณนี่มันก็จะหายไป แต่ถ้ามีคนรุ่นหลังนำไปพัฒนาเค้าจะทำได้ดีกว่านี้

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

การนำเสนอ ตามงานต่างๆ หรือมีแขกบ้านแขกเมืองเข้ามา เราจะนำเสนอให้เค้าเห็นว่ามีระบำนี้อยู่ เหมาะสมกับการพัฒนาทางด้านอารมณ์ เพื่อนำไปสืบสานต่อ

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

การที่จะสื่อสารไม่จำเป็นต้องมาจากเทพหรือเครื่องขยาย ในสมัยก่อนมีการประพันธ์เพลงขึ้นมา เพื่อกิจกรรมนี้ มีเครื่องดนตรีสำหรับกิจกรรมนี้โดยเฉพาะ มันจะทำให้เห็นว่า เครื่องดนตรีกับนักร้องว่าประสานกันได้ดีแค่ไหน คิดว่าการใช้เครื่องเล่นเสียงแบบในสมัยใหม่นี้ แต่ในยุคนี้อยากคนมีส่วนร่วมกันมากขึ้น ส่วนในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ ยังไม่มี มีเพียงแต่ถ่ายทอดต่างสถานที่ต่างที่จัดงาน หรือ มาเยี่ยมเยือน สำหรับคนรุ่นหลัง ถ้าเห็นว่ามีประโยชน์ และจะนำไปสานต่อ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ และการเห็นด้วย เกิดความอยากเรียนรู้และสืบสานต่อ เกิดความคิดทางด้านเป้าหมายและจุดประสงค์ตรงกัน มันน่าจะดี เมื่อมองเห็นถึงคุณค่า จะทราบซึ่งในเรื่องนี้เป็นอย่างดี

หมวด ดนตรี/เครื่องดนตรี

นาย สงวน บุญมา

1. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญในแต่ละท้องถิ่นของ จังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้าง และถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

จะขออธิบายคำว่าภูมิปัญญาแขนงการแสดง ศิลปะการแสดง รวมไปถึงดนตรีและเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เป็นสิ่งบ่งบอกการแสดงถึง อัตลักษณ์ของชุมชนใดๆ ชุมชนหนึ่งได้เป็นอย่างดี เพราะตั้งแต่ครั้งโบราณกาลมาแล้ว ดนตรีจะเป็นกิจกรรมและกระบวนการที่ได้เกิดขึ้นและดำเนินไปควบคู่กับวิถีชีวิตและพิธีกรรมของคนในชุมชนทุกชาติ ทุกภาษา ทุกวัฒนธรรม และในทุกส่วน

ของโลกใบนี้ เมืองเพชรบูรณ์ก็เช่นกัน เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์มายาวนาน มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันเป็น อัตลักษณ์ของตนเองอย่างเด่นชัด รวมทั้งดนตรีพื้นบ้านที่มีชื่อว่า “ต๊อบแก่ง” ด้วยนะ

2. ท่านคิดว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์อะไรบ้างและถ้ามีหลายอย่างช่วยเรียงลำดับพร้อมอธิบาย

การแสดง “ต๊อบแก่ง” เป็นวงดนตรีชนิดหนึ่งคล้ายกับวงดนตรี “กาหลอ” ในจังหวัดภาคใต้ นะ เป็นวงดนตรีพื้นบ้านของชาวเพชรบูรณ์ ใช้บรรเลงในงานศพของชาวบ้านสะเดียงในเขตอำเภอเมืองและอำเภอใกล้เคียง คือเค้าว่าเป็นดนตรีพื้นบ้านที่มีอายุเก่าแก่นับหลายร้อยปี และขณะกำลังจะเลือนหายไปจากความนิยมของชาวบ้าน น่าจะมีอิทธิพลของดนตรีไทยและดนตรีสากล โดยภาควิชานาฏศิลป์ วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ โดยการนำของ นาย ชลอ นุเทศ นาง ปิณฑนา และนางสาวทัศนาวรรณ ต้นสุขะ มีคณะ นักศึกษาวิชาเอกนาฏศิลป์ รุ่นที่ 1 จึงได้คิด นาฏยประดิษฐ์ เพื่อเป็นการรำประกอบวงดนตรีต๊อบแก่งขึ้นให้แสดงทั่วไปในงานต่างๆ เพื่อเผยแพร่ให้คนทั่วไปได้รู้จักวงดนตรีต๊อบแก่ง ว่าเป็นวงดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งในอดีตนะวงดนตรีชนิดนี้นอกเหนือจากการบรรเลงในงานศพแล้วยังนำไปบรรเลงในงานรื่นเริงต่างๆ ได้อีกด้วย

ต๊อบแก่ง เป็นดนตรีพื้นบ้านของเพชรบูรณ์ตามที่เล่าณะมันมีมายาวนาน หลักฐานยืนยันแน่ชัดว่าไม่มีใครรู้หรือทราบดี การเล่นดนตรีต๊อบแก่งมีมาตั้งแต่เมื่อไร แต่นักดนตรีต๊อบแก่งบ้านป่าเลาซึ่งเป็นแหล่งวัฒนธรรมสำคัญของเพชรบูรณ์ก็ยืนยันได้ว่า การเล่นดนตรีต๊อบแก่งมีมายาวนานนับร้อยปี ปัจจุบันยังคงมีคนต๊อบแก่งในพื้นที่ตำบลป่าเลา เพียง ๒ วง ที่จำได้

1. ของครูเอง วงดนตรีต๊อบแก่ง ของนายสงวน บุญมา
2. กับวงดนตรีต๊อบแก่ง ของนายสอน บุญเรือง

ถ้าถามถึงวงดนตรีต๊อบแก่งจะเกิดขึ้นในระยะใด หรือสมัยใดก็ไม่ชัดเจนนะ เพราะผู้ที่ให้ข้อมูลที่ละเอียดเกี่ยวกับดนตรีต๊อบแก่งนี้ก็หาได้ยาก ส่วนมากจะเป็นคนมีอายุสูงมากหรือตายกันไปหมดแล้ว ความทรงจำเลอะเลือน ข้อมูลที่ได้มาจึงน้อยมาก

จะว่าไปนะดนตรีต๊อบแก่ง จะเป็นดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบูรณ์ก็ตาม ถามถึงนักดนตรีที่บรรเลงในวงต๊อบแก่งอายุก็ปาเข้าไป ๕๐ ปีขึ้นไป รุ่นหนุ่มสาวหาเล่นยากมากไม่เห็นมี ทั้งนี้ น่าจะเป็นไปตามค่านิยมของคนรุ่นใหม่ที่มีมองว่า ดนตรีไทยเดิม หรือดนตรีพื้นบ้านเป็นสิ่งที่ล้าสมัย หันไปนิยมเครื่องดนตรีที่เป็นดนตรีสากลเป็นส่วนใหญ่ จึงหาผู้สืบสานได้น้อยลงทุกที

3. ท่านทราบถึงในข้อที่แล้วภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อทราบถึงระดับความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์คืออะไร

ถ้าจะเล่าให้เป็นทางการนะต๊อบแก่งเป็นดนตรีพื้นบ้านของเมืองเพชรบูรณ์ที่จัดเป็นดนตรีพิธีกรรมที่ใช้บรรเลงเพื่อเพิ่มความขลังความศักดิ์สิทธิ์ของพิธีกรรม มีต้นกำเนิดไม่ต่ำกว่า 100 ปี จากบ้านป่าแดง ตำบลป่าเลา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ และได้ถ่ายทอดหรือเผยแพร่ออกไปสู่ชุมชน

อื่น ๆ เฉพาะในเขตอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ โดยได้พบที่ บ้านนางั่ว บ้านสะเดียง และบ้านป่าเลา นอกจากนั้นยังมีการค้นพบว่าเคยมีการเล่นใน บ้านน้ำเลา บ้านห้วยไคร้ และบ้านท่าดั่ง แต่ปัจจุบันนี้ ยังคงพอมีวงดนตรีคู่เบ้เก้งเหลืออยู่เฉพาะในบ้านป่าแดงเท่านั้นนะที่อื่นหายไปหมดแล้ว

ชื่อ “คู่เบ้เก้ง” มาจากเสียงของเครื่องดนตรีที่สำคัญ 2 ชนิดในวง นั่นคือ “คู่เบ้” หมายถึงเสียงของกลอง และ “เก้ง” หมายถึงเสียงของฆ้องกระแตนั่นเอง

ดนตรีคู่เบ้เก้งเล่นเป็นวงผสม ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 3 ชนิด 5 ชิ้น ได้แก่ ปี่เต๋ 1 เลา กลองเดิน 1 ใบ กลองออก 1 ใบ และฆ้องราว 1 ชุดประกอบด้วย ฆ้องกระแต 1 ใบและฆ้องโหม่งต่างขนาดกัน 2 ใบ ปกติมีผู้เล่น 5 คน ดนตรีมีลักษณะเจ็ยแจ้ว ช่วงเสียงแคบต่ำ ทำนองเพลงมี 3 ลักษณะคือ ลักษณะช้าราบเรียบ ลักษณะกระชับเร็วขึ้นเรื่อยๆ และลักษณะจังหวะเร็ว โดยมีปี่เต๋เป็นตัวดำเนินทำนอง ซึ่งจะต้องมีการทำเสียงได้อย่างต่อเนื่องกันตลอดเพลง ส่วนเครื่องดนตรีชนิดอื่นจะเป็นตัวให้จังหวะนะ ปี่เต๋จะต้องบรรเลงทำนองเพลงให้สัมพันธ์กับกระสวนจังหวะกลองเดินและกลองออกซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะของแต่ละเพลง เพลงที่เล่นจะเรียบง่ายไม่ซับซ้อน เป็นเพลงท่อนเดียวบรรเลงซ้ำไปเรื่อย ๆ แต่ในแต่ละเที่ยวคนที่เป่าจะคิดค้นทำนองออกไป ส่วนฆ้องกระแตใบเล็กเสียงสูง และฆ้องขนาดกลางเสียงค่อนข้างต่ำและฆ้องขนาดใหญ่เสียงต่ำ จะเป็นตัวยื่นแนวจังหวะให้กับวง จะบอกว่าวิธีการสร้างเครื่องมือนั้น ส่วนมากคนเล่นดนตรีจะเป็นคนสร้างขึ้นเพื่อเอาไว้ใช้เองเป็นส่วนตัวเลย ก็จะใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นเท่าที่มีละ วิธีการสร้างก็เรียบง่ายไม่พิถีพิถัน ได้รับภูมิปัญญาในการทำได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษอีกทีหนึ่ง

โอกาสที่ใช้ดนตรีคู่เบ้เก้งบรรเลงนั้น ในอดีตจะใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรมทั้งในงานมงคลและงานอวมงคลทั้งงานศพงานแต่งงานนั้นละนะ ถ้าปัจจุบัน เป็นที่น่าเสียดาย วงดนตรีคู่เบ้เก้งจะเหลือเป็นที่นิยมใช้บรรเลงแต่เพียงในงานศพเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น ในด้านสถานภาพของคนเล่นและบทบาทในชุมชนของดนตรีคู่เบ้เก้งยังได้มีบทบาทลดน้อยลงไปทุกทีจนปัจจุบันนี้มีเหลือเพียงไม่กี่วงและผู้เล่นก็ล้วนแต่อายุมากแล้ว ทั้งนี้เพราะมีปัญหาจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเป่าปี่เต๋เป็นเรื่องที่ยากมากเพราะจะต้องทั้งเป่าและดูให้มีเสียงต่อเนื่องตลอด หากคนเป่าเป็นไม่ค่อยได้ การเล่นดนตรีคู่เบ้เก้งไม่เป็นที่น่าพอใจให้คนรุ่นใหม่ ๆ หันมาฝึกฝนสืบทอดได้เพราะทำนองซ้ำ ไม่เข้าใจอย่างดนตรีสมัยใหม่และที่สำคัญ ไม่สามารถทำเป็นอาชีพหารายได้อย่างมั่นคงได้เพราะค่านิยมในสังคมปัจจุบันก็นิยมจ้างวงดนตรีประเภทอื่นที่เร้าใจ หันสมัยกว่ามาบรรเลงในงาน ทำให้ดนตรีคู่เบ้เก้งจึงรอลงเวลาวันวันที่จะสูญหายไปจากชุมชนและชีวิตของคนเพชรบูรณ์อย่างน่าเสียดายนะ

4. ท่านคิดว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องทำอย่างไร

แนวทางที่เราคนเพชรบูรณ์ที่จะร่วมกันอนุรักษ์เผยแพร่ดนตรีพื้นเมืองอันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของเมืองเพชรบูรณ์ก่อนที่จะหายสูญสลายไป ก็คือ จะต้องทำให้ดนตรีคู่เบ้เก้งกลับมาเป็นที่

นิยมโดยจะต้องมีการแต่งเพลงและทำนองใหม่ให้เร็ว เร้าใจ เพื่อจะได้กลับมาเป็นที่นิยมของผู้คน และเราทุกคนต้องร่วมกันผลักดันให้มีการใช้ดนตรีคีย์บอร์ดเบรตเพลงในงานมงคลต่าง ๆ นะ อย่างเช่น กลองมิ่งคละ ของพินธุ โลก โดยมีเพลงที่เหมาะสมกับลักษณะของงานต่าง ๆ เช่น งานบวชแห่หน้า งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ ซึ่งจะต้องแตกต่างไปจากเพลงในงานศพ

ถ้าพูดถึงการเรียนรู้การเล่นดนตรีคีย์บอร์ด ที่ผ่านมาก็มักจะใช้การถ่ายทอดแบบโบราณ คือ ถ่ายทอดแบบจดจำเป็นรายบุคคล ถ่ายทอดแบบตัวต่อตัว ใครจำได้มากเท่าไร ก็สามารถเล่นบทเพลงต่าง ๆ ได้มากเท่านั้นนะ จะว่าไปลักษณะของทำนองเพลงก็มีลักษณะของใครของมัน เพราะต่างก็จดจำมาจากครูของตัวเองนะ แล้วยึดเป็นแบบแผนในการถ่ายทอด ไปยังลูกหลานอีกครั้งหนึ่ง

โอ้ยถ้าจะพูดถึงคนที่รับการถ่ายทอดก็หาได้ยาก นอกจากไม่เป็นที่นิยมดังเช่นเมื่อก่อน ผู้ที่จะฝึกดนตรีชนิดนี้ มักจะเป็นสมาชิกในครอบครัวของนักดนตรีเอง การฝึกการถ่ายทอดจะต้องรอให้ครูท่านนั้นว่างจากการงานเสียก่อน ว่างถึงจะมีเวลา คนที่จะมารับการถ่ายทอดจะต้องอาศัยการจำจากครูเป็นบทเพลงที่สอน โดยไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน สรุปได้ว่า ในการถ่ายทอด จะถ่ายทอดด้วยสายตา เสียง มือ เท่านั้น ไม่มีการบันทึกในรูปแบบตัวโน้ตเหมือนดนตรีสากลทั่วไปบทเรียนในอดีต ได้สอนเรามาหลายครั้งหลายคราแล้ว ที่เราได้ปล่อยให้สิ่งดีงามอันเป็นอัตลักษณ์ของเราชาวเพชรบูรณ์ได้หายสาบสูญไปอย่างไม่มีวันกลับมา ท่ามกลางกระแสที่ไหลบ่ามาของสังคมโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ คีย์บอร์ด ยังคงอยู่ .. แต่ก็มีลมหายใจที่รยรินเต็มที .. ดนตรีคีย์บอร์ด ยังคงรอสำนึกของพวกเราลูกหลานคนเพชรบูรณ์ที่จะได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ เพื่ออนุรักษ์ให้มรดกอันทรงคุณค่าของบรรพบุรุษของเราไม่ให้ต้องหายไปอย่างไม่มีวันกลับมาอีก ... มาช่วยกันนะครับ ก่อนที่จะสายเกินไป !!

5. ท่านคิดว่าการสื่อสารรูปแบบใดที่ใช้การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในแต่ละเขตอำเภอที่จะเป็นตัวแทนหลักของจังหวัดเพชรบูรณ์

ถ้าเอาใกล้ๆนี่นะที่ใหญ่ๆก็เป็นสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรมีการจัดการเรียนการสอนดนตรีคีย์บอร์ดในรายวิชาดนตรีพื้นบ้าน เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จัก ซาบซึ้ง และเล่นดนตรีคีย์บอร์ดเป็น โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ควรจะเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดการเรียนการสอนดนตรีคีย์บอร์ดนะ ถ้าจะจัดการอนุรักษ์ คิดจะแต่งการคิดแต่งทำนองและเพลงใหม่ ๆ ขึ้นมา เพื่อให้เป็นที่นิยมใช้ให้เหมาะสมตามกาลเทศะต่าง ๆ นอกจากนั้น ถ้ามีใครในพวก อบต โรงเรียนนะ และบ้านๆในเพชร จะต้องเป็นผู้ริเริ่มนำเอาดนตรีคีย์บอร์ดมาใช้ในงาน พิธีการต่าง ๆ ของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้เป็นที่แพร่หลายและเป็นที่นิยมจนทำให้ผู้ที่เล่นดนตรีคีย์บอร์ดสามารถเล่นเป็นอาชีพสร้างรายได้สำหรับดำรงชีพอย่างพอเพียงนะถึงจะพออยู่ได้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา “รูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ 2. ศึกษาการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ 3. รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 4. สร้างรูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยผู้วิจัยขอนำเสนอผล ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 และเพศหญิง จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 อายุระหว่าง 43-48 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 สถานภาพการสมรส จำนวน 282 คน คิดเป็นร้อยละ 70.50 การศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี/เทียบเท่า จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 อาชีพส่วนใหญ่รับราชการ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และภูมิลำเนาที่อยู่ ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30

5.1.2 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.17 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .82 โดยอันดับแรก คือ การค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ รองลงมาการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นตามลำดับ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้

5.1.2.1 การค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .96 โดยอันดับแรก คือ มีหน่วยงานทำหน้าที่รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ รองลงมา มีการเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ในแบบเอกสาร ตำรา สื่อวีดิทัศน์ และสื่ออื่นๆ มีหน่วยงานทางการศึกษาให้ความสำคัญในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์เพื่อการอนุรักษ์ และมีการศึกษาถึงความเป็นมาในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ ตามลำดับ

5.1.2.2 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .99 โดยอันดับแรก คือ มีความพยายามจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สำหรับคนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ รองลงมา มีการปลูกจิตสำนึกให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ มีการส่งเสริมและยก

ย่องให้ผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาได้ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ และมีการจัดกิจกรรมให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ ตามลำดับ

5.1.2.3 การสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .77 โดยอันดับแรก คือ บุคคลในจังหวัดเพชรบูรณ์ พยายามเผยแพร่คุณค่าภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ รองลงมา ได้นำผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญา เป็นสื่อในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ สื่อมวลชนและสื่อต่างๆในเพชรบูรณ์เผยแพร่คุณค่าภูมิปัญญาประเภทต่างๆ ของเพชรบูรณ์ มีการจัดกิจกรรมต่างๆการส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาประเภทต่างๆ ของเพชรบูรณ์ มีหน่วยงานต่างๆในเพชรบูรณ์ใช้สื่อต่างๆเพื่อสร้างคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ มีหน่วยงานของรัฐใช้สื่อต่างๆเพื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์การสร้างคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ และการสื่อสารผ่านสื่อต่างๆ สำหรับการส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาของเพชรบูรณ์มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

5.1.3 รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.25 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .76 โดยอันดับแรก คือ ความรู้วิถีชีวิตไทหล่ม รองลงมาหัตถกรรมบายศรี/หัตถกรรมใบตอง การแสดงแมงต๋มเต่า หัตถกรรมตัดกระดาษ คนตรีไทย/ปี่ไฉ่ พิธีกรรม/ประเพณี ไทหล่ม คนตรีพื้นบ้าน /วงคนตรีต๋มเก้ง ศิลปะการป้องกันตัว จักรสาน สิ่งทอ/ จักรสานไม้ไผ่ ไร่ไฉ่ ตำน่าน/พุทธรักษา และหมอลำขวัญ/ หมอลำสุทรขวัญ ตามลำดับ

5.1.4 รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.95 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .56 โดยอันดับแรก คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์รองลงมาสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม ตามลำดับ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้

5.1.4.1 สื่อสิ่งพิมพ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 โดยอันดับแรก คือ ภาพถ่าย รองลงมาหนังสือเรียน แบบเรียน ป้ายประกาศ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร หนังสือ จุลสาร ตามลำดับ

5.1.4.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.73 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .63 โดยอันดับแรก คือ สื่อโซเชียลมีเดีย/ เฟสบุ๊ก/ไลน์ /อินสตราแกรม รองลงมาสื่อออนไลน์ โทรทัศน์ วิทยุทัศน์ vcd วิทยุกระจายเสียง และภาพยนตร์ ตามลำดับ

5.1.4.3 สื่อบุคคล พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .84 โดยอันดับแรก คือ นักเรียน/นักศึกษา รองลงมาครู/อาจารย์ ประชาชน ปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ผู้บริหาร/ระดับปฏิบัติงาน และภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ ตามลำดับ

5.1.4.4 สื่อกิจกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.24 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .89 โดยอันดับแรก คือ การตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน/การจัดนิทรรศการ รองลงมาการแสดง/บทบาทสมมติ/สาธิต และการจัดกิจกรรมกลางแจ้ง ตามลำดับ

5.1.5 ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.87 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .65 โดยอันดับแรก คือ ภาคเอกชน/ภาคองค์กรอิสระ รองลงมาภาครัฐในเพชรบูรณ์ ภาคการศึกษา และภาคสื่อมวลชน ตามลำดับ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านปรากฏผล ดังนี้

5.1.5.1 ภาครัฐในเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .88 โดยอันดับแรก คือ ผู้ว่าราชการจังหวัด รองลงมาปลัดจังหวัด/ อำเภอ หน่วยงานสาธารณะสุข องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด นายอำเภอ และหน่วยงานการเกษตร ตามลำดับ

5.1.5.2 ภาคเอกชน/ภาคองค์กรอิสระ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.98 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .80 โดยอันดับแรก คือ สมาคม/หน่วยงานการค้า เอกชน รองลงมาหอการค้าจังหวัด และหน่วยงานสมาคม/ มูลนิธิ ตามลำดับ

5.1.5.3 ภาคการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .73 โดยอันดับแรก คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ รองลงมาวิทยาลัย /อาชีววะ/เทคนิค โรงเรียนระดับอนุบาล โรงเรียนระดับมัธยม และ โรงเรียนระดับประถม ตามลำดับ

5.1.5.4 ภาคสื่อมวลชน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .74 โดยอันดับแรก คือ สื่อจากโซเชียลมีเดีย รองลงมาสื่อของรัฐบาลส่วนกลาง สื่อมวลชนจากส่วนกลาง สื่อจากประชาชน และสื่อมวลชนในท้องถิ่น ตามลำดับ

5.1.6 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ปรากฏผล ดังนี้

5.1.6.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ 4 ด้าน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรมกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์กับปัจจัยที่เป็นตัวแปรพยากรณ์ พบว่า สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

5.1.6.2 การวิเคราะห์ รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ 4 ด้าน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อบุคคล และสื่อ กิจกรรม ในการอธิบายความแปรปรวนของการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัด เพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ว่ามีปัจจัยด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญา ท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยวิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผลการวิเคราะห์มี ลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 เลือกตัวแปรอิสระตัวแรก คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (X2) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ สูงสุดเข้าสู่สมการ ถดถอย ดังแบบจำลอง 1

$$\begin{aligned} Y &= b_0 + b_1X_2 \\ &= 1.775 + .507X_2 \\ (6.227) \quad (8.509) \end{aligned}$$

$$R = .392, R^2 = .154, SEE = .75554, F = 72.404, Sig = .000$$

จากแบบจำลอง 1 ผลการวิเคราะห์ ปรากฏว่า ตัวแปรอิสระอธิบายการผันแปรของตัว แปรตาม (การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์) ได้ร้อยละ 15.4 ($R^2 = .154$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ขั้นที่ 2 เลือกตัวแปรอิสระตัวที่ 2 คือ สื่อสิ่งพิมพ์ (X1) เข้าสู่สมการถดถอย ขั้นตอนนี้ใน สมการประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (X2) และสื่อสิ่งพิมพ์ (X1) ดังแบบจำลอง 2

$$\begin{aligned} Y &= b_0 + b_1X_2 + b_2X_1 \\ &= 1.567 + .957X_2 - .425X_1 \\ (5.762) \quad (10.969) \quad (-6.766) \end{aligned}$$

$$R = .497, R^2 = .241, SEE = .71632, F = 63.161, Sig = .000$$

จากแบบจำลอง 2 ผลการวิเคราะห์ ปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดอธิบายการผันแปร ของตัวแปรตาม (การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์) ได้ร้อยละ 24.1 ($R^2 = .241$) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (X2) และสื่อสิ่งพิมพ์ (X1) สามารถร่วมกันอธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 24.1 ($R^2 = .241$) ที่ระดับ นัยสำคัญทางสถิติ .01

จากการวิเคราะห์ข้างต้นสามารถเขียนสมการพยากรณ์ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิ ปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ คือ

$$Y = 1.567 + .957X_2 - .425X_1$$

$$\begin{aligned} \text{การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น} &= 1.567 \\ &+ .957 \text{ สื่ออิเล็กทรอนิกส์} \\ &- .425 \text{ สื่อสิ่งพิมพ์} \end{aligned}$$

จากผลของการวิเคราะห์หมีตัวแปรอิสระที่ถูกนำเข้าสู่สมการถดถอย 2 ด้าน คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ ส่วนตัวแปรอิสระที่ไม่ถูกนำเข้าสู่สมการถดถอยมี 2 ด้าน ได้แก่ สื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม

5.2 อภิปรายผล

ตอนที่ 1 การอภิปรายข้อมูลเชิงปริมาณ

1. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การที่มีหน่วยงานทำหน้าที่รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์และ การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมเป็นส่วนสำคัญหลักซึ่งสอดคล้องกับ งานของพัชรี ศรีสุรินทร์ (2556) การบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์) ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุหรืออุปกรณ์และด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน และการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ (1) ควรเพิ่มงบประมาณด้านอุปกรณ์และเครื่องมือพร้อมจัดอบรมให้ความรู้ด้านระบบและจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์และเครื่องมือที่ทันสมัย (2) ให้ความรู้ด้านจริยธรรมในการปฏิบัติงาน การศึกษาคุณานอกสถานที่หรืออบรมเพื่อสร้างแนวคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ และเปรียบเทียบการทำงานจากความคิดเดิมกับแนวคิดใหม่ว่าสิ่งไหนให้ผลมากกว่ากันหรือผลออกมาแล้วเหมือนหรือต่างกันมากน้อยเพียงใด (3) ควรศึกษาถึงประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ภายในกลุ่มของตนว่ามากน้อยเพียงใด ก่อนที่จะนำเสนอต่อสาธารณชน และในงานของ(รัตนะ บัวสนธ์, 2537) เรื่องการสืบค้นรวบรวมภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1. กำหนดเลือกประเด็นหรือขอบข่าย สาระของภูมิปัญญาการศึกษาหรือค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น ผู้ทำการศึกษาควรมีการกำหนดขอบข่ายสาระหรือประเด็นที่จะทำการค้นหาและศึกษาให้ชัดเจนว่า การทำมาหากิน การสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรม ความเชื่อ คำสอน และพิธีกรรม เป็นต้นการกำหนดเลือกประเด็นของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะทำการศึกษาค้นหาขึ้นอยู่กับความสนใจหรือวัตถุประสงค์ของผู้ที่ทำการศึกษาค้นหาเป็นสำคัญว่าจะทำการศึกษาค้นหาไปเพื่ออะไร 2.กำหนดเลือกชุมชนท้องถิ่น หลังจากกำหนดประเด็นเลือกภูมิ

ปัญหาที่จะทำการศึกษาได้แล้ว ก็เป็นการกำหนดชุมชนท้องถิ่น (หรือที่เรียกว่า “สนามวิจัย”) ที่จะไปดำเนินการศึกษา ค้นหาซึ่งในการกำหนดเลือกชุมชนท้องถิ่นนี้ จะต้องมีปรากฏการณ์ในเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผู้ทำการศึกษา ค้นหาเกิดขึ้น และควรคำนึงถึงความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ สำหรับการเข้าไปอยู่ในชุมชน (กรณีผู้ศึกษาค้นหาเป็นบุคคลภายนอกชุมชน) เช่น การคมนาคมติดต่อการหาที่พัก การติดต่อสื่อสารกับกลุ่มคนภายในชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้ควรมีการสำรวจศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ เสียก่อน 3. การเข้าร่วมอยู่ในกลุ่ม กรณีที่ผู้ทำการศึกษาเป็นบุคคลภายนอกชุมชน ยังไม่มีความคุ้นเคยกับคนในชุมชนนั้น ๆ การเข้าไปอยู่ร่วมในชุมชนควรที่จะต้องทำการแนะนำตนเองกับผู้นำที่เป็นทางการของชุมชนนั้น ๆ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน โดยอาจจะใช้หนังสือรับรองประกอบการแนะนำตนเอง ควรมีการติดต่อสถานที่พักไว้ก่อนล่วงหน้า สถานที่พักที่เหมาะสมสำหรับการเข้าพักในระยะแรก ๆ ภายในชุมชน ได้แก่ บ้านพักครู วัด บ้านพักเจ้าหน้าที่ (สถานีอนามัย, บ้านพักเกษตรตำบล, บ้านพักผู้ใหญ่บ้าน, บ้านกำนัน) ผู้ทำการศึกษควรสร้างสัมพันธภาพกับชาวบ้าน หรือกลุ่มทั่ว ๆ ไปภายในชุมชนก่อนที่จะเริ่มดำเนินการศึกษา ค้นหาภูมิปัญญาชาวบ้าน และงานวิจัยเรื่องภูมิปัญญาพื้นบ้านไทยเกิดจากความคิดของบรรพบุรุษ ที่มีค่าอย่างยิ่งต่อคนรุ่นปัจจุบันดังนั้นจึงควรมีการอนุรักษ์และการส่งเสริม ซึ่งมีแนวทาง (พระพรพร โชติวิโร (อายุากิจ):2554) ดังนี้ 1. การค้นคว้าวิจัยควรศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาของไทยในด้านต่างๆของท้องถิ่น จังหวัด ภูมิภาค และประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น มุ่งศึกษาให้รู้ความเป็นมาในอดีต และสภาพการณ์ในปัจจุบัน 2. การอนุรักษ์โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ สร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑ์ชุมชนขึ้น เพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชน อันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วย 3. การฟื้นฟูโดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยม 4. การพัฒนาควรรีเริ่มสร้างสรรค์และปรับปรุงภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับยุคสมัยและเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐาน ในการรวมกลุ่มการพัฒนาอาชีพควรนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อต่อยอดใช้ในการผลิต การตลาดและการบริหาร ตลอดจนการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 5. การถ่ายทอดโดยการนำภูมิปัญญาที่ผ่านมามีเลือกสรรกลั่นกรองด้วยเหตุและผลอย่างรอบคอบและรอบค้ำแล้วไปถ่ายทอดให้คนในสังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าคุณประโยชน์และปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ

2. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และต้องการให้มีความพยายามจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สำหรับคนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ นิษฐา หุ่นเกษม(2550)การสื่อสารกับปฏิบัติการสร้างภาพตัวแทนผ่านสื่อพิพิธภัณฑ์สถานในประเทศไทย พบว่า การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารกับปฏิบัติการสร้างภาพตัวแทน และกระบวนการสื่อสารกับปฏิบัติการบริหารจัดการ ผ่านสื่อพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร และพิพิธภัณฑ์บ้านเขยี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม โดยประยุกต์ใช้วิธีการศึกษาปฏิบัติการสร้างภาพตัวแทนตามแนวคิดของ S. Hall แนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานพิพิธภัณฑ์และแนวคิด เรื่องพิพิธภัณฑ์ ได้พบว่า อาคารพระที่นั่งสิวโมกขพิมาน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมใน 2 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในฐานะผู้รับสาร และการมีส่วนร่วมด้วยการเป็นผู้ร่วมส่งสารปลายทาง หรือเรียกว่า “อาสาสมัครพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พระนคร” สำหรับภาพตัวแทนที่ได้พบผ่านพิพิธภัณฑ์บ้านเขยี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม คือ ภาพของเธอผู้ไม่ยอมแพ้แก่โชคชะตา โดยมีภูมิปัญญาของชุมชนที่เกิดจากความรู้และประสบการณ์ และภูมิปัญญาที่เกิดจากพลังความเชื่อเหนือธรรมชาติ เป็นอาวุธสำคัญให้ชาวบ้านเขยี่สารสามารถปรับตัวให้อยู่อาศัย ภายในสภาพแวดล้อมที่อยู่ได้อย่างยากลำบากมาอย่างยาวนาน โดยกลยุทธ์ที่ใช้เพื่อการประกอบสร้างภาพตัวแทนนั้นคือ กลยุทธ์ของปริบทในการจัดแสดงและกลยุทธ์ทางด้านพื้นที่ ในส่วนของการบริหารจัดการนั้นจะได้พบว่า ชาวบ้านเขยี่สารได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมกับพิพิธภัณฑ์ ทั้งในฐานะของผู้รับสาร ผู้ร่วมผลิต/ผู้ร่วมส่งสาร และในการมีส่วนร่วมในฐานะผู้วางแผนและกำหนดนโยบายของพิพิธภัณฑ์ และในระเบียบของตามกฎระเบียบของกรมศิลปากร (2543) ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ การดูแลรักษาโบราณสถาน และโบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดการพิพิธภัณฑ์ นับว่าเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในชุมชนจึงจะเป็นไปได้ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ, พิพิธภัณฑ์ไทย, [ออนไลน์]อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิผล ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อทุกฝ่ายมีความเข้าใจในความสำคัญ และประโยชน์ของมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ การสร้างความรู้ความเข้าใจจึงเป็นสิ่งจำเป็นและต้องดำเนินการอย่างถูกต้องเหมาะสมในแต่ละท้องถิ่น ทั้งนี้ เนื่องจากบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจต้องดำเนินการ และริเริ่มการปฏิบัติงานด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดการพิพิธภัณฑ์ มาตรฐานนี้จึงมีจุดมุ่งหมายให้มีกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาให้เป็นทรัพยากรบุคคลด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมทั้งการจัดการพิพิธภัณฑ์สามารถเผยแพร่ความรู้ที่จำเป็นได้ต่อไป ตัวอย่างกิจกรรมพื้นฐานสำหรับให้ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถาน โบราณวัตถุพิพิธภัณฑ์และจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการ ได้แก่ การจัดบรรยาย

อบรม สัมมนา หัวข้อที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นความรู้เรื่องโบราณสถานแห่งต่างๆ ของท้องถิ่น วิธีการดูแลรักษาโบราณวัตถุ-โบราณสถานของท้องถิ่น โดยผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่น หรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก

3. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ต้องการให้บุคคลในจังหวัดเพชรบูรณ์พยายามเผยแพร่คุณค่าภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ และได้นำผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาเป็นสื่อในการทอดคิดพัฒนาธรรมชาติประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ มีสื่อมวลชนและสื่อต่างๆในเพชรบูรณ์เผยแพร่คุณค่าภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ หน่วยงานต่างๆมีการจัดกิจกรรมต่างๆการส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ทิพจุฑา สุภิมารส (2550). การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยเขมรถิ่นไทย ตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน งานวิจัยพบว่ากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยคุณลักษณะของผู้ถ่ายทอด เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญในองค์ความรู้และเนื้อหาวัฒนธรรมนั้น ๆ เป็นผู้เล่า ผู้แก้ ผู้นำทางธรรมชาติของชุมชน คุณลักษณะของผู้รับการถ่ายทอด มีทั้งการถ่ายทอดให้ลูกหลานภายในครอบครัวและถ่ายทอดให้คนอื่นในชุมชนที่มีความสนใจเรียนรู้ วิธีการที่ใช้ในการถ่ายทอด มีลักษณะเป็นมุขปาฐะ การแสดงวิธีการให้ผู้เรียนจดจำ การทดลองทำด้วยตนเอง การให้เลียนแบบจากผู้ถ่ายทอดและการให้เรียนรู้แบบครูพักลักจำ ส่วนสื่อที่ใช้ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อกิจกรรมและสื่อวัสดุ และในระเบียบของตามกฎระเบียบของกรมศิลปากร(2543) ด้านการเผยแพร่ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมจะสำเร็จได้จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในสังคมวงกว้าง ทั้งที่เป็นองค์กร และตัวบุคคล รวมทั้งจากภาครัฐและเอกชนความร่วมมือเช่นนี้จะเกิดได้ เมื่อทุกฝ่ายดังกล่าวมีความเข้าใจ และตระหนักว่าตนมีหน้าที่อนุรักษ์มรดกวัฒนธรรม ไว้ให้คนรุ่นต่อไปสามารถใช้เป็นทุนทางวัฒนธรรม ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืนต่อส่วนรวมได้ การเผยแพร่ความรู้หรือสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ จึงเป็นสิ่งที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ต้องทำและร่วมมือกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักดังกล่าวแก่สาธารณชนทั่วไป องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปได้โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้ เช่น โครงการ/กิจกรรม จัดทำ หรือสนับสนุนการจัดทำ หรือการปรับปรุง ป้ายสื่อความหมายโบราณสถานในท้องถิ่น-โครงการ/กิจกรรมการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์/สื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโบราณสถานในท้องถิ่น-โครงการ/กิจกรรมการจัดโครงการ/การเสวนา หรือประชุมหรือสัมมนา โดยให้ประชาชนท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมเสนอความเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ เช่นการดูแลรักษาโบราณสถานในท้องถิ่น ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น โบราณสถานแต่ละแห่งในท้องถิ่น ฯลฯ-โครงการศึกษาฐานแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างท้องถิ่น ในด้านการดูแลโบราณสถาน-โครงการสร้างเครือข่ายฐานข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูล ด้านการดูแลรักษาโบราณสถานระหว่างท้องถิ่น-โครงการสนับสนุนการวิจัยท้องถิ่นศึกษา

กิจกรรมสำหรับการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ หรือใช้ประโยชน์ ได้แก่ การจัดทำแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่น ศูนย์ข้อมูลโบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานและเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดทำสื่อเพื่อการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ โบราณสถาน และประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น เช่น หนังสือ วีดิทัศน์ การเผยแพร่ทางวิทยุ (วิทยุชุมชน) หอกระจายข่าว โทรทัศน์ การจัดทำเว็บไซต์ เป็นต้น

4. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้านการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก บุคคลในจังหวัดเพชรบูรณ์พยายามเผยแพร่คุณค่าภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ ได้นำผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาเป็นสื่อในการทอดศิลปวัฒนธรรมประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ และสื่อมวลชนและสื่อต่างๆในเพชรบูรณ์เผยแพร่คุณค่าภูมิปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ พรทิพย์ ชนะคำ (2547)กลยุทธการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ งานวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะและบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ อีกทั้งยังศึกษาการสื่อสารในการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งปราชญ์ชาวบ้านเหล่านี้มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาของชนบท ผลการวิจัยพบว่าปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำโดยธรรมชาติอย่างเด่นชัด ซึ่งความเป็นผู้นำโดยธรรมชาตินี้มาจากคุณลักษณะด้านต่างๆ ของปราชญ์ชาวบ้านที่ทำให้ได้รับความเคารพนับถือจากชาวบ้าน คุณลักษณะเด่นๆ เหล่านี้ ได้แก่ ความสามารถทางการเกษตร รวมทั้งความสามารถทางด้านอื่นๆ อาทิ การบริหารหมู่บ้าน ความสามารถทางการสื่อสาร เป็นต้น นอกจากนี้ปราชญ์ชาวบ้านยังยอมรับความรู้และวิทยาการใหม่ๆ แสวงหาความรู้อยู่เสมอ ไม่ยึดติดกับความคิดเก่าๆ และนำความรู้เหล่านั้นมาพัฒนาตนเอง ครอบครัว และหมู่บ้านด้วยหัวใจที่มุ่งมั่นในการพัฒนา ส่วนบทบาทของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์นั้นพบว่า ปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์มีบทบาทด้านต่างๆ มากมาย อาทิ เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมทางเลือกใหม่ในหมู่บ้าน และแนะแนวทางกิจกรรมทางเลือกให้แก่ชาวบ้าน รวมทั้งเป็นผู้กระจายข่าวสารจากเจ้าหน้าที่พัฒนาไปยังชาวบ้าน บทบาทเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทการเป็นผู้นำในการพัฒนาทางปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์อย่างชัดเจน ทางด้านกลยุทธการสื่อสารเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลยุทธหลักๆ ที่ปราชญ์ชาวบ้านนำมาใช้ และเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลนั้น ได้แก่ การสร้างบรรยากาศความเป็นกันเองด้วยการสื่อสารระหว่างบุคคล การใช้ภาษาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังใช้การสาธิต และการเปิดพื้นที่กิจกรรมของตนเองให้ชาวบ้าน และบุคคลภายนอกเข้ามาดูงาน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น ทางด้านเนื้อหาที่ปราชญ์ชาวบ้านใช้นั้นจะเป็นเนื้อหาที่มาจากประสบการณ์ของปราชญ์ชาวบ้านในการทำกิจกรรม มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และชี้ให้เห็นปัญหาของตนเอง รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นด้วย และในงานของ หนึ่งฤทัย ไชยเดช(2554) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่เยาวชนด้วยกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาของกลุ่มสตรีผู้นำชุมชน

กรณีศึกษา หมู่บ้านหัวทุ่ง ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการศึกษามี ปัญหาท้องถิ่นของกลุ่มสตรีผู้นำชุมชนที่นำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ประกอบด้วย การถ่ายทอด ผ่านกิจกรรมปฏิบัติโดยการจัดทำกิจกรรมเส้นทางศึกษาธรรมชาติผลการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยกระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาของกลุ่มสตรีผู้นำชุมชนผู้เยาวชนในบ้านหัวทุ่ง พบว่า มีการ พัฒนาใน 3 ระดับ คือ ระดับที่หนึ่ง การพัฒนาความรู้ความคิด เจตคติ ทักษะ และการมีส่วนร่วมของ กลุ่มสตรีผู้นำชุมชนเกี่ยวกับการใช้ความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและความรู้ความ เข้าใจถึงสาเหตุปัญหาและแนวทางแก้ไขให้แก่เยาวชน อยู่ในระดับการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ศึกษา (About the environment) ระดับที่สอง การยกระดับการเรียนรู้ของเยาวชนด้วยการประยุกต์ใช้ ความรู้ในชีวิตประจำวัน จากการพัฒนาทักษะ การคิด การวางแผน และการมีส่วนร่วมในการดำเนิน กิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมศึกษา (In the environment) ระดับที่สาม การถ่ายทอดความรู้ผู้เยาวชนด้วยวิธีการพูดคุย สนทนา (Dialogue) การ เล่าเรื่องประสบการณ์ (Story telling) และการเรียนรู้ในสถานที่จริงไปสู่เยาวชน โดยใช้การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share) เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด อยู่ในระดับการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมศึกษา (In the environment) และระดับที่สี่ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมของกลุ่มป่ าชุมชน กลุ่มสมุนไพรรวมถึงหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เข้ามาศึกษาดูงาน ด้วยวิธีการสร้างการมี ส่วนร่วมในกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรต่างๆ อยู่ในระดับการเรียนรู้เพื่อสิ่งแวดล้อมศึกษา (For the environment) และในงานของหัตถ์รัตน มาประสิทธิ์(2554) การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการ ปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พบว่าวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้มี 2 ด้าน ได้แก่ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้นำ ท้องถิ่นใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การริเริ่มโครงการหรือกิจกรรม 2) การดำเนินโครงการหรือกิจกรรม และ 3) การประเมินผลและความยั่งยืนของ โครงการหรือกิจกรรม และเพื่อเปรียบเทียบความ แตกต่างด้านตำแหน่งของผู้นำท้องถิ่นในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมทั้ง 3 ด้าน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามประชากรที่สามารถเข้าถึงมีจำนวน 314 คน ที่เข้าร่วมโครงการฝึกอบรมสร้างความตระหนักในคุณค่ามรดกวัฒนธรรมจับต้องไม่ได้ระหว่าง เดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม 2553 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้นำท้องถิ่นริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมที่ เกี่ยวกับการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในระดับสูง 2) ในด้านการดำเนิน โครงการหรือกิจกรรมด้านการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของผู้นำท้องถิ่นอยู่ ในระดับปานกลาง และ 3) ด้านการประเมินผลและความยั่งยืนของโครงการหรือกิจกรรมอยู่ใน ระดับปานกลาง โดยผู้นำท้องถิ่นที่ดำรงตำแหน่งต่างกัน ได้ริเริ่ม ดำเนิน และประเมินผลและความ ยั่งยืนของโครงการหรือกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ ในระดับมากที่สุด ซึ่งบุคคลภายในจังหวัดให้ความเห็นถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ตามลำดับ

ความสำคัญ ได้ดังนี้ ความรู้วิถีชีวิตไทหล่ม หัตถกรรมบายศรี/หัตถกรรมใบตอง การแสดงเมง
 ตำบล หัตถกรรมตัดกระดาษ ดนตรีไทย / ปี่แต่ พิธีกรรม/ประเพณีไทหล่ม ดนตรีพื้นบ้าน /วง
 ดนตรีคู่เบ่ง ศิลปะการป้องกันตัว จักรสาน สิ่งทอ/ จักสานไม้ไผ่ รำโจ่ง ดำนาน/พุทธรายิต หมอทำ
 ขวัญ/หมอสูตรขวัญ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ (2544:15) ได้
 ระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทของภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายที่เห็นว่ามีมีความสำคัญควรที่จะ
 ให้ชุมชนรู้จักและเผยแพร่เป็นมรดกของไทยให้ลูกหลานได้รู้จักและสืบสานต่อไปจาก นักวิชาการ
 ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน องค์การบริหารส่วนตำบล ครูในโรงเรียนประชาชนในหมู่บ้านและผู้นำชุมชนว่า
 มีบุคคลใดจะให้อาชีพได้เป็นอย่างดีเกี่ยวกับเรื่องแนวคิด คติ ความเชื่อ วัฒนธรรมขนบธรรมเนียม
 ประเพณี การประกอบอาชีพท้องถิ่นและแนวคิดหรือเทคโนโลยีชาวบ้านและบุคคล ที่ได้รับการ
 ยอมรับและนับถือจากชุมชนหมู่บ้าน โดยแบ่งประเภทออกเป็น 4 กลุ่มคือกลุ่มที่ 1 ภูมิปัญญาด้านคติ
 ความคิด ความเชื่อสภาพของภูมิปัญญานี้ ได้แก่ แนวความคิด ความเชื่อต่าง ๆ ที่ปฏิบัติและยึดถือ
 สืบทอดกันมาเพื่อการดำเนินชีวิตสงบสุขในแต่ละท้องถิ่นกลุ่มที่ 2 ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรม
 และขนบธรรมเนียมประเพณี สภาพของภูมิปัญญาชาวบ้านในกลุ่มนี้ ได้แก่ ศิลปะการละเล่น
 พื้นบ้าน มีการละเล่น ดนตรีและประเพณีต่าง ๆ กลุ่มที่ 3 ภูมิปัญญาด้านการประกอบอาชีพของ
 ท้องถิ่น สภาพภูมิปัญญาชาวบ้านกลุ่มนี้จากการสำรวจพบว่า เป็นส่วนหนึ่งของสภาพภูมิปัญญา
 ชาวบ้านในกลุ่มที่ 3 คือ งานศิลปกรรมพื้นบ้าน แต่เนื่องจากชาวบ้านได้นำมาใช้ประกอบอาชีพการ
 ทำผ้าไหม การทอผ้าด้วยกี่กระตุก ทอผ้าฝ้าย ทอผ้าจิดด้วยกี่พื้นเมือง ทำ การจักสานไม้ไผ่
 เครื่องปั้นดินเผา การเกษตร ได้แก่ กลุ่มที่ 4 ภูมิปัญญาด้านแนวคิดหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน สภาพ
 ของภูมิปัญญาชาวบ้าน เทคโนโลยีการตีเหล็กน้ำพี้ เครื่องมือจับสัตว์น้ำ เครื่องมือดักปลาไหล ครก
 กระเดื่อง (ครกมอ)

6. รูปแบบสื่อภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวม
 อยู่ในระดับมาก เรียงตาม สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ สื่อ โซเชียลมีเดีย/ เฟสบุ๊ก/ไลน์ /อินสตราแกรม
 และสื่อออนไลน์ ในสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ ภาพถ่าย สื่อบุคคล ได้แก่ นักเรียน/นักศึกษาและครู/อาจารย์
 สื่อกิจกรรม ได้แก่ การตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน/การจัดนิทรรศการ ซึ่งสอดคล้องกับ ลิริชชา วงศ์คม
 (2558) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา
 ท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า
 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมในระดับมากทุกด้าน 2. นักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์การประเมินการ
 อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ระดับคุณภาพดีเยี่ยมคิดเป็นร้อยละ 69.74 และไม่มี
 นักเรียนคนใดอยู่ในระดับไม่ผ่าน 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ใน
 ระดับมาก และงานของภควัต ศรีสำราญ(2547)บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการ
 อนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาวิธีดำเนินงานและ
 ปัญหาของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญา

ไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร บรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 118 สถาบัน โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าวิธีดำเนินการด้านการบริหารจัดการ ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ที่มีนโยบายชัดเจนเกี่ยวกับการจัดทำแผนหรือโครงการและการปฏิบัติงานตามแผน ตลอดจนการมอบหมายงานให้แก่บุคลากรที่รับผิดชอบตามแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ด้านการจัดหา มีการใช้งบประมาณในการจัดซื้อ ขอรับบริจาค ผลิตเอง แลกเปลี่ยน ขอยืม จัดทำสำเนาสื่อสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย และทำlink(เชื่อมโยงกับข้อมูลอื่นบนเว็บ) ด้านการจัดเก็บ ส่วนใหญ่จัดเก็บร่วมกับทรัพยากรอื่นๆ ในชั้นเปิดหรือตัดแยกเป็นcollection พิเศษ และบางสถาบันจัดตั้งเป็นศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น ส่วนการรวบรวมทรัพยากรสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยเพื่อให้บริการ ส่วนใหญ่ยังคงมีการรวบรวมในรูปแบบของหนังสือ บทความวารสาร จุลสาร กฤตภาค งานวิจัย สารานุกรมวัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งพิมพ์ รัฐบาล พจนานุกรมภาษาถิ่น เทปวีดิทัศน์ และรูปภาพ ส่วนการให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย มีการให้บริการสืบค้นสารสนเทศด้วยระบบออนไลน์ผ่านเว็บไซต์และจากฐานข้อมูลซีดีรอม เป็นต้นปัญหาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยของห้องสมุดส่วนใหญ่ ได้แก่ 1) ขาดการประสานงานกับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับแผนงานหรือโครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย 2) ขาดความชัดเจนในการบริหารงบประมาณ 3) ขาดการประสานงานจากผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้รู้ / ผู้ชำนาญการในการบริจาคทรัพยากรสารสนเทศด้านภูมิปัญญาไทย 4) พื้นที่ในการการจัดเก็บไม่เพียงพอ / ไม่เหมาะสม ครุภัณฑ์ที่ใช้การจัดเก็บไม่เพียงพอ / ไม่เหมาะสม 5) ขาดการสร้างสรรคงานบริการที่น่าสนใจ / ใหม่ / ดึงดูดใจ 6) มีผู้สนใจในการบริการน้อย และ 7) ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านภูมิปัญญาไทยในการให้บริการตอบคำถามเพื่อการค้นคว้า

7. ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งให้ความสำคัญ กับ ภาคเอกชน/ภาคองค์กรอิสระซึ่งสมาคม/หน่วยงานการค้าเอกชนควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับเรื่องนี้ และภาครัฐในเพชรบูรณ์โดยผู้ว่าราชการจังหวัดควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับเรื่องนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา วัฒนสิน(2557)การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และการทอผ่านาหมื่นศรี จ.ตรัง การวิจัยครั้งนี้การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา สาเหตุของการถ่ายทอด คือ 1) การใช้ชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผ้าทอ เกาะยอ 2) การได้เห็นตัวอย่างจากผู้อาวุโสในชุมชน 3) การได้รับการสนับสนุนจากครูผู้ถ่ายทอด และ 4) แรงจูงใจเพื่อพัฒนาเป็นอาชีพ กระบวนการถ่ายทอด พบว่าผู้สอนควรสอนศิษย์ให้มีความรู้ มีทักษะ

และทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ มีการเตรียมแผนการสอนอย่างง่าย ในการถ่ายทอดจะมีกลอุบายในการสอน ใช้สื่อการสอนในชุมชนเป็นหลัก ผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอด พบว่าอนาคตผ้าทอเกาะยอจะยังคงอยู่กับ จ.สงขลาต่อไป เป็นที่ยอมรับในประเทศและต่างประเทศ และช่างทอผ้ามีความสามารถในการทอผ้าดี ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด คือ เทคนิคการทอ การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและเอกชนอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียนไม่ต่อเนื่อง และเอกลักษณ์การทอผ้าเกาะยอลดน้อยลง การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าานาหมื่นศรี จ.ตรัง สาเหตุของการถ่ายทอด คือ การใช้ชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ผ้าทอ นาหมื่นศรี การได้เห็นตัวอย่างจากผู้อาวุโสในชุมชน การได้รับการสนับสนุนจากครูผู้ถ่ายทอด และแรงจูงใจเพื่อพัฒนาเป็นอาชีพ กระบวนการถ่ายทอด พบว่าผู้สอนควรสอนศิษย์มีความรู้ มีทักษะ และทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ มีสื่อการสอนทั้งในโรงเรียน โรงทอผ้า และหอประวัติหรือห้องแสดงประวัติความเป็นมา และผลงานผ้าทอนาหมื่นศรี ผลที่เกิดขึ้นจากการถ่ายทอด พบว่าอนาคตจะมีผู้สืบทอดการทอผ้าานาหมื่นศรีต่อไป ทางกลุ่มทอผ้าานาหมื่นศรีมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมศาสนาของชุมชน สมาชิกในกลุ่มมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น และกลุ่มทอผ้า นาหมื่นศรีเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด คือ การทอผ้าที่สืบต่ายไม่ตรงกับสีที่เลือกไว้ตอนแรก ท าให้ต้องทอใหม่ และสมาชิกรวมกลุ่มไม่พร้อมกันการถ่ายทอดเทคนิคการทอผ้าจึงทำได้ยาก ผลการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา และช่างทอผ้าานาหมื่นศรี จ.ตรัง การดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา ได้แรงบันดาลใจจากการ ได้เห็นตัวอย่างบรรพบุรุษและความคุ้นเคยกับผ้าทอเกาะยอตั้งแต่เยาว์วัย ทางกลุ่มมีวิธีดำเนินการในรูปแบบอุตสาหกรรมครัวเรือน จำหน่ายในลักษณะปลีกและส่ง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ การดำเนินธุรกิจได้รับผลสำเร็จด้วยดีโดยจะได้เปรียบคู่แข่งในเรื่องคุณภาพ รูปแบบการทอผ้า และช่องทางการจัดจำหน่าย และได้รับรางวัลระดับประเทศ ผลกระทบต่อชุมชน ชุมชนเกาะยอมีความเปลี่ยนแปลง ในด้านการประกอบอาชีพ การศึกษาที่สูงขึ้น สวัสดิการยามฉุกเฉินให้แก่สมาชิก วิธีชีวิตแบบพอเพียง และรายได้สมาชิกที่สูงขึ้น การดำเนินธุรกิจสู่ความสำเร็จการทอผ้าานาหมื่นศรี จ.ตรัง มีแรงบันดาลใจจากความคุ้นเคยกับผ้าทอนาหมื่นศรีมาตั้งแต่เด็กๆ แล้วได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษจากรุ่นสู่รุ่น ถึงแม้ว่าช่วงแรกจะไม่ชอบธุรกิจทอผ้า แต่ด้วยความต้องการอนุรักษ์ผ้าทอนาหมื่นศรีจึงเปลี่ยนใจมาทำธุรกิจนี้ การสนับสนุนจากภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนอย่างดีทำให้ทางกลุ่มมีความเข้มแข็ง ทางกลุ่มมีวิธีดำเนินการในรูปแบบครบวงจรตั้งแต่ต้นจนจบ จำหน่ายปลีกและส่ง คุณภาพและความสวยงามของผ้าเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ ผ้าทอ นาหมื่นศรีส่งผลต่อการประกอบอาชีพ สวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุที่ทอผ้าไม่ไหว การให้กู้เงินแก่สมาชิก การศึกษาค้นในชุมชนสูงขึ้น และรายได้ของสมาชิกสูงขึ้น และในงานวิจัยของ พระครูอนุกฤษฎ์บุรานันท์ (บุญชื่น จิตฺตมฺ โม) (2554) ศึกษากระบวนการอนุรักษ์พุทธประติมากรรมหินทราย : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสถานเวียงพยาว (วัดลี) วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการศึกษาวิจัยประการที่ 1 พบว่า การสร้าง

ประติมากรรมหินทรายที่เกิดจากภูมิปัญญาของช่างพะเยาทำให้เกิดมีสกุลช่างพะเยาที่มีลักษณะความโดดเด่นในด้านศิลปะ ซึ่ง โบราณวัตถุ พุทธประติมากรรมหินทรายมีอายุเก่าแก่ประมาณราวพุทธศตวรรษที่ 20 – 21 เพราะเวียงพยาว เป็นแหล่งหินทรายมากมาย ประกอบการใช้หินทรายและเป็นพุทธประติมากรรม แสดงถึงความศรัทธาอย่างแรงกล้าของช่าง และผู้สร้างถวาย ประการที่ 2 จากการวิจัยพบว่า แนวคิดในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเวียงพยาว (วัดลี) จุดเริ่มต้นจากพระครูอนุรักษบุรณันท์ เจ้าอาวาสวัดลี เจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา เป็นผู้สนใจ ศึกษาประวัติศาสตร์เมืองพะเยา และได้เก็บสะสมอนุรักษโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่ถูกทอดทิ้ง ตามวัดร้างต่างๆ ที่ถูกทอดทิ้ง และถูกทำลายจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของประชาชน โดย พระครูอนุรักษบุรณันท์ ได้เริ่มเก็บรวบรวมโบราณวัตถุ พุทธประติมากรรมหินทราย ไว้ในวัดลือกองรวมกันเอาไว้มากมาย เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา นายชนเสกษ อัสวานุวัตร ได้มาเห็น โบราณวัตถุ และพุทธประติมากรรมหินทราย จึงปรารถนา ว่าควรหางบประมาณ จัดเก็บโบราณวัตถุ พุทธประติมากรรมหินทรายนี้ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา จึงอนุมัติงบประมาณสนับสนุนในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเวียงพยาวขึ้น ประการที่ 3 จากการวิจัยพบว่า การเริ่มเก็บสะสมโบราณวัตถุ พุทธประติมากรรมหินทราย ชั้นแรก ก็ถือว่าเป็นการอนุรักษพุทธประติมากรรมหินทรายระดับหนึ่งที่ไม่ได้ถูกทิ้ง และถูกขโมยไป เมื่อทางวัดลีได้รับการสนับสนุนงบประมาณในส่วนภาคเอกชน และรัฐบาล จึงได้มีการจัดเก็บอย่างเป็นหมวดหมู่รักษาอย่างถูกต้องวิธีตามหลักวิชาการ

8. ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานภาคการศึกษาที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์และวิทยาลัย /อาชีวะ/เทคนิคควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกๆกับเรื่องนี้ซึ่งสอดคล้องกับงานของ อุไรวรรณ นิลเพชร (2548) ฐานข้อมูลการผลิตเส้นไหมและการใช้สืบทอดชาติในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า การเลี้ยงหม่อนไหม การทอผ้า เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่คู่กับชีวิตของคนไทยในภาคอีสานมาแต่อดีตกาล จวบจนปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนชนบทไป ทำให้กิจกรรมการปลูกไหมได้จางหายไปจากชีวิตของคนบางกลุ่ม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้ตระหนักถึงความสำคัญของการผลิตเส้นไหม การทอผ้าอันเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและเพื่อเป็นการอนุรักษ และเผยแพร่วัฒนธรรมการผลิตเส้นไหม ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการย้อมเส้นไหมจากสีธรรมชาติ จึงได้จัดทำฐานข้อมูลขบวนการผลิตเส้นไหม และการใช้สืบทอดชาติของจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ในการสร้างงานวิจัย สืบค้นส่งเสริมและเผยแพร่ต่อไป และงานของ เกริกไกร แก้วล้วน(2550) การวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : กรณีศึกษาการพัฒนาองค์ความรู้โดยเกษตรกร จังหวัดอำนาจเจริญ มีจุดมุ่งหมายคือ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ จังหวัดอำนาจเจริญ ศึกษาและถอดบทเรียนองค์ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปฏิบัติจริงในแต่ละพื้นที่ และเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ดำเนินการศึกษาจากการ

สำรวจแหล่งดำเนินการเศรษฐกิจพอเพียงและลงไปศึกษาข้อมูลเจาะลึก การดำเนินการถอดบทเรียน โดยการเรียนรู้ระหว่างภูมิปัญญาชาวบ้านกับผู้ช่วยวิจัยและนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดอำนาจเจริญ เกษตรกรได้พัฒนาองค์ความรู้ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ มาสร้างกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในระดับครัวเรือนและระดับกลุ่มในชุมชนของตนเองในกิจกรรมสำคัญคือ กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง ในรูปแบบการลดรายจ่าย ซึ่งมีการดำเนินการสำคัญในรูปการจัดตั้งกลุ่มเพื่อผลิตปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพ กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในรูปของการเพิ่มรายได้ในรูปการร่วมกลุ่มกันผลิตทอเสื้ออก การทอผ้า การผลิตน้ำตาลจากต้นตาลโตนด การทำดอกไม้จันทน์และช่อประทาน การดำเนินกิจกรรม โยมสเคย์ การเจียรไนพลอย รวมทั้งกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในรูปการออมทรัพย์และกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงในรูปการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากป่า การวิจัย นอกจากสามารถได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงด้านต่าง ๆ ในจังหวัดอำนาจเจริญแล้ว ภูมิปัญญาชาวบ้านและผู้ช่วยวิจัย นักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ยังมีความคุ้นเคยและ ร่วมร่วมกันเป็นเครือข่าย การทำงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงในอนาคต ส่วนการนำผลการวิจัยและ องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียง มาทำเป็นเอกสารในการจัดการเรียนการสอนผู้วิจัยได้แยกทำเป็น รูปเล่มแยกไว้อีกเล่มหนึ่งต่างหา

9. ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานภาคสื่อมวลชนที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสื่อที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกๆกับเรื่องนี้คือสื่อจากโซเชียลมีเดียและสื่อของรัฐบาลจากส่วนกลางและ สื่อมวลชนจากส่วนกลาง สอดคล้องกับงานวิจัยของอรทัย เลิศวรรณวิทย์ (2557) การวิจัยเรื่องแนวทางการสร้างและจัดการอัตลักษณ์สำหรับขนมไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมี ส่วนที่ 1 การรับรู้อัตลักษณ์ของขนมไทยโดยผู้รับสาร ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และ ส่วนที่ 2 การสร้างอัตลักษณ์ของขนมไทยโดยผู้ส่งสาร ได้แก่ ผู้ประกอบการผลิตขนมไทย พบว่า แนวทาง การจัดการที่ผู้ประกอบการร้านขนมไทยได้ทำขึ้นเพื่อให้ขนมไทยเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้นในกลุ่ม นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เริ่มจากผู้ประกอบการได้รับเชิญเข้าร่วมกิจกรรมอาหารนานาชาติ ทำ การตลาดเพื่อให้ต่างชาติได้รับรู้ว่าขนมไทยเป็นขนมที่บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ ัญญาหารของไทย อาศัยความเจริญทางเทคโนโลยีและกลยุทธ์การสื่อสารเฉพาะกลุ่มแบบปากต่อ ปาก ในการสื่อสารผ่านทาง โซเชียลมีเดีย และประชาสัมพันธ์ผ่านทาง เว็บไซต์ มีการกำหนดแนว ทางการสื่อสารให้กลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่เป็นชาวต่างชาติเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับตัวขนมไทยมากขึ้น ผ่าน การตั้งชื่อใช้เรียกชื่อขนมไทยเป็นหลัก ทั้งนี้ชื่อที่ใช้เรียกมี 2 วิธีหลัก ได้แก่ การใช้ชื่อทับศัพท์ ของการ เรียกชื่อขนม และ การใช้ชื่อเรียกตามอัตลักษณ์ภายนอก จากผลการวิจัยจากผู้รับสารและผู้ ส่งสารผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางในการสร้างอัตลักษณ์ที่เหมาะสมให้กับขนมไทยเพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้วิจัยนำเสนออัตลักษณ์สำหรับขนม ไทยแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1)

คุณลักษณะของขนมไทย 2) วัฒนธรรมของขนมไทย 3) บุคลิกภาพของ ขนมไทย 4) สัญลักษณ์สำหรับขนมไทย 5) ชื่อขนมไทย และ 6) คำขวัญของขนมไทย จากอัตลักษณ์ที่กำหนดไว้ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการวางตำแหน่งที่เหมาะสมบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ของขนมไทย และการจัดการกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด ภายใต้แนวคิด Ka-Nom Thai : Gorgeous Treats from Nature โดยการจัดการกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด ผู้วิจัยได้นำเสนอโดยมีรายละเอียด แบ่งเป็น 2 ส่วนหลักได้แก่ การสื่อสารทางการตลาดโดยใช้ช่องทาง Above the line ประกอบด้วย การโฆษณาผ่านสื่อโทรทัศน์ การโฆษณาผ่านสื่อนิตยสาร และ การประชาสัมพันธ์ ในขณะที่ การสื่อสารโดยใช้ช่องทาง Below the line ประกอบด้วย กิจกรรมและประสบการณ์พิเศษ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ดิจิตอลมาร์เก็ตติ้ง และ พนักงานขาย โดยปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมให้การสื่อสารมีความบูรณาการมากที่สุด คือ การพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับขนมไทย ไม่ว่าจะเป็น ชื่อเรียก วิธีการปรุง การใช้ในพิธีกรรมหรือประเพณีหรือวิถีชีวิตคนไทย สถานที่หรือร้านค้าที่จัดจำหน่ายขนมไทย เพื่อให้มีข้อมูลที่มีเอกภาพ จากนั้นข้อมูลดังกล่าวจึงนำไปจัดทำสื่อเพื่อการเผยแพร่ต่อไป และงานของ ลิรัชชา วงศ์คม(2558) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับบัณฑิตของมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมในระดับมากทุกด้าน 2. นักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์การประเมินการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ระดับคุณภาพดีเยี่ยมคิดเป็นร้อยละ 69.74 และไม่มีนักเรียนคนใดอยู่ในระดับไม่ผ่าน 3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ในระดับมาก และงานของปฐมภรณ์ จันทรแก้ว(2554)การสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1. กระบวนการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี มีหลายรูปแบบแตกต่างกันไปตามในสถานการณ์ด้านต่างๆ ดังนี้ 1 ด้านการวางแผนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดสามชุก พบว่ารูปแบบการสื่อสารในวางแผนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของชุมชนตลาดสามชุกเน้นการสื่อสารสองทางทั้งแบบเป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ 2 ด้านการประสานความร่วมมือ พบว่า รูปแบบการสื่อสารในการประสานความร่วมมือมักการสื่อสารทางเดียวแบบไม่เป็นทางการ การสื่อสารสองทางทั้งแบบที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการ 3 ด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว พบว่า รูปแบบการสื่อสารในเผยแพร่และประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวเน้นการสื่อสารทางเดียวแบบเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ ร่วมกับการสื่อสารสองทางแบบไม่เป็นทางการ. 4 ด้านการแก้ปัญหา และอุปสรรคในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของชุมชน พบว่า รูปแบบการสื่อสารเน้นการสื่อสารสองทางเป็นทางการ และแบบไม่เป็นทางการ และ 5.การมีส่วนร่วมและการสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวของตลาดสามชุก

จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย กระบวนการของการวางแผน การติดตามประเมินผล กิจกรรมต่างๆ ที่ได้จัดขึ้น การเข้าร่วมการจัดไปศึกษาดูงานการเข้าร่วมการจัดเวทีสาธารณะ และการเข้าร่วมในการจัดสรรรายได้ของชุมชน

ตอนที่ 2 อภิปรายผล

ส่วนที่ 1 การสัมภาษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม

การ โดยผู้วิจัย ได้กำหนดการเก็บข้อมูลกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยวิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์ เพื่อเก็บข้อมูล โดยข้อคำถามในการสัมภาษณ์จะเกี่ยวข้องกับแนวคิด ทักษะคติ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบูรณ์ การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคคลที่มีลักษณะเป็น (Key performance) การกำหนดกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ข้อมูลสำคัญที่ใช้ใน ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลที่เป็นตัวแทน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ ภาคสื่อมวลชน และภาคประชาชน ประชาชนชาวบ้านที่เป็นตัวแทนในแต่ละอำเภอใน 11 อำเภอ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์

การในเชิงอนุรักษ์มันก็ไม่ใช่วัตถุประสงค์ คือต้องการให้คนเพชรบูรณ์ได้เข้ามาเรียนรู้รากเหง้า ของพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย เพื่อให้เกิดสำนึก “รักเพชรบูรณ์บ้านเรา” คือคนเพชรบูรณ์จะรู้เรื่องกรุงเทพฯ หมดทุกเรื่อง แต่จะตอบไม่ได้ว่ามีบ้านเรามีเรื่องราวอะไร จะทำให้เกิดสำนึกรักบ้านเกิด คนเป็นปัจจัยในการพัฒนาเมือง นั้นถ้าคนเก่งๆ คนดีๆ อย่างเช่น ถ้า อาจารย์ อ้อ ไม่อยู่เพชรบูรณ์ไม่อยู่ราชภัฏหรือเมื่ออะไรแบบนี้ เพชรบูรณ์ก็ขาดบุคคลกรในการพัฒนา เพราะฉะนั้นวัตถุประสงค์แรกของเราคือเรื่องนี้ ในส่วนที่ตามมาคือในเรื่องของการท่องเที่ยวขึ้นมา ซึ่งการท่องเที่ยวมันก็เหมือนกัน ในส่วนของการที่จะเอาเผยแพร่ในการถ่ายทอด บางอย่างมันล้ำสมัยไปแล้ว มันไม่สามารถที่จะเอาไปใช้ประโยชน์อะไรได้ แต่แค่มาเรียนรู้ว่าคนในสมัยก่อนเค้าทำอะไร อย่างไร ราบากแค่นั้น เรื่องนี้ก็มีภูมิปัญญาอะไรแฝงอยู่ คือแค่เป็นการเรียนรู้เฉยๆ เพราะฉะนั้นในส่วนที่จะนำไปเผยแพร่ บางทีมันอาจอยู่ในแค่พิพิธภัณฑหรือในหนังสือในสื่อต่างๆ เท่าที่คนมาเรียนรู้ ในส่วนที่จะออกไปเป็นส่วนสืบทอดชีวิตต่อไปมันก็ต้องเป็นตัวสอดคล้องกับตัวบริบทของสังคมปัจจุบันต่อไป อย่างเช่น- ตู๊บแกง มันนอนรอวันตาย คนเล่นมีอายุ 70-90 ปีกำลังจะตายไม่มีใครสืบทอด เพราะฉะนั้นตรงนี้ถามว่าลูกหลานก็ไม่มีใครอยากจะทำเพราะมันเค้าจะต้องไปทำอย่างอื่น รูปแบบการสื่อสารสื่อท้องถิ่นถือว่า น้อยมาก หนังสือไม่ต้องพูดถึงเลย ข่าวอะไรก็ไม่รู้ คนอ่านก็น้อย สื่อจากส่วนกลางจะเริ่มเข้ามา วิทยูชุมชนเล็กๆ คนฟังน้อยมาก มีอีกหน่อย คือ เสียงตามสายเทศบาล ยิ่งสื่อของประชาชนจะไม่ทำเรื่องอื่นเลย นอกจากข่าวผู้ว่าราชการจังหวัดอย่างเดียว ใน

ส่วนของอันนี้ระ มั่น โคนกระเสื่อส่วนกลาง ถามว่าสื่อท้องถิ่นถือว่าน้อยมาก แต่ที่ได้ทำไปแล้วคือสื่อในรูปแบบพิพิธภัณฑ

2. ภาคสื่อมวลชน

จังหวัดเพชรบูรณ์มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย รวมทั้งประเพณีวัฒนธรรมและอาชีพต่างๆ เช่น ผ้าลายมุก บ้านคิ้ว อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์ ด้วยลวดลายของผ้า วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ เช่น กี่กระตัก กวัก ม้าหวี ตลอดจนกรรมวิธีต่างๆ ทั้งฝ้าย, ด้าย การย้อมสีผ้า เป็นต้น ซึ่งกว่าจะออกมาเป็น ผ้ามุกบ้านคิ้ว ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์อย่างแท้จริง โดยสื่อมวลชนจึงพยายามที่จะสนองต่อความต้องการของสมาชิกในสังคม ทั้งที่เป็นรายบุคคลและที่เป็นกลุ่มก้อนอย่างสม่ำเสมอ ผลก็คือสื่อมวลชนได้ทำประโยชน์ให้แก่สังคมโดยไม่ได้ตั้งใจจะเห็นว่าเป็นสื่อมวลชนตามแนวคิดนี้ จะทำหน้าที่เป็นผู้เข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว เป็นผู้ที่ทำคุณประโยชน์และสร้างสรรค์สังคม คือว่าหน้าที่ของสื่อมวลชนจึงถูกนำมาใช้เพื่อตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนว่าได้ทำหน้าที่ตามความคาดหวังของสังคมหรือไม่ อย่างไรก็ตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้นเป็นการระบุบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนอย่างกว้างๆทั่วไป โดยมองว่าสื่อมวลชนควรจะทำอะไรในสังคม ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ในแต่ละสังคม สื่อมวลชนก็จะถูกกำหนดบทบาทแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและบริบทแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม ฯลฯ การอนุรักษ์ของเดิมให้คงสภาพที่ไม่เปลี่ยนแปลงส่วนอีกแนวคิดหนึ่งอยากให้มีการพัฒนาและประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยซึ่งมักเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูญเสียเอกลักษณ์ทำให้เกิดปัญหาว่าจะเป็นการทำลายเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่นของศิลปะและภูมิปัญญาพื้นบ้านดังนั้นการประสานแนวคิดทั้งสองจะช่วยให้ได้ประโยชน์ทั้งด้านการอนุรักษ์ของเดิมไว้ ในส่วนเรื่องของการอนุรักษ์ โดยการปลูกจิตสำนึกให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าแก่นสาระและความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ ในท้องถิ่น การที่จะสร้างจิตสำนึกของความเป็นคนท้องถิ่นนั้นๆ ที่จะต้องร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่ว่าจะรวมทั้งสนับสนุนให้มีพิพิธภัณฑท้องถิ่นหรือพิพิธภัณฑชุมชนขึ้นเพื่อแสดงสภาพชีวิตและความเป็นมาของชุมชนอันจะสร้างความรู้และความภูมิใจในชุมชนท้องถิ่นด้วยคิดว่าสำคัญ การที่เราฟื้นฟูโดยการเลือกสรรภูมิปัญญาที่กำลังสูญหายหรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรมคุณธรรมและค่านิยมส่งเสริมกิจกรรม โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายการสืบสานและพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชนต่างๆการเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่น โดยการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้านผู้ดำเนินงานให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญาจัดให้มีศูนย์ภูมิปัญญาไทยซึ่งแนวคิดนี้ต้องการให้มีแหล่งสำหรับการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชุมชนนั้นๆเกิดขึ้นอาจเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วในชุมชนการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทรงภูมิปัญญาไทยให้คนในจังหวัดได้รู้จักให้มากกว่านี้

3. ภาคประชาชน

ศิลปวัฒนธรรมที่เราพูดถึงง่าย ๆ ว่าเป็นสิ่งที่ ไม่มีตัวตน มองไม่เห็น แต่จะรักษาด้วยการปฏิบัติตาม หมายความว่าถ้าสังคมเราเนี่ย รักวัฒนธรรมของไทยเรา ก็จะช่วยกันทำ การช่วยกันทำ เช่น การยกมือไหว้เป็นวัฒนธรรมไทย ทุกคนก็ต้องทำอย่างนั้น ต้องยกมือไหว้เวลาพูดถึงยกมือไหว้ และอะไรบางอย่างที่เป็นวัฒนธรรมไทยเราที่ง่าย ๆ ที่เรามองเห็น เป็นของที่ เราจะประกาศให้เห็น แต่ว่าส่วนใหญ่แล้วเราจะเห็นว่าทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ ไอ้คำว่าทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ นั่นคือสิ่งที่จะทำให้วัฒนธรรมเราเสื่อม

ศิลปวัฒนธรรม หมายความว่าเราไม่ได้พูดถึงเรื่องสิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งก่อสร้างอะไร เราจะพูดถึงเรื่องวัฒนธรรมของการทำบุญ เวลาของการทำบุญนั้น คนเราทุกคนอยากทำบุญ

ลูกหลานไทหล่มโดยกำเนิด ก็มีความภูมิใจที่เกิดมาเป็นลูกหลานของไทหล่ม ความหมายของคำว่า "ไทหล่ม" "ในที่นี้ก็หมายความว่ากลุ่มคนหรือกลุ่มผู้คนที่อยู่อาศัยอยู่ในเมืองหล่ม เมืองหล่มในที่นี้ก็หมายความว่าทั้งอำเภอหล่มสักและหล่มเก่ารวมกันเป็นเมืองหล่ม ไทหล่มคือผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองหล่ม แต่ว่าไทหล่มจะเรียกตัวเองว่าคนลาว ก็เพราะว่าคนหล่มหรือไทหล่มมีวัฒนธรรมลาวสืบเชื้อสายมาจากล้านช้างมีหีบสิบสองคลองสิบสี่ สำหรับประเพณีความเชื่อของไทหล่มทั่วไป ก็สืบเนื่องมาจากลาวล้านช้างคือ "หลักยี่สิบสอง คลองสิบสี่" ทั้งประเพณีทั้ง 12 เดือน

เราเพียงส่งเสริม ทำให้คนทั่วไปรู้จักประเพณีอันนี้ ที่มีอยู่ในบ้าน ส่วนประเพณีนิยมทำกันช่วงหลังออกจากพรรษาไป หลังออกจากพรรษาแล้วชาวบ้านก็จะทำต้นฝิ่งหรือปราสาทฝิ่ง ไปถวายวัด บางครั้งก็จะไปถวายพร้อมกับกฐิน สมัยโบราณชาวบ้านก็จะพากันแห่ไปตามแม่น้ำป่าสักจี่เรือไป พายเรือกันไป หรือว่าใช้ล้อใช้เกวียนกันไป ประเพณีนี้เราสามารถอนุรักษ์ไว้ได้ ก็อยากจะของฝากไว้ว่า คนหล่มหรือไทหล่มเรา หรือใครก็แล้วแต่เรามีเอกลักษณ์ของเรามีภาษาของเรา มีหลายสิ่งหลายอย่างที่เป็นเอกลักษณ์ที่น่าภาคภูมิใจ

ในคำคืนของก่อนวันแข่งขันหนึ่งวันก่อนวันออกพรรษาที่ลำน้ำพุงจะมีเรือยาวที่เป็นเรือแข่งขันจะมาขึ้นพักไว้ ทุกลำจะมีการสู่ขวัญตั้งแต่เวลา 19:00 น. เป็นต้นไปถือว่าเป็นช่วงต่อในเวลากลางคืนกับกลางวันเป็นเวลาที่มีความขลัง พิธีสู่ขวัญเรือจะทำโดยหมอสู่ขวัญมีบุคคลสำคัญที่จะต้องมาติดต่อกับเรือพ่อแต่งเรือหรือแม่แต่งเรือและหมอสู่ขวัญ แล้วก็ฝิพายทั้งทีมหญิงและทีมชายจะต้องมารวมตัวกันเพื่อสู่ขวัญเรือ การสู่ขวัญมีความสำคัญมาก คือ 1.เป็นการบวงสรวงเพื่อขอความมั่นใจของกำลังใจและเป็นการคารวะขออนุญาตต่อแม่ย่านางเรือ 2.เป็นการเสริมสร้างกำลังใจของฝิพายให้มีใจฮึกเหิมที่จะประชันฝิพายในวันรุ่งขึ้น 3.เป็นการเช็กกำลังคนว่า มีคนมีฝิพายครบถ้วนหรือไม่และเป็นการนัดหมายในวันต่อไป ว่าจะมีการนัดพบที่ทำน้ำที่ไหน กองเชียร์อยู่ที่ไหน

การจกสารสิ่งทอนี้ จะทำไป ทอดกริจู ตามประเพณี แต่โบราณ และใช้ของภายในบ้านเรือน โดยคนสมัยก่อน แต่ละบ้านมีเครื่อง ทอเสื่อไว้ทุกบ้าน ส่วนลวดลายจะไม่เน้นมาก ทำ

ตามความเรียบง่ายไม่เหมือนกับในปัจจุบัน รวมไปถึงวัสดุอุปกรณ์ที่หาได้ตามท้องถิ่น แต่สมัยนี้เริ่มไม่มีวัสดุ มีน้อย ไม่ค่อยมีขาย แต่ขายปลีกไว้ โดยขายเองก็ได้จากแม่มา และแม่ได้มาจากทวดทำสืบทอดกันมาเรื่อย โดยสมัยก่อนไม่มีที่ซื้อขายกัน ส่วนมากนิยมทำขึ้นมาเอง เพื่อใช้กันภายในบ้านเรือนในยุคสมัยนั้น แต่สมัยนี้ไม่ต้องทำแล้วหาซื้อเอาง่ายกว่า

งานลอยกระทงและเป็นตัวแทนของอำเภอบึงสามพัน ซึ่งได้ส่งขบวนแห่งานกาชาดมะขามหวานนครบาลเพชรบูรณ์ เกี่ยวกับการใช้ฝีมือของชาวบ้านจุดเด่นของ บุพผชาติ ที่ทำส่ง ที่จะจิตใจของกรรมการคือทางขบวนของเรา ใช้วัสดุพื้นบ้านเป็นหลักเช่น ไม้ไผ่ ทางมะพร้าวซึ่งเป็นพืชพันธุ์ธัญญาหารของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยตรงที่หาซื้อได้ง่ายและราคาย่อมเยา ก็เน้นที่ฝีมือของชาวบ้านเป็นหลักความสามัคคีของผู้ใหญ่ ผู้ช่วย สมาชิก อบต .คณะกรรมการหมู่บ้านแทบทุกคนทั้งพระจะมีส่วนร่วมทั้งหมดวัสดุพื้นบ้านเป็นหลัก อย่างทางมะพร้าวที่คณะกรรมการกาใจเราเอามาปรับปรุงใช้เป็นรูปเรือสุพรรณหงษ์ รูปหงษ์เหิน อยู่ในขบวนตัวนี้จะมีทางมะพร้าวเป็นหลัก เป็นฉากเป็นฉากหลังก่อนจะมีการประดับตกแต่งด้วยพืชพรรณธัญญาหารของจังหวัดเพชรบูรณ์มีดอกไม้ประดับบ้างนิดหน่อย

ภูมิปัญญานี้ได้สืบทอดมาจากคุณพ่อ ซึ่งในสมัยก่อน ไม่มีเหล็กที่จะมาทำเป็นกรงไว้ขังสัตว์เหมือนในสมัยนี้ โดยคนสมัยก่อนใช้วัสดุที่หาได้ง่ายในสมัยนั้น คือ ไม้ไผ่ มาจักสานเป็นอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเครื่องมือ ใช้ภายในบ้าน การถ่ายทอดหรือสืบทอดนั้น ต้องอาศัยวิธีการ สอน โดยตรงและต้องรู้ขั้นตอนและลวดลายในการสานลุ่มแบบดั้งเดิม ว่ามีกระบวนการเตรียมอุปกรณ์อย่าง วิธีการเลือกไม้ไผ่อย่างไร ต้องมามาลองหัดทำสานและ ฝึกซ้อมไปเรื่อย จนเกิดความชำนาญ เพื่อจะได้อนุรักษ์และได้เรียนรู้กับวิธีการและขั้นตอนการสาน และจะได้สอนให้รุ่นต่อไป

สมัยโบราณ หรือคนโบราณไม่มีห้องนวดหรือร้านนวดฝ่าเท้า และไม่มีอุปกรณ์ใหม่ๆ ใช้ก็คิดเอาตัวนี้ขึ้นมาว่าเราจะทำอย่างไร ถึงจะหายปวดเมื่อยหายคลายหรือผืนคลายได้เราจึงคิดขึ้นมาการนวดฝ่าเท้า ถ้าเราดึงขาเราก็จะใช้นิ้ว หรือเราไปทำงานมาเหนื่อยๆ หรือว่าเราดึงฝ่าเท้าเราก็จะใช้ไม้นวดฝ่าเท้าช่วยให้ผ่อนคลาย การสืบทอดก็เป็นการสอนต่อกัน สอนต่อให้ผู้สูงอายุทำ และในโรงเรียนก็จะทำได้หลายคนแล้ว สอนกันทำและวิธีทำต่างๆ ถ้าชุมชนต่างๆ หรือโรงเรียนต่างๆ สนใจเราจะไปสอนต่อให้ เพื่อที่จะได้สืบทอดต่อไปถึงรุ่นหลัง และจะไม่หายไปกลับคนรุ่นก่อนๆ

การนำเอาโลงศพมาตกแต่งตามประเพณีเมื่อสมัยก่อนเริ่มน้อยลงไปตามยุคสมัย เดียวนี้มีร้านขายโลงพร้อมสะดวกและเร็ว ประหยัดเวลา ใช้คนน้อย ส่วนใหญ่ในปัจจุบันสภาพไม่เอื้ออำนวยมากนัก ตายเพราะเกิดอุบัติเหตุ ต้องใช้โลงศพสมัยใหม่ แข็งเ็นกันศพเนาได้ และค่านิยมของการนำเอาศพไปตั้งบำเพ็ญที่วัดแทนที่บ้านมากขึ้น แลก็มีหน่วยงาน องค์กรต่างๆ คอยบริจาคโลงศพให้ฟรี เลยกลายเป็นเรื่องของธุรกิจแทนการช่วยเหลือกันภายในหมู่บ้านแถวๆนั้น จะสังเกตว่าการลดระดับโลงศพส่วนมากจะนิยมกับผู้ที่มิฐานะปานกลาง และจะนิยมทำให้ผู้ตายที่

เป็นคนสูงอายุ เพราะอุปกรณ์ เครื่องมือต่างๆ มีราคาแพง บางครั้งก็จะเป็นเจ้าภาพไปซื้อกระดาษ สำหรับฉลุลาย ตามสีและแบบที่ต้องการ และนำมาวาดลาย ฉลุลายบนกระดาษ

การแสดงแมงต๋มเต่า เป็นประเพณีการแสดงพื้นบ้าน ของชาวอำเภอหล่มสัก และหล่มเก่า ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งถือเป็นวรรณกรรมพื้นบ้านที่มีอายุหลายร้อยปีมาแล้ว เหมือนกับลิเกของ ภาคกลางและเหมือนกับชอຍก๋อຍอ้อจ้อย ของภาคเหนือ ส่วนการแสดงแมงต๋มเต่าจะเล่นเป็น เรื่องราวเหมือนกับลิเกของภาคกลาง มีตัวละคร ตัวนาง ตัวประกอบ แล้วแต่เรื่อง บางเรื่องตัวละคร อาจเป็นเจ้าฟ้าพระมหากษัตริย์ บางเรื่องตัวละครอาจจะเป็นคนจน การแต่งตัวก็ต้องให้เหมือนกับที่ ได้รับมอบหมายการแสดงแมงต๋มเต่าเป็นศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเฉพาะการแสดงจะพูดและร้องเป็นภาษาพื้นบ้านเป็นสำเนียงพื้นบ้านคำพูดคำจาเป็นภาษา พื้นบ้าน สมัยก่อนการแสดงจะเป็นชายล้วน ผู้ชายก็ต้องแต่งเป็นผู้หญิง แต่สมัยปัจจุบันใช้นักแสดงชายจริงหญิงแท้

ตอนสมัยเด็กป่าเป็นคนชอบเที่ยวชอຍดู มีการละเล่นที่ไหนก็จะไปดู ก็จะจดจำสิ่งเหล่านี้ มาทำ เช่น การตีโทน รำโจ่ง โดยมีพี่ชายเป็นคนถ่ายทอดให้ การลำสุดโต่ง ได้มาจากการเลี้ยงวัว เลี้ยงควาย เสียงกระดิ่งของวัวควายมันกระทบกันแล้วก็นำมาเป็นเพลง แล้วก็แต่งเพลงขึ้นการตี โทนก็เหมือนกระดิ่งกระทบกัน จึงได้คิดทำขึ้นมา ก็เลยจ้างคนมาปั้น โทนทำจากดินเผาปั้นจนมา เป็นรูป เสร็จเรียบร้อยแล้วก็ใช้หนังสัตว์บางๆ แล้วก็หว่ายเอามาจึง ซึ่งเรียกว่าจึง โทนแล้วก็ใช้ไม้ ใผหรือหวาย มาตีชอຍ แล้วก็เอามาตีเป็นจังหวะ

ตัวกะลาหรือ ระบายพาเพลินนี้ มันจะส่งเสริมให้รู้จักนำวัสดุในท้องถิ่นที่เหลือใช้มาให้เกิด ประโยชน์และทำให้เกิดภาพพจน์ รวมไปถึงวิสัยทัศน์ ที่ว่าน่าจะใช้ประโยชน์ให้มากขึ้นกว่านี้ ตัวนี้ คือตัวอย่างที่เรานำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และการออกกำลังกาย ส่วนตัวระบายพาเพลินนี้ มาจาก การละเล่นในสมัยแต่ก่อนของพื้นบ้าน เช่น เขานำเอากะลามาเป็นที่เหยียบเล่น หรือเดินกะลา เป็นต้น เราก็คิดพัฒนามาทำเป็นส่วนนี้บ้างน่าจะดี ก็เลยเอาแนวคิดส่วนนั้นมาปรับปรุงเพื่อใช้ให้เกิด ประโยชน์และมีทักษะในด้านนี้

การแสดง “ ตู๊บแก่ง ” เป็นวงดนตรีชนิดหนึ่งคล้ายกับวงดนตรี “ กาหลี ” ในจังหวัดภาคใต้ เป็นวงดนตรีพื้นบ้านของชาวเพชรบูรณ์ ใช้บรรเลงในงานศพของชาวบ้านสะเดียงในเขต อำเภอเมืองและอำเภอใกล้เคียง คือถือว่าเป็นดนตรีพื้นบ้านที่มีอายุเก่าแก่นับหลายร้อยปี ดนตรี ตู๊บแก่ง จะเป็นดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดเพชรบูรณ์ก็ตาม ถ้ามถึงนักดนตรีที่บรรเลงในวงตู๊บแก่งอายุก็ ป่าเข้าไป ๕๐ ปีขึ้นไป รุ่นหนุ่มสาวหาเล่นยากมากไม่เห็นมี ชื่อ “ ตู๊บแก่ง ” มาจากเสียงของเครื่อง ดนตรีที่สำคัญ 2 ชนิดในวง นั่นคือ “ ตู๊บ ” หมายถึงเสียงของกลอง และ “ แก่ง ” หมายถึงเสียงของฆ้อง กระแตนั้นเอง จะต้องทำให้ดนตรีตู๊บแก่งกลับมาเป็นที่นิยม โดยจะต้องมีการแต่งเพลงและทำนอง ใหม่ให้เร็ว เร้าใจ เพื่อจะได้กลับมาเป็นที่นิยมของผู้คน

ส่วนที่ 2 รูปแบบทัศนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรม

ทัศนของผู้นำให้ข้อมูลในด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรม พบว่า มีความต้องการสูงที่จะถ่ายทอดและอนุรักษ์ ให้คนรุ่นต่อไปไปในจังหวัดเพชรบูรณ์ จากตัวแบบที่เป็นปราชญ์เอง โยให้ภาครัฐ ภาคการศึกษาเข้ามาเป็นสื่อกลางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมของให้กับเยาวชนของจังหวัดและที่เป็นลูกหลาน

สอนลูกหลานให้สืบทอดต่อไป โดยสอนทุกแบบตัวต่อตัว โดยเฉพาะหลานคนไหนที่อยากจะเรียนหรือเรียนรู้ ขั้นตอนในการทำลวดลายต่าง ตามที่ได้เรียนมาจากสมัยโบราณ เพื่อจะได้อนุรักษ์สืบต่อไป ตอนนี้มีลูกหลานหลายคนสอนเริ่มจะเป็นแล้ว มีแต่ลูกหลานคนใกล้ชิดกัน คนอยู่ใกล้บ้าน อยากจะเรียนรู้เค้าก็เข้ามาให้สอนทำ และคนไหนที่สนใจ ก็จะสอนวิธีการทอผ้า ทั้งอุปกรณ์ และแบบลวดลายต่างๆ

การเป็นวิทยากร เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับนักเรียนนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในด้านสาขาการแกะสลักหยวกและลวดลายกระดาษ ตามรูปแบบพื้นบ้านดั้งเดิม เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านและแสดงภูมิปัญญาให้โลกรู้กันทั่ว

อยากให้พวกเขาเด็กๆ นักเรียนทั้งหลายที่สนใจ หรือบุคคลทั่วไป ถ้ามีความสนใจ ตัวป่าเองจะเป็นคนสอนและเป็นคนเอามาให้และอะไรทุกอย่าง โดยเน้นดูด้วยตาโดยตรง ไม่ต้องฟังจากคนอื่น สัมผัสเอง แล้วจะเกิดความซึ้ง ตัวป่าเองยินดีที่จะไปสอนที่โรงเรียนที่สนใจ หรือวิทยากรภายนอกได้

ถ้าหากว่าเราไม่สืบทอดหรือปฏิบัติต่อๆ ไปมันก็จะหมดไปเพราะว่าการตีายาก ยากมาก ก็อยากให้คนที่สนใจหรือชอบ ก็จะสอนให้ฟรีและจะถ่ายทอดให้ฟรี แต่ขอให้ตั้งใจทำตั้งใจเรียน

การที่จะสื่อสารไม่จำเป็นต้องมาจากเทปหรือเครื่องขยาย ในสมัยก่อนมีการประพันธ์เพลงขึ้นมา เพื่อกิจกรรมนี้ มีเครื่องดนตรีสำหรับกิจกรรมนี้โดยเฉพาะ มันจะทำให้เห็นว่า เครื่องดนตรีกับนักร้องว่าประสานกันได้ดีแค่ไหน ดีกว่าการใช้เครื่องเล่นเสียงแบบในสมัยใหม่นี้ แต่ในยุคนี้อยากคนมีส่วนร่วมกันมากขึ้น ส่วนในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ ยังไม่มี มีเพียงแต่ถ่ายทอดต่างสถานที่ต่างที่จัดงาน หรือ มาเยี่ยมเยือน สำหรับคนรุ่นหลัง ถ้าเห็นว่ามีประโยชน์ และจะนำไปสานต่อ ความเข้าใจ ความสัมพันธ์ และการเห็นด้วย เกิดความอยากเรียนรู้และสืบสานต่อ เกิดความคิดทางด้านเป้าหมายและจุดประสงค์ตรงกัน มันน่าจะดี เมื่อมองเห็นถึงคุณค่า

ถ้าเอาใกล้ๆ นั้นนะที่ใหญ่ๆ ก็เป็นสถาบันการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรมีการจัดการเรียนการสอนดนตรีคู่บ่วงในรายวิชาดนตรีพื้นบ้าน เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จัก ซาบซึ้ง และเล่นดนตรีคู่บ่วงเป็น โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ควรจะเป็นเจ้าภาพหลักในการจัดการเรียนการสอนดนตรีคู่บ่วงนะ ถ้าจะจัดการอนุรักษ์ ก็ควรจะแต่งการคิดแต่งทำนองและเพลงใหม่ ๆ ขึ้นมา เพื่อให้เป็นที่นิยมใช้ให้เหมาะสมตามกาลเทศะต่าง ๆ

ส่วน 3 รูปแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมจังหวัด เพชรบูรณ์

การค้นคว้าวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการศึกษาสภาพความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ รูปแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมจังหวัด เพชรบูรณ์ พบว่า ประชาชนมีความต้องการ ในการค้นคว้าวิจัยรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่กำลังจะสูญหายให้เป็นหมวดหมู่เป็นเอกสารหนังสือ เพื่อให้ลูกหลานได้ ปฏิบัติสืบต่อและศึกษาเล่าเรียนเท่าที่ทำการศึกษายังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยตรง ทำให้ไม่มีเจ้าภาพในการฟื้นฟูวัฒนธรรมอันล้ำค่า และการเสริมสร้างปราชญ์ท้องถิ่นควร ให้มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดและผู้ว่าราชการจังหวัด

การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการศึกษาสภาพความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการ รูปแบบการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปวัฒนธรรมจังหวัด เพชรบูรณ์พบว่า ชาวชนมีความ ต้องการมากในการปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปลูกจิตสำนึก ให้ลูกหลานได้เห็นคุณค่าความสำคัญของด้านศิลปวัฒนธรรมจังหวัด เพชรบูรณ์ผ่านสื่อโซเชียล มีเดีย และผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้นำชุมชน และ ในสถานศึกษาโดยจัดกิจกรรมต่างๆในชุมชนเสริม ในหลักสูตรการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ให้เข้ากับการดำรงชีวิตประจำวัน ให้ทันกับยุคสมัยใหม่มีการพัฒนาจากรูปแบบเดิม โดยนำมาข้อมูลที่ศึกษาจากการค้นคว้ามา ปรับปรุงและประยุกต์ใช้ให้ทันสมัย โดยแต่งสร้างทำเอง ประดิษฐ์ และนำดนตรีที่มีเทคโนโลยีมา ปรับให้เกิดความทันสมัย

การส่งเสริมกิจกรรมการสื่อสารการอนุรักษ์ภูมิปัญญาด้านศิลปวัฒนธรรมจังหวัด เพชรบูรณ์ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย และผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้นำชุมชน และ องค์การบริหารส่วน จังหวัดเป็นหน่วยงานใน กิจกรรมในสถานศึกษาสำหรับเยาวชน การจัดงานประเพณี การจัดการ แข่งขัน และจัดให้มีการแสดงในงานประเพณีต่าง ๆ เนื่องในวันต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินวิถี ชีวิตของชาวเพชรบูรณ์

ส่วนที่ 4 รูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด เพชรบูรณ์

กลยุทธ์การสื่อสารรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์ผู้วิจัยสามารถสรุปได้เป็น 2 กลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การสื่อสารเพื่อสร้างความตระหนักในปัญหาและแสวงหาแกนนำ

การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจและสร้างความตระหนักในปัญหา โดยการแสวงหาแกนนำ ชุมชน ซึ่งใช้คุณสมบัติของสื่อบุคคลที่เป็นผู้ที่มีอำนาจ มีบทบาทในสังคม ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ ไว้วางใจ นำเสนอข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับชาวบ้านได้รับรู้ปัญหา แนวทางในรูปแบบการ สื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อจะร่วมแสดงความคิดเห็น แสดงปฏิกิริยาตอบโต้และมีปฏิสัมพันธ์ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ

พฤติกรรม เกิดความตะหนักร และเห็นชอบคล้อยตามให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์

กลยุทธ์ที่ 2 การสื่อสารในการบริหารจัดการรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

1. กลยุทธ์การสื่อสารในการบริหารจัดการรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์และการบูรณาการการสื่อสาร การสื่อสารในการบริหารจัดการรูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านบุคคลผู้นำในแต่ละภาคส่วน แยกออกเป็น การถ่ายทอดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์สรุปได้ดังนี้

1. การเปิดเวทีสาธารณะหรือเวทีเสวนาชุมชนและการสนทนากลุ่ม จะเป็นลักษณะของการประชุมแบบไม่เป็นทางการของชุมชนผ่านเทศกาลประเพณีเป็นการประชุมระดมความคิด วิเคราะห์และวางแผนการทำงานร่วมกัน ซึ่งผู้ร่วมเวทีประกอบด้วยบุคคลจากทุกฝ่ายได้เข้าร่วม แสดงความคิดเห็น ซักถามข้อสงสัย เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน ตัดสินใจร่วมกันและเสริมสร้างให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน

2. การถ่ายทอดแบบครอบครัว โยมี พ่อสอนลูก ปู่สอนหลาน เป็นการสั่งสอน การอบรม การบอกเล่า การสังเกต การเลียนแบบจากบุคคลในครอบครัวหรือจากผู้อาวุโส ประชาชน ชาวบ้าน หรือผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่าไปยังลูกหลาน เป็นการถ่ายทอดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่สามารถโต้ตอบกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในระบบเครือข่าย และในระดับชุมชนที่ดำเนินไปอย่างเรียบง่ายไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับสภาพของวิถีชีวิต

3. การถ่ายทอดองค์ความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการสื่อสารที่ใช้คุณสมบัติของสื่อบุคคลที่มีคุณค่า ซึ่งเป็นผู้ที่เคยเก็บเกี่ยวความรู้และสั่งสมประสบการณ์ ถ่ายทอดความรู้หรือภูมิปัญญาที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตการพึ่งพากันของคนกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์ผ่านการบอกเล่า กิจกรรมประเพณีต่างๆหรือกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น

4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในและภายนอกชุมชน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข่าวสารที่ใช้คุณสมบัติของสื่อบุคคลและสื่อกิจกรรม ผ่านการประชุม การพูดคุย การบอกเล่าในงานประเพณี หรืองานพิธีกรรม และกิจกรรมต่างๆ ผ่านสื่อรูปแบบสมัยใหม่ ผ่านระบบออนไลน์ สื่อโซเชียลมีเดีย ที่มีคนในท้องถิ่นเป็นผู้นำเสนอผ่านสื่อ

5. ภาครัฐและเอกชน มีการจัดประชุม สัมมนา และการศึกษาดูงาน เป็นการสื่อสารระหว่างหน่วยงานหรือองค์กรในท้องถิ่นจัดการประชุมสัมมนาตัวแทนจากกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ใน

รูปแบบของการบรรยายให้ความรู้ การศึกษาดูงานและการฝึกปฏิบัติจริง และนำเสนอผ่านสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ต่างๆ

6. การแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานราชการในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นการสื่อสารระหว่างชุมชนกับภาครัฐเกี่ยวกับการขอความร่วมมือจากภาครัฐสนับสนุนงบประมาณในแผนงาน โครงการบริหารจัดการการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ชุมชนจัดทำขึ้น ให้ภาครัฐเป็นแหล่งความรู้แก่ชุมชน และหน่วยงานราชการที่เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนช่วยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อรณรงค์เผยแพร่ความรู้ ปลุกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์

7. การสื่อสารผ่านการสื่อสารจากส่วนกลางที่ภาครัฐจะเป็นผู้จัดการสร้างขึ้น จากตัวแบบของจังหวัดเช่นผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นแกนนำ หรือผู้ที่มีชื่อเสียงทางสังคม จากการนำเสนองานประเพณี หรืองานพิธีกรรม และกิจกรรมต่างๆ ผ่านสื่อรูปแบบสมัยใหม่ ผ่านระบบออนไลน์ สื่อโซเชียลมีเดีย ที่มีผู้นำในท้องถิ่นเป็นผู้นำเสนอผ่านสื่อไป

2. การสร้างมาตรการสื่อสารในสังคมและกิจกรรมปลุกจิตสำนึก กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสร้างกิจกรรมปลุกจิตสำนึกในการบริหารจัดการการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การใช้สื่อกิจกรรมสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกเป็นเจ้าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์จากการใช้สื่อที่หลากหลายในการสื่อสารทั้งสื่อบุคคล ป้ายโฆษณา ป้ายคำขวัญ หอกระจายข่าว การจัดกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นรูปแบบของกระบวนการสร้างความตระหนัก และสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของให้กับชาวบ้าน

2. การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เป็นการจัดทำหลักสูตรเรื่อง “การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์” นำไปสอนหรือถ่ายทอดความรู้ผ่านถ่ายทอดความรู้ผ่านกลุ่มเยาวชนเพื่อปลุกฝังให้เยาวชนสำนึกรักและหวงแหนในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์ความรู้ที่ได้จะถูกสกัดเป็นองค์ความรู้ของบุคคลแล้วจะถูกถ่ายทอดต่อไปยังบุคคลที่อยู่ใกล้เคียง

3. การประชาสัมพันธ์ เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกเป็นเจ้าของ โดยการใช้สื่อที่หลากหลายในการสื่อสารทั้งสื่อบุคคล สื่อกิจกรรมและสื่อเฉพาะกิจ เช่นแผ่นพับ เอกสารรายงาน ป้ายโฆษณา ป้ายคำขวัญ หอกระจายข่าว

4. การมีส่วนร่วมของสื่อที่จะช่วยในกิจกรรมต่างๆภายใต้การอุปถัมภ์ของภาครัฐนะ อันดับแรก สื่อช่วยด้วย โรงเรียนก็ต้องมีส่วนช่วยกันเพิ่มเข้าไปในบทเรียนไปทัศนศึกษาให้เจอของจริงซาบซึ้งนะ นักหนังสือพิมพ์ที่เกิดขึ้นตามความต้องการและสนองตอบผลประโยชน์ของสังคมท้องถิ่นนั้นๆ โดยตรง ไม่ใช่เกิดขึ้นตามเจตจำนงของใครคนใดคนหนึ่ง โดยเฉพาะ เนื้อหาของ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นชี้ให้เห็นและเข้าใจถึงเหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ปัญหา ความรู้สึกนึกคิด ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของคนท้องถิ่นนั้น โดยแท้ หากจะมีเรื่องอื่นอยู่บ้างก็เป็นเพียงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้กับสังคมท้องถิ่นนั้น ดังนั้นหนังสือพิมพ์ ท้องถิ่นจึงเป็นศูนย์รวมของ ปรากฏการณ์ทางสังคมและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติทั้งที่เป็นภาวะปกติและผิดปกติวิสัย

5. การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเพื่อใช้เป็นสื่อในการเผยแพร่ความรู้และสำนึกในการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเมืองเพชรบูรณ์ โดยด้าน การบริหารจัดการ นับเป็นหัวใจสำคัญของการ ดำเนินการภารกิจต่างๆของทุกองค์กร รวมทั้งในด้านการดูแลรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ และ พิพิธภัณฑสถานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บริหารจัดการงานด้านนี้ได้อย่างเหมาะสมกับ สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น จะสามารถนำไปสู่การได้รับประโยชน์อย่างยั่งยืนจาก มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ การบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรมประเภทต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ควรเน้นที่เป็นการสื่อสารกิจกรรมสำหรับ แหล่งภูมิปัญญาต่างๆ โบราณคดีที่หลากหลาย และ พิพิธภัณฑสถานให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของท้องถิ่นรวมทั้งกิจกรรมสำหรับการสร้างเครือข่ายของแหล่ง เรียนรู้ท้องถิ่นระดับต่างๆ ตั้งแต่ ระดับตำบลอำเภอ จังหวัด ระดับภาค จนถึงระดับประเทศ ตัวอย่าง กิจกรรม ได้แก่ การจัดเจ้าหน้าที่/อาสาสมัครที่เป็นสื่อบุคคลที่สำคัญในการเฝ้าระวังและ ประชาสัมพันธ์โบราณสถาน/ แหล่งโบราณคดี/โบราณวัตถุในท้องถิ่น การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถาน หรือหอจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น การส่งเสริมการพัฒนาพิพิธภัณฑสถานเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม การจัดทำแผนที่ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดตั้งกลุ่ม/ชมรมเพื่อการอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรมของท้องถิ่นสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นควรเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หรือ นักวิชาการ และเวที ของหนังสือพิมพ์ด้วยกันเองเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นเอง ควรเปิดโอกาสให้สื่อมวลชนเข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานรวมถึงเปิด โอกาสให้ ประชาชน และสื่อมวลชน เข้าไปมีส่วนร่วมในการก าหนดนโยบายสาธารณะ สำหรับการใช้สื่อ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกและความรู้สึกเป็นเจ้าของการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในศิลปวัฒนธรรม ของจังหวัดเพชรบูรณ์

2. ปัญหาด้านการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาที่ไม่เป็นระบบในชุมชนบ้านบาตร และการพัฒนางานหากผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้นำชุมชน ส่วนราชการและเอกชน ไม่ให้ความสำคัญ องค์ ความรู้และงานหัตถกรรมนี้อาจกลายเป็นประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นหลังศึกษาในเอกสารและมีเพียง ร่องรอยให้ดูเช่นเดียวกับวัตถุโบราณในพิพิธภัณฑสถานเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะควรมีการจัดทำ แผนปฏิบัติการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาทั้งระบบ โดยพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ของชุมชน พัฒนาการจัดภูมิทัศน์ภายในชุมชน พัฒนาการเรียนรู้ภายในชุมชน ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ จัดหาแหล่งทุนสำหรับขยายกิจการในระดับครัวเรือนเพื่อพัฒนาศักยภาพและคนรุ่นใหม่

3. รัฐบาลควรสนับสนุนการค้นคว้าวิจัย เพื่อให้เกิดการรวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับการเพื่อเปรียบเทียบว่าในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทยมีองค์ความรู้ด้านต่างๆเหมือนหรือต่างกันเช่นไร รวมทั้งรวบรวมภูมิปัญญาที่เป็นช่างฝีมือด้านการทำบาตรในแต่ละภาคเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ในระดับต่างๆของจังหวัด

4. รมรณรงค์ให้อุชนรุ่นหลังเห็นถึงคุณค่า ความสำคัญ และความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ สืบทอดหัตถกรรมการผลิตบาตรของบรรพบุรุษของตนไว้ ควรมีการจัดทำ แผนปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นแบบองค์รวม โดยมีการพัฒนาภูมิทัศน์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สร้างรายได้เสริม ส่งเสริมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม และพัฒนากระบวนการเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาของจังหวัดเพชรบูรณ์เอาไว้ให้นานเท่านาน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในลักษณะของงานศิลปะอื่นๆความหมายของวัฒนธรรมและชุมชนเป็นเช่นไรควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลป และการอนุรักษ์เพื่อใช้ในการเรียนการสอนในระดับต่างๆ

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ (2542) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : สถาบันส่งเสริมการ สอน
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542) วิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์กา
กรมศิลปากร (2534) 80 ปี แห่งการอนุรักษ์มรดกไทย . กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรี้นติ้ง เฮ้าส์
การปกครองส่วนท้องถิ่น, กรมการส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา :
http://www.thailocaladmin.go.th/work/e_book/eb1/.../28/28.htm.,ป[20 ธันวาคม2554].
- เกริกไกร แก้วล้วน (2550) การวิจัยเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ : กรณีศึกษาการ
พัฒนาองค์ความรู้โดยเกษตรกร จังหวัดอำนาจเจริญ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534) ศิลปินแห่งชาติ 2533 .กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
- ชัชณะ เตชคณา (2549) การเสริมสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการเพื่อสร้าง
คุณค่าตราสินค้าในผู้ประกอบการไทย คุยภูนิพนธ์สาขาการจัดการการสื่อสาร.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- ทัศนีย์ ทองไชย (2542) ภูมิปัญญาท้องถิ่นการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา. การศึกษา
ค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร , พิษณุโลก
- ทิพจุฑา สุภิมารส (2550) การพัฒนากระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย
เขมรถิ่นไทย ตามแนวทฤษฎีการสร้างพลังภูมิปัญญาชาวบ้าน จังหวัดบุรีรัมย์ .นิเทศ
ศาสตรมหาบัณฑิต . กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริศรา วัฒนสิน (2557) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาการทอผ้าเกาะยอ จ.สงขลา
และการทอผ้าไหมตีนศรี จังหวัดตรัง : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- นิษฐา ทรัพย์เกษ (2550) การสื่อสารกับปฏิบัติการสร้างภาพตัวแทนผ่านสื่อพิพิภภัณฑ์สถานใน
ประเทศไทย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บุญช่วย สุทธิรักษ์ (2553) การพัฒนาหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อใช้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น
สำหรับสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 .สาขาวิชา
บริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
- ปฐม นิคมานนท์ (2538) การค้นหาความรู้และระบบการถ่ายทอดความรู้ในชุมชน “การวิจัยทาง
การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา”. กรุงเทพมหานคร
- ปฐมภรณ์ จันทร์แก้ว (2554) การสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและฟื้นฟูการท่องเที่ยว
ของตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

- ประเวศ วะสี (2539) การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยเพื่อการพัฒนา กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิภูมิปัญญา.
- พรทิพย์ ชนะคำ (2547) กลยุทธ์การสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นของปราชญ์ชาวบ้านจังหวัดบุรีรัมย์. นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระครูอนุรักษ์บุรานันท์ (บุญชื่น วิจิตรโม) (2554) ศึกษากระบวนการอนุรักษ์พุทธประติมากรรม หินทราย : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสถานเวียงพายว (วัดลี) .มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระพรพร โขติวิโร (อาษากิจ) (2553) ศึกษากระบวนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น: กรณีศึกษาวัดร่องเมิง จังหวัดเชียงใหม่ :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พัชรี ศรสุรินทร์ (2556) การบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
- ภควัต ศรีสำราญ (2547) บทบาทของห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย. มหาวิทยาลัยบูรพา
- รัชวี สังขคุลย์. (2527). แนวทางเพื่ออนุรักษ์โบราณสถานในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก และพิจิตร และพิษณุโลก . กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- รัตนะ บัวสนธ์ (2537) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง . กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- รัตนะ บัวสนธ์ (2535) การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นกรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในภาคเหนือตอนล่าง. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. กรุงเทพมหานคร
- รุ่ง แก้วแดง (2542) ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา
- ลิรัชชา วงศ์คม (2558) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย .มหาวิทยาลัยนเรศวร
- วิรุณ ตั้งเจริญ (2543) รายงานการวิจัยโครงการวิจัยแนวพระราชดำริ "ศิลปวัฒนธรรม ศิลปกรรม และศิลปอาชีพ"วารสารสถาบันวิจัยศิลปวัฒนธรรม. ปีที่ 1 ฉบับที่ 2(2) (ม.ค.-มิ.ย. 2543)
- ศิริพร แสงคราม (2555) ผลการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร. เกษตรกรรมยั่งยืนการรูกีบของภูมิปัญญาท้องถิ่นและการ ได้ กลับ.

กรุงเทพฯ. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

สถิต ภาคมฤต (2550) ภูมิปัญญาท้องถิ่น : กรณีศึกษาพญาแก้ว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
สำนักคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2534) ภูมิปัญญาไทยกับการดำรงชีวิตของคน.

กรุงเทพมหานคร. สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2539) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่
8 พ.ศ.2540-2545. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว

————— (2541) คู่มือพัฒนาโรงเรียนด้านการ เรียนรู้ เอกสารพัฒนากระบวนการ.
กรุงเทพมหานคร . สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

—————(2544) แนวคิดและประสบการณ์บริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.
กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.

สามารถ จันทร์สุริย์.(2533). ภูมิปัญญาชาวบ้านคืออะไร อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนา
พานิชย์

————— (2541) รายงานการวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
ประเด็น การศึกษากับศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย . กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารานุกรมไทย ฉบับที่ 19 (2538) โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์
ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.โครงการสารานุกรมไทยฯ .กรุงเทพมหานคร

————— (2541) โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ใน
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เสรี วงษ์มณฑา (2547) ครบเครื่องเรื่องการสื่อสารการตลาด.กรุงเทพมหานคร : ไดมอนด์ อิน บิสสิ
เน็ต เวิร์ด

หทัยรัตน์ มาประณีต (2554) การมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการปกป้องคุ้มครองมรดกภูมิ
ปัญญาทางวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หนึ่งฤทัย ไชยเดช (2554) การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่เยาวชนด้วยกระบวนการสิ่งแวดล้อม
ศึกษาของกลุ่มสตรีผู้นำชุมชน . มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อรทัย เลิศวรรณวิทย์ (2557) แนวทางการสร้างและจัดการอัตลักษณ์สำหรับชนมไทยเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรม .มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

อรพิน ภาคผล (2548) “ภูมิปัญญาท้องถิ่น”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา
[www.http://school.obec.go.th/muangkhai /coueware/pumpunya/p1.htm](http://school.obec.go.th/muangkhai /coueware/pumpunya/p1.htm). (23 กรกฎาคม
2550).

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2544) ภูมิปัญญาล้านนา. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถาม

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
จังหวัดเพชรบูรณ์”

คำชี้แจงแบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอนดังต่อไปนี้

กรุณาตอบทุกข้อโดยทำเครื่องหมายลงในช่อง ของคำตอบแต่ละข้อที่ตรงตามความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ	1. ☐ ชาย	2. ☐ หญิง
2. อายุ	1. ☐ 25-30 ปี	2. ☐ 31-36 ปี
	3. ☐ 37-42 ปี	4. ☐ 43-48 ปี
	5. ☐ 49-54 ปี	6. ☐ 55-60 ปี
	7. ☐ 60-65 ปี	8. ☐ 65ปีขึ้นไป
3. สถานภาพการสมรส	1. ☐ โสด	2. ☐ สมรส
	3. ☐ หย่าร้าง/แยกกันอยู่	4. ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....
4. ระดับการศึกษา	1. ☐ ประถมศึกษา	2. ☐ มัธยมศึกษา
	3. ☐ อนุปริญญา/ปวส.	4. ☐ ปริญญาตรี/เทียบเท่า
	5. ☐ ปริญญาโท	6. ☐ สูงกว่าปริญญาโท
	7. ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	
5. อาชีพ	1. ☐ นักธุรกิจ/เจ้าของกิจการ	2. ☐ พนักงานบริษัทเอกชน
	3. ☐ รับจ้างทั่วไป	4. ☐ รับราชการ/
	5. ☐ เกษตรกร	6. ☐ ข้าราชการครู
	7. ☐ แม่บ้าน	8. ☐ นักศึกษา/ นักเรียน
	9. ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	10. ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. ภูมิภาคที่อยู่ที่
1. อ.เมือง 2. ชนแดน 3. หล่มสัก 4. หล่มเก่า
 5. วิเชียรบุรี 6. ศรีเทพ 7. หนองไผ่ 8. บึงสามพัน
 9. น้ำหนาว 10. วังโป่ง 11. เขาค้อ

ตอนที่ 2 การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. การค้นคว้าเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์					
1. มีการศึกษาถึงความเป็นมาในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์					
2. มีหน่วยงานทำหน้าที่รวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์					
3. มีการเก็บรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์ในแบบเอกสาร ตำรา สื่อวีดิทัศน์ และสื่ออื่นๆ					
4. มีหน่วยงานทางด้านการศึกษาให้ความสำคัญในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์เพื่อการอนุรักษ์					
2. ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม					
5. มีการปลูกจิตสำนึกให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์					
6. มีการจัดกิจกรรมให้คนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์					
7. มีความพยายามจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สำหรับคนท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์					
8. มีการส่งเสริมและยกย่องให้ผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาได้ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์					

การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3. ด้านการสื่อสารภูมิปัญญาท้องถิ่น					
9. มีหน่วยงานของรัฐใช้สื่อต่างๆเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์การสร้างคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของ เพชรบูรณ์					
10. มีหน่วยงานต่างๆในเพชรบูรณ์ใช้สื่อต่างๆเพื่อสร้างคุณค่า ในภูมิปัญญาท้องถิ่นของเพชรบูรณ์					
11. สื่อมวลชนและสื่อต่างๆในเพชรบูรณ์เผยแพร่คุณค่าภูมิ ปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์					
12. บุคคลในจังหวัดเพชรบูรณ์พยายามเผยแพร่คุณค่าภูมิ ปัญญาประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์					
13. ได้นำผู้เชี่ยวชาญภูมิปัญญาเป็นสื่อในการทอด ศิลปวัฒนธรรมประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์					
14. มีการจัดกิจกรรมต่างๆการส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญา ประเภทต่างๆของเพชรบูรณ์					
15. การสื่อสารผ่านสื่อต่างๆสำหรับการส่งเสริมเผยแพร่ภูมิ ปัญญาของเพชรบูรณ์มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง					

ตอนที่ 3 รูปแบบภูมิปัญญาเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

ประเภทของศิลปวัฒนธรรม	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ตำนาน/พุทธทายิต					
2. หัตถกรรมตัดกระดาษ					
3. ดนตรีไทย / ปี่แต้					
4. พิธีกรรม/ประเพณีไทหล่ม					
5. ความรู้วิถีชีวิตไทหล่ม					

ประเภทของศิลปวัฒนธรรม	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. รำโจ่ง					
7. คนตรีพื้นบ้าน /วงคนตรีต๊อบแก๊ง					
8. จักสาน สิ่งทอ/จักสานไม้ไผ่					
9. หมอทำขวัญ/หมอสูตรขวัญ					
10. หัตถกรรมบายศรี/หัตถกรรมใบตอง					
11. การแสดงแมงคืบเต่า					
12. ศิลปะการป้องกันตัว					

ตอนที่ 4 รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สื่อสิ่งพิมพ์					
1. หนังสือพิมพ์					
2. นิตยสาร หนังสือ จุลสาร					
3. หนังสือเรียน แบบเรียน					
4. ภาพถ่าย					
5. ป้ายประกาศ					
สื่ออิเล็กทรอนิกส์					
6. วิทยุกระจายเสียง					
7. ภาพยนตร์					
8. โทรทัศน์					
9. วิทยุทัศน์ vcd					
10. สื่อออนไลน์					
11. สื่อโซเชียลมีเดีย/เฟสบุ๊ก/ไลน์/อินสตาแกรม					

รูปแบบการสื่อสารเพื่อการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
สื่อบุคคล					
12.เจ้าหน้าที่ของรัฐ/ผู้บริหาร/ระดับปฏิบัติงาน					
13.ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการ					
14.ครู/อาจารย์					
15.นักเรียน/นักศึกษา					
16.ปราชญ์ชาวบ้าน					
17.ประชาชน					
สื่อกิจกรรม					
18.การจัดกิจกรรมกลางแจ้ง					
19.การตั้งพิพิธภัณฑ์ชุมชน/การจัดนิทรรศการ					
20.การแสดง/บทบาทสมมุติ/สาธิต					

ตอนที่ 5 ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆของ
จังหวัดเพชรบูรณ์

ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ภาครัฐในเพชรบูรณ์					
1. ผู้ว่าราชการจังหวัด					
2. ปลัดจังหวัด/ อำเภอ					
3. นายอำเภอ					
4. องค์การบริหารส่วนจังหวัด					
5. องค์การบริหารส่วนตำบล					
6. หน่วยงานสาธารณสุข					
7. หน่วยงานการเกษตร					

ระดับความคิดเห็นต่อหน่วยงานที่ส่งเสริมเผยแพร่ภูมิ ปัญญาท้องถิ่นประเภทต่างๆ ของจังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับความเห็น				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
ภาคเอกชน					
8. หอการค้าจังหวัด					
9. สมาคม/หน่วยงานการค้าเอกชน					
ภาคการศึกษา					
10. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์					
11. วิทยาลัย /อาชีวะ/เทคนิค					
12. โรงเรียนระดับมัธยม					
13. โรงเรียนระดับประถม					
14. โรงเรียนระดับอนุบาล					
ภาคองค์กรอิสระ					
15. หน่วยงานสมาคม/ มูลนิธิ					
ภาคสื่อมวลชน					
16. สื่อของรัฐบาลส่วนกลาง					
17. สื่อมวลชนจากส่วนกลาง					
18. สื่อมวลชนในท้องถิ่น					
19. สื่อจากโซเชียลมีเดีย					
20. สื่อจากประชาชน					

ข้อเสนอแนะ.....

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้ความร่วมมือ
 ในการกรอกแบบสอบถามครั้งนี้

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล นางชลัษณ์ จิรัชัยเชาวนนท์
2. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน 3670101037693
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
4. ตำแหน่งทางวิชาการ -
5. หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 83 หมู่ที่ 11
ถนนสระบุรี-หล่มสัก ตำบลสะเดียง อำเภอเมืองเพชรบูรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์
6. ประวัติการศึกษา
นศ.ม. (การประชาสัมพันธ์)
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
กจ.ด. (การจัดการการสื่อสาร)
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
7. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
การตลาดเพื่อการสื่อสาร
การติดต่อสื่อสารในองค์กร